

การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ
ในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

นางสาว สมสุดา มัธยมจันทร์

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาประถมศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-17-0301-5

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF STATE AND PROBLEMS OF LEARNING EXPERIENCE ORGANIZATION USING
PROJECT APPROACH IN KINDERGARTENS UNDER THE OFFICE OF THE PRIVATE
EDUCATION COMMISSION

Miss Somsuda Mathayomchan

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Early Childhood Education

Department of Elementary Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-17-0301-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้
การสอนแบบโครงการในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะ
กรรมการการศึกษาเอกชน
โดย นางสาวสมสุดา มัธยมจันทร์
สาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ พูนสุข บุญสวัสดิ์

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

.....คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูริย์ สินลารัตน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษบง ตันตวิวงศ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ พูนสุข บุญสวัสดิ์)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.วรวรรณ เหมชะญาตี)

4183808727 : MAJOR EARLY CHILDHOOD EDUCATION

KEY WORD : PROJECT APPROACH / KINDERGARTEN

SOMSUDA MATHAYOMCHAN : A STUDY OF STATE AND PROBLEMS OF LEARNING EXPERIENCE ORGANIZATION USING PROJECT APPROACH IN KINDERGARTENS UNDER THE OFFICE OF THE PRIVATE EDUCATION COMMISSION. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF.POONSOOK PUNYASVASTI. 264 pp. ISBN 974-17-0301-5

The purpose of this research was to study the state, problems, and methods of problem solving of learning experience organization using project approach in kindergartens in aspects of educational provision of schools, learning experience organization, and the follow-up on learning experience organization. The samples used in the research were 57 administrators and 219 kindergarten teachers, totally 276. The research instruments included questionnaires, interview forms, and an observation form. The research findings were summarized as follows:

1. The Educational Provision of Schools: the administrators perceived the importance as well as initiated the implementation of project approach in the schools, by providing opportunities for the teachers to take part in determining its policies and objectives according to the main ideas and purposes of the schools. The problems on educational provision policies were at a low level.

2. Learning Experience Organization: most of the teachers provided opportunities for children to deeply study the topic of their interests, by allowing flexible time for working on the projects of students' interest, and by letting the students work by themselves in all stages and different methods. The teachers took their roles of encouragement, giving advice, providing assistance, and being facilitators. School administrators, parents, and colleagues fully cooperated. The classroom environment was agreeable to the on-going projects. Beside, the measurement and evaluation took place in all stages of the projects with various methods. The problems on learning experience organization using the project approach were at a low level.

3. The Follow-up on Learning Experience Organization: the school administrators and teachers were interested in the follow-up of the project approach. The school administrators emphasized the study on articles, books, research works, and academic documents while the teachers focus on seminars and training. The problems on the follow-up on learning experience organization using the project approach were at a low level.

Department Elementary Education

Field of Study Early Childhood Education

Academic year 2001

Student's signature

Advisor's signature

Co-advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยคามอนุเคราะห์ และการสนับสนุนอย่างดียิ่งของรองศาสตราจารย์ พูนสุข บุญสวัสดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาที่กรุณาให้คำแนะนำ ให้ข้อคิดเห็นที่มีคุณค่าและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ รวมทั้งให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษบง ตันติวงศ์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.วรวรรณ เหมชะญาติ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ดำเนินการสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งกรุณาให้คำชี้แนะที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของอาจารย์ทั้ง 3 ท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.วรนาท รักสกุลไทย และ ดร.วัฒนา มัคคสมัน เป็นอย่างสูงที่กรุณาให้ความรู้ ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอดจนกระทั่งประสบความสำเร็จ

กราบขอบพระคุณในความกรุณาของท่านผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรี ผลโยธิน ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และ ดร.ชวลิต โพธิ์นคร ที่กรุณาสละเวลาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์และมีคุณค่าต่อการวิจัยครั้งนี้ อย่างดียิ่ง

ขอขอบพระคุณอาจารย์น้ำทิพย์ ตันสกุล อาจารย์นลินี มัคคสมัน อาจารย์วิจิตรา แจ่มดวง และคุณครูอุสาห์ สัมพันธ์พิมพ์ ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด และขอขอบคุณ คุณฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์ ที่ช่วยกรุณาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS จนทำให้การทำวิจัยลุล่วงไปด้วยดี

ขอบคุณเป็นพิเศษสำหรับผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาลทุกท่านของโรงเรียนที่ให้ข้อมูลในการวิจัย และโรงเรียนที่อนุญาตให้ผู้วิจัยได้ทดลองใช้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในน้ำใจและความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ คุณยาย คุณป้าทุกท่าน และขอใจน้องสาวที่ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนทั้งร่างกาย แรงใจ และทุนทรัพย์ และเป็นกำลังใจที่ดีเยี่ยมสำหรับผู้วิจัยมาโดยตลอดจนสำเร็จการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้ได้รับการอุดหนุนบางส่วนมาจากทุนอุดหนุนการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

สมสุดา มัธยมจันทร์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฐ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	7
ข้อจำกัดของการวิจัย.....	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	8
วิธีดำเนินการวิจัย.....	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
ตอนที่ 1 ปรัชญาและแนวคิดที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย.....	13
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของเด็ก.....	13
จุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาปฐมวัย.....	18
แนวคิดในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็ก.....	19
ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการสอนแบบโครงการ.....	21
ความหมายของการสอนแบบโครงการ.....	21
ประวัติความเป็นมาของการสอนแบบโครงการ.....	24
จุดมุ่งหมายของการสอนแบบโครงการ.....	26
ลักษณะของการสอนแบบโครงการ.....	29
ขั้นตอนในการสอนแบบโครงการ.....	35
การคัดเลือกหัวเรื่องของโครงการ.....	41
กิจกรรมในการสอนแบบโครงการ.....	45
เวลาที่ใช้ในการสอนแบบโครงการ.....	48
การจัดสภาพแวดล้อมในการสอนแบบโครงการ.....	49

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การประเมินผลการสอนแบบโครงการ.....	51
บทบาทของครูในการสอนแบบโครงการ.....	53
บทบาทของเด็กในการสอนแบบโครงการ.....	56
บทบาทของผู้ปกครองในการสอนแบบโครงการ.....	60
ประโยชน์ของการสอนแบบโครงการ.....	61
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบโครงการ.....	63
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	65
ประชากรและตัวอย่างประชากร.....	65
ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง.....	68
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	70
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	81
การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอ.....	85
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	86
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	180
สรุปผลการวิจัย.....	181
อภิปรายผลการวิจัย.....	185
ข้อเสนอแนะ.....	196
รายการอ้างอิง.....	199
ภาคผนวก.....	207
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	208
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	209
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	264

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 การเปรียบเทียบวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบปกติกับการสอนแบบ โครงการของ Chard.....	31
2 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการสอนแบบหน่วยการเรียนรู้และการสอน แบบโครงการของ วรนาท รักสกุลไทย.....	32
3 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการสอนแบบหน่วยการเรียนรู้กับ การสอนแบบโครงการของ Helm and Katz.....	33
4 การเปรียบเทียบการสอนแบบโครงการกับกระบวนการทางปัญญาของ ศาสตราจารย์นายแพทย์ ประเวศ วะสี.....	38
5 กิจกรรมในการสอนแบบโครงการ จำแนกตามระยะของกิจกรรม.....	47
6 สิ่งที่ครูควรคำนึงถึงในการสอนแบบโครงการ จำแนกตามระยะของกิจกรรม.....	54
7 บทบาทของเด็กในการสอนแบบโครงการ จำแนกตามระยะของกิจกรรม.....	58
8 จำนวนโรงเรียนที่ได้ประชากร จำแนกตามหน่วยงานที่จัดอบรมเกี่ยวกับการสอน แบบโครงการ.....	65
9 จำนวนโรงเรียนที่ได้ตัวอย่างประชากร จำแนกตามภูมิภาคที่โรงเรียนตั้งอยู่.....	66
10 จำนวนประชากรและตัวอย่างประชากร จำแนกตามโรงเรียนที่จัดการสอนแบบ โครงการ.....	68
11 กรอบแนวคิดของการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	71
12 กรอบแนวคิดของแบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียน เรื่อง สภาพและปัญหา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ.....	73
13 กรอบแนวคิดของแบบสอบถามครูประจำชั้นอนุบาล เรื่อง สภาพและปัญหา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ.....	74
14 กรอบแนวคิดของแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน เรื่อง สภาพและปัญหา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ.....	77
15 กรอบแนวคิดของแบบสัมภาษณ์ครูประจำชั้นอนุบาล เรื่อง สภาพและปัญหา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ.....	78
16 กรอบประเด็นที่ต้องการเก็บข้อมูลด้วยแบบสังเกต.....	80
17 จำนวนและคำร้อยละของแบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาล จำแนกตามการจัดส่ง การรับคืน และการตอบกลับมาอย่างสมบูรณ์.....	82
18 ระยะเวลาที่เก็บรวบรวมข้อมูล จำแนกตามโรงเรียนกรณีตัวอย่างที่สอนแบบ โครงการ.....	83
19 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากโรงเรียนกรณีตัวอย่าง จำแนกตามแหล่งข้อมูล.....	84

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
20 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่เกิดขึ้นรวบรวมจากโรงเรียนกรณีตัวอย่าง 3 โรงเรียนด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	84
21 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน.....	87
22 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามสถานภาพ.....	88
23 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาล จำแนกตามสถานภาพ.....	89
24 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับแนวคิดและหลักในการจัด การเรียนการสอน.....	90
25 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายในการจัดการเรียน การสอน.....	91
26 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับความต้องการในการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ.....	92
27 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และวิธีการกำหนด นโยบายการสอนแบบโครงการ.....	93
28 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับหัวเรื่องของโครงการ.....	95
29 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับลักษณะของกิจกรรมใน การดำเนินโครงการแต่ละระยะ.....	96
30 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับผู้ที่มีส่วนร่วมในโครงการ.....	97
31 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม.....	98
32 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับทักษะของครูที่จำเป็นใน การสอนแบบโครงการ.....	99
33 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับการเตรียมตัวของครูเมื่อได้ หัวเรื่องของโครงการ.....	100
34 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับบทบาทของครูในการดำเนิน โครงการแต่ละระยะ.....	100
35 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับทักษะของเด็กที่จำเป็นใน การดำเนินโครงการ.....	103
36 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับบทบาทของเด็กในการดำเนิน โครงการแต่ละระยะ.....	104
37 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับลักษณะผลงานของเด็กใน การดำเนินโครงการ.....	105
38 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนใน การให้การสนับสนุนโครงการ.....	106

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
39 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับประเภทของแหล่งข้อมูลที่ เด็กใช้ในการสืบค้นข้อมูล.....	107
40 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับวิธีการจัดทาวัดคุณภาพ ในการดำเนินโครงการ.....	108
41 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับลักษณะการจัด สภาพแวดล้อมในห้องเรียนขณะดำเนินโครงการ.....	108
42 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล โครงการ.....	109
43 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับลักษณะการมีปฏิสัมพันธ์ ระหว่างครูประจำชั้นอนุบาลและเพื่อนร่วมงานในขณะดำเนินโครงการ.....	110
44 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับลักษณะการมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองในการดำเนินโครงการ.....	111
45 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับ วิธีการในการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดย การใช้การสอนแบบโครงการ.....	112
46 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมายของระดับปัญหาของ ผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับปัญหาในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้ การสอนแบบโครงการ.....	113
47 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมายของระดับปัญหาของ ครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับปัญหาในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้ การสอนแบบโครงการ.....	117
48 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหาด้านนโยบาย การจัดการศึกษาของโรงเรียน.....	121
49 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหากิจกรรม ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้.....	122
50 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหาเมื่อตน ขาดความรู้และทักษะในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบ โครงการ.....	123
51 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหาที่เกิด จากเด็กในขณะดำเนินโครงการ.....	124
52 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหาใน การส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ.....	125

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
53 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหาเมื่อประสบปัญหาในการจัดสภาพแวดล้อมขณะดำเนินโครงการ.....	127
54 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหาเมื่อไม่ทราบวิธีการในการวัดและประเมินผลโครงการ.....	128
55 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหาเมื่อไม่ได้รับความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงานในการดำเนินโครงการ.....	128
56 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหาเมื่อไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองในการดำเนินโครงการ.....	129
57 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	158

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1 ขั้นตอนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ แต่ละระยะของ Katz and Helm.....	37
2 ขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ สำหรับเด็กของ วัฒนา มัคคสมัน.....	40

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคนที่สามารถนำการพัฒนาประเทศทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมได้อย่างสมดุล สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศ ผลผลิตของระบบการศึกษา คือพลเมืองของประเทศที่สามารถปรับตัว แก้ปัญหาที่มีความหลากหลายในสภาพการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว และสามารถริเริ่มพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน ตลอดจนประเทศให้พัฒนาและก้าวหน้าไปได้อย่างมีหลักการบนพื้นฐานของความเข้าใจในเหตุและผล ความถูกต้อง ความดีงาม และความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ , สำนักนายกรัฐมนตรี , 2538) และเนื่องจากสภาพสังคมไทยในปัจจุบันกระแสแห่งโลกาภิวัตน์หรือโลกวัฒนธรรมเดียวได้เข้ามามีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง เทคโนโลยี และกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงนี้นำมาซึ่งปัญหาต่าง ๆ มากมาย ดังนั้นการศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเตรียมทรัพยากรมนุษย์ให้พร้อมต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบัน

การศึกษาในอดีตนั้นยึดเอาเนื้อหาวิชาเป็นหลัก และยึดครูเป็นศูนย์กลาง จึงก่อให้เกิดความล้มเหลวในการเตรียมผู้เรียนให้อยู่ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้เรียนไม่เห็นความสัมพันธ์ของวิชาที่เรียนกับโลกของความเป็นจริง ทำให้ผู้เรียนไม่เห็นประโยชน์ของสิ่งที่เรียน ขาดทักษะในการแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนขาดการเชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย หากเรายังจัดหลักสูตรและการสอนแบบเดิม ผู้เรียนที่เป็นผลผลิตของหลักสูตรและการสอนก็ยังคงมีคุณลักษณะแบบเดิมที่ยังไม่เข้มแข็งพอที่จะอยู่ในสังคมแห่งการแข่งขันและโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงได้ (อัญชลี สารรัตน์ , 2543) นอกจากนี้การที่ให้เด็กได้เรียนรู้โดยการท่องจำยังก่อให้เกิดความอ่อนแอทางปัญญา นักเรียนนักศึกษาไทยพัฒนาได้อย่างจำกัดและทำให้นักเรียนจำนวนมากที่สามารถปรับตัวเข้ากับระบบการคิดและการสอนแบบใหม่ไม่ได้ต้องออกกลางคัน หรือถูกคัดออกจากระบบการศึกษา และพลาดโอกาสที่จะพัฒนาศักยภาพ ความถนัดในการเรียนรู้เฉพาะตัวของพวกเขา ในขณะที่นักเรียนจำนวนมากต้องทนเรียนอย่างไม่ค่อยมีความสุขหรือไม่มีความสุขกับการเรียน และแม้แต่นักเรียนที่ปรับตัวได้ดีหรือเรียนแบบท่องจำเก่ง ก็มักจะเรียนรู้ ด้วยการอ่าน การค้นคว้า และการเลือกฟังด้วยตัวเองไม่เป็น คิดวิเคราะห์ไม่เป็น พวกเขาจึงพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างไม่เต็มที่ (วิทยากร เชียงกูล, 2541) ดังนั้นจึงได้มีการปฏิรูปการศึกษาขึ้น

เพื่อให้เด็กได้คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น สามารถอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข (ประเวศ วะสี , 2539)

การปฏิรูปการศึกษา เป็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนการสอนจากการท่องจำ มาเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด การเรียนแบบมีส่วนร่วม เรียนรู้เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพและเรียนรู้เพื่อพัฒนาลักษณะนิสัยซึ่งทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ มีความรู้ความเข้าใจได้ดีกว่าการเรียนโดยการท่องจำและเกิดพัฒนาการในทุกๆ ด้าน อันจะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตและศักยภาพของคนไทย อันเป็นวัตถุประสงค์สำคัญของการเรียนการสอน (รุ่ง แก้วแดง , 2540 อ้างถึงใน วัฒนา มัคคสมัน , 2544)

ด้วยเหตุนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงได้ถูกบัญญัติขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพของการศึกษาให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเนื้อหาส่วนใหญ่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนจะมุ่งเน้นที่การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ การเรียนการสอนแบบบูรณาการ การศึกษาตามอัธยาศัย และการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติเต็มตามศักยภาพ ดังต่อไปนี้

มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้

1. เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน
2. ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
3. การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 23 การจัดการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
 2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
 3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
 4. จัดการเรียนการสอนโดยการผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา
 5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กัน จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ
 6. จัดการเรียนให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ
- นอกจากนี้กลุ่มนักการศึกษาแนวใหม่ยังได้ให้คำแนะนำในการจัดการศึกษาไว้ว่า การที่เด็กจะเกิดการเรียนรู้ได้ เด็กต้องมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มคนและประสบการณ์ทางสังคม ความคิด ความรู้ของเด็กจึงต้องอาศัยฐานความคิด เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตจริงของเด็ก ประสบการณ์ที่มีอยู่เดิมเมื่อได้รับการสนับสนุนให้ทำกิจกรรมที่หลากหลายและเป็นกระบวนการ ขั้นตอน ก็จะเกิดการขยายความคิด สร้างความรู้ โดยความรู้ใหม่และความรู้เดิม มีความเชื่อมโยงกันอย่างมีระบบ และการเรียนรู้ที่ดีที่สุดของเด็กนั่นก็คือการที่เด็กได้ทำกิจกรรมด้วยตัวเอง (ภรณ์ คุรุรัตน์, 2542)

เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาและกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก นวัตกรรมทางการศึกษาแนวต่าง ๆ จึงเข้ามามีอิทธิพลต่อการจัดรูปแบบการเรียนการสอนในทุกๆระดับ นวัตกรรมหนึ่งที่กำลังเป็นที่สนใจในวงการศึกษามากก็คือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ (Project Approach)

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ คือ แนวทางการสอนรูปแบบหนึ่งที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้โดยการสืบค้นข้อมูลอย่างลึกในหัวเรื่องเฉพาะที่เด็กสนใจ ควรค่าแก่การเรียนรู้โดยเด็กอาจทำโครงการเป็นรายบุคคล รายกลุ่ม หรือทำร่วมกัน ทั้งห้องก็ได้ หัวเรื่องที่ถูกเลือกควรมีความหมายต่อชีวิต ต่อตัวเด็ก และครูสามารถบูรณาการเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ในการทำโครงการของเด็กได้ด้วย ลักษณะเด่นของโครงการก็คือการค้นหาคำตอบจากคำถามที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่อง คำถามนั้นอาจมาจากเด็ก จากครู หรือครูและเด็กร่วมกัน เด็กมีโอกาสที่จะวางแผนและลงมือสืบค้นด้วยตัวเองโดยมีครูช่วยเหลือ การทำโครงการของเด็กจะรวบรวมการวางแผนศึกษาสถานที่ต่าง ๆ หรือสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่รู้และเข้าใจในหัวเรื่องที่เด็กสนใจและให้โอกาสเด็กแก้ปัญหา แลกเปลี่ยนสิ่งที่เด็กเรียนรู้กับบุคคลอื่น (Katz and Chard , 1994 ; Helm and Katz , 2001 อ้างถึงใน พชร ผลิตโยธิน , 2544)

เนื่องจากแนวคิดที่จะให้เด็กเรียนรู้ผ่านโครงการนั้นมีมานานนับศตวรรษ โดยเริ่มจากความเคลื่อนไหวของนักการศึกษากลุ่มพิพัฒนานิยม (Progressive) ในสหรัฐอเมริกาช่วงศตวรรษที่ 19 - 20 Dewey ได้เขียนบทความและหนังสือหลายเล่มเกี่ยวกับการสร้างประสบการณ์ทางการศึกษาที่จะช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดความตระหนักในชุมชนร่วมกัน และได้้นำโครงการเข้ามาใช้ในโรงเรียนทดลองที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่ง (Diffily , 1996 อ้างถึงใน พชร ผลิตโยธิน , 2542)

ในปี ค.ศ. 1945 - 46 หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 แม่บ้านกลุ่มหนึ่งใน Villa Cella ภายใต้การนำของ Malaguzzi ได้รวมตัวกันจัดการศึกษาสำหรับเด็กในหมู่บ้าน และเป็นที่มาของนวัตกรรมทางการศึกษาของแนวคิด Reggio Emilia ซึ่งการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดของ Reggio Emilia นี้ได้รับการยกย่องว่าเป็นแนวทางการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่ดีที่สุดในโลก (Newsweek, 1991) และกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่โดดเด่นในโรงเรียนตามแนวคิด Reggio Emilia คือ การที่เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้อย่างลุ่มลึกจากโครงการ

นักการศึกษาหลายท่านได้เสนอแนะเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการไว้ ดังนี้

สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ (2540) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการเป็นการสร้างโอกาสและสถานการณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้โดยเด็ก เพื่อให้เกิดความงัดแงะเพิ่มขึ้นในความเป็นคนทางสังคม ทางสติปัญญา และทางอารมณ์ พัฒนาการทักษะทางสังคมของเด็กจะเพิ่มขึ้นได้ดีที่สุดเมื่อเด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับประสบการณ์ตรงของเด็ก และเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมจริงที่เด็กได้ประสบพบเห็น

Katz (1994) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการช่วยให้เด็กได้พัฒนาทักษะทางสังคมและทางสติปัญญาในหลายทาง ซึ่งเพิ่มเติมจากการเรียนการสอนตามหลักสูตร เพราะในระหว่างที่เด็กเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นเด็กจะได้มีการถกเถียง การร่วมมือ และการช่วยเหลือกันในการทำงาน มีการแลกเปลี่ยนหน้าที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบสิ่งที่ค้นพบและการใช้กลวิธีในการวิจัยอื่น ๆ การทำโครงการจะช่วยกระตุ้นให้เด็กได้เรียนรู้ความเป็นไปในธรรมชาติของเหตุการณ์หรือสิ่งที่อยู่รอบตัวเขาอย่างลึกซึ้ง

วรนาท รักสกุลไทย (2542) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ประสบการณ์ตรงผ่านประสาทสัมผัส และการลงมือปฏิบัติ เป็นการเรียนรู้ในลักษณะที่เด็กเป็นศูนย์กลาง การส่งเสริมพหุปัญญา การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ การเรียนรู้แบบเด็กสร้างองค์ความรู้ด้วยกระบวนการวางแผน ลงมือทำ และเด็กสรุปความรู้เอง เป็นต้น

ดังนั้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนโครงการจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้การปฏิรูปการเรียนรู้บังเกิดผล เนื่องจากโครงการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ตามความสนใจและได้ศึกษาอย่างลุ่มลึกด้วยตัวเอง โดยครูคอยให้ความช่วยเหลือสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ เพื่อให้เด็กได้ขยายความรู้พื้นฐานไปสู่ความรู้ใหม่และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้ นอกจากนี้โครงการยังช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะของคนให้มีคุณภาพพร้อมที่จะก้าวสู่การเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคตที่สมาชิกต้องเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เป็นผู้ผลิต ผู้ปฏิบัติที่สร้างสรรค์ผลงานและองค์ความรู้ได้ ตลอดจนเป็นสมาชิกที่สร้างความกลมเกลียวเพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม (สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา , สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ , 2542)

ด้วยเหตุที่การศึกษาในระดับปฐมวัยเป็นการวางรากฐานเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากเด็กปฐมวัยเป็นวัยทองของชีวิต ด้วยเป็นวัยที่พัฒนาการทุกด้านมีการเจริญเติบโตในอัตราที่สูงที่สุด โดยเฉพาะระบบประสาทและสมอง ซึ่งจะเติบโตได้ถึงร้อยละ 80 ของผู้ใหญ่ และเป็นระยะที่เกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุดในชีวิต ดังนั้นการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยจึงควรมุ่งเน้นในการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านให้เจริญเติบโตถึงขีดสุดของศักยภาพและเตรียมความพร้อมเพื่อการเรียนรู้และชีวิต (อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร และคณะ , 2540) โดยแนวทางในการจัดการศึกษานั้นควรมุ่งเน้นที่การยึดเด็กเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ตอบสนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้เด็กได้ริเริ่มและวางแผนกิจกรรมของตนเอง ได้ลงมือปฏิบัติ และมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของตนเองและผู้อื่น โดยครูเป็นผู้สนับสนุนอำนวยความสะดวกและเรียนรู้ร่วมกับเด็ก เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงผ่านการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 มีโอกาสสังเกต สำรวจ เล่น ค้นคว้า ทดลอง และแก้ปัญหาด้วยตัวเอง (กรมวิชาการ , กระทรวงศึกษาธิการ , 2540)

เนื่องจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการเป็นนวัตกรรมทางการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการของเด็กและสอดคล้องต่อแนวทางในการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยดังที่กล่าวมาข้างต้น โรงเรียนอนุบาลหลายแห่งจึงให้ความสนใจที่จะนำการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการนี้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ดังนั้น สมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ และสมาคมสหพันธ์โรงเรียนราษฎร์ จึงได้จัดอบรมเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการให้แก่โรงเรียนซึ่งสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และจากการสำรวจพบว่า มีโรงเรียนที่เคยผ่านการอบรมจากสมาคมดังกล่าวและได้นำการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนของตนเป็นจำนวนมาก

แม้ว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการเป็นการจัดการศึกษาแนวใหม่ที่เพิ่งจะนำมาปฏิบัติ แต่ผู้วิจัยคิดว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แนวทางนี้มีความสอดคล้องกับความต้องการและสามารถพัฒนาศักยภาพของเด็กในทุก ๆ ด้านได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการของโรงเรียนที่เคยส่งครูเข้ารับการอบรม เพื่อให้ทราบสภาพปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาของโรงเรียนที่นำการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการไปจัดประสบการณ์การเรียนการสอน ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเป็นแนวทางให้แก่โรงเรียนที่สนใจจะจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการได้นำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับโรงเรียนของตนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการในโรงเรียนอนุบาล ด้านนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน ด้านการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรในการวิจัย เป็นผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาลในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและส่วนภูมิภาคที่เคยส่งครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการจากสมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ จากสมาคมสหพันธ์โรงเรียนราษฎร์หรือจากโรงเรียนที่จัดอบรมเองโดยวิทยากรที่อบรมให้แก่สมาคมดังกล่าว จำนวน 63 โรงเรียน

2. การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนที่เคยส่งครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการแล้วนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ด้านนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน ด้านการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และด้านการติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็กเป็นหลัก ไม่สามารถกำหนดได้ว่าจะเกิดขึ้นเมื่อไรและเป็นระยะเวลาานเท่าใด ดังนั้นการเก็บข้อมูลด้วยแบบสังเกตจึงใช้เวลาในการเก็บข้อมูลในแต่ละชั่วโมงไม่เท่ากัน

2. เนื่องจากระดับอนุบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนมีการจัดชั้นเรียนแยกเป็น 3 ชั้นตามอายุของเด็ก และแต่ละโรงเรียนอาจเริ่มจัดโครงการแต่ละชั้นไม่พร้อมกัน ดังนั้นการเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่องตลอดโครงการด้วยแบบสังเกตการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการในชั้นเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จึงไม่ได้จำกัดเฉพาะชั้นเรียนใดชั้นเรียนหนึ่งเท่านั้น

ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้จำนวนประชากรอาจไม่คงที่เนื่องจากโรงเรียนที่ส่งครูเข้ารับการอบรมอาจปิดกิจการ ครูที่เคยเข้ารับการอบรมลาออกจากโรงเรียนนั้นไปแล้วหรือติดภาระกิจส่วนตัวจนไม่สามารถให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลได้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ หมายถึง แนวทางที่เน้นให้เด็กได้พัฒนาการเรียนรู้ตามความสนใจของเด็กเองอย่างลุ่มลึก โดยเด็กจะต้องเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตั้งแต่ระยะที่ 1 ทบทวนความรู้และความสนใจของเด็กหรือระยะเริ่มต้นโครงการ ระยะที่ 2 ให้โอกาสเด็กค้นคว้าและมีประสบการณ์ใหม่หรือระยะพัฒนาโครงการ และระยะที่ 3 ประเมิน สะท้อนกลับและแลกเปลี่ยนงานโครงการหรือระยะสรุปโครงการ ในขณะที่ครูจะเป็นผู้เอื้ออำนวยความสะดวกในการเรียนให้แก่เด็ก

สภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ หมายถึง ลักษณะทั่วไปและการปฏิบัติจริงของโรงเรียนอนุบาลที่มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการซึ่งสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 3 ด้าน ดังนี้

ด้านนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน หมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดหลักในการจัดการเรียนการสอน จุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอน ความต้องการในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ และวัตถุประสงค์ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ

ด้านการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ หมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ บทบาทของครู บทบาทของเด็ก บทบาทของผู้บริหาร การจัดสภาพแวดล้อม การวัดและประเมินผลโครงการ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเพื่อนร่วมงาน และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ หมายถึง การค้นหาความรู้และความคืบหน้าของการสอนแบบโครงการหลังจากเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการสอนแบบโครงการ

ปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ หมายถึง อุปสรรคหรือข้อขัดข้องที่ไม่เอื้อต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในด้านนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน ด้านการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

แนวทางแก้ปัญหา หมายถึง วิธีการที่ใช้ในการแก้ปัญหา อุปสรรค หรือข้อขัดข้องที่เกิดขึ้นในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ ซึ่งเป็นความคิดเห็นของผู้บริหารและครูประจำชั้นอนุบาล

โรงเรียนอนุบาล หมายถึง โรงเรียนอนุบาลหรือโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนที่เปิดทำการสอนเด็กนักเรียนที่มีอายุระหว่าง 3 - 6 ปี และมีครูผ่านการอบรมเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการจากสมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ จากสมาคมสหพันธ์โรงเรียนราษฎร์ หรือจากโรงเรียนที่จัดอบรมเองโดยวิทยากรที่อบรมให้แก่สมาคมดังกล่าว และโรงเรียนมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการให้แก่เด็กในโรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายวิชาการ หรือหัวหน้าแผนกอนุบาล ของโรงเรียนอนุบาลหรือโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนในระดับอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนที่มีครูผ่านการอบรมเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการจากสมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ จากสมาคมสหพันธ์โรงเรียนราษฎร์ หรือจากโรงเรียนที่จัดอบรมเองโดยวิทยากรที่อบรมให้แก่สมาคมดังกล่าว และโรงเรียนที่มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการให้แก่เด็กในโรงเรียน

ครูประจำชั้นอนุบาล หมายถึง ผู้ที่สอนประจำชั้นอนุบาลของโรงเรียนอนุบาลหรือโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนในระดับอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนที่ผ่านการอบรมเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการจากสมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ จากสมาคมสหพันธ์โรงเรียนราษฎร์ หรือจากโรงเรียนที่จัดอบรมเองโดยวิทยากรที่อบรมให้แก่สมาคมดังกล่าว และครูประจำชั้นอนุบาลมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการให้แก่เด็กในห้องเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การกำหนดประชากรและตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาลในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและส่วนภูมิภาคที่เคยส่งครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ จากสมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ จากสมาคมสหพันธ์โรงเรียนราษฎร์ หรือจากโรงเรียนที่จัดอบรมเองโดยวิทยากรที่อบรมให้แก่สมาคมดังกล่าว จำนวน 63 โรงเรียน เป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 63 คน ครูประจำชั้นอนุบาล 262 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 325 คน

1.2 ตัวอย่างประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาล จากโรงเรียน 63 โรง ซึ่งเป็นประชากรในข้อ 1.1 แต่ปรากฏว่ามีผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาลของโรงเรียนที่เต็มใจให้ข้อมูลจำนวน 57 โรง โดยเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 57 คน ครูประจำชั้นอนุบาล จำนวน 219 คน รวมตัวอย่างประชากรทั้งสิ้น 276 คน ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มตัวอย่างประชากรเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 57 คน และครูประจำชั้นอนุบาล จำนวน 219 คน รวมทั้งสิ้น 276 คน จากโรงเรียนจำนวน 57 โรง เพื่อตอบแบบสอบถาม

กลุ่มที่ 2 ตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน 3 คน และครูประจำชั้นอนุบาล 10 คน รวมทั้งสิ้น 13 คน จากโรงเรียนกรณีตัวอย่าง 3 โรง เพื่อสัมภาษณ์และสังเกต

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวม 5 ชุด มีทั้งหมด 3 แบบ คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต

2.1 แบบสอบถาม มี 2 ชุด คือ แบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียน และแบบสอบถามครูประจำชั้นอนุบาล เรื่อง สภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในระดับอนุบาล

2.2 แบบสัมภาษณ์ มี 2 ชุด คือ แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน และแบบสัมภาษณ์ครูประจำชั้นอนุบาล เรื่อง สภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในระดับอนุบาล

2.3 แบบสังเกต มี 1 ชุด คือ แบบสังเกตการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในระดับอนุบาล

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีวิธีการ ดังนี้

- 1) ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการสอนแบบโครงการ จากตำรา วารสาร Internet การเข้ารับการอบรม และการศึกษาดูงานจากโรงเรียนต้นแบบในการสอนแบบโครงการ
- 2) กำหนดกรอบแนวคิดของเครื่องมือแต่ละชุด
- 3) ดำเนินการสร้างเครื่องมือแต่ละชุดตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้
- 4) หาคคุณภาพของเครื่องมือ
- 5) จัดพิมพ์เครื่องมือแต่ละชุด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

- 4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากตัวอย่างประชากรกลุ่มที่ 1
 - 1) ตัวอย่างประชากรที่อยู่ในโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยจัดส่งและเก็บรวบรวมเครื่องมือคืนด้วยตนเอง
 - 2) ตัวอย่างประชากรที่อยู่ในโรงเรียนในส่วนภูมิภาค ผู้วิจัยจัดส่งและเก็บรวบรวมเครื่องมือคืนทางไปรษณีย์
- 4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกตจากตัวอย่างประชากรกลุ่มที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์และสังเกตด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปของตารางประกอบความเรียง

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต โดยการสรุป รวบรวม เรียบเรียง แยกคำตอบต่าง ๆ ให้เป็นหมวดหมู่ และนำเสนอข้อมูลทั้งหมดในรูปของการบรรยายตามประเด็นที่ผู้วิจัยกำหนด

6. การสรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต มาสรุปรวมในด้านนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน ด้านการดำเนินการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ และการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ แล้วอภิปราย ผลการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับจุดที่ยังบกพร่องของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้ การสอนแบบโครงการมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อใช้พัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบ โครงการในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ได้แนวทางการแก้ปัญหาในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอน แบบโครงการที่โรงเรียนต่าง ๆ ได้เสนอแนะไว้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับปัญหาของโรงเรียน ที่จัดการเรียนการสอนแบบนี้ทั้งในปัจจุบันและอนาคต
3. ข้อมูลที่ได้จะเป็นแนวทางแก่ผู้จัดการอบรมเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการใช้การสอนแบบโครงการในการจัดการอบรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
4. เป็นแนวทางแก่ครู ผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาในระดับ อนุบาล ได้นำความรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ ไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนของตน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ การสอนแบบโครงการในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ผู้วิจัยได้ ศึกษารวบรวมเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปรัชญาและแนวคิดที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย

- 1.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของเด็ก
- 1.2 จุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาปฐมวัย
- 1.3 แนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็ก

ตอนที่ 2 แนวคิดที่เกี่ยวกับการสอนแบบโครงการ

- 2.1 ความหมายของการสอนแบบโครงการ
- 2.2 ประวัติความเป็นมาของการสอนแบบโครงการ
- 2.3 จุดมุ่งหมายของการสอนแบบโครงการ
- 2.4 ลักษณะของการสอนแบบโครงการ
- 2.5 ขั้นตอนในการสอนแบบโครงการ
- 2.6 การคัดเลือกหัวเรื่องของโครงการ
- 2.7 กิจกรรมในการสอนแบบโครงการ
- 2.8 เวลาที่ใช้ในการสอนแบบโครงการ
- 2.9 การจัดสภาพแวดล้อมในการสอนแบบโครงการ
- 2.10 การประเมินผลการสอนแบบโครงการ
- 2.11 บทบาทของครูในการสอนแบบโครงการ
- 2.12 บทบาทของเด็กในการสอนแบบโครงการ
- 2.13 บทบาทของผู้ปกครองในการสอนแบบโครงการ
- 2.14 ประโยชน์ของการสอนแบบโครงการ
- 2.15 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบโครงการ

ตอนที่ 1 ปรัชญาและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของเด็กปฐมวัย

1.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของเด็ก

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัยเริ่มต้นมาตั้งแต่สมัยกรีกและโรมัน แนวคิดเหล่านี้มีอิทธิพลต่อแนวทางการจัดการศึกษาในปัจจุบันอย่างมาก และนวัตกรรมที่กำลังเป็นที่สนใจ คือ การสอนตามแนว Reggio Emilia ซึ่งใช้การสอนแบบโครงการเป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน Malaguzzi (1993 อ้างถึงใน Staley , 1998) กล่าวว่า แนวคิดที่มีอิทธิพลต่อการสอนตามแนว Reggio Emilia คือ Montessori Dewey Piaget Vygotsky และ Bruner

Montessori (อ้างถึงใน จีระพันธุ์ พูลพัฒน์ , 2544) เชื่อว่า เด็กมีความสามารถในการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมได้โดยได้รับการกระตุ้น ได้สำรวจ สืบค้น และเรียนรู้ด้วยตัวเอง หลักในการสอนของแนวคิดนี้ คือ การให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตัวเอง โดยเริ่มตั้งแต่การเลือกเรื่องที่จะเรียนเอง สามารถพูดคุยกับเพื่อนหรือครูได้อย่างอิสระ เด็กได้มีโอกาสเป็นตัวของตัวเอง มีโอกาสคิดเอง ทำเอง ซึ่งจะส่งเสริมให้เด็กรู้จักไตร่ตรอง หาเหตุผล และสามารถเลือกทางประพฤติปฏิบัติได้เองอย่างถูกต้อง

Dewey (อ้างถึงใน Edwards , Gandini and Forman , 1993 และ Greenberg , 1995) เชื่อว่า ธรรมชาติของเด็กมีความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมและต้องการการพึ่งพาตนเอง ดังนั้นเด็กควรมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็น ได้เรียนรู้จากการกระทำ (Learning by Doing) และมีประสบการณ์ตรงกับสิ่งแวดล้อม ได้เล่นอย่างมีอิสระ ได้มีโอกาสช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และทำงานร่วมกันอย่างมีความสุขจากการเรียนรู้ในโรงเรียนที่เปรียบเสมือนชุมชนจำลองของสังคม วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2541) กล่าวว่า แนวคิดของ Dewey เป็นที่มาของแนวคิดแบบพิพัฒนานิยม (Progressivism) ที่มองว่าการศึกษจะต้องพัฒนาผู้เรียนทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยจัดให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสนใจ ความถนัดและคุณลักษณะของเขา สิ่งที่เรียนควรเป็นประโยชน์สัมพันธ์สอดคล้องกับชีวิตประจำวันและสังคมของผู้เรียนให้มากที่สุด รวมทั้งส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยทั้งในและนอกชั้นเรียน บทบาทของครูในปรัชญาสาขานี้คือ เตรียม แนะนำ และให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียน สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ และเห็นจริงด้วยตนเอง ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีเมื่อได้ประสบการณ์ตรงจากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และการทำงานร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อให้การเรียนการสอนตรงตามความสนใจของผู้เรียน เหมาะสมกับความถนัดและความสามารถของผู้เรียนมากขึ้น และในขณะเดียวกันก็ทำให้ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้มากขึ้นด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการทางเชาว์ปัญญาของ Piaget เชื่อว่า เด็กเป็นผู้ที่พยายามศึกษาและสำรวจสิ่งต่างๆรอบๆตัวทั้งที่เป็นวัตถุ สิ่งของ เหตุการณ์ และบุคคล จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ เหล่านี้ ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรมและพัฒนาต่อไปเรื่อย ๆ จนสามารถจะเรียนรู้สิ่งที่เป็นนามธรรมได้ เป้าหมายในการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กตามความคิดของ Piaget คือ การที่สามารถคิดอย่างมีเหตุผลกับสิ่งที่เป็นนามธรรม การคิดตั้งสมมุติฐานอย่างมีเหตุผล และสามารถแก้ปัญหาได้ การเรียนรู้ของเด็กเกิดจากกระบวนการใหญ่ๆภายในตัวเด็ก 2 กระบวนการ คือ การจัดโครงสร้างทางความคิดภายใน (Organization) และการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม (Adaptation) ซึ่งการปรับตัวประกอบด้วย 2 กระบวนการ คือ การดูดซึม (Assimilation) และการปรับเปลี่ยน (Accommodation) ในกรณีที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งใดๆ ในเบื้องต้นเด็กจะพยายามทำความเข้าใจประสบการณ์ใหม่ด้วยการใช้ความคิดเก่า หรือประสบการณ์เดิมด้วยกระบวนการดูดซึม (Assimilation) แต่เมื่อปรากฏว่าไม่สามารถทำความเข้าใจได้สำเร็จ เด็กจะเปลี่ยนแนวคิดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆเสียใหม่ด้วยกระบวนการปรับเปลี่ยน (Accommodation) จนสามารถผสานความคิดใหม่นั้นให้กลมกลืนเข้ากันได้กับความคิดเก่า สภาพการณ์เช่นนี้ก่อให้เกิดความสมดุล (Equilibration) กระบวนการที่เด็กมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและทำให้เกิดสภาวะที่สมดุลนี้จะนำไปสู่การพัฒนาทางสติปัญญาจากขั้นหนึ่งไปสู่อีกขั้นหนึ่งจนถึงขั้นสูงสุด คือ ขั้นใช้ความสามารถทางสมองในการแก้ปัญหา (Operation) (Gormon , 1972 อ้างถึงใน วัฒนา มัคคสมัน , 2539) ขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget แบ่งออกเป็น 4 ขั้นใหญ่ ๆ ดังนี้

1) ขั้น Sensory-Moter Stage (แรกเกิด - 2 ปี) เป็นช่วงที่เด็กยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง แบ่งเป็น 6 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 Reflexive (แรกเกิด - 1 เดือน) เป็นวัยที่ทารกใช้ปฏิกิริยารีเฟล็กซ์ หรือโดยประสาทอัตโนมัติที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิด เช่น การดูด พฤติกรรมเหล่านี้เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้าโดยอัตโนมัติ เป็นพฤติกรรมที่ไม่ได้เกิดจากการเรียนรู้

ระยะที่ 2 Primary Circular Reactions (1 - 3 เดือน) เด็กมักจะแสดงพฤติกรรมง่าย ๆ และซ้ำ ๆ กัน พฤติกรรมที่แสดงปราศจากจุดมุ่งหมาย ในวัยนี้เด็กมีทั้งการดูดซึม และการปรับเปลี่ยน ความสนใจของเด็กจะอยู่ที่ความเคลื่อนไหวแต่ไม่ใช่ผลของการเคลื่อนไหว

ระยะที่ 3 Secondary Circular Reactions (4 - 6 เดือน) เด็กจะเริ่มแสดงพฤติกรรมโดยมีจุดมุ่งหมาย และเริ่มค้นพบกฎแห่งการกระทำ เช่น เตะเท้าเพื่อให้ตุ๊กตาที่แขวนในเปลเคลื่อนไหว

ระยะที่ 4 Coordination of Secondary Reactions (7 - 10 เดือน) เด็กเริ่มที่จะแก้ปัญหาอย่างง่าย ๆ โดยใช้พฤติกรรมในอดีตที่ผ่านมาช่วยในการแก้ปัญหา และเริ่มมีความเข้าใจเกี่ยวกับความมีตัวตนของวัตถุ

ระยะที่ 5 Tertiary Circular Reaction (11 - 18 เดือน) เด็กเริ่มทดลองพฤติกรรมแบบถุกผิด (Trial and Error) และเริ่มเลียนแบบผู้ใหญ่

ระยะที่ 6 การเริ่มต้นของความคิด (Beginning of Thought)

(18 เดือน - 2 ปี) เด็กสามารถมีจินตนาการก่อนที่จะเริ่มแสดงพฤติกรรม และจะสามารถเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่จากความทรงจำ

2) ชั้น Preoperational Stage (2 - 7 ปี) เด็กในวัยนี้ยังไม่สามารถคิดย้อนกลับได้ เพียงแต่เริ่มเข้าใจเรื่องการคงตัวของสสารบ้าง และยังไม่สามารถใช้สติปัญญาแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ วัยนี้แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 Preconcept (2 - 4 ปี) เด็กเริ่มมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ แต่ยังไม่สมบูรณ์และยังไม่มีเหตุผล ความคิดความเข้าใจขึ้นอยู่กับความรู้จากประสาทสัมผัสเป็นส่วนใหญ่ และยังไม่สามารถใช้เหตุผลได้

ระยะที่ 2 Intuitive (4 - 7 ปี) การคิดของเด็กเริ่มมีเหตุผลขึ้นบ้าง แต่ยังเป็นลักษณะการคิดจากการรับรู้มากกว่าความเข้าใจ เด็กเริ่มมีปฏิกริยากับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น สนใจอยากรู้ ชักถามและเริ่มเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่ เริ่มใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการคิด

3) ชั้น Operational Stage (7 - 11 ปี) เด็กวัยนี้สามารถสร้างภาพในใจ สามารถคิดเปรียบเทียบและคิดย้อนกลับได้ เข้าใจเกี่ยวกับเรื่องความคงตัวของสสาร การแบ่งกลุ่มหรือจัดหมู่ และการเรียงลำดับ

4) ชั้น Formal Operational (12 ปี ถึง วัยผู้ใหญ่) เด็กวัยนี้จะเริ่มคิดแบบผู้ใหญ่ สามารถคิดสิ่งที่เป็นนามธรรม คิดอย่างมีเหตุผล สามารถแก้ปัญหาอย่างมีระบบระเบียบ และสามารถนำหลักการไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

ทฤษฎีพัฒนาการทางเขาวัวปัญญาของ Piaget เป็นที่มาของแนวคิดแบบ Constructivist ที่เชื่อว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในตัวผู้เรียน ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม พยายามที่จะนำความเข้าใจที่เกี่ยวกับเหตุการณ์และปรากฏการณ์ที่ตนพบเห็นมาสร้างเป็นโครงสร้างทางปัญญา หรือที่เรียกว่า Schema โครงสร้างทางปัญญานี้ประกอบด้วยความหมาย หรือความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่แต่ละบุคคลมีประสบการณ์ อาจเป็นเพียงความเชื่อความเข้าใจ คำอธิบายความรู้ของบุคคลนั้น (วัฒนาพร ระวังทุกข์ , 2541) ดังนั้นจึงเป็นกระบวนการที่เด็กแต่ละคนมีวิธีการของตนเองในการรวบรวม จัดระบบโครงสร้างของประสบการณ์เบื้องต้น แล้วรวบรวมและมีการจัดใหม่ในระบบโครงสร้างของทั้งประสบการณ์เดิมประสานกับประสบการณ์ใหม่ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องตลอดชีพ การรวบรวมความรู้และการจัดระบบโครงสร้างของประสบการณ์นำไปสู่แบบแผนความคิดของเด็ก ซึ่งแบบแผนความคิดของเด็กมีการเปลี่ยนแปลงและปรุงแต่งไปตามปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพและทางสังคม (สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ , 2544)

Vygotsky (อ้างถึงใน Brek and Winsler, 1995) เชื่อว่า เด็กเกิดการเรียนรู้ พัฒนาสติปัญญาและทัศนคติขึ้นเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกับผู้อื่น เช่น ผู้ใหญ่ ครู เพื่อน โดยบุคคลเหล่านี้จะให้ข้อมูลสนับสนุนให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันนั้น การสนับสนุนและให้คำชี้แนะโดยผู้ใหญ่จะช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้มากขึ้น

บริบททางสังคมและสิ่งแวดล้อมก็เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการสร้างค่านิยมและสติปัญญาให้แก่เด็กมาก แต่อย่างไรก็ตาม เด็กก็ยังมีจุดยุ่งยากที่ต้องการการชี้แนะจากผู้ใหญ่ เรียกว่า Zone of Proximal Development ซึ่งหมายถึง สภาวะที่เด็กเผชิญกับปัญหาที่ท้าทายแต่ไม่สามารถคิดแก้ปัญหาได้โดยลำพัง เมื่อได้รับการช่วยเหลือแนะนำจากผู้ใหญ่หรือจากการทำงานร่วมกับเพื่อนที่มีประสบการณ์มากกว่า เด็กจะสามารถแก้ปัญหาได้และเกิดการเรียนรู้ขึ้น

การให้การช่วยเหลือและแนะนำในการแก้ปัญหาและการเรียนรู้ของเด็ก (Assisted Learning) เป็นการให้ความช่วยเหลือแก่เด็กเมื่อเด็กแก้ปัญหาโดยลำพังไม่ได้ เป็นการช่วยเหลืออย่างพอเหมาะเพื่อให้เด็กแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง วิธีการที่ครูเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กเพื่อให้มีการช่วยเหลือเด็กเรียกว่า Scaffolding เป็นการแนะนำช่วยเหลือให้เด็กแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยการให้การแนะนำ (clue) การช่วยเตือนความจำ (reminder) การกระตุ้นให้คิด (encouragement) การแบ่งปัญหาที่สลับซับซ้อนให้ง่ายลง (breaking the problem down into step) การให้ตัวอย่าง (providing and example) หรือสิ่งอื่น ๆ ที่จะช่วยแก้ปัญหาและเรียนรู้ด้วยตนเอง การให้การช่วยเหลือ (Scaffolding) มีลักษณะ 5 ประการ ดังนี้

- 1) เป็นกิจกรรมการร่วมกันแก้ปัญหา
- 2) เข้าใจปัญหาและวัตถุประสงค์ที่ตรงกัน
- 3) บรรยากาศที่อบอุ่นและการตอบสนองที่ตรงกับความต้องการ
- 4) รักษาภาวะแห่งการเรียนรู้ของเด็ก (Zone of Proximal Development)
- 5) การสนับสนุนให้เด็กควบคุมตนเองในการแก้ปัญหา

ครูมีหน้าที่ในการเตรียมสภาพแวดล้อมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและให้คำแนะนำด้วยการอธิบาย สาธิต และให้เด็กมีโอกาสทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยเฉพาะกับเพื่อนที่มีความสามารถมากกว่า ครูมีหน้าที่กระตุ้นให้เด็กใช้ภาษาและวิธีการอื่นๆ เช่น การวาด การเขียน การทำงานศิลปะหลาย ๆ รูปแบบ เพื่อเป็นการจัดระบบความคิดของเด็กเอง แล้วให้โอกาสเด็กแสดงออกตามวิธีการต่าง ๆ ของเด็กเองเพื่อครูจะได้รู้ว่าเด็กต้องการจะทำอะไร

ทฤษฎีการสอนของ Bruner (1960 อ้างถึงใน สุรางค์ โค้วตระกูล , 2537) เชื่อว่า ครูสามารถช่วยจัดประสบการณ์ให้เด็กเกิดความพร้อมที่จะเรียนได้ โดยเสนอว่าการจัดการศึกษานั้นต้องคำนึงถึงทฤษฎีพัฒนาการว่าเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างความรู้และการสอน กล่าวคือ ทฤษฎีพัฒนาการจะเป็นตัวกำหนดเนื้อหาความรู้และวิธีการสอน ในการที่จะนำเนื้อหาใดมาสอนเด็กนั้นควรจะได้พิจารณาดูว่าในขณะนั้นเด็กมีพัฒนาการอยู่ในระดับใด มีความสามารถเพียงใด กิจกรรมการเรียนการสอนต้องสอดคล้องกับพัฒนาการและความสามารถของเด็ก Bruner กล่าวว่า เราจะสามารถสอนวิชาใด ๆ ก็ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้วิธีการที่เหมาะสมให้กับเด็กคนใดคนหนึ่งในระดับอายุใดก็ได้ พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กตามทฤษฎีของ Bruner แบ่งออกเป็น 3 ชั้น ดังนี้

- 1) Enactive เป็นช่วงที่เด็กแสดงให้เห็นถึงความมีสติปัญญาผ่านการกระทำ และการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

2) Iconic เป็นช่วงที่พัฒนาการทางการคิดของเด็กอยู่ที่การมองเห็นและการใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ เด็กจะสามารถสร้างจินตนาการหรือมโนภาพขึ้นภายในใจได้

3) Symbolic เป็นขั้นที่เด็กจะสามารถถ่ายทอดประสบการณ์หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยใช้สัญลักษณ์หรือภาษาได้

นอกจากนี้ Bruner ยังได้เสนอแนะหลักการวิธีการสอนดังต่อไปนี้

1) ผู้เรียนมีแรงจูงใจภายใน (Self-Motivation) และมีความอยากรู้อยากเห็น อยากรค้นพบสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตนด้วยตนเอง ดังนั้นครูจึงควรจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเพื่อให้เด็กมีโอกาสที่จะสำรวจค้นพบ และเขายังเชื่อว่า ความสัมพันธ์ระหว่างครูและเด็กมีอิทธิพลต่อแรงจูงใจและความเต็มใจในการเรียนของเด็ก

2) โครงสร้างของบทเรียน (Structure) จะต้องจัดให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก และธรรมชาติของบทเรียน ครูควรแนะแนวให้เด็กเห็นหรือค้นคว้าความสัมพันธ์ของสิ่งที่เด็กต้องการเรียนรู้ นอกจากนี้ครูควรสำรวจดูความรู้พื้นฐานที่เด็กจำเป็นต้องมีเพื่อค้นพบความรู้ใหม่ด้วย

3) จัดลำดับความยากง่าย (Sequence) ของบทเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยครูควรคำนึงถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก และวิธีการที่เด็กใช้เป็นเครื่องมือในการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม คือ Enactive , Iconic และ symbolic

4) แรงเสริมด้วยตนเอง (Self-Reinforcement) Bruner เชื่อว่า แรงเสริมด้วยตนเองมีความหมายต่อผู้เรียนมากกว่าแรงเสริมภายนอก

นอกจากนี้ Malaguzzi (อ้างถึงใน Edward Gandini and Forman , 1994) ยังมีความเชื่อในแนวคิดทางการศึกษาอื่น ๆ คือ บทบาทของผู้ใหญ่ของ Kaye ความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของ Shaffer และความหลากหลายทางเขาวงกตปัญญาของ Gardner

วัฒนา มัคคสมัน (2544) กล่าวว่า แนวคิดที่มีอิทธิพลต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ คือ ทฤษฎีทางบุคลิกภาพของ Rogers ที่เชื่อว่าเด็กจะสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองขึ้นมาได้เอง เมื่อเด็กรู้จักตนเอง ยอมรับและเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งจะพัฒนาจากการที่เด็กคนนั้นได้รับการปฏิบัติจากผู้ที่มีความสำคัญต่อเขาอย่าง ให้เกียรติและเคารพความรู้สึก ความคิดเห็นของเขาภายใต้บรรยากาศที่เป็นอิสระ ครูต้องมีความเชื่อและศรัทธาในความเป็นคนของเด็ก ให้ความไว้วางใจเด็ก เชื่อมมั่นในความสามารถและศักยภาพของเด็ก ซึ่งจะทำให้เด็กสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเอง ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกวิธีการที่จะเรียนเอง ให้เกียรติ เคารพความรู้สึกและความคิดเห็นของเด็ก สิ่งที่สำคัญที่สุดของคนที่จะเป็นครู คือ เจตคติของการเป็นครู คือจะต้องเป็นผู้ที่สามารถที่จะเข้าใจพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็กที่เกิดขึ้นจากจิตใจภายในของเด็ก ตลอดจนกระบวนการของการเรียนรู้ของเด็ก

วรรณาท รักสกุลไทย (2544) กล่าวว่า แนวคิดหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ คือ ทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพของ Erikson ที่เชื่อว่า วัยเด็กเป็นวัยที่กำลังเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ซึ่งเป็นสิ่งที่แปลกใหม่ น่าตื่นเต้นสำหรับเด็ก ถ้าสภาพแวดล้อมที่เด็กประสบอยู่ทำให้เด็กมีความสุข เขาจะมองโลกในแง่ดี มีความเชื่อมั่นในตัวเอง และเกิดความไว้วางใจในผู้อื่น โดยในวัยอนุบาลนั้น Erikson ได้แบ่งออกเป็น 2 ช่วงอายุ คือ

วัยเด็ก (อายุ 2-5 ปี) เป็นขั้นของความเป็นตัวของตัวเองหรืออับอาย สงสัย ไม่แน่ใจ (Autonomy vs Shame and Doubt) โดยเด็กในวัยนี้จะช่างสงสัย ชอบสำรวจ ค้นคว้า ทดลอง

วัยเล่นหรือวัยก่อนเรียน (อายุ 4-7 ปี) เป็นขั้นของความคิดริเริ่มหรือความรู้สึกผิด (Initiative vs Guilt) โดยเด็กในวัยนี้จะพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ทางความคิด สติปัญญา และความอยากรู้อยากเห็นมากขึ้น

ดังนั้นเด็กในช่วงวัยดังกล่าวจึงควรได้รับอิสระทางความคิดและการกระทำภายใต้กรอบที่วางเอาไว้โดยไม่บังคับเด็กมากเกินไปเพื่อให้เด็กสามารถพัฒนาตนเองในแต่ละขั้นพัฒนาการได้อย่างสมบูรณ์

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าเด็กทุกคนมีธรรมชาติในการอยากรู้อยากเห็น ใฝ่ใจใคร่รู้ใคร่เรียน มีศักยภาพและความสามารถในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวเองตามพัฒนาการของเด็กแต่ละวัยและความแตกต่างระหว่างบุคคล ดังนั้น การที่เด็กได้มีโอกาสเลือกเรียนตามความสนใจและความต้องการ ได้รับประสบการณ์ตรงจากการลงมือกระทำด้วยตนเอง หรือทำงานร่วมกับผู้อื่น จึงเป็นสิ่งที่มีความหมายและมีความเหมาะสมสำหรับเด็กในระดับปฐมวัย

1.2 จุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาระดับอนุบาล

หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ , 2540) ได้ระบุถึงจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กอายุ 3 - 6 ปีโดยมุ่งส่งเสริมให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

- 1) มีสุขภาพดี เจริญเติบโตตามวัยและมีพฤติกรรมอนามัยที่เหมาะสม
- 2) ใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
- 3) ร่าเริง แจ่มใส มีความสุข และมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น
- 4) มีคุณธรรมและจริยธรรม มีวินัยในตนเอง และมีความรับผิดชอบ
- 5) ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับสภาพและวัย
- 6) อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

- 7) รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมในท้องถิ่น และความเป็นไทย
 - 8) ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
 - 9) มีความสามารถในการคิด การแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัยและมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ต่าง ๆ
- 10) มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

จะเห็นได้ว่า จุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยจะมุ่งเน้นที่การพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อเป็นรากฐานในการดำรงชีวิตและการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

1.3 แนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็ก

เพื่อให้การศึกษาในระดับปฐมวัยสัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายที่ได้วางไว้ หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ , 2540) จึงได้วางแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไว้ ดังนี้

- 1) ส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านของเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง
- 2) จัดให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
- 3) ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล และเปิดโอกาสให้เด็กริเริ่มกิจกรรมของตนเองโดยครูเป็นผู้สนับสนุนอำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก
- 4) จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และมีบรรยากาศที่อบอุ่น เพื่อให้เด็กมีความสุข
- 5) จัดกิจกรรมในรูปแบบบูรณาการ โดยคำนึงถึงพัฒนาการทุกด้าน
- 6) จัดประสบการณ์ตรง ให้เด็กเรียนรู้จากประสาทสัมผัสทั้ง 5 มีโอกาสสังเกต สำรวจ เล่น ค้นคว้า ทดลอง แก้ปัญหาด้วยตนเอง
- 7) จัดให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุสิ่งของ กับเด็ก และกับผู้ใหญ่
- 8) จัดให้มีความสมดุล มีทั้งกิจกรรมที่เด็กริเริ่มและครูริเริ่ม กิจกรรมในห้องเรียนและนอกห้องเรียน กิจกรรมที่ต้องเคลื่อนไหวและสงบ
- 9) จัดให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลายทั้งรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่
- 10) จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยให้ความสำคัญกับกระบวนการมากกว่าผลผลิต
- 11) จัดให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมท้องถิ่น และเอื้อต่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

- 12) จัดกิจกรรมให้เด็กมีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อส่วนรวม รักธรรมชาติและรักท้องถิ่น
- 13) จัดให้เด็กมีส่วนร่วมในการวางแผน ลงมือปฏิบัติ และบอกผลของการปฏิบัติกิจกรรมของตนเองและผู้อื่นได้
- 14) จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องและเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์
- 15) เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

เยาวพา เตชะคุปต์ (2542) ได้กล่าวถึงการประยุกต์กระบวนการทัศนใหม่ทางการศึกษา ในการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยไว้ดังนี้

- 1) ส่งเสริมให้เด็กเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ (Student – Center Approach) โดยเน้นให้เด็กเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวเอง
- 2) ส่งเสริมพัฒนาการของสมองทุก ๆ ด้าน (Whole Brain Approach) ทั้งด้าน ร่างกาย ภาษา คณิตศาสตร์ ดนตรี การรับรู้ มิติสัมพันธ์ และการรักธรรมชาติ
- 3) ส่งเสริมให้เด็กพัฒนากระบวนการคิด และการแก้ปัญหาอย่างเป็นเหตุเป็นผล และในเชิงสร้างสรรค์
- 4) เน้นการบูรณาการการเรียนรู้ และทักษะความถนัดของผู้เรียน โดยส่งเสริมศักยภาพของเด็กทุก ๆ ด้าน
- 5) เน้นการพัฒนาเด็กในด้านการอยู่ร่วมกันและทำงานร่วมกันตามวิถีประชาธิปไตย
- 6) ส่งเสริมการเข้าใจตนเอง รู้จักส่วนดี ส่วนบกพร่องของตนเอง และความเข้าใจผู้อื่น สามารถชื่นชมกับความสำเร็จของผู้อื่น
- 7) เน้นการพัฒนาตามสภาพจริงโดยอาศัยการสังเกต การสัมภาษณ์ และการเก็บสะสมแฟ้มผลงานเด็ก

นอกจากนี้สมาคมเด็กเล็กนานาชาติ (อ้างถึงใน วรรณาท รักสกุลไทย , 2531) ยังได้นำเสนอแนวทางในการจัดการศึกษาในระดับอนุบาลที่เหมาะสมไว้ว่า การจัดประสบการณ์ต่างๆ ควรตอบสนองความต้องการของเด็ก และกระตุ้นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการทุกด้าน ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งต้องคำนึงว่าเด็กทุกคนมีความแตกต่างกันระหว่างบุคคลทั้งระยะเวลาของการเจริญเติบโตและพัฒนาการ ดังนั้นปฏิสัมพันธ์ของผู้ใหญ่จึงต้องสนองต่อความแตกต่างในความสามารถ พัฒนาการ และลักษณะการเรียนรู้นี้ต้องเป็นที่ยอมรับและนำมาใช้ประกอบการวางแผนกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับปฏิสัมพันธ์ และกิจกรรมต่าง ๆ ต้องจัดขึ้นเพื่อพัฒนาเด็กให้มีความมั่นใจในตนเองและรักการเรียน ครูต้องจัดสภาพแวดล้อมเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากการสำรวจที่เป็นประสบการณ์ตรง เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ กับเด็กคนอื่น ๆ และกับวัสดุอุปกรณ์ เด็กได้ริเริ่มและเลือกกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง มีโอกาสทำงานทั้งรายบุคคล ทำเป็นกลุ่มเล็ก ๆ หรือทำเป็นกลุ่มใหญ่ เด็กได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่เป็น

รูปธรรม มีวัสดุอุปกรณ์และคน โดยเชื่อมโยงให้สัมพันธ์กับประสบการณ์ในชีวิตของตน และครูต้องตระหนักว่าเด็กสามารถเรียนรู้ได้จากการแก้ปัญหาและการทดลองด้วยตนเอง

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า แนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กอนุบาลนั้นมีหลักสำคัญอยู่ที่การยึดเด็กเป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ในสิ่งที่สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของตน ได้ลงมือทำกิจกรรมต่างๆตามความสนใจ เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยตัวเอง ภายใต้บรรยากาศที่อบอุ่นและสอดคล้องกับ สภาพแวดล้อมในห้องเรียน นอกจากนี้ยังควรส่งเสริมให้เด็กได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กเพิ่มขึ้นด้วย

ตอนที่ 2 แนวคิดที่เกี่ยวกับการสอนแบบโครงการ

2.1 ความหมายของการสอนแบบโครงการ

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการเป็นการจัดการศึกษาแนวทางหนึ่งที่กำลังได้รับความสนใจมากในปัจจุบัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แนวทางนี้มากขึ้น จึงมีนักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการไว้ ดังนี้

Katz and Helm (2001 อ้างถึงใน พัชรี ผลโยธิน , 2544) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ คือ วิธีการสอนแนวทางหนึ่งที่ทำให้โอกาสเด็กเรียนรู้โดยการสืบค้นข้อมูลอย่างลุ่มลึกในหัวเรื่องเฉพาะที่เด็กสนใจควรค่าแก่การเรียนรู้ โดยปกติการสืบค้นจะทำโดยเด็กกลุ่มเล็กๆ ที่อยู่ในชั้นเรียนหรือเด็กทั้งชั้นทำร่วมกันหรือบางโอกาสอาจเป็นเด็กเพียงคนใดคนหนึ่งเท่านั้น หัวเรื่องที่ถูกละเลือกควรมีความหมายต่อชีวิต ต่อตัวเด็ก และครูสามารถบูรณาการเนื้อหา เช่น คณิตศาสตร์ การอ่าน และวิทยาศาสตร์ ฯลฯ ในการทำโครงการของเด็กได้ด้วย ทั้งนี้ ลักษณะเด่นของโครงการคือการค้นหาคำตอบจากคำถามที่เกี่ยวกับหัวเรื่อง คำถามนั้นอาจมาจากเด็ก ครู หรือครูกับเด็กร่วมกัน เด็กมีโอกาที่จะวางแผนสืบค้นด้วยตนเองโดยมีครูช่วยเหลือ การทำโครงการของเด็กจะรวมการวางแผนการไปทัศนศึกษาในสถานที่ต่าง ๆ หรือสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่รู้และเข้าใจในหัวเรื่องที่เด็กสนใจและให้โอกาสเด็กแก้ปัญหา แลกเปลี่ยนสิ่งที่เด็กเรียนรู้กับผู้อื่น

Chard (1998) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ คือ การเรียนการสอนที่让孩子ได้ศึกษาอย่างลุ่มลึกในหัวเรื่องที่เขาสนใจ ซึ่งอาจทำการศึกษาเป็นรายบุคคล เป็นกลุ่มย่อยหรือเป็นกลุ่มใหญ่ก็ได้ การทำโครงการมีความเหมาะสมสำหรับเด็กตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับมัธยมศึกษา โครงการจะช่วยส่งเสริมทักษะต่างๆ ของเด็ก เช่น ทักษะการก่อสร้าง การเล่นเกมบทบาทสมมติ การวาดภาพ ฯลฯ โดยเชื่อมโยงกับ

ชีวิตภายนอกโรงเรียน นอกจากนี้ยังเป็นโอกาสที่เด็กจะได้ประยุกต์ใช้ทักษะเบื้องต้นทางคณิตศาสตร์ ทักษะทางภาษา และความรู้ที่เด็กมีผ่านการทำโครงการด้วย

Hartman (1995) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการเป็นการศึกษาที่ลุ่มลึก เมื่อเด็กเข้าร่วมโครงการ เด็กจะได้พัฒนาคำถาม แสดงความสามารถ ค้นหาทางแก้ปัญหา เสนอแนะกระบวนการแก้ปัญหาที่คิดค้นขึ้น โครงการอาจใช้เวลาประมาณหนึ่งสัปดาห์ หรือนานกว่านั้น ขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็ก

Henry (1994) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการเป็นการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการเลือกหัวเรื่องที่ตนสนใจ ได้สืบค้นข้อมูลอย่างเป็นกระบวนการ โดยใช้ระยะเวลาในเก็บรวบรวมสิ่งที่เกี่ยวข้องกับโครงการช่วงระยะเวลาหนึ่ง โครงการที่เกิดขึ้นอาจเป็นผลงานรายบุคคลหรือรายกลุ่มก็ได้ โดยครูมีบทบาทเป็นเพียงผู้อำนวยการความสะดวกและให้คำแนะนำ

McLean (1992) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการเป็นวิธีการสอนที่ทำให้เด็กแสดงออกถึงความสามารถที่หลากหลายเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษา ยอมให้เด็กเรียนรู้ด้วยกระบวนการที่เปิดกว้าง และส่งเสริมความร่วมมือโดยเน้นที่การช่วยเหลือซึ่งกันและกันมากกว่าการแข่งขัน ส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางสังคม และเปิดโอกาสให้เด็กพิเศษได้อยู่ในกลุ่มเพื่อน และทำงานร่วมกับเพื่อนได้อีกด้วย

Street (1993) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการเป็นการเรียนรู้ที่เด็กจะใช้การสืบสอบของหัวข้อที่เฉพาะเจาะจงอย่างลึกซึ้ง และได้บูรณาการวิชาความรู้ในสาขาต่าง ๆ เช่น ภาษา คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ และศิลปะเข้าด้วยกัน โดยเด็กจะได้เรียนรู้อย่างมีความหมายจาก การทำกิจกรรมในโครงการ และเด็กสามารถขยายเวลาในการเรียนรู้ไปได้หลายวัน หรือหลายสัปดาห์ นับเป็นวิธีการสอนที่เหมาะสมกับชั้นเรียนอนุบาล

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542) ระบุว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนได้เลือกและสร้างกระบวนการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึกด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการและแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และสามารถนำผลการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้

สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ (2540) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ คือการที่เด็กคนใดคนหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งคนสนใจที่จะเรียนรู้ ศึกษาค้นคว้าสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างละเอียด การทำโครงการอาจใช้ระยะเวลานานหลายวัน บางโครงการอาจใช้เวลาเป็นสัปดาห์หรือหลายสัปดาห์ซึ่งขึ้นอยู่กับอายุของเด็กและธรรมชาติของหัวข้อโครงการ

ยุทธพงษ์ ไถยวรรณ (2540) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการเป็นกิจกรรมที่เน้นกระบวนการโดยเด็กเป็นผู้คิดค้น วางแผน และลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ โดยอาศัยเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ในการปฏิบัติ เพื่อให้โครงการสำเร็จภายใต้คำแนะนำ การกระตุ้นความคิด กระตุ้นการทำงานจากครูหรือผู้เชี่ยวชาญ และครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการทำงาน ชี้แนะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำงาน ตลอดทั้งติดตามวัดผลและประเมินโครงการด้วย

วัฒนา มัคคสมัน (2542) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการเป็นรูปแบบการสอนที่มุ่งเน้นให้เด็กได้พัฒนาการเรียนรู้ตามความสนใจของเด็กเองอย่างลุ่มลึก โดยแต่ละขั้นตอนของการเรียน เด็กจะต้องดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละขั้นด้วยตนเองในขณะที่ครูจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนให้แก่เด็ก

จิรภรณ์ วสุวัตติ (2540) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการเป็นวิธีการสอนที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กได้ศึกษาค้นคว้าอย่างลึกซึ้งในหัวข้อที่ตนสนใจ ด้วยการบูรณาการวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน วิธีนี้จึงเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยความหมาย รวมทั้งยังเน้นการให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ยึดหยุ่นตามความสนใจและความต้องการของเด็ก

เปลว ปุริสาร (2543) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการเป็นรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ จากการศึกษาค้นคว้าอย่างลึกซึ้งจากเรื่องที่เด็กสนใจ และเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจ เด็กได้ร่วมมือกันวางแผน กำหนดแนวทางการเรียนรู้ และใช้ระยะเวลาตามความต้องการของเด็ก เป็นการส่งเสริมกระบวนการทำงานกลุ่มร่วมกันอย่างมีความสุข โดยมีครูเป็นผู้ช่วยเหลืออำนวยความสะดวก กระตุ้นให้คิดและเป็นผู้ร่วมงาน โดยเด็กจะสามารถคิดตัดสินใจเลือกและดำเนินกิจกรรม แก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการทำโครงการร่วมกันอันเป็นผลมาจากความสนใจและความท้าทายของโครงการ

เยาวพา เดชะคุปต์ (2544) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการเป็นกิจกรรมที่นักเรียนจัดทำขึ้นอย่างมีจุดมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้าเรื่องต่าง ๆ ที่ตนสนใจ ตามระดับความสามารถของเด็ก โดยมีการวางแผน และอาศัยการทำกิจกรรมหลาย ๆ อย่าง เช่น การคิด การวางแผน การช่วยกันทำงาน การลงมือปฏิบัติ การศึกษาจากของจริง การทดลอง การสังเกต การตั้งสมมุติฐาน การคาดคะเน ฯลฯ ซึ่งอาจจะทำได้ทั้งงานเดี่ยวและงานกลุ่ม การจัดทำโครงการควรเป็นเรื่องที่มาจากความสนใจใคร่รู้ การเกิดความสงสัยของนักเรียน ซึ่งในชั้นเด็กเล็กจะต้องอาศัยการช่วยเหลือจากพ่อแม่และครูในการรับฟัง ช่วยคิด ช่วยวางแผนงาน ช่วยทำการศึกษา ช่วยลงมือปฏิบัติ สังเกต ค้นคว้า

ร่วมกับเด็ก โดยกิจกรรมควรง่ายเหมาะสมกับวัยของเด็ก และเป็นกิจกรรมที่มาจากความคิดของเด็กเอง

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลางรูปแบบหนึ่งที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ศึกษาในหัวเรื่องที่ตนสนใจอย่างลุ่มลึกภายใต้บรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่เปิดกว้างให้เด็กได้ประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะที่มีในการสืบค้นข้อมูลเพื่อหาคำตอบของข้อคำถามที่เด็กตั้งขึ้นด้วยตัวของตัวเอง โดยใช้วิธีการต่าง ๆ และแหล่งข้อมูลที่หลากหลายในการสอนรูปแบบนี้เด็กจะเป็นผู้กำหนดขอบเขตของ เนื้อหา กิจกรรม และเวลาในการเรียนรู้ โดยครูเป็นเพียงผู้ให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจ คอยอำนวยความสะดวกและเรียนรู้ไปพร้อมกับเด็ก

2.2 ประวัติความเป็นมาของการสอนแบบโครงการ

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการไม่ใช่แนวทางใหม่ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็ก (DuCharm , 1993) แต่กลับได้รับความสนใจอย่างมากในประเทศสหรัฐอเมริกา และอีกหลายประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับ Diffily (1996 อ้างถึงใน พัชรี ผลโยธิน , 2542) ที่ได้กล่าวว่า แนวคิดที่จะให้เด็กเรียนรู้ผ่านโครงการนั้นมีมานานแล้วนับศตวรรษ เริ่มจากความเคลื่อนไหวของนักการศึกษาในกลุ่มพิพัฒนาิยม (Progressive) ในประเทศสหรัฐอเมริกาช่วงศตวรรษที่ 19 - 20 Dewey ได้เขียนหนังสือเรื่อง Democracy and Education ซึ่งสนับสนุนแนวทางการจัดการศึกษาที่มุ่งให้เด็กได้สืบค้นข้อมูลอย่างเป็นกระบวนการโดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ การบ่งชี้ประเด็นปัญหา การตั้งสมมุติฐาน และการเลือกแนวทางการแก้ปัญหา โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม

ต่อมา Kilpatrick ได้นำแนวคิดของ Dewey มาประยุกต์ใช้ โดยทำการทดลองวิธีการสอนโดยการใช้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ และฝึกให้นักศึกษาครูให้รู้จักใช้วิธีการสอนแบบโครงการ เขาได้พบว่าเด็กเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อเด็กได้วางแผนร่วมกัน มีอิสระในการตัดสินใจ และได้ทำในสิ่งที่ต้องการ ซึ่งมีผลทำให้เด็กมีระดับความพึงพอใจเพิ่มมากขึ้น และเด็กได้พัฒนาศักยภาพของตนเองด้านต่าง ๆ สูงขึ้น อันเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ของระดับความสนใจ และเป้าหมายที่เด็กต้องการเรียนรู้ ซึ่งไม่ได้มาจากที่ครูเป็นผู้กำหนด หรือจากบทเรียนสำเร็จรูป จึงเป็นการสอนที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง และ Kilpatrick ยังกล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการคือหัวใจสำคัญของกิจกรรมทุกกิจกรรมในการเรียนรู้ของเด็ก (Knoll , 1996)

ในปี ค.ศ. 1934 Mitchell ได้นำนักศึกษาของวิทยาลัยการศึกษาแบงก์สตรีท (The Bank Street College of Education) นครนิวยอร์กออกศึกษาสิ่งแวดล้อม และนับตั้งแต่นั้นก็ได้สอนครูให้รู้จักวิธีการใช้โครงการ ซึ่งวิธีสอนที่พัฒนาโดยวิทยาลัยการศึกษาแบงก์สตรีทนี้มีส่วนคล้ายคลึงอย่างมากกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ (Diffily , 1996)

ในปี ค.ศ. 1960 ถึงต้นปี 1970 ได้มีรายงานฉบับหนึ่งในประเทศอังกฤษซึ่งมีชื่อว่า "Plowden Report" หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า "หลักสูตรบูรณาการ" "การศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ" เป็นต้น ในรายงานของพลาเวนเดน (Plowden Report) ได้กล่าวเน้นอย่างเด่นชัดว่า การเรียนรู้ที่จะให้ผลนั้นต้องมาจากความสนใจของผู้เรียนมากกว่าความสนใจของครู ปรัชญาและแนวปฏิบัติของ Plowden มีส่วนคล้ายคลึงกันมากกับการเคลื่อนไหวของกลุ่มพัฒนานิยมในสหรัฐอเมริกาเมื่อปี ค.ศ. 1920 และการศึกษาแบบเปิด (Open Education) ในประเทศแถบอเมริกาเหนือ คือ ให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะร่วมในโครงการ มีประสบการณ์ตรงกับสิ่งแวดล้อม เรียนรู้จากการกระทำเช่นเดียวกับการเล่นอย่างธรรมชาติของเด็กขณะเล่นสำรวจวัตถุสิ่งของ แนวคิด และความสัมพันธ์ทางสังคม (Katz and Chard, 1995)

ขณะเดียวกัน ในปี ค.ศ. 1945 หลังสงครามโลกครั้งที่สอง แม่บ้านกลุ่มหนึ่งในวิลลา เซลลา (Villa Cella) ซึ่งเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ที่อยู่ห่างจากตัวเมือง Reggio Emilia 2 - 3 ไมล์ ได้รวมตัวกันขึ้นเพื่อจัดการศึกษาสำหรับเด็ก ๆ ในหมู่บ้านท่ามกลางซากปรักหักพังจากผลของสงครามภายใต้การนำของ Malaguzzi เขาและกลุ่มนักการศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี บทความ งานวิจัย ข้อคิดเห็น จากศาสตร์สาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษา ทดลองปฏิบัติแล้ววิเคราะห์ สะท้อนผลการปฏิบัติ ทำการปรับปรุงจนได้แนวคิดและการปฏิบัติการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยในเมือง Reggio Emilia จนชื่อเมืองกลายเป็นชื่อแนวคิดในการจัดการศึกษา และเป็นที่ยึดถือของนักการศึกษาในกลุ่มประเทศยุโรป อเมริกาเหนือ และสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1980 เป็นต้นมา และกิจกรรมการเรียนการสอนที่โดดเด่นในโรงเรียนตามแนวคิด เรกจิโอ เอมีเลีย คือ การที่เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้อย่างลุ่มลึกจากโครงการ (สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ , 2544) นอกจากนี้ Helm (1996) ยังได้กล่าวเสริมว่า ครูโรงเรียนก่อนประถมศึกษามือเมือง Reggio Emilia ได้ประสบผลสำเร็จในการนำโครงการเข้าไปใช้กับเด็กปฐมวัย แต่ลักษณะโครงการส่วนใหญ่โน้มเอียงไปทางการเรียนรู้บทบาทของภาษากาฟฟิก (เขียนภาพเป็นลายเส้น) และข้อมูลที่ขยายการเรียนรู้ของเด็กผ่านโครงการ รวมทั้งบทบาทของครูและพ่อแม่เด็กในงานโครงการ

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการได้รับการพัฒนารูปแบบให้ชัดเจนขึ้นโดย Katz ชาวอเมริกา และ Chard ชาวแคนาดา ซึ่งทั้งคู่ได้รับแรงดลใจจากการดูงานการเรียนการสอนแบบ Project Approach จากโรงเรียนก่อนประถมศึกษาในเมือง Reggio Emilia ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของประเทศอิตาลี (ชุมศรี รักษ์วนิชพงษ์ ,

2542) และทั้งสองก็ได้พิมพ์เผยแพร่หนังสือชื่อว่า “Engaging Children’s Mind : The Project Approach” ซึ่งหนังสือเล่มนี้ได้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในระยะต่อมา

จะเห็นได้ว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาแนวทางหนึ่งที่นักการศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญมานานแล้ว ดังนั้นจึงได้มีการปรับปรุงและพัฒนาขึ้นมาเรื่อย ๆ จนถึงปัจจุบัน

2.3 จุดมุ่งหมายของการสอนแบบโครงการ

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการมีจุดมุ่งหมายในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ดังนี้

Katz and Chard (1991) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาเด็กทั้งชีวิตและจิตใจ ซึ่งชีวิตจิตใจนี้หมายรวมถึง ความรู้ ทักษะ อารมณ์ จริยธรรม และความรู้ลึกถึงสุนทรียศาสตร์ Katz และ Chard เสนอว่าในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการนั้นควรคำนึงถึงเป้าหมายหลัก 5 ประการ ดังนี้

1) เพื่อให้เกิดความมกอกงยทางสติปัญญาและจิตใจ (Intellectual Goals and The Life of the Mind)

Katz และ Chard พบว่า การเรียนแต่เดิมนั้นเน้นการอ่าน เขียน คิดเลข และการเล่นโดยตนเอง ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ไม่เพียงพอสำหรับเด็ก เพราะการเรียนโดยเน้นการอ่าน เขียน และคิดเลขไม่ได้ซึมซาบเข้าไปในจิตใจของเด็กอย่างแท้จริง และแม้ว่าการมีปฏิสัมพันธ์โดยการเล่นจะเป็นสิ่งที่มีประโยชน์สำหรับเด็กเล็ก แต่สำหรับเด็กในวัย 5 ขวบนั้น การจัดหลักสูตรที่เหมาะสมสำหรับพัฒนาการของเด็กควรเน้นเป้าหมายของการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาด้วย ซึ่งหมายความว่าหลักสูตรควรจัดในลักษณะที่มีการก้าวเข้าไปสัมผัสถึงจิตใจของเด็ก เพื่อเป็นหนทางในการจัดการเรียนการสอนที่นำไปสู่ความเข้าใจจากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมของเด็ก ดังนั้นเป้าหมายหลักของการศึกษา คือการก่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีขึ้นของผู้เรียนต่อโลกที่อยู่รอบตัวเขา และปลูกฝังคุณลักษณะอยากรู้อยากเรียนให้แก่เด็ก เพื่อให้เด็กเกิดความพร้อมในการเรียนรู้ในขั้นต่อไป ถ้าการดำเนินการศึกษาประสบผลดังกล่าวแล้ว ผู้เรียนจะพบว่าประสบการณ์ที่ผ่านเข้ามาในระหว่างการเรียนรู้นั้นเป็นสิ่งที่สนุกสนาน และความสนุกสนานนั้นก็เป็ผลพลอยได้จากการที่ก้าวเข้าสู่กิจกรรมที่มีคุณค่า และเกิดจากการเรียนรู้ด้วยความบากบั่น

2) เพื่อให้เกิดความสมดุลของกิจกรรม (Balance of Activities)

ในการจัดกิจกรรมจะต้องคำนึงถึงความสมดุลทั้งทักษะของการเรียนรู้และการประยุกต์ความรู้และทักษะเหล่านั้นไปใช้ในสิ่งที่เด็กพบเห็นในโลก ในชีวิตประจำวันของเขา เพราะความรู้และทักษะที่ได้นำมาประยุกต์ใช้จะเป็นการเสริมให้ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะนั้นมีความแข็งแกร่งและเกิดการงอกงามขึ้นในสติปัญญา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการจะเป็นสิ่งที่ขยายส่วนสิ่งที่เด็กได้เรียนรู้จากการเล่นด้วยตนเอง หรือจากการสอนแบบที่วางแผนมาอย่างเป็นระบบให้มีความสมบูรณ์ โครงการจะช่วยให้เด็กปฐมวัยได้ปฏิบัติกิจกรรมทั้งที่เป็นกิจกรรมทางวิชาการและกิจกรรมทางการเรียนรู้ผ่านการเล่น และการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ

3) เพื่อให้ผู้ใหญ่และเด็กมองเห็นว่าโรงเรียนคือชีวิต (School of Life)

ประสบการณ์ในโรงเรียนสำหรับเด็กเป็นความจริง เป็นประสบการณ์ชีวิตที่เป็นกิจวัตร โรงเรียนจึงไม่ใช่ส่วนที่ถูกแยกออกจากชีวิตที่อยู่ภายนอกโรงเรียน ชีวิตในโรงเรียนจึงควรจะมีการตอบสนองต่อความสนใจ ความพยายาม ความท้าทาย และการมีส่วนร่วม บางครั้งควรมีอิสระจากความคิดค้นภายนอก กิจกรรมบางครั้งควรตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน การดำเนินการในบางกิจกรรมจะช่วยคลายความเครียดที่เด็กเผชิญอยู่ งานโครงการจะเป็นสิ่งที่ช่วยเปิดใจให้เด็กเป็นอิสระจากขอบเขตของหลักสูตรที่ตายตัว ดังนั้นจึงควรบูรณาการโครงการเข้าไปในหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัย

4) เพื่อให้เด็กได้สัมผัสกับคุณธรรมชุมชนในห้องเรียน (Community Ethos in the Class)

ประสบการณ์ในห้องเรียนก็เสมือนหนึ่งเป็นชุมชน การสร้างสรรค์คุณธรรมชุมชนในเด็กเริ่มโดยผู้ใหญ่ที่อยู่แวดล้อมตัวเด็กยอมรับถึงความสามารถของเด็กแต่ละคน ผู้ใหญ่มีความคาดหวังเชิงบวกในตัวเด็ก และส่งเสริมให้เด็กทั้งหมดมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของเด็กทั้งกลุ่ม และกิจกรรมโครงการจะเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างสถานการณ์ให้คุณธรรมของการร่วมมือเกิดขึ้น

5) เพื่อให้ครูมองว่าการสอนเป็นสิ่งที่ท้าทาย (Teaching as a Challenge)

ในบางครั้งครูอาจประสบปัญหาในการจัดการเรียนการสอนหรือจัดทำโครงการ แต่ครูควรมองว่าปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเป็นสิ่งที่ท้าทายให้แก้ไข ซึ่งนอกจากจะเป็นสิ่งที่ควรค่าแก่การปลุกฝังในตัวครูแล้ว ยังควรปลุกฝังให้เกิดขึ้นในตัวเด็กด้วย หลักสูตรตายตัวที่กำหนดให้ครูจัดกิจกรรมอย่างเป็นกิจวัตร โดยมีของเล่นเดิม ๆ และเครื่องมือที่มีอยู่อย่างซ้ำซาก จะกลายเป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่ายได้โดยง่าย และปราศจากความท้าทายต่อการพัฒนาทางสติปัญญา ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการนั้นครูไม่ได้มีบทบาทเป็นเพียงผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็กอย่างเดียวอีกต่อไป แต่จะต้องเกิดการเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับเด็ก และให้ความร่วมมือกับเด็กในการทำกิจกรรมและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542) ได้ระบุว่า จุดมุ่งหมายของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ คือ เพื่อมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพในการนำความรู้ไปใช้เพื่อขยายความรู้ให้กว้างและลึกซึ้ง และสามารถนำไปใช้ใน ชีวิตจริง

Fitzgerald (1995) กล่าวว่า ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการควรคำนึงถึงจุดมุ่งหมายดังต่อไปนี้

- 1) เพื่อกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียน
- 2) เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานการณ์จริง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของการทำงานได้ดีที่สุด
- 3) เพื่อพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง ที่จะสะสม เก็บรวบรวม และหาความรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ
- 4) เพื่อพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลให้เข้าใจสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม โดยใช้ประสบการณ์ของตน
- 5) เพื่อพัฒนาความรับผิดชอบที่จะใช้เสรีภาพในการคิดและการกระทำ
- 6) เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการสร้างแผนงาน และดำเนินการ ให้บรรลุเป้าหมายนั้น
- 7) เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถสร้างสรรค์และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 8) เพื่อให้รู้จักคิดและประเมินผลงานของตนเอง

วัฒนา มัคคสมัน (2544) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการไว้ 4 ประการ ดังนี้

- 1) เพื่อให้เด็กสามารถพัฒนากระบวนการคิดของตนเองได้
- 2) เพื่อให้เด็กสามารถลงมือปฏิบัติกิจกรรมได้ด้วยตนเอง
- 3) เพื่อให้เด็กสามารถแก้ปัญหาได้อย่างเป็นกระบวนการ
- 4) เพื่อให้เด็กมองเห็นคุณค่าในตนเอง

จุดมุ่งหมายของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และสามารถนำความรู้และทักษะนั้นไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าจุดมุ่งหมายของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยเป็นอย่างยิ่ง

2.4 ลักษณะของการสอนแบบโครงการ

นักการศึกษาหลายท่านได้แสดงทัศนะถึงลักษณะของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการใช้การสอนแบบโครงการไว้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542) ได้ระบุถึงลักษณะของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ ดังนี้

- 1) เป็นเรื่องที่น่าสนใจ สงสัย ต้องการหาคำตอบ
- 2) เป็นการเรียนรู้ที่มีกระบวนการ มีระบบ ครอบคลุมกระบวนการ
- 3) เป็นการบูรณาการการเรียนรู้
- 4) นักเรียนใช้ความสามารถหลายด้าน
- 5) มีความสอดคล้องกับชีวิตจริง
- 6) มีการศึกษาอย่างลุ่มลึก ด้วยวิธีการและแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย
- 7) เป็นการแสวงหาความรู้และสรุปความรู้ด้วยตนเอง
- 8) มีการนำเสนอโครงการด้วยวิธีการที่เหมาะสม ในด้านกระบวนการและผลงานที่ค้นพบ
- 9) ข้อค้นพบ สิ่งที่ค้นพบ สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้

วัฒนา มัคคสมัน (2544) ได้กล่าวถึงลักษณะของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการใช้การสอนแบบโครงการ ดังนี้

- 1) เด็กศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึกลงไป ในรายละเอียดของเรื่องนั้นด้วยกระบวนการคิด และแก้ปัญหาของเด็กเอง จนพบคำตอบที่ต้องการ
- 2) เรื่องที่ศึกษากำหนดโดยเด็กเอง
- 3) ประเด็นที่ศึกษา เกิดจากข้อสงสัยหรือปัญหาของเด็กเอง
- 4) เด็กได้มีประสบการณ์ตรงกับเรื่องที่ศึกษาโดยการสังเกตอย่างใกล้ชิดกับแหล่งความรู้เบื้องต้น
- 5) ระยะเวลาการสอนยาวนานอย่างเพียงพอตามความสนใจของเด็ก
- 6) เด็กได้ประสบทั้งความล้มเหลว และความสำเร็จในการศึกษา ตามกระบวนการแก้ปัญหาของเด็ก
- 7) ความรู้ใหม่ที่ได้จากกระบวนการศึกษา และการแก้ปัญหาของเด็กเป็นสิ่งที่เด็กใช้กำหนดประเด็นศึกษาขึ้นใหม่ หรือใช้ปฏิบัติกิจกรรมที่เด็กต้องการ
- 8) เด็กได้นำเสนอกระบวนการศึกษา และผลงานต่อคนอื่น
- 9) ครูไม่ใช่ผู้ถ่ายทอดความรู้ หรือกำหนดกิจกรรมให้เด็กทำ แต่เป็นผู้กระตุ้นให้เด็กใช้ภาษาหรือสัญลักษณ์อื่น ๆ เพื่อจัดระบบความคิด และสนับสนุนให้เด็กใช้ความรู้ทักษะที่มีอยู่คิดแก้ปัญหาด้วยตัวเอง

เยาวพา เดชะคุปต์ (2544) ได้กล่าวถึงลักษณะของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการใช้การสอนแบบโครงการ ไว้ดังนี้

- 1) เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและได้มาซึ่งองค์ความรู้ด้วยตนเอง
- 2) เป็นการพัฒนาความรู้ตามความสนใจและศักยภาพของนักเรียน
- 3) เป็นการบูรณาการ การเรียนต่าง ๆ ทั้งด้านภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคม และการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น
- 4) เป็นการพัฒนาทักษะกระบวนการต่าง ๆ เช่น ทักษะทางภาษา กระบวนการในการสื่อความหมาย ทักษะทางสังคม กระบวนการการคิด การตัดสินใจ การแก้ปัญหา และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เช่น การคาดคะเน การตั้งสมมุติฐาน การหาข้อมูล การสรุปความ ซึ่งนักเรียนจะได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะทุก ๆ ด้านไปพร้อม ๆ กัน

จำนง พรายแยมแห (2529) ได้กล่าวว่าลักษณะของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการใช้การสอนแบบโครงการ ดังนี้

- 1) เป็นสหวิทยาการ หมายถึง โครงการหนึ่ง ๆ จะเป็นที่ยอมรับของวิชาการต่าง ๆ หลายสาขามาประยุกต์ใช้กับการดำเนินงานจึงจะทำให้โครงการนั้นบรรลุความสำเร็จได้
- 2) กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่สามารถปฏิบัติได้อย่างชัดเจน
- 3) เน้นทักษะกระบวนการของการดำเนินงานมากกว่าผลผลิตของการทำงาน
- 4) เน้นการทำงานโดยใช้กระบวนการกลุ่มมากกว่าการทำงานตามลำพังผู้เดียว โดยแบ่งเฉลี่ยงานและความรับผิดชอบให้ทุกคนมีส่วนร่วมอย่างทัดเทียมกัน

Hartman (1995) ได้กล่าวถึงลักษณะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการว่า โครงการนั้นมีได้หลายชนิด ตั้งแต่โครงการขนาดเล็กที่ไม่ต้องการพื้นที่มากนัก จนถึงโครงการที่ต้องการใช้พื้นที่มาก ๆ เช่น การทัศนศึกษา การเยี่ยมชมชน การสำรวจ บทบาทสมมุติ จิตรกรรมฝาผนัง การแสดง และการเสนอโครงการ ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ อาจใช้เป็นแกนของหลักสูตร หรือใช้เป็นบางส่วนของหลักสูตรก็ได้ เราสามารถใช้วิธีการแบบโครงการร่วมกับวิธีการสอนแบบหน่วยการเรียน การสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Whole Language) โปรแกรมศิลปะ การจัดประสบการณ์ลักษณะนี้ต้องมีการจัดเตรียมเพื่อให้เด็กมีประสบการณ์ตรงกับสถานการณ์จริง ได้พบกับผู้คนจริง ซึ่งประสบการณ์ตรงดังกล่าวจะเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กเข้าร่วมในกระบวนการของโครงการด้วย

Chard (2000) ได้เปรียบเทียบวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ (Systematic Instruction) กับการสอนแบบโครงการ (Project Work) ดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบปกติกับการสอนแบบโครงการของ Chard

การจัดการเรียนการสอนแบบปกติ	การจัดการสอนแบบโครงการ
1) เป็นการแสวงหาเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้และทักษะ	1) เป็นการประยุกต์ใช้ทักษะในการเรียนรู้ที่เด็กมี
2) กิจกรรมเป็นไปตามลำดับการเรียนการสอน	2) กิจกรรมอยู่ในระดับที่เด็กสามารถเรียนรู้ได้
3) ครูเป็นผู้กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็ก	3) ครูเป็นเพียงผู้คอยอำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำแก่เด็ก
4) เด็กเป็นเพียงผู้ปฏิบัติตามกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูกำหนดให้	4) เด็กเป็นผู้เลือกที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่หลากหลายด้วยตนเอง
5) แรงจูงใจภายนอกเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้ของเด็ก	5) แรงจูงใจภายในเป็นสิ่งสำคัญในการทำงานของเด็ก
6) ครูเป็นผู้ที่บ่งชี้ถึงสิ่งที่เด็กยังบกพร่องอยู่	6) ครูสร้างเด็กบนศักยภาพของเด็กเอง

วรรณาท รักสกุลไทย (2544) ได้วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างการสอนแบบหน่วยการเรียน และการสอนแบบโครงการดังตารางที่ 2 ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการสอนแบบหน่วยการเรียนรู้และการสอนแบบโครงการของ วรนาท รักสกุลไทย

ประเด็น	หน่วย (Unit)	โครงการ (Project)
ปรัชญา / เป้าหมาย	พัฒนานิยม พัฒนาการทุกด้าน ตัวแปร * บริบทของสังคมและชุมชน ที่แวดล้อมเด็ก	พัฒนานิยม พัฒนาการทุกด้าน * โน้มไปทางสติปัญญา * Def. ลุ่มลึก / ลึบคั้น
ทฤษฎีพื้นฐาน / แนวคิด	Piaget Dewey Montessori	Piaget Dewey Erickson Vygotsky Malaguzzi Katz และ Chard
โครงสร้าง	บูรณาการ	3 ระยะ 5 กระบวนการ
ชื่อ	กว้าง - เชื่อมโยง เช่น คมนาคม โภชนาการ ผู้ใหญ่กำหนดตามพัฒนาการการเรียนรู้	เจาะลึก เช่น รถไฟ มะละกอ ความสนใจของเด็ก
บทบาทครู	สอน (Instruct) อำนวยความสะดวกในการสร้าง องค์ความรู้ อำนาจในการตัดสินใจ รู้จักวิธีการสอนที่หลากหลาย	เรียนรู้กับเด็ก(Co-learner) จัดการให้เด็กสามารถ ประยุกต์ความรู้ได้ ความสมดุล รู้จัก Child Center
บทบาทเด็ก	สร้างองค์ความรู้ตามเนื้อหาที่ ผู้ใหญ่กำหนด	สร้างองค์ความรู้ตาม ความสนใจของตนเอง เน้นแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ภายใน
แหล่งข้อมูล	ผู้ใหญ่รับผิดชอบ	เน้นที่มาของข้อมูล 1) ปฐมภูมิ 2) ทุตติภูมิ
Web / Mind Mapping	ในอดีตไม่ปรากฏแต่เริ่มมีการประยุกต์ ใช้แล้ว	มีวัตถุประสงค์ในการทำ
บทบาทผู้ปกครอง	ขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละ ครอบครัว	Co - Partner Parent Edu.
การประเมิน	ขึ้นอยู่กับปรัชญา และเป้าหมาย	หลักการประเมินตาม สภาพจริง

Helm and Katz (2001 พัทรี ผลโยธิน , ผู้แปล, 2544) ได้เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการสอนแบบหน่วย (Teacher-Planned Experience) กับการสอนแบบโครงการ (Project Approach) ดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการสอนแบบหน่วยการเรียนกับการสอนแบบโครงการของ Helm and Katz

การสอนแบบหน่วย	การสอนแบบโครงการ
1) ระยะเวลาการเรียนรู้แบบหน่วยการสอนของเด็กจะสั้นประมาณ 1 - 2 อาทิตย์	1) ระยะเวลาของโครงการขึ้นอยู่กับความก้าวหน้าของโครงการ ปกติใช้เวลาหลายสัปดาห์ บางโครงการใช้เวลาเป็นเดือน
2) หัวเรื่องของหน่วยการสอนเกิดจากหลักสูตรและครู เด็กอาจสนใจหรือไม่สนใจก็ได้	2) หัวเรื่องของโครงการเกิดจากการตกลงระหว่างเด็กกับครู พร้อมกับบูรณาการเป้าหมายของหลักสูตร เกณฑ์การเลือกหัวเรื่องขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็กมากที่สุด
3) ครูมีการวางแผนล่วงหน้า นำเสนอหัวเรื่อง ออกแบบและเตรียมประสบการณ์การเรียนรู้	3) ครูสังเกตการสืบค้นของเด็ก ใช้ความสนใจของเด็กเป็นเครื่องตัดสินใจดำเนินโครงการ
4) ครูกำหนดวัตถุประสงค์บนพื้นฐานของเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนด อาจจะมีหรือไม่มีประสบการณ์การสืบค้นก็ได้	4) ครูทำไยแมงมุม (Web) ประเมินความรู้เดิมของเด็ก แล้วจึงเตรียมโครงการให้เด็กเรียนรู้สิ่งที่เด็กไม่ทราบ โดยบูรณาการจุดประสงค์ของหลักสูตรเข้าไปด้วยขณะที่โครงการกำลังดำเนินอยู่ และต้องให้เด็กได้สืบค้นอย่างสม่ำเสมอ
5) ความรู้ที่เด็กได้เกิดจากการวางแผนการจัดประสบการณ์ของครู แหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ถูกนำมาใช้ในห้องเรียน มีกิจกรรมกลุ่มย่อยกลุ่มใหญ่	5) ความรู้ที่เด็กได้รับจากการสืบค้นหาคำตอบจากคำถาม เด็กมีส่วนร่วมตัดสินใจทำกิจกรรม ในเหตุการณ์ต่าง ๆ และวิธีค้นหาคำตอบ
6) แหล่งข้อมูลต่าง ๆ ถูกกำหนดโดยครู แต่เด็กอาจมีส่วนนำแหล่งข้อมูลนั้น ๆ มาได้ด้วย	6) แหล่งข้อมูลต่าง ๆ ถูกนำมาโดยเด็ก ครูและผู้เชี่ยวชาญที่มาเยี่ยมเยือนห้องเรียนหรือจากการออกภาคสนาม
7) การออกภาคสนามอาจมีหรือไม่มี ถ้ามีมักเกิดในเวลาใกล้สิ้นสุดหน่วยการสอน	7) การออกภาคสนามเป็นกระบวนการที่สำคัญของการสอนแบบโครงการ แต่ละโครงการอาจไปสืบค้นข้อมูลในที่ต่าง ๆ กัน และการออกภาคสนามจะปรากฏในช่วงต้น ๆ ของการทำโครงการ

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการสอนแบบหน่วยการเรียนรู้กับการสอนแบบโครงการของ Helm and Katz (ต่อ)

การสอนแบบหน่วย	การสอนแบบโครงการ
8) ครูจะสอนหัวเรื่องต่าง ๆ ในช่วงเวลาที่กำหนดให้ในแต่ละวัน และอาจสอดแทรกการบูรณาการเนื้อหาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน	8) โครงการจะสอดแทรกในช่วงวันที่เด็กทำกิจกรรมตามปกติให้ห้องเรียน และเชื่อมโยงให้เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและทักษะต่าง ๆ ได้
9) ครูเป็นผู้วางแผนกิจกรรมต่าง ๆ (เช่น การประดิษฐ์ การทำกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เป็นต้น) และให้เรียนเฉพาะแนวคิดที่กำหนด	9) กิจกรรมต่าง ๆ จะเน้นการสืบค้นหาคำตอบจากคำถาม การใช้แหล่งข้อมูลต่าง ๆ ครูจะช่วยบูรณาการแนวคิดระหว่างการอภิปรายและการสรุป
10) การนำเสนอจะเชื่อมโยงกับกิจกรรมที่กำหนดไว้โดยเฉพาะ เช่น การวาดเพื่อแสดงการสังเกตในการทดลองวิทยาศาสตร์ การเขียนแผนที่ การเขียนภาพ และจะไม่มีนำเสนอซ้ำ	10) การนำเสนอ (เช่น การวาดภาพ การเขียน การสร้าง ฯลฯ) ทำทนายเด็กให้บูรณาการ แนวคิดต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ข้อมูลที่เสนอคือสิ่งที่เด็กเรียนรู้ ความเข้าใจ ทักษะที่เกิดขึ้น ซึ่งแสดงถึงความก้าวหน้าของโครงการ

จากข้อความข้างต้นสามารถสรุปลักษณะของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการได้ดังนี้

- 1) เด็กได้ศึกษาในเรื่องที่ตนสนใจอย่างลุ่มลึก
- 2) เด็กได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติตั้งแต่การกำหนดขอบเขตของโครงการ การสืบค้นข้อมูล การสรุปผลการเรียนรู้ และการนำเสนอผลงานด้วยตนเอง
- 3) มีความต่อเนื่องในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
- 4) ระยะเวลาในการดำเนินโครงการสามารถยืดหยุ่นได้ตามความต้องการของเด็ก
- 5) บูรณาการความรู้และทักษะในวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน
- 6) ให้ความสำคัญกับกระบวนการในการเรียนรู้มากกว่าผลผลิต
- 7) ใช้วิธีการในการสืบค้นข้อมูลและแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย
- 8) ครูเป็นเพียงผู้คอยกระตุ้น ให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกในการดำเนินโครงการให้แก่เด็ก

2.5 ขั้นตอนในการสอนแบบโครงการ

ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการนั้น นักการศึกษาหลายท่านได้แบ่งขั้นตอนในการจัดทำโครงการไว้ดังนี้

Wesley and Wronski (1958) ได้เสนอแนะขั้นตอนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นที่ 1 Purposing เป็นขั้นที่ครูต้องจัดประสบการณ์เพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามความต้องการของผู้เรียน ซึ่งอาจจะเป็นปัญหาหรือประเด็นสงสัย โดยปัญหานั้นอาจเป็นปัญหาที่ครูได้เขียนเป็นรายการไว้ให้เด็กเลือก หรือผู้เรียนริเริ่มหัวข้อและปัญหาของตัวเอง และปัญหาเหล่านั้นควรอยู่ภายในขอบเขตที่เป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร ในขั้นนี้ผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทเตรียมหัวข้อหรือปัญหาไว้ให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในโครงการนั้น ผู้เรียนก็มีบทบาทในการเลือกหัวข้อหรือปัญหาที่ต้องการตามความสนใจ ความถนัดของตนเองหรือของกลุ่ม

2) ขั้นที่ 2 Planning เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะกำหนดแนวทางและจุดประสงค์ในการทำงานที่คิดว่าจะดำเนินการแก้ปัญหาหรือดำเนินการให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้ โดยมีครูทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา

3) ขั้นที่ 3 Executing เป็นขั้นตอนที่ได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติงานตามแผนที่ได้วางไว้ โดยอยู่ภายใต้การกำกับ ดูแลของครู

4) ขั้นที่ 4 Evaluating เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนจะต้องช่วยกันสรุปและประเมินผลการปฏิบัติงานที่ได้ทำมาทั้งในส่วนของตนเองหรือของกลุ่ม เสนอแนะข้อคิดเห็นโดยอาศัยรูปแบบของการรายงานเพื่อเสริมสร้างทักษะในการสื่อความหมาย เช่น การรายงานด้วยวาจา การจัดนิทรรศการ เป็นต้น

Katz and Chard (1995 อ้างถึงใน พัชรี ผลโยธิน , 2544) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการไว้ ดังนี้

ระยะที่ 1 ทบทวนความรู้และความสนใจของเด็ก

เด็กและครูจะใช้เวลาส่วนใหญ่ในการอภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนและปรับหัวเรื่องที่จะทำการสืบค้น หัวเรื่องอาจเสนอโดยเด็ก ครู หรือเด็กร่วมกับครูก็ได้ เมื่อได้หัวเรื่องแล้วครูควรทำแผนที่ทางความคิด (Mind - map) หรือใยแมงมุม (Web) เพื่อระดมความคิดเห็นร่วมกับเด็กในหัวเรื่องนั้น และจัดแสดงแผนที่ทางความคิดที่ทำไว้ภายในชั้นเรียน ซึ่งข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้สามารถนำไปใช้ในการสรุป อภิปราย ระหว่างทำโครงการ และยังสามารถเชื่อมโยงไปยังหัวเรื่องย่อยได้อีก นอกจากนี้ในช่วงอภิปรายระดมความคิด ครูจะทราบว่าเด็กมีประสบการณ์ในหัวเรื่องเพียงใด โดยผ่านการที่เด็กจะได้เสนอประสบการณ์และแสดงแนวคิดสิ่งที่ตนเข้าใจในรูปแบบต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของวัย เช่น เด็กปฐมวัยอาจใช้การเขียนภาพ การแสดงบทบาทสมมุติ ฯลฯ ครูจะเป็นผู้ช่วยให้เด็กเสนอคำถามที่ต้องการสืบค้นคำตอบ จดหมาย

เกี่ยวกับหัวเรื่องที่จะสืบค้นจะถูกส่งไปยังบ้านของเด็ก ครูจะเป็นผู้กระตุ้นให้พ่อแม่พูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับหัวเรื่องเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ครูจะชี้แนะวิธีสืบค้นเพื่อให้เด็กแต่ละคนได้ทำงานตามศักยภาพ โดยใช้ทักษะพื้นฐานทางการสร้าง การวาดภาพ ดนตรี และบทบาทสมมุติ

ระยะที่ 2 ให้โอกาสเด็กค้นคว้าและมีประสบการณ์ใหม่

เป็นงานในภาคสนาม ประกอบด้วย การสืบค้นตามแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ระยะนี้ถือเป็นหัวใจของโครงการ ครูจะเป็นผู้จัดหา จัดเตรียมแหล่งข้อมูลให้เด็กสืบค้น ไม่ว่าจะเป็นของจริง หนังสือ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ หรือแม้แต่การออกไปศึกษาสถานนอกสถานที่หรือนัดหมายผู้เชี่ยวชาญวิทยากรท้องถิ่น เพื่อให้เด็กทำการสืบค้น สังเกตอย่างใกล้ชิด และบันทึกสิ่งที่พบเห็น อาจมีการเขียนภาพที่เกิดจากการสังเกต จัดทำกราฟ แผนภูมิ ไดอะแกรม หรือสร้างแบบต่าง ๆ สืบค้น คัดคะเน มีการอภิปราย เล่นบทบาทสมมุติเพื่อแสดงความเข้าใจในความรู้นิวที่ได

ระยะที่ 3 ประเมิน สะท้อนกลับ และแลกเปลี่ยนงานโครงการ

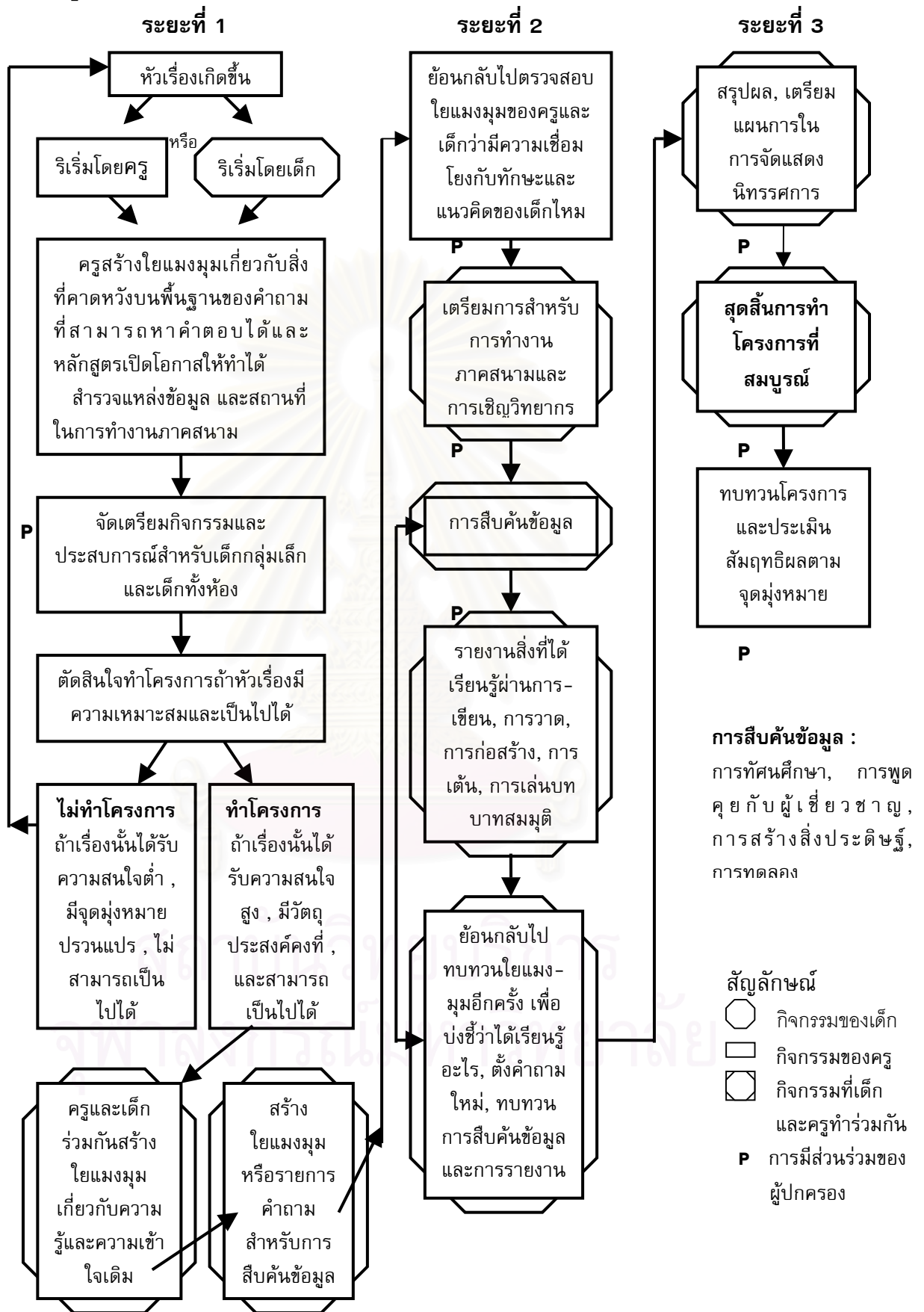
เป็นระยะสรุปโครงการ รวมถึงการเตรียมการเสนอรายงาน และผลที่ได้ในรูปแบบของการจัดแสดง การค้นพบ และการจัดทำสิ่งต่าง ๆ สนทนา เล่นบทบาทสมมุติ หรือจัดนำชมสิ่งที่ได้จากการก่อสร้าง ครูจะจัดให้เด็กได้แลกเปลี่ยนสิ่งที่ตนเรียนรู้กับผู้อื่น เด็กสามารถช่วยเหลือเรื่องการทำให้ผู้อื่นฟัง โดยจัดแสดงสิ่งที่ตนเรียนรู้อื่นให้เพื่อนในชั้นเรียนอื่น ครูพ่อแม่ ผู้ปกครองและผู้บริหารได้เห็น ครูจะช่วยให้เด็กเลือกวัสดุอุปกรณ์ที่จะนำมาแสดง ซึ่งการทำเช่นนี้เท่ากับช่วยให้เด็กทบทวนและประเมินโครงการทั้งหมด ครูอาจเสนอให้เด็กได้จินตนาการความรู้นิวที่ได้ผ่านทางศิลปะ ทางละคร สุดท้ายครูจะนำความคิดและความสนใจของเด็กสู่การสรุปโครงการ และอาจนำสู่หัวเรื่องใหม่ของโครงการต่อไป

เยาวพา เดชะคุปต์ (2544) กล่าวว่า ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการมีวิธีการดำเนินการ 5 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) ขั้นการสำรวจปัญหา : เป็นการสำรวจความสนใจของผู้เรียน ว่าสนใจอะไรพร้อมบอกเหตุผลที่สนใจศึกษาด้วย
- 2) ขั้นการตั้งสมมุติฐาน : ผู้เรียนจะคิดตั้งสมมุติฐาน หรือคาดคะเนสิ่งต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น โดยครูหรือผู้ปกครองเสนอแนะโดยการตั้งคำถาม โดยให้เด็กคิดคาดคะเนคำตอบไว้ล่วงหน้าด้วย
- 3) ขั้นตอนการสำรวจ : ได้แก่ การศึกษาค้นคว้า การสังเกต การทดลอง การปฏิบัติจริง
- 4) ขั้นการสรุปผล : ขั้นนี้เป็นการสรุปสิ่งที่ศึกษาค้นคว้าในรูปแบบของการเขียนรายงาน ซึ่งในเด็กเล็กอาจใช้การวาดภาพ การทำงานศิลปะ การเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ
- 5) ขั้นการนำเสนอ : การนำเสนออาจจัดในรูปแบบของการอธิบาย การเล่าเรื่อง การสาธิต การจัดนิทรรศการ เป็นต้น

Katz and Helm (2001) ได้นำเสนอขั้นตอนในการสอนแบบโครงการแต่ละระยะไว้ดังแผนภูมิที่ 1 ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 ขั้นตอนในการสอนแบบโครงการในแต่ละระยะของ Katz and Helm

วรรณาท รักสกุลไทย (2543) ได้เปรียบเทียบการสอนแบบโครงการกับกระบวนการทางปัญญา ของ ศาสตราจารย์นายแพทย์ ประเวศ วะสี ดังตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบการสอนแบบโครงการกับกระบวนการทางปัญญาของ ศาสตราจารย์นายแพทย์ ประเวศ วะสี

การสอนแบบโครงการ	กระบวนการทางปัญญา
ระยะที่ 1 ระยะเริ่มต้น ทบทวนความรู้ ความสนใจของเด็ก	1) ฝึกสังเกต 2) ฝึกบันทึก 3) ฝึกการนำเสนอต่อที่ประชุมกลุ่ม 4) ฝึกการฟัง 5) ฝึกตั้งสมมุติฐานและตั้งคำถาม
ระยะที่ 2 ระยะพัฒนา ให้โอกาสเด็กค้นคว้า และมีประสบการณ์ใหม่	1) ฝึกสังเกต 2) ฝึกบันทึก 3) ฝึกการนำเสนอต่อที่ประชุมกลุ่ม 4) ฝึกการฟัง 5) ฝึกพหุจฉาวิสัย 6) ฝึกการค้นหาคำตอบ 7) ฝึกวิจัย 8) เชื่อมโยงบูรณาการ 9) ฝึกการเขียนเรียบเรียงทางวิชาการ
ระยะที่ 3 ระยะสรุป ประเมินสะท้อนกลับ และแลกเปลี่ยนโครงการ	1) ฝึกการนำเสนอต่อที่ประชุมกลุ่ม 2) ฝึกพหุจฉาวิสัย 3) เชื่อมโยงบูรณาการ 4) ฝึกการเขียนเรียบเรียงทางวิชาการ

วัฒนา มัคคสมัน (2542) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้ การสอนแบบโครงการนั้นแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการ

เป็นระยะที่ครูสังเกต/สร้างความสนใจในเรื่องที่จะเรียนรู้ ให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก แล้วตกลง ร่วมกันเลือกเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพื่อทำการศึกษาอย่างลุ่มลึกต่อไป เรื่องที่ถูกเลือกจะถูกกำหนด ให้เป็นหัวเรื่องของโครงการ ในระยะที่ 1 นี้ มีขั้นตอนซึ่งจะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ อยู่ 2 ขั้นตอน ใหญ่ ๆ คือ

1) การสังเกตและ/หรือสร้างความสนใจของเด็ก โดยสิ่งที่เด็กสนใจนั้นอาจ มาจากการที่ครูนำวัตถุสิ่งของที่น่าสนใจเข้ามาในห้องเรียน หรืออาจมาจากสถานการณ์ การเรียนการสอนปกติ โดยครูจะเปิดโอกาสให้เด็กได้สังเกตอย่างใกล้ชิด และคอยกระตุ้นให้ เด็กสังเกตในรายละเอียดของสิ่งนั้น เมื่อครูสังเกตเห็นว่าเด็กสนใจในเรื่องราวใด ครูก็จะนำ

เรื่องราวนั้นมาอภิปรายร่วมกับเด็ก ให้เด็กเป็นผู้เลือกว่าจะศึกษาหรือเรียนรู้เรื่องใด เมื่อได้เรียนเรื่องที่ทุกคนเลือก ก็จะกำหนดเรื่องนั้นให้เป็นหัวเรื่องของโครงการ หากยังไม่พบความสนใจของเด็ก ครูควรยอมรับ ให้เวลาเด็ก และคอยสังเกตสิ่งอื่นที่เด็กสนใจต่อไป

2) การร่วมกันกำหนดหัวเรื่องของโครงการ โดยนำเรื่องที่เด็กสนใจมาอภิปรายร่วมกัน แล้วกำหนดเรื่องนั้นเป็นหัวเรื่องของโครงการ หลังจากนั้นเด็กจะได้มีการแลกเปลี่ยน และนำเสนอความรู้เดิมเกี่ยวกับหัวเรื่องของโครงการ ด้วยการเล่าเรื่อง สังเกตสิ่งของ การสนทนา การวาดภาพ หรือการทำงานศิลปะอื่น ๆ

ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ

เด็กกำหนดหัวข้อคำถามหรือประเด็นปัญหาที่เด็กอยากรู้เกี่ยวกับเรื่องที่กลุ่มเด็กช่วยกันกำหนดเป็นหัวเรื่องของโครงการ แล้วตั้งสมมุติฐานมาตอบคำถามเหล่านั้น ทดสอบสมมุติฐานด้วยการลงมือปฏิบัติจนพบคำตอบด้วยตัวเอง ในระยะที่ 2 นี้ มีขั้นตอนซึ่งจะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติตามกระบวนการแก้ปัญหาอยู่ 5 ขั้นตอนใหญ่ ๆ คือ

1) เด็กกำหนดปัญหาที่จะศึกษา ซึ่งมีกิจกรรมหลัก ๆ คือ เด็ก ๆ ร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับหัวเรื่องของโครงการ เพื่อตรวจสอบประเด็นที่อยากรู้ แล้วร่วมกันกำหนดเป็นคำถามหรือปัญหาที่เด็กอยากรู้ ประเด็นคำถามที่เด็กถามอาจเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่การลงมือค้นหาคำตอบด้วยตัวเด็กเอง ขั้นตอนนี้ครูต้องแสดงบทบาทที่จะช่วยแนะนำให้เด็ก ๆ เลือกประเด็นปัญหาที่ไม่ง่ายจนเกินไป หรือยากจนเกินกว่าที่ความสามารถของเด็กวัยนี้จะทำได้

2) เด็กตั้งสมมุติฐานเบื้องต้น เด็กตอบคำถาม (ตั้งสมมุติฐาน) โดยใช้ความรู้เดิมที่มีอยู่ ครูควรช่วยกระตุ้นความคิดของเด็กให้ขยายคำตอบหรือสมมุติฐาน ที่สามารถดำเนินการตรวจสอบได้ ในขั้นนี้ครูจะจัดทำป้ายแสดงเรื่องราวของการทำโครงการของเด็ก แสดงไว้ในห้องเรียน

3) เด็กตรวจสอบสมมุติฐานเบื้องต้น ครูเตรียมวัสดุอุปกรณ์ สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เพื่อให้เด็กได้ดำเนินการทดสอบสมมุติฐานของพวกเขา ควรดำเนินการทดสอบสมมุติฐานทุกสมมุติฐาน ครูถ่ายภาพขั้นตอนการทำงาน บันทึกคำพูดเกี่ยวกับการทำงานของเด็กไว้ เพื่อจัดทำป้ายแสดงเรื่องราว และเป็นข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กเพื่อเก็บสะสมไว้ในพอดโฟลิโอของเด็ก

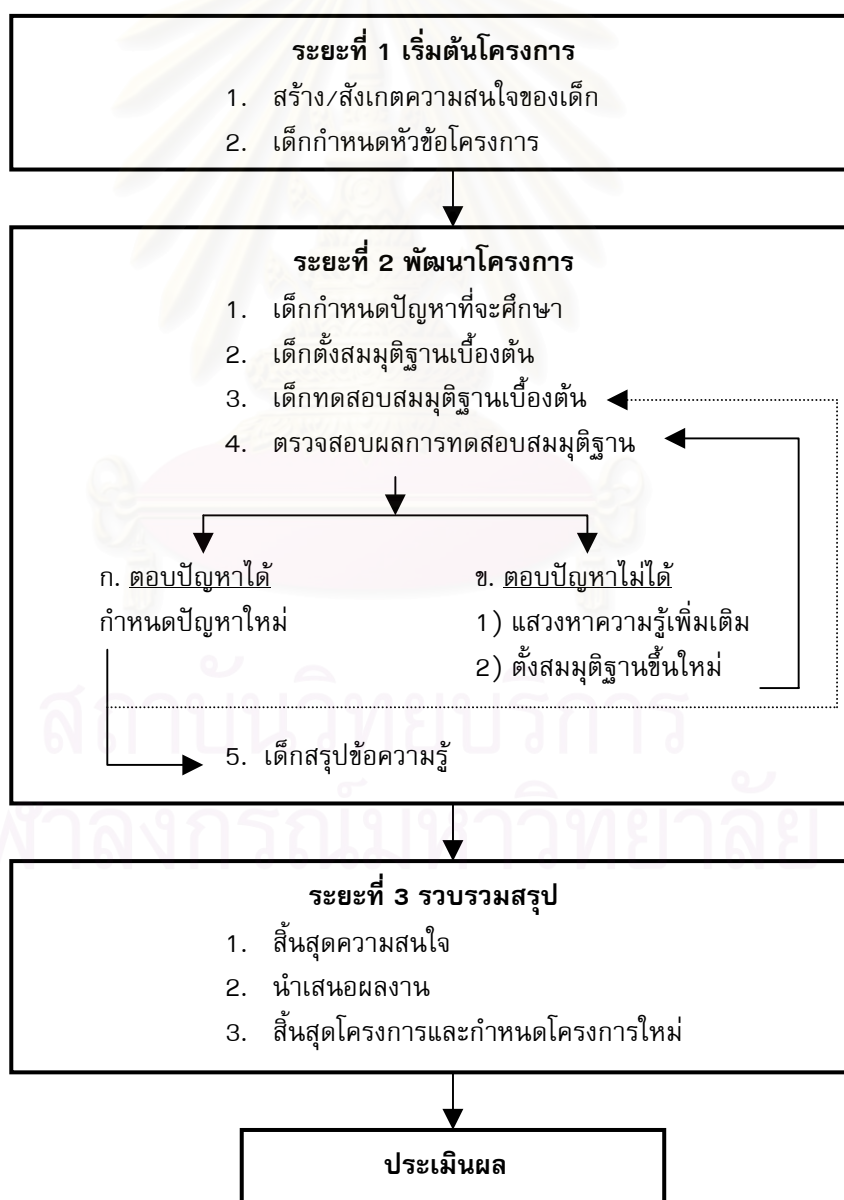
4) เด็กสรุปข้อความรู้จากผลการตรวจสอบสมมุติฐาน ผลการตรวจสอบสมมุติฐานอาจเกิดได้ใน 2 กรณี คือ 4.1) กรณีที่ผลการตรวจสอบไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน เด็กจะแสวงหาความรู้เพิ่มเติม โดยอาจจะไปทัศนศึกษาที่แหล่งข้อมูลเบื้องต้น การเชิญวิทยากรหรือจากทำกิจกรรมอื่นๆ และกระตุ้นให้เด็กตั้งสมมุติฐานขึ้นใหม่ 4.2) กรณีที่ผลการตรวจสอบเป็นไปตามสมมุติฐาน เด็กจะสรุปองค์ความรู้จากการที่เขาค้นพบคำตอบด้วยการลงมือปฏิบัติของเขาเอง และเมื่อเด็กได้องค์ความรู้ใหม่แล้ว เด็กอาจจะนำองค์ความรู้ใหม่ไปใช้ในการทำกิจกรรมตามความสนใจของเขา เช่น ในโครงการก่อสร้าง เด็กนำความรู้ที่ได้มาสร้างงานก่อสร้างขึ้นในห้องเรียน เป็นต้น หรือเด็กอาจใช้ความรู้ที่ค้นพบเป็นพื้นฐานของการกำหนดประเด็นปัญหาขึ้นมาใหม่เพื่อกำหนดเป็นโครงการย่อย ที่จะศึกษารายละเอียดในเรื่องนั้นต่อไป

ระยะที่ 3 รวบรวมสรุปโครงการ

เป็นขั้นตอนสุดท้ายของโครงการ ที่ได้ค้นพบคำตอบของปัญหาแล้ว และเด็กได้แสดงให้ครูเห็นว่า ได้สิ้นสุดความสนใจในหัวเรื่องของโครงการเดิมและหันเหความสนใจออกไปสู่เรื่องใหม่ ระยะนี้เป็นระยะที่ครูและเด็ก ๆ จะได้แบ่งปันประสบการณ์การทำงานและแสดงให้ผู้อื่นเห็นถึงความสำเร็จของการทำงานตลอดโครงการ ในขั้นนี้ครูจะคอยสังเกตความสนใจของเด็กที่หันเหออกไป แล้วนำมาอภิปรายถึงผลของการทำงาน ผลของงาน แล้วจัดแสดงผลงานตลอดโครงการ อาจมีการเชิญเพื่อน ๆ ห้องอื่น ๆ มาชมผลงาน เชิญผู้ปกครองถ้าเป็นไปได้ และครูจะสังเกตความสนใจใหม่ที่เกิดขึ้น เพื่อกำหนดเป็นหัวข้อโครงการใหม่ที่จะศึกษาต่อไป

วัฒนา มัคคสมัน ได้สรุปขั้นตอนในการสอนแบบโครงการสำหรับเด็กไว้ดังแผนภูมิที่ 2 ดังนี้

แผนภูมิที่ 2 ขั้นตอนในการสอนแบบโครงการสำหรับเด็กของ วัฒนา มัคคสมัน

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่า แม้โครงการของแต่ละแนวคิดจะมีขั้นตอนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการที่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่า ขั้นตอนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แนวทางนี้สามารถแบ่งได้เป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการ เป็นระยะที่เด็กค้นพบความสนใจของตนเองหรือของกลุ่ม แล้วนำเรื่องที่สนใจนั้นมาทบทวน แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ของตนกับผู้อื่นด้วยวิธีการต่าง ๆ และเด็ก ๆ จะร่วมกันกำหนดขอบเขตของเนื้อหา และกิจกรรมในการค้นหาคำตอบของข้อคำถามด้วย

ระยะที่ 2 พัฒนาโครงการ เป็นระยะที่เด็ก ๆ จะได้ลงมือสืบค้นข้อมูลร่วมกันด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามที่ได้วางแผนไว้ในระยะที่ 1 เพื่อให้เด็กได้พัฒนาทักษะและสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการขึ้นมาด้วยตัวของเด็กเอง

ระยะที่ 3 สรุปผลโครงการ เป็นระยะที่เด็กให้ความสนใจต่อโครงการลดลง ในระยะนี้จะมีการรวบรวมหลักฐานการเรียนรู้และจัดแสดงนิทรรศการที่เกี่ยวกับกระบวนการในการดำเนินโครงการ ตลอดจนนำเสนอผลงานที่เด็กได้ทำตั้งแต่ระยะเริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุดโครงการให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

2.6 การคัดเลือกหัวเรื่องของโครงการ

2.6.1 ที่มาของหัวเรื่องของโครงการ

ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการนี้ สิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นต้องทำเป็นอันดับแรก คือ การหาหัวเรื่องของโครงการ หัวเรื่องที่ได้นี้อาจมาจากสิ่งต่อไปนี้

Katz and Chard (1991) กล่าวว่า หัวเรื่องที่เหมาะสมสำหรับทำโครงการนั้นสามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

- 1) เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็กเอง เช่น บ้าน ครอบครัว อาหาร โรงเรียน รถประจำทาง โทรทัศน์ ของเล่น เกม เป็นต้น
- 2) เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชุมชนที่เด็กอาศัยอยู่ เช่น บุคคลต่าง ๆ โรงพยาบาล ร้านค้า สิ่งก่อสร้าง ต่าง ๆ เป็นต้น
- 3) เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ในท้องถิ่น หรือเหตุการณ์ปัจจุบัน เช่น เทศกาลประจำปี เทศกาลประจำท้องถิ่น วันสำคัญต่างๆ และการมาเยือนของบุคคลที่มีชื่อเสียง เป็นต้น
- 4) เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ต่าง ๆ เช่น เพื่อนบ้านใกล้เคียง ถนน ทิศทางหลักเขต แม่น้ำ ภูเขา เป็นต้น

- 5) เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเวลา เช่น นาฬิกา ฤดูกาล ปฏิทิน เทศกาล วันสำคัญ ต่างๆ โบราณวัตถุ และเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น
- 6) เป็นเรื่องเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น สภาพอากาศ น้ำ พืช สัตว์ ก้อนหิน ทะเล ไดโนเสาร์ เป็นต้น
- 7) เป็นเรื่องเกี่ยวกับความรู้ทั่วไป ไป เช่น ทะเลทราย เรือ ยานพาหนะอื่น ๆ สิ่งประดิษฐ์ การเดินทางในอวกาศ เป็นต้น
- 8) เรื่องอื่น ๆ เช่น หมวก หลุมดำ สะครุห์น เป็นต้น

Edward , Gandini และ Forman (1994) กล่าวว่า ที่มาของโครงการนั้นมาจาก

- 1) คำแนะนำของผู้ใหญ่
- 2) ความคิดของเด็กเอง
- 3) เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือสิ่งที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้

คาดหวัง

สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ (2540) กล่าวว่า หัวเรื่องของโครงการอาจเริ่มจาก

- 1) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญ
- 2) คำถามหรือปัญหาที่เด็กคนหนึ่งหรือเด็กหลาย ๆ คนถาม
- 3) เนื้อหาที่ครูเริ่มต้นโดยการเล่านิทานหรือสนทนากับเด็ก

มนัสวี พยัคฆนันท์ (2536) กล่าวว่า หัวเรื่องในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการใช้การสอนแบบโครงการนั้นอาจได้มาจาก

- 1) กิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน
- 2) การสนทนากับครู อาจารย์ หรือวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ ภูมิปัญญาชาวบ้าน
- 3) การสังเกตปรากฏการณ์ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมรอบตัว
- 4) การอ่านหนังสือ เอกสาร หนังสือพิมพ์ หรือวารสารต่าง ๆ
- 5) การไปทัศนศึกษานอกสถานที่
- 6) งานอดิเรกการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
- 7) การเข้าชมนิทรรศการต่าง ๆ
- 8) การศึกษาดูงานเกี่ยวกับโครงการที่ผู้อื่นทำไว้แล้ว

สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (2544) ระบุว่า หัวเรื่องของโครงการนั้นมักได้มาจากปัญหาใกล้ตัว , ปัญหาท้องถิ่น , ความสนใจส่วนตัว , การสังเกต , คำบอกเล่า , การทดลองเล่น , ความคิดสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่ , การทำปฏิบัติการในเนื้อหา , โครงการที่เคยมีผู้ทำไว้แล้ว , การตั้งคำถามของครู , การทำ Web โครงการ และแบบเรียนในหนังสือเรียนทุกรายวิชา

2.6.2 เกณฑ์ในการคัดเลือกหัวเรื่อง

เมื่อครูสังเกตเห็นว่าเด็กให้ความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นพิเศษ ครูควรพิจารณาเรื่องนั้นตามเกณฑ์ในการคัดเลือกหัวเรื่องของโครงการ ดังนี้

Chard (2000) กล่าวว่า ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการนั้นควรพิจารณาคัดเลือกหัวเรื่องตามเกณฑ์ต่อไปนี้

- 1) หัวเรื่องมีความน่าสนใจสำหรับเด็กแค่ไหน
- 2) หัวเรื่องเป็นสิ่งที่อยู่ในโลกของความเป็นจริงไหม
- 3) เด็กมีประสบการณ์เดิมที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่องมาก่อนหรือไม่
- 4) เด็กสามารถใช้ประสบการณ์ตรงได้มากแค่ไหน
- 5) เด็กต้องพึ่งพาผู้ใหญ่หรืออาศัยหนังสือในการสืบค้นข้อมูลมากแค่ไหน
- 6) ใครคือผู้ที่สามารถจะมาพูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับโครงการที่เด็กทำที่โรงเรียนได้
- 7) หัวเรื่องมีความหลากหลายของข้อความถามที่เด็กต้องการค้นหาคำตอบหรือไม่
- 8) เด็กมีโอกาสในการค้นหาคำตอบจากข้อความถามของตนเองไหม
- 9) หัวเรื่องนั้นสามารถใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อช่วยให้เด็กได้นำเสนอสิ่งที่เขาค้นพบหรือไม่
- 10) เด็กได้มีโอกาสปฏิบัติตามกฎในการเล่นบทบาทสมมุติหรือไม่
- 11) มีสถานที่หรืออาคารที่ใหญ่พอสำหรับการทำโครงการของเด็กหรือไม่
- 12) อะไรคือสิ่งที่จะให้เด็กนับ วัด หรือเปรียบเทียบ
- 13) มีการวางโครงร่าง สี พื้น ที่ หรือเปลี่ยนแปลงขนาดของโครงการได้อย่างไรบ้าง
- 14) ครูต้องใช้วิธีการอย่างไรในการจูงใจผู้ปกครอง
- 15) ถ้าหัวเรื่องนั้นได้รับความสนใจในระยะสั้น ครูจะมีโครงการใหม่ตามมาหรือไม่

Katz (2001) กล่าวว่า หัวเรื่องที่ทำให้เด็กประสบความสำเร็จในการทำโครงการควรมีลักษณะ ดังนี้

- 1) หัวเรื่องมีความเป็นรูปธรรมมากกว่านามธรรม และเด็กสามารถมีประสบการณ์ตรงในการสืบค้นข้อมูลได้
- 2) หัวเรื่องมีความสอดคล้องและสามารถเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของเด็กได้
- 3) หัวเรื่องนั้นมีแหล่งข้อมูลในท้องถิ่นที่สามารถสืบค้นข้อมูลได้ง่าย
- 4) เด็กสามารถลงมือกระทำด้วยตัวเองได้มากที่สุดและอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่นให้น้อยที่สุด
- 5) เด็กสามารถแสดงผลงานเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้เรียนรู้โดยใช้ทักษะและเทคนิคต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับวัยของเขา

6) หัวเรื่องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งผู้ปกครองและผู้บริหารโรงเรียนสามารถให้การสนับสนุนได้

7) หัวเรื่องนำไปสู่การเรียนรู้อย่างลุ่มลึกและนำไปสู่การถ้อยของทักษะต่าง ๆ ถ้าหัวเรื่องนั้นมีความสอดคล้องกับตัวเด็กและครอบครัว

วรนาท รักสกุลไทย (2543) กล่าวว่า ในการคัดเลือกหัวเรื่องของโครงการนั้นควรพิจารณาตามเกณฑ์ในการคัดเลือกหัวเรื่อง ดังนี้

- 1) เป็นเรื่องที่อยู่ในโลกปัจจุบัน
- 2) เป็นเรื่องที่เด็กเคยมีประสบการณ์บ้างแล้ว
- 3) เป็นเรื่องที่เด็กให้ความสนใจ
- 4) เป็นเรื่องที่เปิดโอกาสให้เด็กได้มีประสบการณ์ตรงในการค้นหาคำตอบด้วย

ตนเอง

- 5) เป็นเรื่องที่มีแหล่งข้อมูลในท้องถิ่น
- 6) เป็นเรื่องที่เปิดโอกาสในการร่วมมือกันทำงาน
- 7) เป็นเรื่องที่เปิดโอกาสสำหรับการสร้างและเล่นบทบาทสมมุติ
- 8) เป็นเรื่องที่สัมพันธ์กับจุดประสงค์ของหลักสูตร
- 9) เป็นเรื่องที่เด็กมีโอกาสประยุกต์ใช้ทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้
- 10) เป็นเรื่องให้ผู้ปกครองมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการได้

มนัสวี พยัคมนันท์ (2536) กล่าวถึงแนวทางในการคัดเลือกหัวเรื่องของโครงการ ดังนี้

- 1) ผู้ทำกิจกรรมควรมีความรู้และทักษะพื้นฐานเพียงพอในเรื่องที่จะศึกษา
- 2) ควรมีแหล่งความรู้ที่จะศึกษาค้นคว้าได้เพียงพอ
- 3) ควรมีเวลาเพียงพอที่จะติดตามโครงการเรื่องที่ต้องการศึกษา
- 4) อุปกรณ์ควรเป็นวัสดุที่หาง่าย ราคาถูก และจัดทำขึ้นได้
- 5) ควรมีครูหรือผู้เชี่ยวชาญคอยให้คำปรึกษาและให้ความช่วยเหลือ
- 6) มีงบประมาณเพียงพอซึ่งอาจจะได้มาจากผู้บริหารโรงเรียนหรือได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครอง

การสนับสนุนจากผู้ปกครอง

จะเห็นได้ว่าหัวเรื่องของโครงการได้มาจากวิธีการที่หลากหลาย แต่ในการเลือกหัวเรื่องที่จะพัฒนาจนกลายเป็นโครงการและประสบความสำเร็จในการดำเนินการได้นั้นครูต้องใช้วิจารณญาณในการคัดเลือกหัวเรื่องโดยคำนึงถึงความต้องการและความสามารถของเด็ก อีกทั้งยังควรพิจารณาถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการดำเนินโครงการอย่างรอบรึ้นด้วย

2.7 กิจกรรมในการสอนแบบโครงการ

Katz and Chard (1991) กล่าวว่า กิจกรรมหลักในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการใช้การสอนแบบโครงการ (Project Activities) ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 3 ประการ คือ

- 1) กิจกรรมการศึกษาค้นคว้า (Investigation Activities)
- 2) กิจกรรมการสร้าง (Construction Activities)
- 3) การเล่นบทบาทสมมุติ (Dramatic Play)

Chard (1994 อ้างถึงใน พัชรี ผลโยธิน , 2544) กล่าวว่า ลักษณะโครงสร้างหลักของจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการนั้นมี 5 โครงสร้าง คือ

1) การอภิปรายกลุ่ม (Discussion) ในงานโครงการครูสามารถแนะนำการเรียนรู้ให้เด็กและช่วยให้เด็กแต่ละคนมีโอกาสแลกเปลี่ยนสิ่งที่ตนทำกับเพื่อน การพบปะสนทนากันในกลุ่มย่อย หรือกลุ่มใหญ่ทั้งชั้น ทำให้เด็กมีโอกาสที่จะอธิบายและเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน คำกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับคำกล่าวของ Garton (1992) ที่ว่าการอภิปรายของเด็กจะช่วยให้เด็กก้าวข้ามขีดจำกัดของความรู้เดิมที่มีอยู่ไปสู่การสร้างความรู้ใหม่ และเป็นพื้นฐานในการโต้แย้งและการร่วมมือกัน

2) การศึกษานอกสถานที่ (Fieldwork) หรืองานในภาคสนาม ถือเป็นกระบวนการที่สำคัญของการทำโครงการ สำหรับเด็กปฐมวัยไม่จำเป็นต้องเสียเงินเป็นจำนวนมากเพื่อพาเด็กไปยังสถานที่ไกล ๆ ประสบการณ์ในระยะแรกครูอาจพาเด็กไปศึกษานอกห้องเรียน เรียนรู้สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่อยู่รอบบริเวณโรงเรียน เช่น ร้านค้า ถนนหนทาง ป้ายสัญญาณงานบริการต่าง ๆ ฯลฯ จะช่วยให้เด็กเข้าใจโลกที่แวดล้อม มีโอกาสพบปะกับบุคคลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในหัวเรื่องที่เด็กสนใจ ซึ่งถือเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ขั้นแรกของการศึกษาค้นคว้า

ในการออกไปศึกษานอกสถานที่นั้น Chard ได้กล่าวว่า วิธีการที่เด็กสามารถใช้ในการจดบันทึกสิ่งที่พบเห็นในขณะออกไปศึกษานอกสถานที่ คือ การเขียน (Writing), การร่างภาพ (Sketches), การขูดหรือการลอกลาย (Rubbing), การนับจำนวน (Numbers), การวัด (Measures), การเขียนแผนภูมิ (Diagrams), การบันทึกกระบวนการ (Processes), การถ่ายภาพ (Photographs) และการนำสิ่งที่พบเห็นกลับมาในห้องเรียน (Item to Bring Back)

3) การนำเสนอประสบการณ์เดิม (Representation) เด็กสามารถที่จะ ทบทวนประสบการณ์เดิมในหัวเรื่องที่ตนสนใจ มีการอภิปราย แสดงความคิดเห็นใน ประสบการณ์ที่เหมือนหรือแตกต่างกับเพื่อน รวมทั้งแสดงคำถามที่ต้องการสืบค้นในหัวเรื่อง นั้น ๆ นอกจากนี้เด็กแต่ละคนสามารถที่จะเสนอประสบการณ์ที่ตนมีให้เพื่อนในชั้นได้รู้ด้วย วิธีการอันหลากหลาย เสมือนเป็นการพัฒนาทักษะเบื้องต้น ไม่ว่าจะเป็นการวาดภาพ การเขียน การใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ การเล่นเกมทบทวน และ การก่อสร้างแบบต่าง ๆ

4) การสืบค้น (Investigation) งานโครงการเปิดกว้างให้ใช้แหล่งค้นคว้า ข้อมูลอย่างหลากหลายตามหัวเรื่องที่สนใจ เด็กสามารถสัมภาษณ์พ่อแม่ผู้ปกครองของตนเอง บุคคลในครอบครัว เพื่อนนอกโรงเรียน สามารถหาคำตอบด้วยการศึกษาจากสถานที่ สัมภาษณ์วิทยากรท้องถิ่นที่มีความรอบรู้ในหัวเรื่อง อาจสำรวจวิเคราะห์วัตถุสิ่งของด้วยตนเอง เขียนโครงร่าง หรือใช้แว่นขยายส่องดูวัตถุต่าง ๆ หรืออาจใช้หนังสือในชั้นเรียนหรือในห้องสมุด ทำการค้นคว้า

5) การจัดแสดง (Display) ทำได้หลายรูปแบบ อาจใช้ฝาผนังหรือป้าย จัดแสดงงานของเด็ก เป็นการแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้ที่ได้จากการสืบค้นแก่เพื่อนในชั้น ครูสามารถให้เด็กในชั้นได้รับทราบความก้าวหน้าในการสืบค้นโดยจัดให้มีการอภิปราย หรือ การจัดแสดง ทั้งเป็นโอกาสให้เด็กและครูได้เล่าเรื่องงานโครงการที่ทำแก่ผู้มาเยี่ยมชม โรงเรียนอีกด้วย ผลงานที่จัดแสดงในโครงการนั้นประกอบด้วย เพลง , แผนภูมิต่าง ๆ , ผลงานทางศิลปะ , ผลงานการก่อสร้าง , โมเดล , การแสดงละคร , เกม , งานเขียน , ผลงานทาง คณิตศาสตร์ , การสืบค้นทางวิทยาศาสตร์ , ข้อมูลจากการศึกษาทางสังคมและการสำรวจ

ยุทธพงษ์ ไกยวรรณ (2540) กล่าวว่า การจัดนิทรรศการจากการทำโครงการ เป็นสิ่งที่กระตุ้นความสนใจของเด็ก ทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง ดังนั้นครู จึงควรจัดแสดงผลงานทุกชิ้น (ไม่ควรเลือกชิ้นที่ดีและสวยงามเท่านั้น) และติดป้ายชื่อผลงาน ชื่อผู้ทำกิจกรรมไว้ด้วยจึงทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจที่แท้จริง

นอกจากนี้ สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ (2543) ได้กล่าวว่า การจัดนิทรรศการ ผลงานของเด็กมีประโยชน์หลายประการ คือ

1) ผู้ปกครองรับรู้ถึงประสบการณ์และการเรียนรู้ของเด็กจากผลงานของเด็ก และเป็น การสะท้อนให้ผู้ปกครองตระหนักถึงความสำคัญในบทบาทของตนเองในการมีส่วนร่วม ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ในเด็ก

2) ผลงานของเด็กทำให้ครูเข้าใจเด็กดีขึ้นและสามารถประเมินผลงานของครู ซึ่งมีผลต่อการส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาทางวิชาชีพ

3) เด็กได้รู้ว่าผู้ใหญ่มองเห็นคุณค่าในผลงานและความพยายามของเด็ก

4) เป็นการเปิดโอกาสให้นักการศึกษา มีการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งกันและกัน

5) เป็นการสร้างเกียรติประวัติและผลงานของโรงเรียนที่มีการบันทึกถึง ความผลิตผลิตและกระบวนการเรียนรู้ทั้งของเด็กและครู

Chard (1998 วรรณาท รักสกุลไทย , ผู้แปล , ม.ป.ป.) ได้สรุปกิจกรรมในการสอนแบบโครงการ จำแนกตามระยะของกิจกรรม ดังตารางที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 5 กิจกรรมในการสอนแบบโครงการ จำแนกตามระยะของกิจกรรม

ระยะ กิจกรรม	ระยะที่ 1	ระยะที่ 2	ระยะที่ 3
การอภิปราย	ช่วยกันระดมความรู้ ในหัวเรื่องจากประสบการณ์ เดิมและปัจจุบัน	เตรียมงานภาคสนาม และการสัมภาษณ์ ทบทวนงานภาคสนาม เรียนรู้จากแหล่ง ค้นคว้าหาคำตอบ	เตรียมแลกเปลี่ยน เรื่องของโครงการที่ทำ ทบทวนและ ประเมินโครงการ
การทำงาน ภาคสนาม	เด็กสนทนาเกี่ยวกับ ประสบการณ์เดิมกับ พ่อแม่ของตน	ออกทัศนศึกษา สังเกตนอกห้องเรียน สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ในภาคสนามหรือใน ห้องเรียน	ประเมินโครงการ ด้วยกลุ่มบุคคลภายนอก
การนำเสนอ	วาดภาพ เขียนหนังสือ เล่นบทบาทสมมุติ ฯลฯ เพื่อแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ ความรู้เดิม	จัดทำบันทึกสั้นหรือ เขียนภาพร่าง เขียนภาพ ระบายสี เขียนไดอะแกรม คณิตศาสตร์ แผนที่ ฯลฯ เพื่อเสนอสิ่งใหม่ที่เรียนรู้	ย่อและสรุปเรื่องที่ ศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยน โครงการกับบุคคลอื่น
การค้นหา	ตั้งคำถามบนพื้นฐาน ของความรู้ปัจจุบัน	ค้นคว้าคำถามที่ตั้ง ค้นคว้าภาคสนามและ ห้องสมุด ตั้งคำถามเพิ่ม	ลองคิดตั้งคำถาม ใหม่ ๆ
การจัดแสดง	แลกเปลี่ยน ประสบการณ์ของเด็ก แต่ละคนโดยจัดแสดง โครงการในหัวเรื่องนั้น	แลกเปลี่ยน ประสบการณ์และความรู้ ใหม่ บันทึกโครงการที่ทำ	สรุปการเรียนรู้ ตลอดโครงการ

2.8 เวลาที่ใช้ในการสอนแบบโครงการ

Chard (2000) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดเวลาในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการไว้ว่า การจัดเวลาเป็นสิ่งที่สำคัญในการจัดบรรยากาศของห้องเรียน และยังสนับสนุนให้มีการพิจารณาศักยภาพของการวางแผนร่วมกันระหว่างเด็กกับครู และ Chard ยังกล่าวว่าในการจัดเวลานั้นควรคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ต่อไป

- 1) ความจำกัดหรือความยืดหยุ่น (Fixed or Flexible) ควรดูว่าเด็กต้องการความช่วยเหลือในการคาดการณ์และการจัดการกับเวลาแค่ไหน
- 2) ระยะเวลา (Pace) ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการ ความสนใจ พลังของเด็ก และลักษณะของงาน
- 3) ความถี่ (Frequency) ซึ่งควรพิจารณาตามความต้องการของเด็ก
- 4) คุณภาพ (Quality) ซึ่งจะพิจารณาตามลักษณะของเด็ก ลักษณะของงาน
- 5) การตกลงกันในกลุ่ม (Negotiated) และหลังจากที่ตกลงกันแล้วครูควรเป็นผู้นำ เป็นผู้ดำเนินการ ให้คำแนะนำ และตัดสินใจ
- 6) เวลาที่ได้รับอนุญาต (Time Allowance)
- 7) การแสดง (Stages) คืองานที่ถูกพัฒนาขึ้นมาโดยผ่านช่วงเวลาในชั้นต่าง ๆ หลายชั้น

สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ (2544) กล่าวว่า เวลาในการทำโครงการนั้นควรมีความยืดหยุ่น และสามารถปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลา ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กเป็นผู้กำหนดตารางเวลาในการวางแผนการทำกิจกรรมและการทำงานโครงการ การจัดเวลาเต็มวันในโรงเรียนมีผลให้จังหวะเวลาของการทำกิจกรรมไม่กระชั้นชิดเกินไป และเด็ก ๆ สามารถทำกิจกรรมหรือทำโครงการให้ลุล่วงอย่างไม่ต้องเร่งรีบ และครูควรเรียนรู้ถึงจังหวะเวลาในการทำงานของเด็กแต่ละคนด้วย

วัฒนา มัคคสมัน (2544) กล่าวว่า ตลอดการสอน 1 โครงการ เวลาที่ใช้ขึ้นอยู่กับ การดำเนินการตามขั้นตอนการสอนของรูปแบบ คือ ตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ พัฒนาโครงการ และรวบรวมสรุป ดังนั้นเวลาในการสอน 1 โครงการจึงไม่สามารถกำหนดได้แน่นอนตายตัว เพราะขึ้นอยู่กับความสนใจในการทำกิจกรรมของเด็ก บางโครงการอาจใช้เวลา 1 – 2 วัน แต่ในบางโครงการอาจใช้เวลาในการจัดกิจกรรมถึง 3 – 4 เดือน ส่วนในการสอน 1 ครั้งใน 1 วัน ใช้เวลาประมาณ 15 – 60 นาที ซึ่งก็สามารถยืดหยุ่นให้มากหรือน้อยกว่านี้ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของโรงเรียน และความสนใจของเด็กเป็นสำคัญ

การจัดเวลาเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ และจากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่า ครูควรยืดหยุ่นเวลาในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แนวทางนี้ให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กและลักษณะของกิจกรรมที่เด็กทำ เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนสนใจได้อย่างเต็มที่

2.9 การจัดสภาพแวดล้อมในการสอนแบบโครงการ

เมื่อมีโครงการเกิดขึ้น การจัดสภาพแวดล้อมก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโครงการ Chard (2000) ได้ให้คำแนะนำถึงสิ่งที่ควรคำนึงถึงในการจัดพื้นที่ในห้องเรียน ดังนี้

- 1) พื้นที่ (Space) ควรมีการจัดเตรียมพื้นที่อย่างเหมาะสมสำหรับงานชนิดต่าง ๆ
- 2) การวางครุภัณฑ์ (Furniture) ควรมีความยืดหยุ่นไม่ว่าจะเป็นงานเดี่ยวหรืองานกลุ่ม
- 3) การจัดแสดงผลงาน (Display) ควรจะมีการจัดแสดงผลงานของเด็ก ความก้าวหน้าของโครงการ วัตถุประสงค์ของงาน ป้ายประกาศ คำแนะนำ คำศัพท์ แผนงาน ไว้ตามฝาผนัง พื้นห้อง หรือมุมต่าง ๆ ในห้อง
- 4) ผลงานที่สำเร็จแล้ว (Finished work) ควรเก็บไว้ในที่ที่ครูสามารถนำผลงานมาตรวจได้สะดวก
- 5) ควรให้เด็กได้มีส่วนร่วมและเป็นผู้ดำเนินการจัดพื้นที่ สถานที่ทำงาน และแหล่งข้อมูล (Children as monitors)
- 6) แหล่งข้อมูล (Resources) ควรเป็นสิ่งที่สามารถหาได้ง่าย และมีความเหมาะสมกับโครงการที่กำลังศึกษาอยู่ เป็นต้น

นอกจากนี้ Chard ยังกล่าวว่า แหล่งข้อมูลที่สำคัญในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการใช้การสอนแบบโครงการนั้นแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 2 ประเภท คือ

- 1) แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ การที่เด็กได้เรียนรู้โดยตรงด้วยตนเอง หรือจากบุคคลอื่นที่เป็นแหล่งข้อมูลเบื้องต้น แหล่งข้อมูลปฐมภูมิประกอบด้วย คน สถานที่ วัสดุของจริง เหตุการณ์ และกระบวนการในการทำสิ่งต่าง ๆ
- 2) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) คือ การที่เด็กได้เรียนรู้โดยทางอ้อมจากวัสดุอุปกรณ์ที่จัดไว้ให้หรือผู้อื่นนำมาบอกเล่าให้ฟัง แหล่งข้อมูลทุติยภูมิประกอบด้วย หนังสือ แผ่นโปสเตอร์ นิตยสาร วีดิทัศน์ ห้องสมุด หรือ พิพิธภัณฑ์ เป็นต้น

วัฒนา มัคคสมัน (2544) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการนี้มุ่งให้เด็กได้มีโอกาสมีประสบการณ์ตรงกับสิ่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นบุคคล สิ่งของ หรือเหตุการณ์ เพื่อให้เด็กได้สร้างองค์ความรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งเหล่านั้น ครูควรจัดเอกสาร หนังสือ หรือวัสดุอุปกรณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่องโครงการไว้ในห้องเรียน รวมทั้งจัดแสดงเรื่องราวเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ตามโครงการของเด็กด้วยการติดผลงานของเด็ก ภาพถ่าย ติดป้ายแสดงเรื่องราว (Documentation Board) การกระทำของเด็กไว้ตามมุมต่าง ๆ ครูสามารถขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการส่งเอกสาร หรือสิ่งของต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่องของโครงการมาแสดงในชั้นเรียน เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กมีประสบการณ์กับสิ่งเหล่านั้น นอกจากนี้ การจัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนจะเป็นเรื่องราวของ

การศึกษาค้นคว้าและผลงานการทำงานตามโครงการของเด็ก ห้องเรียนที่ใช้ในการจัดกิจกรรมตามแนวทางการเรียนการสอนนี้สามารถใช้ห้องเรียนห้องเดียวกับการเรียนการสอนปกติได้ แต่หากโรงเรียนใดสามารถจัดห้องเรียนที่เป็นโครงการโดยเฉพาะได้จะทำให้การจัดกิจกรรมเต็มไปด้วยความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น เพราะบางครั้งการเรียนการสอนนี้ต้องการพื้นที่ในการสร้างแบบจำลองที่มีขนาดใหญ่ และต้องใช้เวลาในการสร้างและปรับปรุงเป็นเวลานาน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการนั้น ครูควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์และแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการไว้ให้เด็กอย่างหลากหลาย เพื่อให้เด็กสามารถสืบค้นข้อมูลได้อย่างเต็มที่ โดยครูสามารถขอความร่วมมือในการจัดหาแหล่งข้อมูลได้จากเด็ก ผู้ปกครอง ผู้บริหาร หรือชุมชน เป็นต้น และนอกจากจะจัดหาแหล่งข้อมูลแล้วยังควรมีการจัดแสดงเรื่องราวเกี่ยวกับกระบวนการในการเรียนรู้ที่ได้จากหลักฐานการเรียนรู้ต่าง ๆ ไว้ในห้อง โดยเปิดโอกาสให้เด็ก ๆ มีส่วนร่วมในการจัดสถานที่ด้วย

2.10 การประเมินผลการสอนแบบโครงการ

Helm and Katz (2001) กล่าวว่า ในการประเมินโครงการนั้นควรคำนึงถึงหลักในการประเมิน 7 ประการ คือ

- 1) เด็กมีความรับผิดชอบต่องานของตนหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือไม่
- 2) เด็กมีความสนใจในการทำงานมากน้อยแค่ไหน
- 3) เด็กเป็นผู้ที่มีกลยุทธ์ในการเรียนรู้หรือไม่ เช่น เด็กสามารถพัฒนาและใช้ทักษะการแก้ปัญหา หรือเด็กสามารถประยุกต์ใช้ประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้หนึ่งไปสู่อีกประสบการณ์หนึ่งได้หรือไม่
- 4) เด็กมีส่วนร่วมในการทำงานเพิ่มขึ้นหรือไม่
- 5) งานในโครงการมีความท้าทายและอาศัยหลักการบูรณาการหรือไม่
- 6) ผลงานในโครงการของเด็กถูกใช้ในการประเมินการเรียนรู้ของเด็กหรือไม่
- 7) ครูคอยอำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำในการทำงานแก่เด็กหรือไม่

วัฒนา มัคคสมัน (2544) กล่าวว่า ในการประเมินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการนั้น ควรจะเป็นกิจกรรมที่สอดแทรกอยู่ในกิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงการในทุก ๆ วันของการจัดการเรียนการสอน ข้อมูลที่ได้จากกระบวนการประเมินผลนอกจากจะเป็นการประเมินผู้เรียนตามสภาพจริงที่เกิดขึ้นแล้ว ยังเป็นข้อมูลอันสำคัญยิ่งในการใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมของครูให้สอดคล้องกับลักษณะของเด็กแต่ละคน และเมื่อเด็กเสร็จสิ้นการทำโครงการแล้วควรย้อนกลับไปพิจารณาคำถาม 9 ประการ เพื่อเป็นเกณฑ์ในการประเมินโครงการดังต่อไปนี้

- 1) เด็กศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึกลงไป ในรายละเอียดของเรื่องนั้น ด้วยกระบวนการคิดและแก้ปัญหาของเด็กเองจนพบคำตอบที่ต้องการหรือไม่
- 2) เรื่องที่ศึกษากำหนดโดยเด็กเองหรือไม่
- 3) ประเด็นที่ศึกษาหรือปัญหา เกิดจากข้อสงสัยหรือปัญหาของเด็กเองหรือไม่
- 4) เด็กมีโอกาสได้มีประสบการณ์ตรงกับเรื่องที่ศึกษา โดยการสังเกตอย่างใกล้ชิดจากแหล่งความรู้เบื้องต้นหรือไม่
- 5) ระยะเวลาในการสอนเพียงพอตามความสนใจของเด็กหรือไม่
- 6) เด็กได้ประสบทั้งความล้มเหลวและความสำเร็จในการศึกษาตามกระบวนการแก้ปัญหาของเด็กเองหรือไม่
- 7) ความรู้ใหม่ที่ได้จากกระบวนการศึกษาและการแก้ปัญหาของเด็ก เป็นสิ่งที่เด็กใช้กำหนดประเด็นศึกษาขึ้นมาใหม่ หรือใช้ปฏิบัติกิจกรรมที่เด็กต้องการหรือไม่
- 8) เด็กได้นำเสนอกระบวนการศึกษา และผลงานต่อผู้อื่นหรือไม่
- 9) ครูไม่ใช่ผู้ถ่ายทอดความรู้ หรือกำหนดกิจกรรมให้เด็กทำ แต่เป็นผู้กระตุ้นให้เด็กใช้ภาษาและสัญลักษณ์อื่น ๆ เพื่อจัดระบบความคิด และสนับสนุนให้เด็กใช้ความรู้ทักษะที่มีอยู่คิดแก้ปัญหาด้วยตัวเองใช่หรือไม่

นอกจากประเมินโดยใช้คำถามดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ในการประเมินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการควรคำนึงถึงกระบวนการประเมินผลดังต่อไปนี้

- 1) กำหนดวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อเป็นหลักฐานแสดงพัฒนาการของเด็ก และการพัฒนาโครงการที่เกิดขึ้น
- 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลของเด็ก ตลอดจนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เด็กมีโอกาสที่จะได้ทำงานหลาย ๆ รูปแบบ ครูจึงต้องวางแผนเก็บรวบรวมผลงานของเด็ก รวมทั้งการเก็บข้อมูลจากการสังเกตการทำงานของเด็กและพฤติกรรมอื่น ๆ ของเด็ก ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและผลงานของเด็กครูอาจใช้แฟ้มตามแผนการจัดเก็บข้อมูลเพื่อให้ครอบคลุมข้อมูล และผลงานที่แสดงหลักฐานตามวัตถุประสงค์อื่น ๆ พร้อมกับการแสดงผลงานของโครงการในตอนสิ้นสุดการเรียนการสอนรายภาคการศึกษาหรือจบการศึกษา
- 3) จากข้อมูลและผลงานของเด็กที่ครูรวบรวมไว้ จะเป็นข้อมูลสำหรับครูในการประเมินเด็ก เพื่อที่จะได้ทำการช่วยเหลือในรายที่ต้องการความช่วยเหลือ และเพื่อที่จะส่งเสริมในรายที่ควรส่งเสริม
- 4) การนำเสนอผลงาน การนำเสนอผลงานที่เป็นข้อมูลส่วนบุคคลจะเกิดขึ้นพร้อม ๆ กับกระบวนการของโครงการที่นำเสนอผลงานแก่คนอื่น ๆ ในโรงเรียน รวมทั้งผู้ปกครอง

สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ (2544) กล่าวว่า การบันทึกข้อมูลสาระการเรียนรู้จะครอบคลุมถึงกิจกรรมทุก ๆ ด้านตลอดเวลาที่เด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ของการเรียนรู้ โดยเฉพาะตลอดเวลาของการดำเนินโครงการที่เด็กได้เรียนรู้อย่างลุ่มลึก ครูมีบทบาทสำคัญในการบันทึก (Documentation) เหตุการณ์ที่โดดเด่นที่สะท้อนถึงการทำงานและการเรียนรู้อย่างชัดเจน การแสดงและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การคัดค้าน การหาข้อตกลงร่วมกันเมื่อมีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน ตลอดจนศักยภาพของเด็กในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการเรียนรู้อย่างลุ่มลึกจากงานโครงการ ครูจะทำการบันทึกข้อมูล (Documentation) เหล่านี้ด้วยการใช้เทปบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพ กล้องถ่ายวีดีโอ การจดบันทึก ครูจะจัดระบบข้อมูลที่บันทึกเป็นบอร์ดนิทรรศการในห้องเรียนที่สะท้อนถึงการดำเนินการทำกิจกรรมโครงการจนเสร็จสิ้นโครงการ

พัชรี ผลโยธิน (2543) ได้กล่าวถึงรูปแบบของสารนิทัศน์ (Documentation) สำหรับเด็กปฐมวัยไว้ 5 รูปแบบใหญ่ ๆ ดังนี้

- 1) พอร์ตโฟลิโอสำหรับเด็กเป็นรายบุคคล เช่น มีการเก็บชิ้นงานหรือภาพถ่ายเด็กขณะทำกิจกรรม มีการใช้แถบบันทึกเสียง แถบบันทึกภาพ แสดงให้เห็นความก้าวหน้าในงานที่เด็กทำ เป็นต้น
- 2) การบรรยายเกี่ยวกับเรื่องราวหรือประสบการณ์ที่เด็กได้รับ เช่น การสอนแบบโครงการ (Project Approach) สามารถให้สารนิทัศน์ที่เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กทุกด้าน ประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็ก และการสะท้อนตนเองของครู รูปแบบการบรรยายเรื่องราวจึงมีหลายรูปแบบ อาจได้จากเด็ก จากการบันทึกการสนทนาระหว่างเด็กกับครู เด็กกับเด็ก การบันทึกของครู การบรรยายของพ่อแม่ผู้ปกครองในรูปของหนังสือ หรือจดหมาย หรือแม้กระทั่งจัดแสดงบรรยายสรุปให้เห็นภาพรวมของการเรียนรู้ทั้งหมด
- 3) การสังเกตและการบันทึกพัฒนาการเด็ก เช่น ใช้แบบสังเกตพัฒนาการ (Development Checklist) บันทึกสั้น (Anecdotal notes) เป็นต้น
- 4) การสะท้อนตนเองของเด็ก เป็นคำพูดหรือข้อความที่เด็กสะท้อนความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกจากการสนทนา อภิปราย แสดงความคิดเห็นของเด็กขณะทำกิจกรรม ซึ่งอาจบันทึกด้วยการเขียน ด้วยแถบบันทึกเสียง หรือแถบบันทึกภาพ
- 5) ผลงานรายบุคคลและรายกลุ่มที่แสดงให้เห็นการเรียนรู้ ความสามารถ ทักษะ และจิตพิสัยของเด็ก ครูที่ชำนาญจะนำผลงานเด็กมาใช้ดูพัฒนาการและกระบวนการทำงานของเด็ก ครูส่วนใหญ่มักจะเก็บผลงานการเขียน และผลงานทางศิลปะ อย่างไรก็ตาม ครูควรเก็บผลงานหลากหลายประเภท เช่น ภาพเขียนการร่วมกันระดมความคิดและเขียนออกมาในลักษณะใยแมงมุม (Web) การแสดงออกทางด้านดนตรี การก่อสร้างในรูปแบบต่าง ๆ ตัวอย่างภาษาพูด เป็นต้น ล้วนแต่เป็นข้อมูลที่สำคัญในการทำสารนิทัศน์ทั้งสิ้น

จะเห็นได้ว่าการประเมินผลเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยสะท้อนกระบวนการในการจัด
ประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ โดยในการประเมินผลนั้นควร
พิจารณาตามเกณฑ์ ดังนี้

การประเมินผลตนเองของเด็ก

- 1) เด็กมีส่วนร่วมหรือมีส่วนรับผิดชอบในการดำเนินโครงการหรือไม่
- 2) เด็กมีการพัฒนาความรู้และทักษะด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้นหรือไม่

การประเมินตัวโครงการที่เกิดขึ้น

- 1) โครงการที่เกิดขึ้นมีความท้าทายและเปิดโอกาสให้เด็กมีประสบการณ์ตรงใน
การดำเนินโครงการหรือไม่
- 2) โครงการที่เกิดขึ้นส่งเสริมให้เด็กมีโอกาสศึกษาหัวเรื่องที่สนใจอย่างลุ่มลึกด้วยวิธี
การและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ จนพบคำตอบที่ต้องการหรือไม่
- 3) ระยะเวลาในการดำเนินโครงการสอดคล้องกับความต้องการของเด็กหรือไม่

การประเมินผลตนเองของครู

- 1) ครู คือ ผู้นำในการดำเนินโครงการ หรือเป็นเพียงผู้ให้ความช่วยเหลือ ให้
คำปรึกษาแนะนำ และคอยอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ

อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าสิ่งที่นำมาเป็นเกณฑ์ในการประเมินผลนั้นส่วนใหญ่จะ
พิจารณาจากความสอดคล้องกับลักษณะของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอน
แบบโครงการเป็นหลัก โดยข้อมูลที่ได้จะมาจากการรวบรวมหลักฐานการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่
หลากหลาย

2.11 บทบาทของครูในการสอนแบบโครงการ

ครู คือ บุคคลผู้หนึ่งที่มีความสำคัญต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้
การสอนแบบโครงการตั้งแต่ระยะเริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุดโครงการ บทบาทของครูในการจัด
ประสบการณ์การเรียนรู้รูปแบบนี้ในระยะต่าง ๆ เป็นดังนี้

Chard (1998) กล่าวว่าเมื่อได้หัวเรื่องในการทำโครงการแล้วครูควรศึกษาหาความรู้
เกี่ยวกับหัวเรื่องที่จะทำโครงการแล้วประมวลประสบการณ์ ความรู้ และแนวคิดต่าง ๆ ออกมา
ในรูปของการสร้างใยแมงมุม(Web), ครูควรหาแหล่งข้อมูลหรือสถานที่ในการทำงานภาคสนาม
และสะสมสื่อวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลในการค้นคว้าของเด็ก นอกจากนี้ Chard
ยังได้กล่าวถึงสิ่งที่ครูควรคำนึงถึงในการสอนแบบโครงการ จำแนกตามระยะของกิจกรรม
ดังตารางที่ 6 ดังนี้

ตารางที่ 6 สิ่งที่ครูควรคำนึงถึงในการสอนแบบโครงการ จำแนกตามระยะของกิจกรรม

ระยะที่ 1	ระยะที่ 2	ระยะที่ 3
1) เด็กมีประสบการณ์เดิม อะไรบ้าง 2) เด็กมีความรู้อะไรแล้ว บ้าง 3) เด็กสามารถเรียนรู้ อะไรจากผู้อื่นบ้าง 4) เด็กถามคำถามอะไร 5) เด็กมีความเข้าใจผิด (Misconception)ในเรื่อง ใดบ้าง	1) เด็กควรได้รับ ประสบการณ์เบื้องต้นใหม่ ๆ อะไรบ้าง 2) เด็กได้รับความรู้ใหม่ ๆ อะไรบ้าง 3) จะต้องเตรียมการใน การทำงานภาคสนามอย่างไร 4) เป้าหมายของหลักสูตร เป็นอย่างไร 5) จะจัดสรรงานอย่างไร จึงจะตอบสนองต่อ ความแตกต่างและความสนใจ ของผู้เรียน	1) อะไรคือจุดสุดยอดที่ เหมาะสมที่สุดของโครงการ 2) กิจกรรมสร้างสรรค์ อะไรที่ช่วยให้เด็กเรียนรู้ด้วย ตัวเองได้เร็วที่สุด 3) อะไรคือความเข้าใจ หลักที่ควรทำให้มีความมั่นคง และทำอย่างไร

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542) ได้นำเสนอบทบาทของครู ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในระยะต่าง ๆ ดังนี้

ระยะที่ 1 : เริ่มต้นโครงการ

- 1) กระตุ้นให้เด็กอยากรู้
- 2) กระตุ้นให้เด็กตั้งคำถามในสิ่งที่อยากรู้เพิ่ม
- 3) กระตุ้นให้เด็กค้นหาคำตอบ
- 4) กระตุ้นให้เด็กแสดงความรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ
- 5) นำเสนอสาระที่เด็กเรียนต่อผู้ปกครอง/ชุมชน

ระยะที่ 2 : พัฒนาโครงการ

- 1) กระตุ้นให้เกิดการวางแผน/ทบทวนแผนการหาคำตอบ
- 2) กระตุ้นให้เกิดทางเลือกในการหาคำตอบที่หลากหลาย
- 3) ให้กำลังใจ
- 4) ชี้แนะ/ช่วยเหลือ/ให้คำปรึกษา/อำนวยความสะดวก

ระยะที่ 3 : สรุปโครงการ

- 1) กระตุ้นให้เกิดการรวบรวม/สรุปบททวน/ประเมินโครงการ
- 2) กระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้โครงการซึ่งกันและกัน
- 3) ชี้แนะ/ช่วยเหลือ/ให้คำปรึกษา/อำนวยความสะดวก
- 4) จัดเวทีให้เด็กแสดงผลงาน
- 5) กระตุ้นให้เด็กเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (2544) ได้นำเสนอบทบาทของครูในการจัด
ประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในระดับอนุบาล คือ

- 1) ใช้วิธีการต่าง ๆ ที่จะกระตุ้นให้นักเรียนคิดหัวเรื่องของโครงการ
- 2) จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก วัสดุอุปกรณ์ในการทำโครงการ
- 3) ติดตามการทำงานอย่างใกล้ชิด เด็กวัยอนุบาลควรคำนึงถึงความปลอดภัย
เป็นสิ่งสำคัญ
- 4) ให้กำลังใจ ในกรณีที่ล้มเหลวควรแก้ปัญหาต่อไป
- 5) ชี้แนะแหล่งข้อมูล แหล่งความรู้ ผู้รู้ เอกสารต่าง ๆ ในการศึกษาค้นคว้า
- 6) ประเมินผลงาน จัดเวทีให้แสดงความรู้ความสามารถ

เยาวพา เดชะคุปต์ (2544) กล่าวว่า บทบาทของครูในการช่วยเหลือเด็กในการจัดทำ
โครงการ คือ

- 1) ร่วมวางแผนกับเด็กในการคิดหัวเรื่องการทำโครงการตามความสนใจ และ
เป็นที่ปรึกษาแก่เด็กและผู้ปกครอง
- 2) จัดสภาพแวดล้อมและประสบการณ์เพิ่มเติมให้แก่เด็ก เช่น การพาไป
ทัศนศึกษา การเยี่ยมชมการทดลอง การปฏิบัติจริง การค้นคว้าจากห้องสมุด ศึกษจากของจริง
หรืออินเทอร์เน็ต สัมภาษณ์ผู้รู้ เป็นต้น
- 3) จัดหาผู้ปกครองอาสา เพื่อทำหน้าที่เป็น Tutor ให้กับเด็ก
- 4) แนะนำพ่อแม่ผู้ปกครองในการจัดทำโครงการกับลูกที่บ้าน
- 5) ให้เด็กนำเสนอความก้าวหน้าของงานเป็นระยะ
- 6) ให้เด็กนำเสนอโครงการที่เสร็จสมบูรณ์แล้ว
- 7) จัดนิทรรศการร่วมกับเด็ก
- 8) มีส่วนร่วมกับเด็กในการประเมินโครงการ

วัฒนา มัคคสมัน (2544) กล่าวถึงบทบาทที่สำคัญของครูในการจัดประสบการณ์
การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการสำหรับเด็ก ดังนี้

- 1) การบันทึกคำพูดและพฤติกรรมเด็ก
- 2) การจัดหาสื่อและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ไว้ในห้องเรียน
- 3) การขอความร่วมมือจากผู้บริหารและผู้ปกครองเด็ก

- 4) การจัดทัศนศึกษาหรือการสำรวจธรรมชาติ
- 5) กิจกรรมการลงมือปฏิบัติ (ร่วมกับเด็ก)
- 6) การเชิญวิทยากร
- 7) การให้เด็กพบเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝัน
- 8) การประเมินผลการเรียนการสอน

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่าบทบาทของครูในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการจะไม่ใช่ผู้นำในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ แต่เป็นเพียงผู้กระตุ้น ให้การสนับสนุนช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ และอำนวยความสะดวกให้เด็กในการดำเนินโครงการให้เป็นไปอย่างราบรื่นตั้งแต่ระยะเริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ และในขณะที่เดียวกันครูจะรวบรวมหลักฐานการเรียนรู้ต่าง ๆ ของเด็กเพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินผลด้วย

2.12 บทบาทของเด็กในการสอนแบบโครงการ

ปฐมวัยเป็นช่วงเวลาที่สำคัญยิ่งในการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ให้แก่เด็ก เพื่อเป็นพื้นฐานให้เด็กในการเรียนในระดับที่สูงขึ้น ดังนั้น เด็กจึงควรได้รับการฝึกทักษะต่าง ๆ ตั้งแต่อยู่ในชั้นอนุบาล ทิศนา แคมมณี และคณะ (2540) ได้กล่าวถึงทักษะทางสังคมที่เด็กจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริม ดังนี้

1) ทักษะการคิดพื้นฐาน ได้แก่

1.1) ทักษะการสื่อสาร ได้แก่

ทักษะการฟัง	ทักษะการใช้ความรู้
ทักษะการจำ	ทักษะการอธิบาย
ทักษะการอ่าน	ทักษะการทำความกระจ่าง
ทักษะการรับรู้	ทักษะการบรรยาย
ทักษะการเก็บความรู้	ทักษะการพูด
ทักษะการดึงความรู้	ทักษะการแสดงออก

1.2) ทักษะที่เป็นแกนหรือทักษะขั้นพื้นฐานทั่วไป ได้แก่

ทักษะการสังเกต	ทักษะการระบุ
ทักษะการสำรวจ	ทักษะการจำแนกความแตกต่าง
ทักษะการตั้งคำถาม	ทักษะการจัดลำดับ
ทักษะการรวบรวมข้อมูล	ทักษะการเปรียบเทียบ
ทักษะการจัดหมวดหมู่	ทักษะการอ้างอิง
ทักษะการตีความ	ทักษะการแปลความ
ทักษะการเชื่อมโยง	ทักษะการขยายความ
ทักษะการใช้เหตุผล	ทักษะการสรุปความ

2) ทักษะการคิดขั้นสูง ได้แก่

ทักษะการนิยาม	ทักษะการวิเคราะห์
ทักษะการผสมผสาน	ทักษะการจัดระบบ
ทักษะการสร้าง	ทักษะการจัดโครงสร้าง
ทักษะการหาความเชื่อพื้นฐาน	ทักษะการทำนาย
ทักษะการตั้งสมมุติฐาน	ทักษะการทดสอบสมมุติฐาน
ทักษะการกำหนดเกณฑ์	ทักษะการพิสูจน์
ทักษะการประยุกต์	

Chard (1994) กล่าวว่า ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ เด็กจะได้ใช้ทักษะดังต่อไปนี้

1) ทักษะทางภาษา เช่น เด็กจะได้ใช้ทักษะการฟังและการพูดในการอภิปรายกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน และการเล่นบทบาทสมมุติ นอกจากนี้เด็กยังได้ฝึกอ่านและฝึกเขียนในรูปแบบต่าง ๆ ด้วย

2) ทักษะทางคณิตศาสตร์ เช่น การนำเสนอข้อมูลโดยใช้กราฟแบบต่าง ๆ การวัด และการคำนวณในการเขียนตัวเลขขณะทำการสังเกต

3) ทักษะทางสังคม เช่น การสำรวจ การทำแผนที่แบบต่าง ๆ การค้นคว้าข้อมูลในห้องสมุด และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น

4) ทักษะทางวิทยาศาสตร์ เช่น การทำรายงานการสำรวจ การสืบค้น การทดลอง และการประดิษฐ์ เป็นต้น

5) ทักษะทางศิลปะ เช่น การวาดภาพ การพิมพ์ภาพ การสร้างโมเดล เป็นต้น

6) ทักษะทางดนตรี เช่น เด็กแต่งเพลงเองและนำเพลงที่แต่งนั้นมาจัดการแสดงอย่างไม่เป็นทางการ

วรนาท รักสกุลไทย (2543) กล่าวว่า ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการเด็กจะได้พัฒนาความรู้และทักษะต่าง ๆ ดังนี้

- 1) ภาษา
- 2) คณิตศาสตร์ในชีวิตจริง
- 3) การแก้ปัญหา
- 4) ข้อมูล/คอมพิวเตอร์
- 5) การวัดและประเมินผลจากสภาพการณ์จริง
- 6) การเรียนรู้อยู่บนพื้นฐานของผลที่เกิดขึ้น
- 7) สมอง 2 ซีก (Multiple Intelligences)
- 8) ลักษณะการเรียนรู้
- 9) ความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง
- 10) การศึกษาพิเศษ
- 11) กลุ่มคนอายุ

มันส์วี พยัคฆพันธ์ (2537) กล่าวว่า ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้ การสอนแบบโครงการนั้นเด็กจะได้พัฒนาทักษะต่าง ๆ ต่อไปนี้

- 1) ทักษะในการแสวงหาความรู้
- 2) ทักษะในการแก้ปัญหา
- 3) ทักษะในการเชื่อมโยงความรู้
- 4) ทักษะในการกล้าแสดงออก
- 5) ทักษะในการฝึกเพื่อความรับผิดชอบและการทำงานร่วมกัน

เนื่องจากในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการนั้นจะเน้น ให้เด็กได้มีโอกาสศึกษาเรื่องที่ตนเองสนใจอย่างลุ่มลึก ได้คิดวางแผนและลงมือปฏิบัติตามแผน ที่ได้วางไว้ด้วยตัวเอง ดังนั้นการทำโครงการจึงเป็นการสอนรูปแบบหนึ่งซึ่งช่วยพัฒนาเด็กให้มี พัฒนาการครบทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา นอกจากนี้ยังได้ เปิดโอกาสให้เด็กได้ประยุกต์ใช้ทักษะต่าง ๆ ในการทำงานด้วย บทบาทของเด็กในแต่ละระยะ ของการทำโครงการนั้นมีผลอย่างมากต่อการพัฒนาทักษะและผลสัมฤทธิ์ของโครงการ Chard (1998) ได้กล่าวถึงบทบาทของเด็กในการสอนแบบโครงการ จำแนกตามระยะของ กิจกรรม ดังตารางที่ 7 ดังนี้

ตารางที่ 7 บทบาทของเด็กในการสอนแบบโครงการ จำแนกตามระยะของกิจกรรม

ระยะที่ 1	ระยะที่ 2	ระยะที่ 3
1) เด็กทบทวนประสบการณ์ของตนเอง 2) เด็กแต่ละคนนำเสนอสิ่งที่ตนรู้ออกมา 3) อภิปรายและเปรียบเทียบความเหมือน-ความต่างของประสบการณ์ 4) ระดมสมองเกี่ยวกับความรู้ปัจจุบันและแนวคิดต่าง ๆ 5) ตั้งคำถาม	1) เตรียมการสนทนาก่อนการไปทัศนศึกษานอกสถานที่ 2) ทำงานภาคสนาม 3) สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมโดยใช้แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ 4) สนทนาและวางแผนแสดงสิ่งที่ได้เรียนรู้ออกมา 5) เชิญผู้เชี่ยวชาญมาพูดคุยในห้องเรียน 6) ทำงานระยะยาว , ทำงานหลายขั้นตอน	1) ทบทวนงานในโครงการที่ทำเสร็จแล้วทั้งหมด 2) ประเมินการทำงานและตัดสินผลงานที่ดีที่สุดเพื่อนำเสนอ 3) ทบทวนปรับปรุงและพัฒนาโครงการจนเป็นที่พอใจ 4) สร้างผลงานตามจินตนาการในงานศิลปะงานเขียนและงานวรรณกรรม 5) คัดเลือกงานสำหรับเก็บเป็นหลักฐานของทางโรงเรียนและส่งผลงานกลับบ้าน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542) ได้นำเสนอบทบาทของเด็กในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในระยยะต่าง ๆ ดังนี้

ระยะที่ 1 : เริ่มต้นโครงการ

- 1) สนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่สนใจ
- 2) ตั้งคำถามสิ่งที่อยากรู้/สนใจ
- 3) นำเสนอความรู้ประสบการณ์เดิมในรูปแบบที่หลากหลาย
- 4) แสวงหา/เติมเต็มประสบการณ์เดิม

ระยะที่ 2 : พัฒนาโครงการ

- 1) สนทนา/วางแผนการหาคำตอบ
- 2) นำเสนอแผนผังความคิดการไปหาคำตอบ
- 3) ทบทวนปรับปรุงวิธีการไปหาคำตอบ
- 4) ลงมือหาคำตอบ
- 5) นำเสนอข้อมูล/ความรู้ที่พบ
- 6) เติมเต็มความรู้
- 7) จัดแสดงชิ้นงาน/ความรู้ที่พบ

ระยะที่ 3 : สรุปโครงการ

- 1) สนทนา อภิปราย สรุปความรู้ หรือคำตอบที่พบ
- 2) ประเมิน/ทบทวนโครงการ
- 3) ศึกษาเรียนรู้โครงการซึ่งกันและกัน
- 4) ทบทวน/ปรับเปลี่ยน/เติมเต็มโครงการให้สมบูรณ์
- 5) สรุปความรู้หรือคำตอบที่พบ

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติยังได้นำเสนอผลงานของเด็กในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในแต่ละระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 : เริ่มต้นโครงการ

- 1) บันทึกความรู้/ประสบการณ์เดิมของเด็ก
- 2) บันทึกคำถามที่เด็กอยากรู้
- 3) แผนผังความคิดการเชื่อมโยงประสบการณ์เดิม
- 4) ภาพวาด ภาพถ่าย งานปั้น ฯลฯ กิจกรรมต่าง ๆ
- 5) จดหมายข่าว

ระยะที่ 2 : พัฒนาโครงการ

- 1) บันทึกความรู้
- 2) แผนผังความคิด
- 3) ภาพวาด ภาพถ่ายกิจกรรม

4) การจัดแสดงผลงาน

ระยะที่ 3 : สรุปรูปโครงการ

- 1) บันทึกความรู้หรือผลการเรียนรู้
- 2) ชิ้นงาน/ผลงานที่ได้รับการปรับปรุง/คัดเลือก
- 3) ภาพวาด ภาพถ่าย แผนผังความคิด ขณะทำกิจกรรม
- 4) หลักฐาน/ร่องรอยของนิทรรศการ

จะเห็นได้ว่าเด็ก คือ ผู้ที่มีความสำคัญที่สุดในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการตั้งแต่การกำหนดหัวเรื่อง ขอบข่ายของเนื้อหา การสืบค้นข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลาย จนถึงการสรุปและจัดนิทรรศการ ซึ่งในการดำเนินโครงการตั้งแต่ระยะเริ่มต้นจนกระทั่งสิ้นสุดโครงการนั้น เด็กจะต้องดำเนินการด้วยตนเองหรือกลุ่มเพื่อน โดยมีครูให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกอยู่ห่าง ๆ และการดำเนินโครงการในแต่ละระยะเด็ก ๆ จะได้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์เดิม และความรู้และประสบการณ์ใหม่ที่ได้รับผ่านผลงานในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งผลงานต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจะเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจและพัฒนาการที่เกิดขึ้นในตัวเด็กแต่ละบุคคล และยังเป็นหลักฐานการเรียนรู้ที่สำคัญในการประเมินผลด้วย

2.13 บทบาทของผู้ปกครองในการสอนแบบโครงการ

ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการนั้น โครงการจะสำเร็จได้ถ้าได้รับความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่ายไม่ว่าจะเป็นเด็ก ครู ผู้บริหาร เพื่อนร่วมงาน บุคลากรในโรงเรียน ชุมชน และผู้ปกครอง โดยเฉพาะผู้ปกครองนั้นมีอิทธิพลอย่างมากต่อความสำเร็จของโครงการเพราะเป็นผู้ที่ช่วยเชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์ที่บ้านและที่โรงเรียน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนั้นสามารถทำได้ตั้งแต่ระยะเริ่มต้นโครงการจนถึงระยะสรุปรูปโครงการ เยาวพา เดชะคุปต์ (2544) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ ดังนี้

- 1) วางแผนร่วมกับลูกในการเลือกหัวเรื่องที่สนใจในการทำโครงการ
- 2) พุดคุยสนทนา ให้ความรู้เบื้องต้นกับเด็กเกี่ยวกับเรื่องที่เด็กสนใจและเลือกทำ
- 3) จัดหาหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ ข้อมูลต่าง ๆ ให้เด็กค้นคว้าเพิ่มเติม (ถ้าเด็กยังอ่านเขียนไม่ได้ ผู้ปกครองควรอ่านให้ฟัง และเขียนให้ดู) หรือพาไปทัศนศึกษา พาไปพบกับผู้รู้ในเรื่องที่เด็กสนใจ เป็นต้น
- 4) วางแผนและปฏิบัติจริงร่วมกับลูกในการสังเกต ทดลองลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ

Chard (1998) กล่าวว่า บทบาทของผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ คือ ร่วมสนทนากับหัวข้อของโครงการกับเด็กที่บ้าน, ให้การสนับสนุนด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์ , เป็นอาสาสมัครร่วมทำงานกับเด็กในห้องเรียน , ให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่อง , ช่วยติดต่อแหล่งข้อมูล และเป็นวิทยากร เป็นต้น

เนื่องจากผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ ดังนั้นโรงเรียนจึงจำเป็นต้องใช้กลวิธีต่าง ๆ เพื่อสื่อสารและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการแก่ผู้ปกครอง คุลยา ตันติผลาชีวะ (2541) ได้เสนอแนะแนวทางจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครองดังนี้

- 1) ให้ผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียน
- 2) จัดทำเอกสารแผ่นพับข้อความรู้
- 3) จัดสัมมนาผู้ปกครอง
- 4) ทำจดหมายสนทนากับผู้ปกครองเป็นครั้งคราว
- 5) จัดทำเป็นวารสารความรู้
- 6) เยี่ยมบ้านผู้ปกครอง
- 7) มีบริการโทรศัพท์ถามตอบ
- 8) การเชิญวิทยากรมาอบรมให้ความรู้
- 9) การแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้ปกครอง
- 10) การให้การปรึกษา

2.14 ประโยชน์ของการสอนแบบโครงการ

Katz and Chard (1995 อ้างถึงใน พัชรี ผลโยธิน , 2544) กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ ดังนี้

- 1) ช่วยให้เด็กมีโอกาสที่จะประยุกต์ใช้ทักษะที่มีอยู่ และเพิ่มความชำนาญในทักษะนั้นยิ่งขึ้น
- 2) แสดงให้เห็นถึงความสามารถและความถนัดของเด็ก
- 3) แสดงให้เห็นแรงจูงใจในภายใน และความสามารถที่เกิดจากตัวเด็กเองในงานและกิจกรรมที่ทำ
- 4) ส่งเสริมให้เด็กรู้จักตัดสินใจว่าจะทำอะไรและผู้ใหญ่ยอมรับในความต้องการของเด็กโดยที่เด็กมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีครูเป็นผู้ให้คำแนะนำและเป็นผู้ตัดสินใจลงมือทำด้วยตัวเด็กเอง

Wells (1992) กล่าวว่า ในขณะที่เด็กทำโครงการจะเป็นโอกาสที่เด็กได้พูดคุยโต้แย้ง แสดงความคิดเห็นกับผู้อื่น เด็กจะเกิดการสร้างองค์ความรู้ในเรื่องที่ศึกษาอย่างลุ่มลึก ในขณะที่เดียวกันเด็กก็จะได้พัฒนาการรู้หนังสือ พัฒนาความคิด ซึ่งเป็นเป้าหมายที่สำคัญยิ่งของการศึกษา

ทวิศักดิ์ ไชยมาโย (ม.ป.ป.) กล่าวว่า ผู้เรียนจะได้รับประโยชน์จากการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ ดังนี้

- 1) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติจริง ไม่เพียงแต่เรียนรู้ทางทฤษฎี เท่านั้น
- 2) ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีทักษะกระบวนการในการทำงานอย่างมีระบบ ซึ่งเริ่มตั้งแต่ร่วมกันคิดค้นวางแผน การหาข้อมูล การร่วมมือกันทำงาน การประสานงาน และการประเมินผลการปฏิบัติงานร่วมกัน
- 3) ช่วยส่งเสริมความคิดริเริ่ม และความคิดสร้างสรรค์
- 4) ช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางสังคม ทักษะกระบวนการกลุ่มแบบ ประชาธิปไตย และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เช่น การสังเกต การรวบรวมข้อมูล การตั้งสมมุติฐาน เป็นต้น
- 5) เป็นการฝึกทักษะต่าง ๆ จากการปฏิบัติจริง เช่น ทักษะการใช้เครื่องมือ การเก็บข้อมูล การตัดสินใจ การพิจารณาหาเหตุผล โดยการวิเคราะห์วิจารณ์และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
- 6) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการเรียน การสอนกับชีวิตจริง สามารถนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวันได้

Bossing (อ้างถึงใน วัฒนา มัคคสมัน , 2539) กล่าวถึงประโยชน์ของการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ ดังนี้

- 1) เป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้
- 2) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบและพัฒนาความคิดริเริ่ม
- 3) ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน
- 4) ปลุกฝังความสามัคคี ความร่วมมือกัน
- 5) เป็นการฝึกปฏิบัติก่อนทำจริงในชีวิตประจำวัน
- 6) ส่งเสริมทัศนคติ ความรอบคอบ และความอดทน
- 7) พัฒนาการตัดสินใจของเด็ก
- 8) ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

จากข้อความข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ประโยชน์ของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการใช้การสอนแบบโครงการ คือ

- 1) เด็กได้เรียนรู้อย่างมีความสุขและสนุกสนาน เพราะได้เรียนรู้ในเรื่องที่ตนเองสนใจ
- 2) เด็กได้ประยุกต์ใช้ความรู้ ประสบการณ์และทักษะที่มีอยู่ในการดำเนินโครงการ อีกทั้งการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แนวทางนี้ยังช่วยส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการเรียนในระดับที่สูงขึ้น และทักษะที่ใช้ในการดำเนินชีวิตในอนาคต เช่น การทำงาน เป็นกลุ่ม การแก้ปัญหา การสืบค้นข้อมูล การคิดอย่างเป็นกระบวนการและการสร้างองค์ความรู้ ด้วยตนเอง เป็นต้น
- 3) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แนวทางนี้ช่วยให้ครูเข้าใจเด็กมากขึ้นทั้งในด้าน ความสนใจ ความรู้ ความสามารถ ความถนัด และสิ่งที่เด็กควรได้รับการส่งเสริม

2.15 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบโครงการ

Gardner (1989 อ้างถึงใน จิรภรณ์ วสุวัต , 2540) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ ทฤษฎีความหลากหลายทางสติปัญญา พบว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอน แบบโครงการเป็นรูปแบบการสอนที่สอดคล้องกับทฤษฎีที่ส่งเสริมสติปัญญาเด็กทั้ง 7 ด้าน ได้ อย่างเหมาะสมที่สุดวิธีหนึ่ง และพบว่าด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็น 1 ใน 7 ด้านของ ทฤษฎีความหลากหลายทางสติปัญญาที่สอดคล้องกับการพัฒนาจริยธรรมทางสังคมตาม แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์

Ribitti (1992 อ้างถึงใน จิรภรณ์ วสุวัต , 2540) ได้ศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการ จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการของโรงเรียนอนุบาลที่ La Villetta ประเทศอิตาลี พบว่า บทบาทครูมีความสำคัญอย่างมากในการส่งเสริมความรู้ของ เด็กในโครงการ กล่าวคือ ครูต้องแสดงให้เห็นว่าครูยอมรับในความคิดเห็นของเด็ก สนับสนุนช่วยเหลือให้เด็กสามารถพัฒนาความคิดที่มีในโครงการให้เด็กใช้ความสามารถใน การทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ครูส่งเสริมบรรยากาศ การเรียนรู้แบบร่วมมือ และการพึ่งพาตนเองให้กับเด็ก จากผลการศึกษายืนยันให้เห็นว่า บทบาทครูมีอิทธิพลต่อการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบ โครงการอย่างมาก และบทบาทครูสอดคล้องกับการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมอีกด้วย

วัฒนา มัคคสมัน (2539) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการสอนโดยการใช้การจัด ประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในการส่งเสริมการเห็นคุณค่าใน ตนเองของเด็กวัยอนุบาล พบว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบ โครงการสามารถส่งเสริมการเห็นคุณค่าในตนเองให้กับเด็กในกลุ่มทดลอง ซึ่งการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้แนวทางนี้เป็นปัจจัยหนึ่งในการพัฒนาเด็กไปสู่การพึ่งพาตนเอง

จิรภรณ์ วสุวัต (2540) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมการส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมของเด็กวัยอนุบาลตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ โดยการใช้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ พบว่า หลังการทดลองใช้โปรแกรมฯ กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการมีคะแนนจริยธรรมทางสังคมด้านกลวิธีการเจรจาเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันระดับ 2 , ด้านการให้และการรับประสบการณ์ร่วมกันระดับ 2 และด้านกลวิธีการเจรจาเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันระดับ 2 สูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบปกติ

เปลว ปุริสาร (2543) ได้ศึกษาความสามารถด้านการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ พบว่า เด็กปฐมวัยทั้งที่มีระดับความสามารถในการแก้ปัญหาสูงและระดับความสามารถในการแก้ปัญหาต่ำ หลังจากได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการแล้ว มีระดับความสามารถในการแก้ปัญหาสูงขึ้น

Burr (2001) ได้ศึกษาวิจัยกรณีตัวอย่างการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการของครู 3 คน ที่ได้รับการอบรมเรื่องการสอนแบบโครงการ พบว่าการอบรมการสอนแบบโครงการช่วยให้ครูได้ตรวจทานการทำงานของตนเองร่วมกับเพื่อนร่วมงาน ได้มีโอกาสสังเกตการสอนของครูคนอื่น และประเมินผลตนเอง ทำให้ครูทั้ง 3 คน สามารถนำการสอนแบบโครงการไปใช้อย่างประสบความสำเร็จ และช่วยให้เด็กได้แสดงความรู้ออกมายิ่งขึ้น

จากงานวิจัยข้างต้นจะเห็นได้ว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการนั้นเป็นการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จริยธรรมทางสังคม สติปัญญาทั้ง 7 ด้าน ส่งเสริมให้เด็กเห็นคุณค่าให้ตนเอง และได้ฝึกทักษะในการแก้ปัญหา ซึ่งทักษะดังกล่าวนี้มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเรียนในระดับที่สูงขึ้นและการดำเนินชีวิตในอนาคต

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในโรงเรียนอนุบาล ด้านนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน ด้านการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

ประชากรและตัวอย่างประชากร

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาลในโรงเรียนอนุบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและส่วนภูมิภาคที่เคยส่งครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการจากสมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ จากสมาคมสหพันธ์โรงเรียนราษฎร หรือจากโรงเรียนที่จัดอบรมเองโดยวิทยากรที่อบรมให้แก่สมาคมดังกล่าว และโรงเรียนได้จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการให้แก่เด็กในโรงเรียนจำนวน 63 โรงเรียน เป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 63 คน และครูประจำชั้นอนุบาล จำนวน 262 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 325 คน รายละเอียดดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 จำนวนโรงเรียนที่ได้ประชากร จำแนกตามหน่วยงานที่จัดอบรมเกี่ยวกับการสอนแบบโครงการ

หน่วยงานที่จัดการอบรม	จำนวนโรงเรียนที่เข้ารับการอบรม
สมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย ฯ	36
สมาคมสหพันธ์โรงเรียนราษฎร	20
สมาคมทั้ง 2 แห่ง	5
โรงเรียนจัดอบรมเองโดยวิทยากรที่อบรมให้แก่สมาคมข้างต้น	2
รวม	63

2. ตัวอย่างประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาลในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จำนวน 57 โรงเรียน เป็นผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 57 คน และครูประจำชั้นอนุบาล จำนวน 219 คน รวมตัวอย่างประชากรทั้งสิ้น 276 คน ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มตัวอย่างประชากรเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 57 คน และครูประจำชั้นอนุบาล จำนวน 219 คน รวมทั้งสิ้น 276 คน จากโรงเรียนจำนวน 57 โรงเรียน เพื่อตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยดำเนินการเลือกตัวอย่างประชากรตามขั้นตอน ดังนี้

1) รวบรวมรายชื่อโรงเรียนจากการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการจากสมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ และจากสมาคมสหพันธ์โรงเรียนราษฎร์ ที่จัดขึ้นตั้งแต่ปีการศึกษา 2542 ปรากฏว่ามีโรงเรียนอนุบาลที่เคยส่งบุคลากรเข้าร่วมการอบรมทั้งสิ้น จำนวน 324 โรงเรียน

2) สํารวจรายชื่อโรงเรียนอนุบาลที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการจากโรงเรียนทั้ง 324 โรงเรียน โดยสอบถามทางโทรศัพท์ ปรากฏว่ามีโรงเรียนอนุบาลที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ จำนวน 63 โรงเรียน แต่เนื่องจากมีโรงเรียนที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาลเต็มใจให้ข้อมูล 57 โรงเรียน ดังนั้นจึงได้ตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 57 คน และครูประจำชั้นอนุบาล จำนวน 219 คน รวมตัวอย่างประชากรกลุ่มที่ 1 จำนวน 276 คน เพื่อตอบแบบสอบถาม ซึ่งสามารถจำแนกโรงเรียนของตัวอย่างประชากรตามภูมิภาคที่โรงเรียนตั้งอยู่ ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 จำนวนโรงเรียนที่ได้ตัวอย่างประชากร จำแนกตามภูมิภาคที่โรงเรียนตั้งอยู่

ภูมิภาคที่โรงเรียนตั้งอยู่	จำนวนโรงเรียน
เขตกรุงเทพมหานคร	35
ส่วนภูมิภาค	
ภาคเหนือ	3
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	2
ภาคตะวันออก	1
ภาคกลาง	14
ภาคใต้	2
รวม	57

กลุ่มที่ 2 ตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน 3 คน และครูประจำชั้นอนุบาล 10 คน รวมทั้งสิ้น 13 คน จากโรงเรียนกรณีตัวอย่าง 3 โรงเรียน เพื่อสัมภาษณ์และสังเกต โดยผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกโรงเรียนกรณีตัวอย่างและตัวอย่างประชากรกลุ่มที่ 2 ตามขั้นตอน ดังนี้

1) นำรายชื่อโรงเรียนของตัวอย่างประชากรกลุ่มที่ 1 ที่ตอบแบบสอบถามเสร็จแล้ว และส่งกลับคืนมาแยกเป็น 2 ประเภท

ประเภทที่ 1 เป็นโรงเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการน้อยกว่า 1 ปี จำนวน 25 โรงเรียน

ประเภทที่ 2 เป็นโรงเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป จำนวน 32 โรงเรียน

2) คัดเลือกโรงเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการน้อยกว่า 1 ปี เพื่อเป็นโรงเรียนกรณีตัวอย่าง จำนวน 2 โรงเรียน ตามเกณฑ์ต่อไปนี้

2.1) เป็นโรงเรียนที่เริ่มจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการในปีการศึกษา 2543

2.2) เป็นโรงเรียนที่ผู้บริหารโรงเรียนอนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ด้วยแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนและแบบสัมภาษณ์ครูประจำชั้นอนุบาล เรื่อง สภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ และแบบสังเกตการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการในระดับอนุบาล

ปรากฏว่ามีโรงเรียนทั้งหมดที่อยู่ในเกณฑ์ จำนวน 8 โรงเรียน แต่เมื่อผู้วิจัยติดต่อไปยังโรงเรียนดังกล่าวเพื่อขออนุญาตเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 7 โรงเรียน ได้ปฏิเสธการเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลทุกอย่าง มีผู้บริหารโรงเรียนเพียง 1 โรงเรียนเท่านั้นที่อนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้ด้วยแบบสัมภาษณ์เพียงอย่างเดียว คือ โรงเรียนแสนสุข ซึ่งได้ตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน และครูประจำชั้นอนุบาล จำนวน 2 คน เหตุผลที่โรงเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ดังกล่าวไม่อนุญาตเพราะผู้บริหารโรงเรียนไม่สะดวกให้เข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นระยะเวลานาน จำนวน 4 โรงเรียนกำลังอยู่ในช่วงประเมินเกณฑ์มาตรฐาน จำนวน 2 โรงเรียน และโรงเรียนยกเลิกการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการเนื่องจากไม่ได้รับความเห็นชอบจากผู้ปกครอง จำนวน 1 โรงเรียน

3) คัดเลือกโรงเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไปเพื่อเป็นโรงเรียนกรณีตัวอย่าง จำนวน 2 โรงเรียน โดยใช้การสุ่มแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ เป็นโรงเรียนที่เป็นต้นแบบในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ มีโรงเรียน จำนวน 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนเกษมสุข และโรงเรียนแสนสุข ได้ตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 2 คน และครูประจำชั้นอนุบาล จำนวน 8 คน ดังนั้น ตัวอย่างประชากรกลุ่มที่ 2 จึงได้จากโรงเรียนกรณีตัวอย่าง 3 โรงเรียน คือ โรงเรียนแสนสุข โรงเรียนเกษมสุข และโรงเรียนแสนสุข ได้ตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 3 คน และครูประจำชั้นอนุบาล จำนวน 10 คน รวมตัวอย่างประชากรกลุ่มที่ 2 จำนวน 13 คน

จำนวนประชากรและตัวอย่างประชากร จำแนกตามแหล่งข้อมูล รายละเอียดในตารางที่ 10 ดังนี้

ตารางที่ 10 จำนวนประชากรและตัวอย่างประชากร จำแนกตามโรงเรียนที่จัดการสอนแบบ
โครงการ

ประชากรและ ตัวอย่างประชากร	จำนวนโรงเรียนที่ได้ ประชากร	จำนวนประชากร			จำนวนโรงเรียนที่ได้ ตัวอย่าง ประชากร	จำนวนตัวอย่าง ประชากร		
		ผู้ บริหาร	ครู	รวม		ผู้ บริหาร	ครู	รวม
โรงเรียนที่จัดการสอน แบบโครงการ	63	63	262	325	57	57	219	276
โรงเรียนกรณีตัวอย่าง จัดการสอนแบบ โครงการตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป	32	32	151	183	2	2	8	10
จัดการสอนแบบ โครงการน้อยกว่า 1 ปี	25	25	86	111	1	1	2	3
ไม่ตอบแบบสอบถาม	6	6	25	31	0	0	0	0

ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการจัดการ
ประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในโรงเรียนอนุบาลรวม 3 ด้าน คือ
ด้านนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน ด้านการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
และด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การวิเคราะห์ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์มีดังนี้

1. นโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน

1.1 แนวคิดและหลักในการจัดการเรียนการสอน

1.2 จุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอน

1.3 ความต้องการในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอน

แบบโครงการ

1.4 วัตถุประสงค์ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอน

แบบโครงการ

2. การดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบ
 โครงการ
- 2.1 กิจกรรมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบ
 โครงการ
- 2.1.1 การเลือกหัวเรื่อง
- 2.1.2 ลักษณะกิจกรรมแต่ละระยะ
- 2.1.3 ผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ
- 2.1.4 ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม
- 2.2 บทบาทของครู
- 2.2.1 ทักษะของครูที่จำเป็นในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดย
 การใช้การสอนแบบโครงการ
- 2.2.2 การเตรียมตัวของครูเมื่อได้หัวเรื่องของโครงการ
- 2.2.3 บทบาทของครูในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้
 การสอนแบบโครงการในแต่ละระยะ
- 2.3 บทบาทของเด็ก
- 2.3.1 ทักษะของเด็กที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ
- 2.3.2 บทบาทของเด็กในการดำเนินโครงการในแต่ละระยะ
- 2.3.3 ผลงานของเด็ก
- 2.4 บทบาทของผู้บริหาร
- 2.4.1 การสนับสนุนการดำเนินการจัดการเรียนการสอน
- 2.4.2 การสนับสนุนการเผยแพร่ความรู้สู่ผู้ปกครอง
- 2.5 การจัดสภาพแวดล้อม
- 2.5.1 ประเภทของแหล่งข้อมูล
- 2.5.2 การจัดหาวัสดุอุปกรณ์และแหล่งข้อมูล
- 2.5.3 ลักษณะการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน
- 2.6 การวัดและประเมินผลโครงการ
- 2.6.1 ผู้วัดและประเมินผลโครงการ
- 2.6.2 สิ่งที่วัดและประเมินผลในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
 โดยใช้การสอนแบบโครงการ
- 2.6.3 วิธีวัดและประเมินผลโครงการ
- 2.6.4 ช่วงเวลาในการวัดและประเมินผลโครงการ
- 2.7 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเพื่อนร่วมงาน
- 2.8 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
3. การติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้
 การสอนแบบโครงการ

กรอบแนวคิดของการสร้างเครื่องมือ

กรอบแนวคิดของการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล รายละเอียดดังตาราง
ที่ 11

ตารางที่ 11 กรอบแนวคิดของการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตัวแปรที่ศึกษา	แบบ สอบถาม ผู้บริหาร โรงเรียน	แบบสอบ ถามครู ประจำชั้น อนุบาล	แบบ สัมภาษณ์ ผู้บริหาร โรงเรียน	แบบ สัมภาษณ์ ครูประจำ ชั้นอนุบาล	แบบสังเกต การดำเนินการจัด ประสบการณ์ การเรียนรู้
1. นโยบายในการจัด การศึกษาของโรงเรียน	✓		✓		
2. การดำเนินโครงการ กิจกรรมในการจัด ประสบการณ์		✓		✓	✓
บทบาทของครู		✓		✓	✓
บทบาทของเด็ก		✓		✓	
บทบาทของผู้บริหาร	✓		✓		
การจัดสภาพแวดล้อม การวัดและประเมินผล		✓		✓	✓
โครงการ		✓		✓	✓
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับ เพื่อนร่วมงาน		✓		✓	
การมีส่วนร่วมของผู้ครอง		✓		✓	
3. การติดตามความเคลื่อนไหว ของการสอนแบบโครงการ	✓	✓	✓	✓	

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 3 แบบ คือ แบบสอบถาม จำนวน 2 ชุด ได้แก่ แบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียน และแบบสอบถามครูประจำชั้นอนุบาล แบบสัมภาษณ์ จำนวน 2 ชุด ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน และแบบสัมภาษณ์ครูประจำชั้นอนุบาล และแบบสังเกต จำนวน 1 ชุด โดยผู้วิจัยมีการเตรียมตัวก่อนดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) การเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ มีรายละเอียด ดังนี้

1.1) เข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การสอนแบบโครงการและหลักสูตรแบบยืดหยุ่น จัดโดยสมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ และบริษัท ไทยวัฒนาพานิช จำกัด

1.2) เข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การสอนแบบโครงการ จัดโดยสมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

1.3) เข้าฟังการบรรยาย เรื่อง การสอนแบบโครงการ จัดโดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

1.4) เข้าร่วมการสัมมนาฝึกอบรม เรื่อง การรู้หนังสือของเด็กปฐมวัย จัดโดยมูลนิธิชมรมไทยอิสราเอล ในพระบรมราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

1.5) เข้าร่วม Reggio Beginnings Conference จัดโดย The Early Learning Centre Family of School

2) การเข้าร่วมการอบรมเชิงปฏิบัติการในเรื่องที่อาจนำมาใช้ร่วมกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ มีรายละเอียด ดังนี้

2.1) เข้าร่วมการอบรม เรื่อง การประเมินพัฒนาการเด็ก จัดโดยสมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

2.2) เข้าร่วมการอบรม เรื่อง การใช้ภาพถ่ายสะท้อนข้อมูล จัดโดยสมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

2.3) เข้าร่วมการอบรม เรื่อง กิจกรรมนอกห้องเรียนสำหรับเด็กอนุบาล จัดโดยสมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

2.4) เข้าร่วมการอบรม เรื่อง การทำสารนิทัศน์เพื่อพัฒนาเด็ก เพื่อพัฒนาครูและเพื่อพัฒนามาตรฐานโรงเรียน จัดโดยชมรมการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3) ศึกษาดูงานและสังเกตการสอนแบบโครงการในโรงเรียนเกษมพิทยา เป็นเวลา 3 สัปดาห์

การดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม มีจำนวน 2 ชุด ประกอบด้วย

ชุดที่ 1 แบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียน เรื่อง สภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ

ชุดที่ 2 แบบสอบถามครูประจำชั้นอนุบาล เรื่อง สภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ

ลักษณะของแบบสอบถาม

ชุดที่ 1 แบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียน เรื่อง สภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ โดยจะศึกษาในด้านนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน ด้านการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในส่วนที่เป็นบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน และการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ชุดที่ 2 แบบสอบถามครูประจำชั้นอนุบาล เรื่อง สภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ โดยจะศึกษาในด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมในการจัดประสบการณ์ บทบาทของครู บทบาทของเด็ก การจัดสภาพแวดล้อม การวัดและประเมินผล ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเพื่อนร่วมงาน และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

แบบสอบถามแต่ละชุดแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check List) และแบบปลายเปิด (Open Ended)

ตอนที่ 2 สภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ มีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 3 ปัญหาของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 4 แนวทางแก้ปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ มีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check List)

ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือชุดแบบสอบถามทั้ง 2 ชุด โดยดำเนินการจัดสร้างตามลำดับต่อไปนี้

1) ศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการจากตำรา เอกสารงานวิจัย และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

2) กำหนดกรอบแนวคิดของแบบสอบถามแต่ละชุด ดังตารางที่ 12 - 13

ตารางที่ 12 กรอบแนวคิดของแบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียน เรื่อง สภาพและปัญหาการจัด
 ประสพการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ

ตัวแปรที่ศึกษา	ตอนที่ 2 คำถามที่	ตอนที่ 3 คำถามที่	ตอนที่ 4 คำถามที่
1.นโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน			
แนวคิดและหลักในการจัดการเรียนการสอน	1		
จุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอน	2		
ความต้องการในการสอนแบบโครงการ	3-5		
วัตถุประสงค์ในการสอนแบบโครงการ	6-7		
ปัญหาที่พบ		1-3	
แนวทางแก้ปัญหา			1
2.การดำเนินการจัดประสพการณ์การเรียนรู้โดยใช้ การสอนแบบโครงการ			
2.1บทบาทของผู้บริหาร			
การสนับสนุนด้านการดำเนินการจัดการเรียนการสอน	8		
การสนับสนุนในการเผยแพร่ความรู้สู่ผู้ปกครอง	9		
ปัญหาที่พบ		4-23	
แนวทางแก้ปัญหา			2-3
3.การติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสพการณ์ การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ			
วิธีการติดตามความเคลื่อนไหวของการสอนแบบ โครงการ	10		
ปัญหาที่พบ		24-26	

ตารางที่ 13 กรอบแนวคิดของแบบสอบถามครูประจำชั้นอนุบาล เรื่อง สภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ

ตัวแปรที่ศึกษา	ตอนที่ 2 คำถามที่	ตอนที่ 3 คำถามที่	ตอนที่ 4 คำถามที่
1.การดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ			
1.1 กิจกรรมในการจัดประสบการณ์			
การเลือกหัวเรื่อง	1-2		
ลักษณะกิจกรรมแต่ละระยะ	3-5		
ผู้มีส่วนร่วมในโครงการ	6		
ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม	7-10		
ปัญหาที่พบ		1,2	
แนวทางการแก้ปัญหา			1,2
1.2 บทบาทของครู			
ทักษะของครูที่จำเป็นในการสอนแบบโครงการ	11		
การเตรียมตัวของครูเมื่อได้หัวเรื่องของโครงการ	12		
บทบาทของครูในการสอนแบบโครงการในแต่ละระยะ	13-15		
ปัญหาที่พบ		3-7	
แนวทางการแก้ปัญหา			3
1.3 บทบาทของเด็ก			
ทักษะของเด็กที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ	16		
บทบาทของเด็กขณะดำเนินโครงการในแต่ละระยะ	17-19		
ผลงานของเด็ก	20-22		
ปัญหาที่พบ		8-16	
แนวทางแก้ปัญหา			4-6
1.4 การจัดสภาพแวดล้อม			
ประเภทของแหล่งข้อมูล	23		
การจัดหาวัสดุอุปกรณ์และแหล่งข้อมูล	24		
ลักษณะการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน	25		
ปัญหาที่พบ		17-24	
แนวทางการแก้ปัญหา			7-8

ตารางที่ 13 กรอบแนวคิดของแบบสอบถามครูประจำชั้นอนุบาล เรื่อง สภาพและปัญหา
การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ (ต่อ)

ตัวแปรที่ศึกษา	ตอนที่ 2 คำถามที่	ตอนที่ 3 คำถามที่	ตอนที่ 4 คำถามที่
1.5 การวัดและประเมินผลโครงการ			
ผู้วัดและประเมินผลโครงการ	26		
สิ่งที่ประเมินในการสอนแบบโครงการ	27		
วิธีการวัดและประเมินผลโครงการ	28		
ช่วงเวลาในการวัดและประเมินผลโครงการ	29		
ปัญหาที่พบ		25-27	
แนวทางแก้ปัญหา			9
1.6 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเพื่อนร่วมงาน			
ลักษณะการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	30		
ปัญหาที่พบ		28-33	
แนวทางการแก้ปัญหา			10
1.7 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง			
การมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้			
โดยใช้การสอนแบบโครงการ	31		
ปัญหาที่พบ		34-36	
แนวทางแก้ปัญหา			11
2. การติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ			
วิธีติดตามความเคลื่อนไหวของการสอนแบบโครงการ	32		
ปัญหาที่พบ		37-39	

3) ดำเนินการสร้างแบบสอบถามแต่ละชุดตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้

4) หาคคุณภาพของเครื่องมือ โดย

- 4.1) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความคลอบคลุมตามเนื้อหา ความสมบูรณ์ ความถูกต้อง และความเหมาะสมของภาษา
- 4.2) นำผลการตรวจสอบและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วปรับปรุงแก้ไข

4.3) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาลของโรงเรียนที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาลของโรงเรียนที่เป็นประชากรแต่ไม่ใช่ประชากร จากโรงเรียน 2 โรงเรียน เพื่อดูความถูกต้องของภาษา เวลาที่ใช้และความครอบคลุมของเนื้อหาที่ต้องการศึกษา

4.4) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

2. แบบสัมภาษณ์ มีจำนวน 2 ชุด ประกอบด้วย

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน เรื่อง สภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์ครูประจำชั้นอนุบาล เรื่อง สภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ

ลักษณะของแบบสัมภาษณ์

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน เรื่อง สภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ โดยจะศึกษาในด้านนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน การดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในส่วนที่เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน และการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์ครูประจำชั้นอนุบาล เรื่อง สภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ โดยจะศึกษาในด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมในการจัดประสบการณ์ บทบาทของครู บทบาทของเด็ก การจัดสภาพแวดล้อม การวัดและประเมินผล ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเพื่อนร่วมงาน และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

แบบสัมภาษณ์แต่ละชุดแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการสัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended)

ตอนที่ 2 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบ (Check List) และแบบปลายเปิด (Open Ended)

ตอนที่ 3 สภาพ ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended)

ขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือชุดแบบสัมภาษณ์ ทั้ง 2 ชุด โดยดำเนินการจัดสร้างตามลำดับต่อไปนี้

1) ศึกษาหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการใช้การสอนแบบโครงการจากตำรา เอกสารงานวิจัย และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

2) กำหนดกรอบแนวคิดของแบบสัมภาษณ์แต่ละชุด ดังตารางที่ 14 - 15

ตารางที่ 14 กรอบแนวคิดของแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน เรื่อง สภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ

ตัวแปรที่ศึกษา	คำถามที่
1.นโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน	
แนวคิดและหลักในการจัดการเรียนการสอน	1,3,4
จุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอน	5
ความต้องการในการสอนแบบโครงการ	2,6,7
วัตถุประสงค์ในการสอนแบบโครงการ	5
ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหา	6 , 8
2.การดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ	
2.1 บทบาทของผู้บริหาร	
การสนับสนุนด้านการดำเนินการจัดการเรียนการสอน	9-22
การสนับสนุนในการเผยแพร่ความรู้สู่ผู้ปกครอง	23-24
ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหา	10,12,14, 16,24
3.การติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ	
วิธีการติดตามความเคลื่อนไหวของการสอนแบบโครงการ	25
ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหา	26

ตารางที่ 15 กรอบแนวคิดของแบบสัมภาษณ์ครูประจำชั้นอนุบาล เรื่อง การจัดประสบการณ์
การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ

ตัวแปรที่ศึกษา	คำถามที่
1. การดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ	
1.1 กิจกรรมในการจัดประสบการณ์	
การเลือกหัวข้อ	1-6
ลักษณะกิจกรรมแต่ละระยะ	7-11
ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม	12-13
ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา	4-6,11, 13,14
1.2 บทบาทของครู	
ทักษะของครูที่จำเป็นในการสอนแบบโครงการ	15
การเตรียมตัวของครูเมื่อได้หัวข้อเรื่องของโครงการ	16
บทบาทของครูในการสอนแบบโครงการในแต่ละระยะ	17
ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา	18-19
1.3 บทบาทของเด็ก	
ทักษะของเด็กที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ	20
บทบาทของเด็กในการดำเนินโครงการในแต่ละระยะ	21
ผลงานของเด็ก	22
ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา	23
1.4 การจัดสภาพแวดล้อม	
ประเภทของแหล่งข้อมูล	24
การจัดหาวัสดุอุปกรณ์และแหล่งข้อมูล	25
ลักษณะการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน	26-27
ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา	28-29
1.5 การวัดและประเมินผลโครงการ	
ผู้วัดและประเมินผลโครงการ	30
สิ่งที่ประเมินในการสอนแบบโครงการ	31-32
วิธีการวัดและประเมินผลโครงการ	33
ช่วงเวลาในการวัดและประเมินผลโครงการ	34
ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา	35-38

ตารางที่ 15 กรอบแนวคิดของแบบสัมภาษณ์ครูประจำชั้นอนุบาล เรื่อง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ (ต่อ)

ตัวแปรที่ศึกษา	คำถามที่
1.6 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเพื่อนร่วมงาน	
ลักษณะการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	39
ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา	40
1.7 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	
การมีส่วนร่วมในการสอนแบบโครงการ	41-43
ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหา	44
2. การติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ	
วิธีติดตามความเคลื่อนไหวของการสอนแบบโครงการ	45, 47
ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหา	46

3) ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์แต่ละชุดตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้

4) ทาคุณภาพของเครื่องมือ โดย

4.1) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความครอบคลุมตามเนื้อหา ความสมบูรณ์ ความถูกต้อง และความเหมาะสมของภาษา

4.2) นำผลการตรวจสอบและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิไปขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วปรับปรุงแก้ไข

4.3) นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาลของโรงเรียนที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาลของโรงเรียนที่เป็นประชากรแต่ไม่ใช่ประชากรจากโรงเรียน จำนวน 1 โรงเรียน เพื่อดูความถูกต้องของภาษา เวลาที่ใช้และความครอบคลุมของเนื้อหาที่ต้องการศึกษา

4.4) ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. แบบสังเกต มีจำนวน 1 ชุด คือ แบบสังเกตการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ

ลักษณะของแบบสังเกต

แบบสังเกตการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการในระดับอนุบาล โดยจะศึกษาในด้านกิจกรรมในการจัดประสบการณ์ บทบาทของครู การจัดสภาพแวดล้อม การวัดและประเมินผล และปัญหาที่พบขณะดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ มีลักษณะเป็นการจดบันทึกแบบเล่าเรื่องราว

(Narrative Record) โดยผู้สังเกตจะจดบันทึกการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการตั้งแต่ระยะเริ่มต้นโครงการ ระยะพัฒนาโครงการ และระยะสรุปโครงการ

ขั้นตอนการสร้างแบบสังเกต

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสังเกตการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในระดับอนุบาล โดยดำเนินการจัดสร้างตามลำดับต่อไปนี้

- 1) ศึกษาหลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการจากตำรา เอกสารงานวิจัย และข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสังเกตที่ใช้ในการวิจัย
- 2) กำหนดลักษณะการจดบันทึกและวางกรอบประเด็นที่ต้องการเก็บข้อมูลด้วยแบบสังเกต ดังตารางที่ 16 ดังนี้

ตารางที่ 16 กรอบประเด็นที่ต้องการเก็บข้อมูลด้วยแบบสังเกต

ตัวแปรที่ศึกษา	ประเด็นที่ศึกษา
1. กิจกรรมในการจัดประสบการณ์	ลักษณะของกิจกรรมที่อยู่ในรูปของการดำเนินกิจกรรมหลักแต่ละประเภทในระยะเริ่มต้นโครงการ ระยะพัฒนาโครงการ และระยะสรุปโครงการ ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม
2. บทบาทของครู	พฤติกรรมของครูในขณะที่มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในกิจกรรมหลักแต่ละระยะ ทั้ง 5 ประเภท
3. การจัดสภาพแวดล้อม	ประเภทของแหล่งข้อมูล การจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ลักษณะการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน บรรยากาศในห้องเรียน
4. การวัดและประเมินผล	ผู้วัดและประเมินผลโครงการ วิธีวัดและประเมินผลโครงการ ช่วงเวลาในการวัดและประเมินผลโครงการ
5. ปัญหาที่พบขณะดำเนินการจัดประสบการณ์	ปัญหาที่เกิดจากกิจกรรมในการจัดประสบการณ์ ปัญหาที่เกี่ยวกับบทบาทของครู ปัญหาในการจัดสภาพแวดล้อม ปัญหาในการวัดและประเมินผลโครงการ

3) ดำเนินการสร้างแบบสังเกตที่สามารถเก็บข้อมูลได้ตามกรอบประเด็นที่กำหนดไว้

4) หาคุณภาพของเครื่องมือ โดย

4.1) นำแบบสังเกตที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความครอบคลุมตามเนื้อหา ความสมบูรณ์ ความถูกต้อง และความเหมาะสมของภาษา

4.2) นำผลการตรวจสอบและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิไปขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วปรับปรุงแก้ไข

4.3) นำเครื่องมือที่เป็นแบบสังเกตที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองบันทึกการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในห้องเรียนของโรงเรียนที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับโรงเรียนที่เป็นประชากรแต่ไม่ใช่ประชากร จำนวน 1 ห้องเรียน เพื่อดูความถูกต้องของเนื้อหา เวลาที่ใช้และความครอบคลุมของเนื้อหาที่ต้องการศึกษา

4.4) ปรับปรุงแก้ไขแบบสังเกตให้สมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม

1. นำหนังสือจากทางบัณฑิตวิทยาลัยไปติดต่อกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนซึ่งเป็นต้นสังกัดของโรงเรียนทั้ง 63 โรงเรียน ดังกล่าว เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

2. ส่งแบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียนและแบบสอบถามครูประจำชั้นอนุบาล เรื่องสภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ พร้อมแนบหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลที่ออกโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนไปยังโรงเรียนที่เป็นประชากร 63 โรงเรียน โดยดำเนินการเกี่ยวกับการจัดส่งและการเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืน ดังนี้

2.1 โรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งและเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

2.2 โรงเรียนในส่วนภูมิภาค ผู้วิจัยดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามและซองเอกสารสำหรับส่งแบบสอบถามกลับทางไปรษณีย์แบบลงทะเบียนและตอบรับ และเมื่อได้ใบตอบรับกลับคืนมาแล้ว ผู้วิจัยได้โทรศัพท์ไปสอบถามความคืบหน้าจากทางโรงเรียน สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ถ้าผู้วิจัยยังไม่ได้รับแบบสอบถามกลับมาหลังจากโทรศัพท์ไปสอบถามแล้ว 5 ครั้ง หรือใช้เวลาในการติดตามเกิน 2 เดือน จึงยุติการติดตามข้อมูลจากโรงเรียนนั้น

ผู้วิจัยใช้เวลาในการจัดส่งและการเก็บรวบรวมแบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียนและแบบสอบถามครูประจำชั้นอนุบาล เรื่อง สภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ คืนจากโรงเรียนทั้ง 2 กรณี รวมทั้งสิ้น 8 สัปดาห์ คือ ตั้งแต่สัปดาห์ที่ 3

ของเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 ถึงสัปดาห์ที่สองของเดือนเมษายน พ.ศ. 2544 ซึ่งปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามตอบกลับมาทั้งสิ้น 294 ฉบับ เป็นแบบสอบถามของผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 57 ฉบับ และแบบสอบถามของครูประจำชั้นอนุบาล จำนวน 237 ฉบับ เมื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้ว พบว่า มีแบบสอบถามที่ตอบกลับอย่างสมบูรณ์ทั้งสิ้น 276 ฉบับ เป็นแบบสอบถามของผู้บริหารโรงเรียน 57 ฉบับ และแบบสอบถามของครูประจำชั้นอนุบาล 219 ฉบับ มีรายละเอียดดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 จำนวนและค่าร้อยละของแบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาล จำแนกตามการจัดส่ง การรับคืน และการตอบกลับอย่างสมบูรณ์

ผู้ให้ข้อมูล	แบบสอบถาม				
	จัดส่ง	รับคืน		ตอบกลับมาอย่างสมบูรณ์	
	จำนวน	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้บริหารโรงเรียน	63	57	90.48	57	90.48
2. ครูประจำชั้นอนุบาล	262	237	90.46	219	83.59
รวม	325	294	90.46	276	84.92

การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์จากกรณีตัวอย่าง

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์จากโรงเรียนกรณีตัวอย่าง ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. เดินทางไปติดต่อโรงเรียนที่เป็นกรณีตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ และขออนุญาตวันและเวลาที่ทางโรงเรียนสะดวกให้ผู้วิจัยเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูล รายละเอียดของการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นดังนี้

1.1 โรงเรียนกรณีตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป ผู้วิจัยสามารถเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสังเกตและแบบสัมภาษณ์ได้ก่อนที่จะรับแบบสอบถามกลับคืนมา และเมื่อผู้บริหารโรงเรียนอนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าไปสังเกตการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ ตั้งแต่ระยะเริ่มต้นโครงการจนถึงระยะสรุปโครงการ ระยะเวลาที่ผู้วิจัยได้เข้าไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกรณีตัวอย่างทั้ง 2 โรงเรียน ดังรายละเอียดในตารางที่ 18

1.2 โรงเรียนกรณีตัวอย่างที่มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการน้อยกว่า 1 ปี มีโรงเรียนเพียง 1 โรงเรียนเท่านั้นที่อนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้ด้วยแบบสัมภาษณ์เพียงอย่างเดียว คือ โรงเรียนแสนสนุก ผู้วิจัยจึงได้นัดหมายวันและเวลาในการไปสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาลของโรงเรียนแสนสนุกในช่วงพักกลางวัน ดังรายละเอียดในตารางที่ 18

ตารางที่ 18 ระยะเวลาที่เก็บรวบรวมข้อมูลจำแนกตามโรงเรียนกรณีตัวอย่างที่สอนแบบโครงการ

โรงเรียนกรณีตัวอย่าง ที่สอนแบบโครงการ	ระยะเวลาเก็บรวบรวมข้อมูล	
	แบบสังเกต	แบบสัมภาษณ์
สอนแบบโครงการตั้งแต่ 1 ปี ขึ้นไป		
โรงเรียนเกษมสุข	22 ม.ค. – 23 ก.พ. 2544	19 มิ.ย. – 26 มิ.ย. 2544
โรงเรียนแสนสุข	1 เม.ย. – 30 เม.ย. 2544	6 มิ.ย. – 15 มิ.ย. 2544
สอนแบบโครงการน้อยกว่า 1 ปี		
โรงเรียนแสนสุข	-	19 ก.ค. – 23 ก.ค. 2544

2. ศึกษาคู่มือการใช้การสังเกตการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ และศึกษาข้อมูลการใช้แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนและแบบสัมภาษณ์ครูประจำชั้นอนุบาล เรื่อง สภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ

3. สังเกตและจดบันทึกการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการตามกรอบประเด็นในการสังเกตที่กำหนดไว้ โดยผู้วิจัยจะเข้าไปสังเกตการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการตั้งแต่ระยะเริ่มต้นโครงการจนถึงระยะสรุปโครงการ โรงเรียนละ 1 ห้องเรียน ในการสังเกตผู้วิจัยจะใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participation Observation) และบันทึกภาพกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยการถ่ายภาพ บันทึกวีดิทัศน์ และบันทึกเสียงของครูและเด็กขณะดำเนินโครงการ

4. ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาลเป็นรายบุคคล ตามประเด็นคำถามในแบบสัมภาษณ์ พร้อมทั้งขออนุญาตผู้ให้สัมภาษณ์ในการบันทึกเสียงและจดบันทึกขณะสัมภาษณ์ด้วย

นอกจากนี้ในระหว่างที่ผู้วิจัยอยู่ในโรงเรียนที่เป็นกรณีตัวอย่าง ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลอย่างไม่เป็นทางการด้วยการสนทนากับผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการและจดบันทึกไว้ทันทีเมื่อมีโอกาส อีกทั้งยังได้รวบรวมเอกสารเกี่ยวกับการดำเนินการของโรงเรียน การจดบันทึกของครูประจำชั้น จดหมายถึงผู้ปกครอง และตัวอย่างผลงานของเด็ก เป็นต้น

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่เกิดรวบรวมจากกรณีตัวอย่าง 3 โรงเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์ ดังนี้

1. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลในด้านแหล่งข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในเรื่องเดียวกันจากหลายแหล่งข้อมูล มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 19 ดังนี้

ตารางที่ 19 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้รับรวบรวมจากโรงเรียนกรณีตัวอย่าง
จำแนกตามแหล่งข้อมูล

ตัวแปรที่ศึกษา	แหล่งข้อมูล		
	ผู้บริหาร	ครู	หลักฐาน
1. นโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน	✓		✓
2. การดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดย การใช้การสอนแบบโครงการ	✓	✓	✓
3. การติดตามความเคลื่อนไหวของการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบ โครงการ	✓	✓	

2. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลในด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัย
เก็บรวบรวมข้อมูลในเรื่องเดียวกันจากหลายวิธี มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 20 ดังนี้

ตารางที่ 20 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้รับรวบรวมจากโรงเรียนกรณีตัวอย่าง
จำแนกตามวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตัวแปรที่ศึกษา	วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล							
	โรงเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดย การใช้การสอนแบบโครงการน้อยกว่า 1 ปี				โรงเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการใช้การสอนแบบโครงการตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป			
	แบบ สอบ ถาม	แบบ สัมภาษณ์	แบบ สังเกต	รวม รวม หลัก ฐาน	แบบ สอบ ถาม	แบบ สัมภาษณ์	แบบ สังเกต	รวม รวม หลัก ฐาน
1. นโยบายการจัด การศึกษาของโรงเรียน	✓	✓		✓	✓	✓		✓
2. การดำเนินการ จัด ประสบการณ์ การเรียนรู้โดยการใช้ การสอนแบบโครงการ	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓
3. การติดตาม ความเคลื่อนไหวของ การจัดประสบการณ์ การเรียนรู้โดยการใช้ การสอนแบบโครงการ	✓	✓		✓	✓	✓		✓

การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอ

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียนและแบบสอบถามครูประจำชั้นอนุบาลโดยการแจกแจงความถี่ของข้อมูลและหาค่าร้อยละ และนำเสนอตัวแปรของข้อมูลที่ศึกษาด้วยตารางประกอบการบรรยาย

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนและแบบสัมภาษณ์ครูประจำชั้นอนุบาล แบบสังเกต และจากหลักฐานต่าง ๆ โดยสรุปรวมข้อมูลที่อยู่ในเรื่องเดียวกันของแต่ละโรงเรียน แล้วนำเสนอด้วยการบรรยายตามตัวแปรที่ศึกษาเป็นรายกรณี ทั้งนี้ผู้วิจัยขอสงวนชื่อจริงของโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน และครูประจำชั้นอนุบาล โดยจะเปลี่ยนเป็นชื่อสมมุติทั้งหมด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการจัด
ประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาเอกชน โดยนำเสนอเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียนและครู
ประจำชั้นอนุบาลที่เป็นตัวอย่างประชากรจากโรงเรียน 57 โรง ซึ่งได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

- 1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียนของตัวอย่างประชากร
- 1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้น
อนุบาลที่เป็นตัวอย่างประชากร
- 1.3 ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอน
แบบโครงการ
- 1.4 ผลการวิเคราะห์ปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอน
แบบโครงการ
- 1.5 ผลการวิเคราะห์แนวทางแก้ปัญหา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้
การสอนแบบโครงการ

ตอนที่ 2 ผลการสัมภาษณ์ และสังเกตที่ได้จากตัวอย่างประชากรที่เป็นโรงเรียน
กรณีตัวอย่าง 3 โรงเรียน ซึ่งได้นำเสนอข้อมูลเป็นรายโรงเรียนตามลำดับ ดังนี้

- 2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียนกรณีตัวอย่าง
- 2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้น
อนุบาลที่เป็นตัวอย่างประชากรของโรงเรียนกรณีตัวอย่าง
- 2.3 ผลการวิเคราะห์สภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหการจัดประสบการณ์
การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ ได้แก่ ด้านนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน
ด้านการดำเนินการจัดประสบการณ์เรียนรู้ และด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของ
การจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตัวอย่างประชากร 57 โรง และโรงเรียนกรณี
ตัวอย่าง 3 โรง

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้จากตัวอย่างประชากร

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียนของตัวอย่างประชากร

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียนของตัวอย่างประชากรจากแบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียน ได้ผลดังตารางที่ 21 ดังนี้

ตารางที่ 21 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน

ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน	ผู้บริหารโรงเรียน	
	จำนวน (N = 57)	ร้อยละ
1. จำนวนห้องเรียนอนุบาล		
1 - 5 ห้องเรียน	14	24.56
6 - 10 ห้องเรียน	29	50.88
11 - 15 ห้องเรียน	9	15.79
มากกว่า 15 ห้องเรียน	5	8.77
2. จำนวนครูผู้สอนชั้นอนุบาล		
1 - 5 คน	8	14.04
6 - 10 คน	19	33.33
11 - 15 คน	17	29.82
มากกว่า 20 คน	13	22.81
3. จำนวนเด็กอนุบาล		
น้อยกว่า 100 คน	8	14.04
100 - 200 คน	21	36.84
201 - 300 คน	13	22.81
301 - 400 คน	5	8.77
มากกว่า 400 คน	10	17.54
4. อัตราส่วนระหว่างเด็กต่อครู 1 คน		
น้อยกว่า 20 คน	17	29.82
21 - 30 คน	18	31.58
31 - 40 คน	17	29.82
มากกว่า 40 คน	5	8.77

จากตารางที่ 21 แสดงว่าโรงเรียนที่นำการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการมาใช้ส่วนใหญ่มีห้องเรียนอนุบาล 6 - 10 ห้องเรียน ร้อยละ 50.88 มีครูผู้สอนชั้นอนุบาล จำนวน 6-10 คน ร้อยละ 33.33 มีเด็กอนุบาล จำนวน 100-200 คน ร้อยละ 36.84 และมีอัตราส่วนจำนวนเด็ก 20-30 คน ต่อครู 1 คน ร้อยละ 31.58

1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาลที่เป็นตัวอย่างประชากร

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาลจากแบบสอบถาม ได้ผลดังตารางที่ 22 และ ตารางที่ 23 ดังนี้

ตารางที่ 22 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	ผู้บริหารโรงเรียน	
	จำนวน (N = 57)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	5	8.77
หญิง	52	91.23
2. อายุ		
20 - 30 ปี	4	7.02
31 - 40 ปี	21	36.84
มากกว่า 40 ปี	32	56.14
3. วุฒิการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	2	3.51
ปริญญาตรี	34	59.65
ปริญญาโท	20	35.09
ปริญญาเอก	1	1.75
4. ประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียน		
1 - 5 ปี	9	15.79
6 - 10 ปี	15	26.32
11 - 15 ปี	11	19.30
มากกว่า 15 ปี	22	38.60

จากตารางที่ 22 แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 91.23 มีอายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไป ร้อยละ 56.14 สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 59.65 และมีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนมากกว่า 15 ปี ร้อยละ 38.60

ตารางที่ 23 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาล จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	ครูประจำชั้นอนุบาล	
	จำนวน (N = 219)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	5	2.28
หญิง	214	97.72
2. อายุ		
ต่ำกว่า 21 ปี	4	1.83
21 - 30 ปี	71	32.42
31 - 40 ปี	103	47.03
สูงกว่า 40 ปี	41	18.72
3. วุฒิการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	74	33.79
ปริญญาตรี	144	65.75
ปริญญาโท	1	0.46
4. ประสบการณ์การสอนอนุบาล		
1 - 5 ปี	91	41.55
6 - 10 ปี	67	30.59
11 - 15 ปี	37	16.89
มากกว่า 15 ปี	24	10.96

จากตารางที่ 23 แสดงว่าครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 97.72 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 47.03 จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 65.75 และมีประสบการณ์ในการสอนอนุบาล 1-5 ปี ร้อยละ 41.55

1.3 ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ การสอนแบบโครงการ

1) ด้านนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน

1.1) แนวคิดและหลักในการจัดการเรียนการสอน

การวิเคราะห์สภาพของโรงเรียนที่มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการเกี่ยวกับแนวคิดและหลักในการจัดการเรียนการสอน ได้ผลดังตารางที่ 24 ดังนี้

ตารางที่ 24 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับแนวคิดและหลักในการจัดการเรียนการสอน

แนวคิดและหลักในการจัดการเรียนการสอน	ผู้บริหารโรงเรียน	
	จำนวน (N = 57)	ร้อยละ
1. แนวคิดในการจัดการเรียนการสอน		
การเรียนรู้อย่างมีความสุข	49	85.96
การเรียนรู้แบบองค์รวม	29	50.88
การเรียนรู้จากการคิดและการปฏิบัติจริง	48	84.21
การเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น	43	75.44
การเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง	32	56.14
การเรียนรู้อย่างลุ่มลึกจากหัวเรื่องที่เด็กสนใจ	37	64.91
โรงเรียนยึดพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542	34	59.65
โรงเรียนยึดหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540	41	71.93

จากตารางที่ 24 แสดงว่าโรงเรียนที่มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการส่วนใหญ่มีแนวคิดหลักในการจัดการเรียนการสอน คือ การเรียนรู้อย่างมีความสุข ร้อยละ 85.96 รองลงมา คือ การเรียนรู้จากการคิดและการปฏิบัติจริงร้อยละ 84.21 การเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น ร้อยละ 75.44 และการยึดแนวทางตามหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ร้อยละ 71.93

1.2) จุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอน

การวิเคราะห์สภาพของโรงเรียนที่มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอน ได้ผลดังตารางที่ 25 ดังนี้

ตารางที่ 25 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอน

จุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอน	ผู้บริหารโรงเรียน	
	จำนวน (N = 57)	ร้อยละ
เพื่อให้เด็กสามารถช่วยเหลือตัวเองในชีวิตประจำวันได้	51	89.47
เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กก่อนจะเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	46	80.70
เพื่อให้เด็กอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น	15	26.32
เพื่อให้เด็กสอบแข่งขันเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่มีชื่อเสียงได้	4	7.02
เพื่อเตรียมเด็กให้พร้อมในการดำเนินชีวิตในอนาคต	42	73.68

จากตารางที่ 25 แสดงว่า โรงเรียนที่มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการส่วนใหญ่มีจุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เด็กสามารถช่วยเหลือตัวเองในชีวิตประจำวันได้ ร้อยละ 89.47 รองลงมา เพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กก่อนที่จะเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 80.70 และเพื่อเตรียมเด็กให้พร้อมในการดำเนินชีวิตในอนาคต ร้อยละ 73.68 แต่จะสังเกตได้ว่ายังมีโรงเรียนที่ยังคงมุ่งให้เด็กอ่านออก เขียนได้ และคิดเลขเป็น ร้อยละ 26.32 และมีโรงเรียนที่มุ่งให้เด็กสอบแข่งขันเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่มีชื่อเสียงได้ ร้อยละ 7.02

1.3) ความต้องการในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ

การวิเคราะห์สภาพของโรงเรียนที่มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการเกี่ยวกับความต้องการในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ ได้ผลดังตารางที่ 26 ดังนี้

ตารางที่ 26 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับความต้องการในการจัด
 ประสพการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ

ความต้องการในการจัดประสพการณ์การเรียนรู้ โดยการใช้การสอนแบบโครงการ	ผู้บริหารโรงเรียน	
	จำนวน	ร้อยละ
	N=57	
1. ปีที่โรงเรียนเริ่มจัดการสอนแบบโครงการ		
ก่อนปีการศึกษา 2540	3	5.26
ปีการศึกษา 2540	2	3.51
ปีการศึกษา 2541	10	17.54
ปีการศึกษา 2542	17	29.82
ปีการศึกษา 2543	25	43.86
2. เหตุผลในการนำการสอนแบบโครงการมาใช้		
ผู้บริหารโรงเรียนเห็นประโยชน์ของการสอนแบบโครงการ	42	73.68
ผู้บริหารโรงเรียนไปเยี่ยมชมโรงเรียนที่มีการสอนแบบโครงการ	25	43.86
ผู้บริหารโรงเรียนเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการสอนแบบโครงการ	41	71.93
ครูประจำชั้นอนุบาลเป็นผู้ที่ต้องการนำมาใช้ในห้องเรียน	11	19.30
โรงเรียนต้องการได้รับอนุมัติเป็นโรงเรียนมาตรฐาน	7	12.28
โรงเรียนต้องการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยให้สอดคล้อง กับพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542	40	70.16
โรงเรียนต้องการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยให้สอดคล้อง กับหลักสูตรก่อนประถมศึกษาพุทธศักราช 2540 ของกรมวิชาการ	33	57.89
3. แนวทางในการสอนแบบโครงการที่โรงเรียนยึดถือ		
แนวทางของ Reggio Emilia	13	22.81
แนวทางของ Lilian G. Katz , Sylvia C. Chard , พัชรี ผลโยธิน และ วรนาท รักสกุลไทย	26	45.61
แนวทางการประยุกต์ใช้ Reggio ของ วัฒนา มัคคสมัน	24	42.11

จากตารางที่ 26 แสดงว่าการจัดประสพการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการนั้นโรงเรียนส่วนใหญ่เริ่มนำการสอนแบบโครงการมาใช้ในปีการศึกษา 2543 ร้อยละ 43.86 รองลงมา คือ ปีการศึกษา 2542 ร้อยละ 29.82 และปีการศึกษา 2541 ร้อยละ 17.54 ซึ่งมีข้อสังเกตว่าโรงเรียนที่นำการจัดประสพการณ์การเรียนรู้รูปแบบนี้มาใช้มีเพิ่มขึ้นทุกปี เหตุผลที่โรงเรียนส่วนใหญ่นำการสอนแบบโครงการมาใช้เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนเห็นประโยชน์ของการสอนแบบโครงการ ร้อยละ 73.68 รองลงมาเพราะผู้บริหารเคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการสอนแบบโครงการ ร้อยละ 71.93 และโรงเรียนต้องการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 ของกรมวิชาการ ร้อยละ 70.16

ส่วนแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ พบว่า โรงเรียนส่วนมากยึดแนวทางของ Lilian G. Katz, Sylvia C. Chard, พัชรี ผลโยธิน และ วรนาท รักสกุลไทย ร้อยละ 45.61 และยึดแนวทางการประยุกต์ใช้ Reggio ของ วัฒนา มัคคสมัน ร้อยละ 42.11

1.4 วัตถุประสงค์ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้การสอนแบบโครงการ

การวิเคราะห์สภาพของโรงเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และวิธีการกำหนดนโยบายการสอนแบบโครงการ ได้ผล ดังตารางที่ 27 ดังนี้

ตารางที่ 27 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และวิธีการกำหนดนโยบายการสอนแบบโครงการ

วัตถุประสงค์และวิธีการกำหนดนโยบายการสอนแบบโครงการ	ผู้บริหารโรงเรียน	
	จำนวน	ร้อยละ
	N=57	
1. วัตถุประสงค์ในการสอนแบบโครงการ		
เพื่อให้เด็กร่าเริง แจ่มใส มีความสุข มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น	43	75.44
เพื่อให้เด็กมีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย และมีความรับผิดชอบ	45	78.95
เพื่อให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ	42	73.68
เพื่อให้เด็กเห็นคุณค่าในตนเอง	36	63.16
เพื่อให้เด็กได้ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้อย่างเหมาะสมตามวัย	41	71.93
เพื่อให้เด็กสามารถพัฒนากระบวนการคิดของตนเอง	44	77.19
เพื่อให้เด็กสามารถลงมือปฏิบัติกิจกรรมได้ด้วยตัวเอง	45	78.95
เพื่อให้เด็กสามารถแก้ปัญหาได้อย่างเป็นขั้นตอน	43	75.44
เพื่อให้เด็กได้ใช้ความรู้และประสบการณ์ดำเนินโครงการตาม ความสามารถ ความสนใจ และความถนัดของตนเอง	35	61.40
เพื่อให้เด็กแสดงออกซึ่งจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	46	80.70
เพื่อให้เด็กนำความรู้และทักษะการสืบค้นข้อมูลไปใช้ในชีวิตประจำวัน	38	66.66
เพื่อให้เด็กอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขและเป็นสมาชิกที่ดี ของสังคม	43	75.44
เพื่อให้เด็กรักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมในท้องถิ่นและ ความเป็นไทย	39	68.42

ตารางที่ 27 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และวิธีการกำหนดนโยบายการสอนแบบโครงการ (ต่อ)

วัตถุประสงค์และวิธีการกำหนดนโยบายการสอนแบบโครงการ	ผู้บริหารโรงเรียน	
	จำนวน	ร้อยละ
(N=57)		
2. วิธีการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ในการสอนแบบโครงการ		
ผู้บริหารเป็นผู้กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ และชี้แจงให้ครูทราบ	13	22.81
จัดประชุมครูเพื่อกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน	46	80.70
จัดประชุมกลุ่มผู้รับผิดชอบในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์	12	21.05

จากตารางที่ 27 แสดงว่าโรงเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กแสดงออกซึ่งจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ร้อยละ 80.70 รองลงมา เพื่อให้เด็กมีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย และมีความรับผิดชอบ และเพื่อให้เด็กลงมือปฏิบัติกิจกรรมได้ด้วยตัวเอง ร้อยละ 78.95 เท่ากัน และเพื่อให้เด็กสามารถพัฒนากระบวนการคิดของตนเอง ร้อยละ 77.19

สำหรับวิธีการกำหนดนโยบายในการสอนแบบโครงการนั้น จะเห็นว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการจัดประชุมครูเพื่อกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ร้อยละ 80.70

2) ด้านการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ

2.1) กิจกรรมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การวิเคราะห์สภาพการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการเกี่ยวกับกิจกรรมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ได้ศึกษาตัวแปรย่อยในเรื่องหัวเรื่องของโครงการ ลักษณะของกิจกรรมในการดำเนินโครงการแต่ละระยะ ผู้ที่มีส่วนร่วมในโครงการ และเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม ได้ผลดังตารางที่ 28 ถึง ตารางที่ 31 ดังนี้

ตารางที่ 28 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับหัวเรื่องของโครงการ

หัวเรื่องของโครงการ	ครูประจำชั้นอนุบาล	
	จำนวน	ร้อยละ
(N=219)		
1. เกณฑ์ในการเลือกหัวเรื่องของโครงการ		
เด็กทุกคนหรือหรือเด็กส่วนใหญ่ของกลุ่มสนใจ	192	87.67
เด็กพอมีประสบการณ์อยู่บ้าง	84	38.36
เด็กสามารถใช้ประสบการณ์ตรงในการค้นหาข้อมูล	117	53.42
เป็นเรื่องปัจจุบันซึ่งสามารถให้เด็กมีประสบการณ์ตรงได้	96	43.84
เปิดโอกาสให้เด็กมีการร่วมมือกันทำงาน	145	66.21
เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือสร้างสิ่งของหรือเล่นสมมุติ	133	60.73
มีความสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนในหลักสูตร	83	37.90
สอดคล้องกับเนื้อหาและแนวคิด และประสบการณ์สำคัญ 9 เรื่อง		
ของหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ของ		
กรมวิชาการ	150	68.49
มีทรัพยากรในท้องถิ่นเพียงพอในการจัดกิจกรรม	90	41.10
เด็กมีโอกาสให้ทักษะต่าง ๆ ในการเรียนรู้	144	65.75
ผู้ปกครองมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการ	130	59.36
เป็นหัวเรื่องกว้าง ๆ	32	14.61
เป็นหัวเรื่องแคบ ๆ เฉพาะเจาะจง	77	35.20
2. วิธีการในการได้มาซึ่งหัวเรื่อง		
ครูและเด็กใช้เวลาสนทนาเพื่อค้นหาหัวเรื่องและคัดเลือกหัวเรื่อง		
ร่วมกัน	195	89.04
ครูให้เด็กเลือกหัวเรื่องที่ต้องการจากหัวเรื่องต่าง ๆ ที่ครูกำหนดไว้	71	32.42
ครูเป็นผู้กำหนดหัวเรื่องให้เด็กทำโครงการ	16	7.31
ผู้บริหารเป็นผู้กำหนดหัวเรื่องของโครงการ	6	2.74

จากตารางที่ 28 แสดงว่า เกณฑ์ในการเลือกหัวเรื่องโครงการของครูส่วนใหญ่ พิจารณาจากความสนใจของเด็กทุกคนหรือเด็กส่วนใหญ่ ร้อยละ 87.67 รองลงมา คือ เป็นเรื่องที่สอดคล้องกับเนื้อหาและแนวคิด และประสบการณ์สำคัญ 9 เรื่อง ของหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ของกรมวิชาการ ร้อยละ 68.49 และเป็นเรื่องที่เปิดโอกาสให้เด็กมีการร่วมมือกันทำงาน ร้อยละ 66.21

ส่วนวิธีการในการได้มาซึ่งหัวเรื่องของโครงการ จากการศึกษา พบว่า หัวเรื่องของโครงการส่วนใหญ่ได้มาจากการที่ครูและเด็กใช้เวลาสนทนาเพื่อค้นหาหัวเรื่องและคัดเลือกหัวเรื่องร่วมกัน ร้อยละ 89.04 รองลงมา คือ การที่ครูให้เด็กเลือกหัวเรื่องที่ต้องการจากหัวเรื่องที่ครูกำหนดไว้ ร้อยละ 32.42 แต่ก็ยังมีครูบางส่วนที่เป็นผู้กำหนดหัวเรื่องของโครงการ ร้อยละ 7.31

ตารางที่ 29 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับลักษณะของกิจกรรมในการดำเนินโครงการแต่ละระยะ

ลักษณะกิจกรรมในการดำเนินโครงการแต่ละระยะ	ครูประจำชั้นอนุบาล	
	จำนวน	ร้อยละ
(N=219)		
1. กิจกรรมในระยะเริ่มต้นโครงการ		
เล่าประสบการณ์สู่กันฟัง	166	75.80
ถ่ายทอดประสบการณ์เดิมผ่านงานศิลปะ	123	56.16
ถ่ายทอดประสบการณ์เดิมผ่านการแสดงบทบาทสมมติ	103	47.03
เด็กกลับไปพูดคุยเกี่ยวกับโครงการกับผู้ปกครอง	109	49.77
เด็กและครูช่วยกันตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่อยากรู้ในโครงการ	182	83.11
เด็กและครูช่วยกันทำ web จากประสบการณ์เดิม	136	62.10
เด็กและครูช่วยกันทำบันทึกรายการประสบการณ์เดิมของเด็ก	93	42.47
เด็กและครูช่วยกันแสดงผลงานเกี่ยวกับโครงการในห้องเรียน	118	53.88
2. กิจกรรมในระยะพัฒนาโครงการ		
สนทนาถึงการเตรียมงานภาคสนามและการสัมภาษณ์	79	36.07
ทัศนศึกษานอกสถานที่	153	69.86
สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญขณะทัศนศึกษา	100	45.66
สนทนาเกี่ยวกับสิ่งที่พบเห็นในการไปทัศนศึกษา	142	64.84
เชิญผู้เชี่ยวชาญมาสัมภาษณ์ในห้องเรียน	78	35.62
สร้างสิ่งประดิษฐ์ที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่ทำ	129	58.90
ทดลองสิ่งที่ได้วางแผนและตั้งสมมุติฐานเอาไว้	98	44.75
แสดงสิ่งที่ได้เรียนรู้โดยการวาดภาพ	181	82.65
บันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้โดยการเขียนบรรยายสิ่งที่พบเห็น	99	45.21
บันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้โดยการถ่ายภาพ	142	64.84
บันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้โดยการเขียนแผนภูมิ	60	27.40
ค้นคว้าเพิ่มเติมจากหนังสือ	112	51.14
ตั้งคำถามเพิ่มเติม	119	54.34
แสดงสิ่งที่เด็กบันทึกขณะไปทัศนศึกษาไว้ตามที่ต่างๆในห้องเรียน	83	37.90
ทำหนังสือนิทาน	83	37.90
แต่งเพลง	67	30.59
แต่งคำคล้องจอง	66	30.14
ทำอาหาร	107	48.86
ทำกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่ทำอยู่	139	63.47
เล่นเกมการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่กำลังทำอยู่	131	59.82

ตารางที่ 29 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับลักษณะของกิจกรรมในการดำเนินโครงการแต่ละระยะ (ต่อ)

ลักษณะกิจกรรมในการดำเนินโครงการแต่ละระยะ	ครูประจำชั้นอนุบาล	
	จำนวน	ร้อยละ
(N=219)		
3. กิจกรรมในระยงสรุปโครงการ		
ทบทวนและสรุปความรู้และทักษะที่ได้รับจากการทำโครงการ	165	75.34
จัดนิทรรศการเกี่ยวกับโครงการที่ทำ	156	71.23
เชิญบุคคลต่าง ๆ มาเยี่ยมชมนิทรรศการ	104	47.49
ประเมินผลความสำเร็จของโครงการ	128	58.45
คิดตั้งคำถามใหม่ ๆ	62	28.31

จากตารางที่ 29 แสดงว่า กิจกรรมส่วนใหญ่ที่ใช้ในระยะเริ่มต้นโครงการ คือ การที่เด็กและครูช่วยกันตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่อยากรู้ในโครงการ ร้อยละ 83.11 รองลงมา คือ การเล่าประสบการณ์สู่กันฟัง ร้อยละ 75.80 และการที่เด็กและครูทำไยแมงมุม (web) จากประสบการณ์เดิมร่วมกัน ร้อยละ 62.10

กิจกรรมในระยะพัฒนาโครงการส่วนใหญ่มุ่งเน้นที่การแสดงสิ่งที่เรียนรู้โดยการวาดภาพ ร้อยละ 82.65 รองลงมา คือ การไปทัศนศึกษานอกสถานที่ ร้อยละ 69.86 และการสนทนาเกี่ยวกับสิ่งที่พบในการไปทัศนศึกษาและการบันทึกสิ่งที่เรียนรู้โดยการถ่ายภาพ ร้อยละ 64.84

กิจกรรมในระยะสรุปโครงการส่วนใหญ่ คือ การทบทวนและสรุปความรู้และทักษะที่ได้รับจากการทำโครงการ ร้อยละ 75.34 รองลงมา คือ การจัดนิทรรศการเกี่ยวกับโครงการที่ทำ ร้อยละ 71.23 และการประเมินผลความสำเร็จของโครงการ ร้อยละ 58.45

ตารางที่ 30 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับผู้ที่มีส่วนร่วมในโครงการ

ผู้ที่มีส่วนร่วมในโครงการ	ครูประจำชั้นอนุบาล	
	จำนวน	ร้อยละ
(N=219)		
ครูประจำชั้น	219	100.0
ครูในโรงเรียน	144	65.75
ผู้บริหาร	133	60.73
ผู้ปกครอง	177	80.82
เจ้าหน้าที่ในโรงเรียน	89	40.64
นักรง/ภารโรง	70	31.96

จากตารางที่ 30 แสดงว่า ครูประจำชั้นคือผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบมากที่สุด ร้อยละ 100 รองลงมา คือ ผู้ปกครอง ร้อยละ 80.82 และครูในโรงเรียน ร้อยละ 65.75 นอกจากนี้ข้อมูลที่ยังแสดงให้เห็นว่า บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนต่างก็มีความสำคัญและมีส่วนร่วมในการสอนแบบโครงการทั้งสิ้น

ตารางที่ 31 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม	ครูประจำชั้นอนุบาล	
	จำนวน	ร้อยละ
	(N=219)	
1. ลักษณะการเกิดขึ้นของโครงการ		
จัดโครงการอย่างเดียวยังภาคการศึกษา	16	7.31
จัดโครงการตามช่วงเวลาที่โรงเรียนกำหนดไว้	64	29.22
จัดโครงการเพิ่มเติมจากหน่วยการเรียนรู้ในแต่ละวัน	158	72.15
จัดโครงการเมื่อเด็กให้ความสนใจและต้องการศึกษาหัวเรื่องใดหัวเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึก	184	84.02
2. จำนวนโครงการในแต่ละภาคการศึกษา		
1 โครงการ	43	19.63
2 โครงการ	54	24.66
3 โครงการ	18	8.22
4 โครงการ	7	3.20
มากกว่า 4 โครงการ	3	1.37
ไม่ได้กำหนด ขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็ก	111	50.68
3. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการแต่ละหัวเรื่อง		
1 สัปดาห์ หรือน้อยกว่า	11	5.02
2 – 3 สัปดาห์	30	13.70
1 เดือน	20	9.13
มากกว่า 1 เดือน	9	4.11
ไม่ได้กำหนด ขึ้นอยู่กับความสนใจและความต้องการของเด็ก	149	68.04
4. ช่วงเวลาที่ใช้ในการดำเนินโครงการในแต่ละวัน		
กำหนดช่วงเวลาในการดำเนินโครงการไว้	87	39.73
ไม่ได้กำหนดเพราะบูรณาการหัวเรื่องที่ทำโครงการในทุกกิจกรรม	132	60.27

จากตารางที่ 31 แสดงให้เห็นว่า โครงการส่วนใหญ่เกิดขึ้นเมื่อเด็กให้ความสนใจและต้องการศึกษาหัวเรื่องใดหัวเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึก ร้อยละ 84.02 รองลงมา คือ การจัดโครงการเพิ่มเติมจากหน่วยการเรียนรู้ในแต่ละวัน ร้อยละ 72.15 ครูประจำชั้นอนุบาลไม่ได้กำหนดจำนวนโครงการที่จะจัดในแต่ละภาคการศึกษา ร้อยละ 50.68 และ ไม่ได้กำหนดระยะเวลาในการดำเนินโครงการในแต่ละหัวเรื่อง ร้อยละ 68.04 ส่วนช่วงเวลาที่ใช้ในการดำเนินโครงการในแต่ละวัน ครูประจำชั้นอนุบาลไม่ได้กำหนดตายตัวเพราะมีการบูรณาการหัวเรื่องที่ทำโครงการในทุกกิจกรรม ร้อยละ 60.27

2.2) บทบาทของครู

การวิเคราะห์สภาพการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการเกี่ยวกับบทบาทของครูในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ได้ศึกษาตัวแปรย่อยเรื่องทักษะของครูที่จำเป็นในการสอนแบบโครงการ การเตรียมตัวของครูเมื่อได้หัวเรื่องของโครงการ และบทบาทของครูในการดำเนินโครงการแต่ละระยะ ได้ผลดังตารางที่ 32 ถึงตารางที่ 34 ดังนี้

ตารางที่ 32 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับทักษะของครูที่จำเป็นในการสอนแบบโครงการ

ทักษะของครูที่จำเป็นในการสอนแบบโครงการ	ครูประจำชั้นอนุบาล	
	จำนวน (N=219)	ร้อยละ
การสังเกต	204	93.15
การฟัง	152	69.41
การตั้งคำถาม	206	94.06
การอภิปราย	100	45.66
การทำแผนภูมิใยแมงมุม (web)	135	61.64
การจดบันทึก	114	52.05
การกระตุ้นให้เด็กคิดหาความรู้ด้วยตัวเอง	198	90.41
การยอมรับความคิดเห็นของเด็ก	193	88.13
การทำงานร่วมกัน	192	87.67
การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า	96	43.84
การรวบรวมสารสนเทศ	63	28.77
การใช้ภาพถ่ายสะท้อนข้อมูล	111	50.68
การจัดแสดงนิทรรศการ	95	43.38
การสนับสนุนเพื่อพัฒนาเด็กไปสู่การพัฒนาที่สูงที่สุดของศักยภาพที่มีอยู่ (scaffolding)	85	38.81

จากตารางที่ 32 แสดงว่า ทักษะที่ครูคิดว่าจำเป็นในการสอนแบบโครงการมากที่สุด คือ การตั้งคำถาม ร้อยละ 94.06 รองลงมา คือ การสังเกต ร้อยละ 93.15 และการกระตุ้นให้เด็กคิดหาความรู้ด้วยตัวเอง ร้อยละ 90.41

ตารางที่ 33 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับการเตรียมตัวของครูเมื่อได้หัวเรื่องของโครงการ

การในการเตรียมตัวของครูเมื่อได้หัวเรื่องของโครงการ	ครูประจำชั้นอนุบาล	
	จำนวน	ร้อยละ
	(N=219)	
ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ	174	79.45
ประมวลความรู้และประสบการณ์เดิมที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่จะทำ	145	66.21
แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เดิมที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่จะทำ	125	57.08
ทำแผนภูมิใยแมงมุม (web) เพื่อวางแผนทางและของเขตของโครงการ	136	62.10
รวบรวมสื่อและสิ่งที่เด็กสามารถใช้เป็นข้อมูลในการทำโครงการ	153	69.89
จัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	136	62.10

จากตารางที่ 33 แสดงว่า เมื่อครูได้หัวเรื่องของโครงการแล้วครูส่วนใหญ่ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ร้อยละ 79.45 รองลงมา คือ รวบรวมสื่อและสิ่งที่เด็กสามารถใช้เป็นข้อมูลในการทำโครงการได้ ร้อยละ 69.86 และประมวลความรู้และประสบการณ์เดิมที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่จะทำ ร้อยละ 66.21

ตารางที่ 34 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับบทบาทของครูในการดำเนินโครงการแต่ละระยะ

บทบาทของครูในการดำเนินโครงการแต่ละระยะ	ครูประจำชั้นอนุบาล	
	จำนวน	ร้อยละ
	(N=219)	
1. บทบาทของครูในระยะเริ่มต้นโครงการ		
กระตุ้นให้เด็กแสดงประสบการณ์และความรู้เดิมที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่องของโครงการที่ทำ	179	81.74
กระตุ้นให้เด็กถามคำถามในสิ่งที่อยากรู้	204	93.05
ทำแผนภูมิใยแมงมุม (web) ร่วมกับเด็ก	138	63.01
วางแผนการทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก	161	73.52
ทำบันทึกรายการประสบการณ์เดิมของเด็กขณะสนทนากลุ่มใหญ่	131	59.82
หาแหล่งข้อมูลที่สอดคล้องกับโครงการที่ทำ	144	65.75
ส่งจดหมายถึงผู้ปกครองเพื่อแจ้งให้ทราบและขอความร่วมมือในการดำเนินโครงการ	98	44.75
บันทึกกระบวนการในการดำเนินโครงการและพัฒนาการของเด็ก	110	50.23
รวบรวมหลักฐานการเรียนรู้ของเด็ก	120	54.79
เป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมในการเรียนรู้ทั้งหมด	28	12.79

ตารางที่ 34 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับบทบาทของครูในการดำเนินโครงการแต่ละระยะ (ต่อ)

บทบาทของครูในการดำเนินโครงการแต่ละระยะ	ครูประจำชั้นอนุบาล	
	จำนวน	ร้อยละ
	(N=219)	
2. บทบาทของครูในระยยะพัฒนาโครงการ		
ให้กำลังใจ	130	59.36
ให้คำปรึกษา ชี้แนะ และให้การช่วยเหลือ	158	72.15
รับฟังความคิดเห็นของเด็ก	194	88.58
เรียนรู้ไปพร้อมกับเด็ก	162	73.97
ทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก	163	74.43
วางแผนกิจกรรมให้เด็กทำ	107	48.86
ช่วยแก้ปัญหาเมื่อเกิดปัญหาขึ้น	125	57.08
กระตุ้นให้เด็กวางแผนเพื่อหาคำตอบของข้อคำถามที่ตั้งขึ้น	133	60.73
กระตุ้นให้เกิดทางเลือกในการหาคำตอบที่หลากหลาย	144	65.75
ติดต่อสถานที่ที่เด็กจะไปทัศนศึกษานอกสถานที่	116	52.97
ติดต่อผู้เชี่ยวชาญในโครงการที่นำมาให้ความรู้แก่เด็กในห้องเรียน	78	35.62
อำนวยความสะดวกในด้านวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ	162	73.97
กระตุ้นให้เด็กแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน	149	68.04
กระตุ้นให้เด็กคิดตั้งคำถามใหม่ ๆ	151	68.95
บันทึกการดำเนินโครงการและพฤติกรรมของเด็ก	143	65.30
รวบรวมหลักฐานการเรียนรู้ของเด็ก	145	66.21
3. บทบาทของครูในระยยะสรุปโครงการ		
ให้คำปรึกษา ชี้แนะ และความช่วยเหลือแก่เด็ก	139	63.47
กระตุ้นให้เด็กเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน	139	63.47
กระตุ้นให้เด็กรวบรวม สรุป ทบทวนและประเมินโครงการที่ทำ	147	67.12
กระตุ้นให้เด็กวางแผนในการจัดนิทรรศการ	98	44.75
เป็นผู้สรุปความรู้และทักษะใหม่ที่เด็กได้รับจากโครงการ	78	35.62
เป็นผู้ดำเนินการจัดแสดงผลงานของเด็ก	69	31.51
ดำเนินการจัดแสดงผลงานการเรียนรู้ร่วมกับเด็ก	143	65.30
จัดหาวัสดุ คุรุภัณฑ์ที่จำเป็นในการจัดนิทรรศการไว้ให้เด็ก	97	44.29
รวบรวมหลักฐานในการเรียนรู้ของเด็ก	155	70.78
ประเมินความสำเร็จของโครงการ	154	70.32

จากตารางที่ 34 แสดงว่า ในขณะที่มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ การสอนแบบโครงการ บทบาทของครูส่วนใหญ่ในระยะเริ่มต้นโครงการ คือ กระตุ้นให้เด็กถาม ในสิ่งที่อยากรู้ ร้อยละ 93.05 รองลงมา คือ กระตุ้นให้เด็กแสดงประสบการณ์และความรู้เดิม ที่เกี่ยวกับหัวเรื่องของโครงการที่ทำอยู่ออกมา ร้อยละ 81.74 และวางแผนการทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก ร้อยละ 73.52

ในระยะพัฒนาโครงการครูส่วนใหญ่มีบทบาทในการรับฟังความคิดเห็นของเด็ก ร้อยละ 88.58 รองลงมา คือ การทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก ร้อยละ 74.43 และการอำนวยความสะดวกในด้านวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ และการที่ครูเรียนรู้ไปพร้อมกับเด็ก ร้อยละ 73.97

ในระยะสรุปโครงการครูส่วนใหญ่มีบทบาทในการเก็บรวบรวมหลักฐานในการเรียนรู้ ของเด็ก ร้อยละ 70.78 รองลงมา คือ การประเมินความสำเร็จของโครงการ ร้อยละ 70.32 และการกระตุ้นให้เด็กรวบรวม สรุป ทบทวน และประเมินโครงการที่ทำ ร้อยละ 67.12

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษายังพบว่าครูบางส่วนยังมีบทบาทในการเป็นผู้นำในการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ โดยจะสังเกตเห็นว่าในระยะเริ่มต้น โครงการมีครูเป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมในการเรียนรู้ทั้งหมด ร้อยละ 12.79 ในระยะพัฒนา โครงการ มีครูเป็นผู้วางแผนกิจกรรมให้เด็กทำ ร้อยละ 48.86 และระยะสรุปโครงการมีครูที่ เป็นผู้ดำเนินการจัดแสดงผลงานของเด็ก ร้อยละ 31.51

2.3) บทบาทของเด็ก

การวิเคราะห์สภาพการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบ โครงการเกี่ยวกับบทบาทของเด็กในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ได้ศึกษาตัวแปรย่อยใน เรื่องทักษะของเด็กที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ บทบาทของเด็กในการดำเนินโครงการ แต่ละระยะ และลักษณะผลงานของเด็กในการดำเนินโครงการ ได้ผลดังตารางที่ 35 ถึง ตารางที่ 37 ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 35 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับทักษะของเด็กที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ

ทักษะของเด็กที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ	ครูประจำชั้นอนุบาล	
	จำนวน (N=219)	ร้อยละ
การตั้งคำถาม	210	95.89
การสืบค้นข้อมูล	114	52.05
การสื่อสาร	148	67.58
การบันทึกการสืบค้นข้อมูล	105	47.95
การทำงานเป็นกลุ่ม	203	92.69
การเก็บรวบรวมข้อมูล	153	69.86
การตั้งสมมุติฐาน	153	69.86
การวิเคราะห์	125	57.08
การทดสอบสมมุติฐาน	122	55.71
การใช้เหตุผล	149	68.04
กระบวนการทางวิทยาศาสตร์	116	52.97
การเชื่อมโยง	111	50.68
การสังเกต	203	92.69
การเปรียบเทียบ	155	70.78
การสำรวจ	149	68.04
การจัดหมวดหมู่	113	51.60
การแก้ปัญหา	180	82.19
การสรุปความ	125	57.08
ความมุ่งมั่นในการทำงาน	112	51.14
การนำเสนอข้อมูล	113	51.60

จากตารางที่ 35 แสดงว่า ทักษะที่ครูเห็นว่าเด็กจำเป็นต้องมีในการดำเนินโครงการมากที่สุด คือ การตั้งคำถาม ร้อยละ 95.89 รองลงมา คือ การทำงานเป็นกลุ่ม และการสังเกต ร้อยละ 92.69 เท่ากัน และการแก้ปัญหา ร้อยละ 82.19

ตารางที่ 36 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับบทบาทของเด็กในการดำเนินโครงการแต่ละระยะ

บทบาทของเด็กในการดำเนินโครงการแต่ละระยะ	ครูประจำชั้นอนุบาล	
	จำนวน (N=219)	ร้อยละ
1. บทบาทของเด็กในระยะเริ่มต้นโครงการ		
สนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่สนใจกับผู้อื่น	152	69.41
เลือกหัวเรื่องที่ต้องการทำโครงการ	168	76.71
นำเสนอความรู้และประสบการณ์เดิมในรูปของงานเขียน	59	26.94
นำเสนอความรู้และประสบการณ์เดิมในรูปของงานศิลปะ	141	64.38
นำเสนอความรู้และประสบการณ์เดิมในรูปของงานก่อสร้าง	89	40.64
นำเสนอความรู้และประสบการณ์เดิมในรูปของบทบาทสมมุติ	115	52.51
นำเสนอผลงานที่ทำแก่ครูและเพื่อนในห้องเรียน	97	44.29
ตั้งคำถามในสิ่งที่อยากรู้	184	84.02
พูดคุยเกี่ยวกับโครงการที่ทำกับผู้ปกครอง	113	51.60
นำวัสดุ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับโครงการมาจากบ้าน	135	61.64
2. บทบาทของเด็กในระยะพัฒนาโครงการ		
สนทนาเพื่อวางแผนงานในการหาคำตอบของข้อคำถาม	148	67.58
จดบันทึกสิ่งที่พบเห็นขณะไปทัศนศึกษา	118	53.88
สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มาให้ความรู้กับเด็ก	75	34.25
ทำการทดลองเพื่อหาคำตอบของข้อคำถาม	141	64.38
สร้างสิ่งประดิษฐ์ที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่ทำ	138	63.01
เด็กตั้งคำถามเพิ่มเติมในสิ่งที่สงสัย	173	79.00
ค้นหาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือต่าง ๆ	123	56.16
นำเสนอความรู้ออกมาในรูปแบบต่าง ๆ	125	57.08
3. บทบาทของเด็กในระยะสรุปโครงการ		
สนทนา อภิปราย และสรุปความรู้หรือคำตอบที่พบ	172	78.54
ทบทวนและสะท้อนความคิดเห็นต่อโครงการที่ทำ	94	42.92
จัดนิทรรศการแสดงผลงานและกระบวนการในการดำเนินโครงการ	134	61.19
เชิญบุคคลภายนอกมาเยี่ยมชมโครงการ	87	39.73
เป็นมัคคุเทศก์บรรยายกระบวนการในการดำเนินโครงการ		
ผลงาน และความรู้ที่ได้รับแก่ผู้มาเยี่ยมชมโครงการ	70	31.96
สะท้อนความคิดเห็นของตนเองต่องานที่ทำ	106	48.40

จากตารางที่ 36 แสดงว่า เด็กส่วนใหญ่มีบทบาทในระยะเริ่มต้นโครงการ คือ ตั้งคำถามในสิ่งที่อยากรู้ ร้อยละ 84.02 รองลงมา คือ เลือกหัวเรื่องที่ต้องการทำโครงการ ร้อยละ 76.71 และสนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่สนใจกับผู้อื่น ร้อยละ 69.41

ในระยะพัฒนาโครงการ เด็กส่วนใหญ่มีบทบาทในการตั้งคำถามเพิ่มเติมในสิ่งที่สงสัย ร้อยละ 79.00 รองลงมา มีบทบาทในการสนทนาเพื่อวางแผนงานในการหาคำตอบของข้อ

คำถาม ร้อยละ 67.58 และมีบทบาทในการทำการทดลองเพื่อหาคำตอบของข้อคำถามร้อยละ 64.38

ในระยยะสรุปโครงการเด็กส่วนใหญ่มีบทบาทในการสนทนา อภิปราย และการสรุป ความรู้หรือคำตอบที่พบ ร้อยละ 78.54 รองลงมา มีบทบาทในการจัดนิทรรศการแสดงผล งานและกระบวนการในการดำเนินโครงการ ร้อยละ 61.19 และมีบทบาทในการสะท้อน ความคิดเห็นของตนเองต่องานที่ทำร้อยละ 48.40

ตารางที่ 37 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับลักษณะผลงานของเด็กใน การดำเนินโครงการ

ลักษณะผลงานของเด็กในการดำเนินโครงการ	ครูประจำชั้นอนุบาล	
	จำนวน (N=219)	ร้อยละ
1. ผลงานของเด็กในระยะเริ่มต้นโครงการ		
บันทึกความรู้และประสบการณ์เดิมของเด็ก	142	64.84
บันทึกคำถามที่เด็กอยากรู้	161	73.52
แผนภูมิใยแมงมุม(web)แสดงความรู้และประสบการณ์เดิมที่เด็กมี	128	58.45
งานศิลปะที่ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์เดิมของเด็ก	167	76.26
งานเขียนที่ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์เดิมของเด็ก	62	28.31
2. ผลงานของเด็กในระยะพัฒนาโครงการ		
หลักฐานการวางแผนสมมุติฐานอย่างเป็นขั้นตอน	95	43.38
หลักฐานการวางแผนในการหาคำตอบของข้อคำถามที่ตั้งขึ้น	98	44.75
บันทึกความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการค้นหาคำตอบ	137	62.56
ผลการทดลองของเด็ก	142	64.84
ผลงานทางศิลปะ	186	84.93
นิทาน	108	49.32
กลอน	60	27.40
เพลง	89	40.64
ละคร หรือบทบาทสมมุติ	92	42.01
แผนภูมิลักษณะต่าง ๆ	53	24.20
ผลงานการประดิษฐ์	154	70.32
3. เกณฑ์ในการคัดเลือกผลงานของเด็กที่จะนำมาจัดนิทรรศการใน ระยะสรุปโครงการ		
ผลงานที่ครูเห็นว่าแสดงถึงพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	175	79.91
ผลงานที่ครูเห็นว่าสวยงามโดดเด่น	38	17.35
ผลงานที่เด็กชอบและคัดเลือกด้วยตัวเอง	159	72.60
ผลงานทุกชิ้นตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ	125	57.08

จากตารางที่ 37 แสดงว่าผลงานส่วนใหญ่ของเด็กในระยะเริ่มต้นโครงการ คือ ผลงาน ทางศิลปะที่ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์เดิมของเด็ก ร้อยละ 76.26 รองลงมาคือผลงาน

การบันทึกคำถามที่เด็กอยากรู้ ร้อยละ 73.52 ผลงานส่วนใหญ่ของเด็กในระยะพัฒนาโครงการ คือ ผลงานทางศิลปะ ร้อยละ 84.93 รองลงมา คือ ผลงานการประดิษฐ์ ร้อยละ 70.32 และ ผลการทดลองของเด็ก ร้อยละ 64.84 ส่วนเกณฑ์ที่ครูนำมาใช้มากที่สุดในการคัดเลือกผลงานของเด็กที่จะนำมาจัดนิทรรศการในระยะสรุปโครงการ คือ ผลงานที่ครูเห็นว่าแสดงถึง พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ร้อยละ 79.91 รองลงมา คือ ผลงานที่เด็กชอบและคัดเลือกด้วยตัวเอง ร้อยละ 72.60

2.4) บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน

การวิเคราะห์สภาพการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการเกี่ยวกับ บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการให้การสนับสนุนโครงการ ได้ผลดังตารางที่ 38 ดังนี้

ตารางที่ 38 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการให้การสนับสนุนโครงการ

บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการให้การสนับสนุนโครงการ	ผู้บริหารโรงเรียน	
	จำนวน	ร้อยละ
	(N=57)	
1. การให้การสนับสนุนการสอนแบบโครงการ		
อนุญาตให้เด็กใช้สถานที่ภายในโรงเรียนเพื่อการเรียนรู้ได้	51	89.47
ติดต่อแหล่งข้อมูลที่เด็กต้องการไปทัศนศึกษา	44	77.19
จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ	48	84.21
ช่วยเหลือครูในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นขณะดำเนินโครงการ	48	84.21
ประชุมวางแผนงานร่วมกับครูประจำชั้นอนุบาล	42	73.68
ให้คำแนะนำและให้กำลังใจแก่ครูในการทำงาน	43	75.44
นิเทศการสอนหรือเยี่ยมชมห้องเรียนอย่างสม่ำเสมอ	37	64.91
จัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ส่งเสริมการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ครู	37	64.91
2. การเผยแพร่ความรู้ให้แก่ผู้ปกครอง		
จัดประชุมผู้ปกครองเพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจ	43	75.44
จัดการอบรมให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจ	10	17.54
ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองโดยผ่านทางอินเทอร์เน็ต	3	5.26
ให้ผู้ปกครองเข้าชมหรือมีส่วนร่วมในการทำโครงการของเด็ก	45	78.95
จัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้ให้แก่ผู้ปกครอง	38	66.67

จากตารางที่ 38 แสดงว่าผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีบทบาทในการให้การสนับสนุนการสอนแบบโครงการโดยการอนุญาตให้เด็กใช้สถานที่ภายในโรงเรียนเพื่อการเรียนรู้ ร้อยละ 89.47 รองลงมา คือ บทบาทในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ และช่วยเหลือครูในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นขณะดำเนินโครงการ ร้อยละ 84.21 เท่ากัน และ บทบาทในการติดต่อแหล่งข้อมูลที่เด็กต้องการไปทัศนศึกษาร้อยละ 77.19 ส่วนในด้าน

การเผยแพร่ความรู้ให้แก่ผู้ปกครอง พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ให้การสนับสนุนโดยการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้าชมหรือมีส่วนร่วมในการทำโครงการของเด็ก ร้อยละ 78.95 รองลงมา คือ การจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนแบบโครงการ ร้อยละ 75.44 และการจัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้ให้แก่ผู้ปกครอง ร้อยละ 66.67

2.5) การจัดสภาพแวดล้อม

การวิเคราะห์สภาพการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ เกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมขณะดำเนินโครงการ ได้ศึกษาตัวแปรย่อยในเรื่องประเภทของแหล่งข้อมูลที่เด็กใช้ในการสืบค้นข้อมูล วิธีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินโครงการ และการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนขณะดำเนินโครงการ ได้ผลดังตารางที่ 39 ถึงตารางที่ 41 ดังนี้

ตารางที่ 39 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับประเภทของแหล่งข้อมูลที่เด็กใช้ในการสืบค้นข้อมูล

ประเภทของแหล่งข้อมูลที่เด็กใช้ในการสืบค้นข้อมูล	ครูประจำชั้นอนุบาล	
	จำนวน (N=219)	ร้อยละ
ครูประจำชั้น	175	79.91
ปรากฏการณ์ธรรมชาติหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ	130	59.36
ครูห้องเรียนอื่นในโรงเรียน	106	48.40
เด็กในห้องเรียน	163	74.43
วัสดุของจริง	167	76.26
สถานที่ที่เด็กไปทัศนศึกษา	167	76.26
วัสดุจำลองของจริง	134	61.19
ผู้ปกครอง	152	69.41
วิทยากรผู้เชี่ยวชาญในหัวเรื่องที่ศึกษา	115	52.51
หนังสือ	156	71.23
รูปภาพ	166	75.80
วีดิทัศน์	102	46.58

จากตารางที่ 39 แสดงว่า แหล่งข้อมูลที่ครูประจำชั้นอนุบาลส่วนมากเห็นว่าเด็กใช้ในการสืบค้นข้อมูล คือ ครูประจำชั้น ร้อยละ 79.91 รองลงมา คือ แหล่งข้อมูลที่เป็นวัสดุของจริง และสถานที่ที่เด็กไปทัศนศึกษาเป็นแหล่งข้อมูล ร้อยละ 76.26 เท่ากัน และแหล่งข้อมูลที่เป็นรูปภาพ ร้อยละ 75.80

สำหรับวิธีการในการได้มาซึ่งวัสดุอุปกรณ์ซึ่งถือว่าเป็นแหล่งข้อมูลประเภทหนึ่งในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ มีรายละเอียดดังตารางที่ 40 ดังนี้

ตารางที่ 40 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับวิธีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินโครงการ

วิธีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินโครงการ	ครูประจำชั้นอนุบาล	
	จำนวน	ร้อยละ
	(N=219)	
ครูเป็นผู้จัดหาตัวเอง	182	83.11
ผู้ปกครองช่วยจัดหามาให้	166	75.80
ทางโรงเรียนเป็นผู้จัดหามาให้	148	67.58
ชุมชนที่เป็นแหล่งข้อมูลในท้องถิ่นให้หรือให้ยืมมา	92	42.01
เพื่อนครูช่วยหามาให้	105	47.95

จากตารางที่ 40 แสดงว่าวิธีการที่ครูส่วนใหญ่ใช้ในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินโครงการ คือ ครูเป็นผู้จัดหาวัสดุอุปกรณ์มาเองร้อยละ 83.11 รองลงมา คือ ผู้ปกครองช่วยจัดหามาให้ร้อยละ 75.80 และทางโรงเรียนเป็นผู้จัดหามาให้ร้อยละ 67.58 และยังพบว่าแม้แต่ชุมชนที่เป็นแหล่งข้อมูลในท้องถิ่นก็ยังมีส่วนร่วมโดยการให้ยืมวัสดุอุปกรณ์มาใช้ในโรงเรียน ร้อยละ 42.01

ตารางที่ 41 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับลักษณะการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนขณะดำเนินโครงการ

ลักษณะการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนขณะดำเนินโครงการ	ครูประจำชั้นอนุบาล	
	จำนวน	ร้อยละ
	(N=219)	
ครูและเด็กช่วยกันจัดมุมประสบการณ์ต่างๆให้สอดคล้องกับโครงการที่ทำ	184	84.02
ติดผลการบันทึกประสบการณ์เดิมของเด็กไว้ตามผนังห้อง	108	49.32
ติดคำถามของเด็กที่เกี่ยวกับโครงการที่ทำไว้ตามผนังห้อง	88	40.18
ติดแผนภูมิแอมมูม (web) ไว้ตามผนังห้อง	133	60.73
ติดผลงานของเด็กทั้งรายบุคคลและผลงานกลุ่มไว้ตามสถานที่ต่าง ๆ ในห้องเรียน	151	68.95
ติดภาพกระบวนการในการดำเนินโครงการไว้ตามผนังห้อง	67	30.59
จัดหนังสือ ภาพ หรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่สอดคล้องกับโครงการไว้ในห้อง	169	77.17

จากตารางที่ 41 แสดงว่า ลักษณะการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนขณะดำเนินโครงการที่ครูมุ่งเน้นมากที่สุด คือ การที่ครูและเด็กช่วยกันจัดมุมประสบการณ์ต่างๆ ให้สอดคล้องกับโครงการที่ทำร้อยละ 84.02 รองลงมา คือ การจัดหาหนังสือ ภาพหรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่สอดคล้องกับโครงการไว้ในห้องเรียนร้อยละ 77.17 และการติดผลงานของเด็กทั้งรายบุคคลและผลงานกลุ่มไว้ตามสถานที่ต่าง ๆ ในห้องเรียนร้อยละ 68.95

2.6) การวัดและประเมินผลโครงการ

การวิเคราะห์สภาพการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลโครงการในเรื่องผู้มีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลโครงการ สิ่งที่ประเมินในการสอนแบบโครงการ วิธีการในการวัดและประเมินผลโครงการ และช่วงเวลาที่ใช้วัดและประเมินผลโครงการ ได้ผลดังตารางที่ 42 ดังนี้

ตารางที่ 42 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลโครงการ

การวัดและประเมินผลโครงการ	ครูประจำชั้นอนุบาล	
	จำนวน (N=219)	ร้อยละ
1. ผู้มีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลโครงการ		
เด็กในห้องเรียน	154	70.32
ครูประจำชั้น	180	82.19
ผู้บริหาร	60	27.40
ผู้มาเยี่ยมชมโครงการ	98	44.75
2. สิ่งที่ประเมินในการสอนแบบโครงการ		
ความรู้และประสบการณ์ที่เด็กได้รับ	194	88.58
ทักษะที่เด็กประยุกต์ใช้	144	65.75
กระบวนการในการดำเนินโครงการ	147	67.12
วิธีการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น	137	62.56
การทำงานร่วมกับผู้อื่น	187	85.39
ความคิดเห็นของเด็กต่อโครงการที่ทำ	149	68.04
การจัดการเรียนการสอนของตัวครูเอง	113	51.60
3. วิธีการในการวัดและประเมินผลโครงการ		
สังเกตและจดบันทึกพฤติกรรมของเด็กขณะทำกิจกรรมต่างๆ	195	89.04
สัมภาษณ์เด็ก	194	88.58
วัดผลจากคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบ	33	15.07
พิจารณาจากผลงานของเด็ก	175	79.91
พิจารณาจากแถบบันทึกเสียงการสนทนาของเด็ก	25	11.42
พิจารณาจากภาพถ่ายของเด็กขณะทำกิจกรรม	102	46.56
พิจารณาจากวีดิทัศน์การดำเนินโครงการของเด็ก	19	8.68
4. ช่วงเวลาที่ใช้วัดและประเมินผลโครงการ		
ระยะเริ่มต้นโครงการ	29	13.24
ระยะพัฒนาโครงการ	29	13.24
ระยะสรุปโครงการ	62	28.31
ทุกระยะ	157	71.69

จากตารางที่ 42 แสดงว่า ในด้านการวัดและประเมินผลโครงการนั้น ส่วนใหญ่ผู้ที่มีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลโครงการ คือ ครูประจำชั้น ร้อยละ 82.19 และ รองลงมา คือ เด็กในห้องเรียน ร้อยละ 70.32 สิ่งที่ประเมินในการสอนแบบโครงการเป็นส่วนใหญ่ คือ ความรู้และประสบการณ์ที่เด็กได้รับ ร้อยละ 88.58 รองลงมา คือ การทำงานร่วมกับผู้อื่น ร้อยละ 85.39 และความคิดเห็นของเด็กต่อโครงการที่ทำ ร้อยละ 68.04 ส่วนวิธีการที่ครูประจำชั้นอนุบาลใช้วัดและประเมินผลโครงการ พบว่า วิธีการที่ถูกใช้มากที่สุด คือ การสังเกต และจัดบันทึกพฤติกรรมของเด็กขณะทำกิจกรรมต่าง ๆ ร้อยละ 89.04 รองลงมา คือ การสัมภาษณ์เด็ก ร้อยละ 88.58 และการพิจารณาจากผลงานของเด็ก ร้อยละ 79.91 อย่างไรก็ตามยังมีครูประจำชั้นที่ยังคงใช้การวัดผลจากคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบอยู่ ร้อยละ 15.07 ส่วนในด้านช่วงเวลาที่ใช้วัดและประเมินผลโครงการนั้น พบว่าครูส่วนใหญ่วัดและประเมินผลทุกระยะของโครงการ ร้อยละ 71.69

2.7) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเพื่อนร่วมงาน

การวิเคราะห์สภาพการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการในเรื่อง ลักษณะการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูประจำชั้นอนุบาลและเพื่อนร่วมงานในขณะดำเนินโครงการ ได้ผลดังตารางที่ 43 ดังนี้

ตารางที่ 43 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับลักษณะการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูประจำชั้นอนุบาลและเพื่อนร่วมงานในขณะดำเนินโครงการ

ลักษณะการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูประจำชั้นอนุบาล และเพื่อนร่วมงานในขณะดำเนินโครงการ	ครูประจำชั้นอนุบาล	
	จำนวน	ร้อยละ
	(N=219)	
มีการประชุมปรึกษาเพื่อวางแผนโครงการร่วมกัน	143	65.30
มีการแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับโครงการที่ทำ	176	80.37
มีการปรึกษาหารือกันเมื่อประสบปัญหาในการทำโครงการ	183	83.56
ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน	133	60.73
ช่วยจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการทำโครงการ	154	70.32
ให้คำติชมและข้อเสนอแนะในการทำโครงการ	163	74.43

จากตารางที่ 43 แสดงว่า ลักษณะการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูประจำชั้นอนุบาลและเพื่อนร่วมงานส่วนใหญ่ คือ การปรึกษาหารือกันเมื่อประสบปัญหาในการทำโครงการ ร้อยละ 83.56 รองลงมา คือ การแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับโครงการที่ทำ ร้อยละ 80.37 และการให้คำติชมและให้ข้อเสนอแนะในการทำโครงการ ร้อยละ 74.43

2.8) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

การวิเคราะห์สภาพการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในเรื่องลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินโครงการ ได้ผลดังตารางที่ 44 ดังนี้

ตารางที่ 44 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินโครงการ

ลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินโครงการ	ครูประจำชั้นอนุบาล	
	จำนวน (N=219)	ร้อยละ
เข้าร่วมการอบรม สัมมนาที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น	77	35.16
วางแผนการจัดทำโครงการร่วมกับครู	35	15.98
พูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับโครงการกับเด็กที่บ้าน	158	72.15
บริจาคหรือให้ยืมวัสดุ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่เด็กทำ	126	57.53
เข้าเยี่ยมชมห้องเรียน	127	57.99
เป็นอาสาสมัครในห้องเรียน	56	25.57
เป็นวิทยากรรับเชิญ	105	47.95
ช่วยติดต่อประสานงานในการไปทัศนศึกษา	41	18.72
พาเด็กไปทัศนศึกษาในสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่เด็กทำนอกเวลาเรียน	41	18.72
พาเด็กไปทัศนศึกษานอกสถานที่ร่วมกับครู	65	29.68
อนุญาตให้ใช้สถานที่ในการพาเด็กไปทัศนศึกษา	75	34.25

จากตารางที่ 44 แสดงว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการในลักษณะของการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับโครงการกับเด็กที่บ้าน ร้อยละ 72.15 รองลงมา คือ การเข้าเยี่ยมชมห้องเรียน ร้อยละ 57.99 และการบริจาคหรือให้ยืมวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่เด็กทำ ร้อยละ 57.53

3) ด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการใช้การสอนแบบโครงการ

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียน และแบบสอบถามครูประจำชั้นอนุบาล เกี่ยวกับวิธีการในการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ ได้ผลดังตารางที่ 45 ดังนี้

ตารางที่ 45 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับวิธีการในการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ

วิธีการในการติดตามความเคลื่อนไหวของ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดย การใช้การสอนแบบโครงการ	ผู้บริหารโรงเรียน		ครูประจำชั้น อนุบาล	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	N=57		N=219	
เข้ารับการอบรมสัมมนา	40	70.18	176	80.37
ไปศึกษาดูงานนอกสถานที่	30	52.63	119	54.34
ศึกษาจากบทความ หนังสือ งานวิจัย และเอกสาร ทางวิชาการ	44	77.19	160	73.06
ได้รับการถ่ายทอดจากผู้บริหารโรงเรียนหรือเพื่อน ร่วมงาน	0	0.0	165	75.34

จากตารางที่ 45 แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ จากการศึกษาจากบทความ หนังสือ งานวิจัย และเอกสารทางวิชาการ ร้อยละ 77.19 รองลงมา คือ การเข้ารับการอบรมสัมมนา ร้อยละ 70.18 ส่วนครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่ติดตามโดยการเข้ารับการอบรมสัมมนาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ ร้อยละ 80.37 รองลงมา คือ การได้รับการถ่ายทอดจากผู้บริหารโรงเรียนหรือเพื่อนร่วมงาน ร้อยละ 75.34 และการศึกษาจากบทความ หนังสือ งานวิจัย และเอกสารทางวิชาการ ร้อยละ 73.06

1.4 ผลการวิเคราะห์ปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้ การสอนแบบโครงการ

1.4.1 ผลการวิเคราะห์ปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้ การสอนแบบโครงการของผู้บริหารโรงเรียน

การวิเคราะห์ปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ ในด้านนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน ด้านการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ที่เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน และด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ จากแบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียน ได้ผลดังตารางที่ 46 ดังนี้

ตารางที่ 46 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมายของระดับปัญหาของ
ผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับปัญหาในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้
การสอนแบบโครงการ

ปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดย การใช้การสอนแบบโครงการ	ระดับปัญหาของผู้บริหารโรงเรียน		
	X	S.D.	ความหมาย
1. ด้านนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน			
โรงเรียนไม่ได้กำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ใน การสอนแบบโครงการไว้เป็นลายลักษณ์อักษร	1.28	0.86	น้อย
โรงเรียนไม่มีการชี้แจงให้ครูประจำชั้นอนุบาล เข้าใจวัตถุประสงค์ของการสอนแบบโครงการ	0.81	0.90	น้อย
ครูไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ของ การสอนแบบโครงการ	0.81	0.83	น้อย
2. ด้านการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการใช้การสอนแบบโครงการ ที่เกี่ยวข้องกับ บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน			
โรงเรียนไม่มีสถานที่ให้เด็กดำเนินโครงการ สถานที่ในการดำเนินโครงการมีไม่เพียงพอต่อ ความต้องการของเด็ก	0.74	0.77	น้อย
สถานที่ในโรงเรียนไม่สามารถเป็นแหล่งค้นคว้า ข้อมูลให้แก่เด็กได้	1.04	0.76	น้อย

ตารางที่ 46 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมายของระดับปัญหา
ของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับปัญหาในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดย
การใช้การสอนแบบโครงการ (ต่อ)

ปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดย การใช้การสอนแบบโครงการ	ระดับปัญหาของผู้บริหารโรงเรียน		
	X	S.D.	ความหมาย
โรงเรียนไม่สามารถอนุญาตให้เด็กใช้สถานที่ ที่ต้องการในการสอนแบบโครงการได้	0.63	0.72	น้อย
โรงเรียนขาดงบประมาณในการจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ช่วยส่งเสริมการสอนแบบโครงการ	0.93	0.84	น้อย
ผู้บริหารไม่ทราบว่าจัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์ใน การเรียนการสอนได้จากที่ใดบ้าง	0.79	0.77	น้อย
หน่วยงานหรือสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่ เด็กกำลังศึกษาอยู่ไม่ใหยืมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ จำเป็นในการดำเนินโครงการ	0.60	0.59	น้อย
การสอนแบบโครงการต้องใช้งบประมาณใน การจัดการเรียนการสอนมากกว่าการเรียน การสอนเดิมที่ใช้อยู่	1.60	0.94	ปานกลาง
ทางโรงเรียนไม่มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อ ส่งเสริมการสอนแบบโครงการ	0.86	0.83	น้อย
ทางโรงเรียนไม่ทราบว่าหางบประมาณใน การส่งเสริมโครงการได้จากที่ใด	0.89	0.96	น้อย
โรงเรียนขาดงบประมาณในการส่งครูไปเข้ารับ การอบรมหรือศึกษาดูงานเกี่ยวกับการสอน แบบโครงการในโรงเรียนต่าง ๆ	0.86	0.91	น้อย
ผู้บริหารไม่ทราบวิธีการในการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการสอนแบบ โครงการ	0.86	0.72	น้อย
ครูไม่ให้ความร่วมมือในการไปเข้ารับการอบรม หรือศึกษาดูงานนอกสถานที่	0.47	0.73	ไม่เป็นปัญหา

ตารางที่ 46 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมายของระดับปัญหา
ของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับปัญหาในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดย
การใช้การสอนแบบโครงการ (ต่อ)

ปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดย การใช้การสอนแบบโครงการ	ระดับปัญหาของผู้บริหารโรงเรียน		
	X	S.D.	ความหมาย
โรงเรียนขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ เกี่ยวกับการสอนแบบโครงการที่เพียงพอที่จะ นิเทศครูได้	1.39	1.06	น้อย
ผู้บริหารไม่เข้าใจวิธีการสอนแบบโครงการ	0.98	0.92	น้อย
ผู้บริหารไม่สามารถให้คำปรึกษาได้เมื่อครู ประสบปัญหาในการสอนแบบโครงการ	0.86	0.83	น้อย
ผู้บริหารไม่ทราบว่าตนเองมีบทบาทอย่างไรใน การให้ความช่วยเหลือขณะที่มีการสอนแบบ โครงการ	0.74	0.79	น้อย
ผู้บริหารไม่ทราบว่าควรนิเทศครูอย่างไรในขณะ ที่มีการสอนแบบโครงการ	0.98	0.92	น้อย
ครูไม่เห็นด้วยที่จะให้มีการสอนแบบโครงการ	0.81	0.81	น้อย
โรงเรียนยังไม่มีนโยบายในการทำความเข้าใจ และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการสอนแบบ โครงการให้แก่ผู้ปกครอง	0.98	0.92	น้อย
3. ด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบ โครงการ			
ผู้บริหารไม่ทราบวิธีการที่จะติดตาม ความเคลื่อนไหวของการสอนแบบโครงการได้	1.07	0.98	น้อย
ทางโรงเรียนไม่มีแหล่งศึกษาค้นคว้าเพื่อทำ ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนแบบโครงการ	1.28	1.03	น้อย
ผู้บริหารไม่มีเวลาในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม หรือติดตามความเคลื่อนไหวของการสอน แบบโครงการ	0.91	0.89	น้อย
เฉลี่ย	0.89	0.54	น้อย

จากตารางที่ 46 แสดงว่า โดยเฉลี่ยแล้วผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการมีปัญหาในระดับน้อยทุกด้าน มีเพียงด้านการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทผู้บริหารโรงเรียนเรื่องงบประมาณเท่านั้นที่มีปัญหาระดับปานกลาง เนื่องจากการสอนแบบโครงการจำเป็นต้องใช้งบประมาณในการจัดการเรียนการสอนมากกว่าการเรียนการสอนแบบเดิมที่ใช้อยู่

เมื่อพิจารณาปัญหาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ของผู้บริหารโรงเรียนในด้านนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน คือ การที่โรงเรียนไม่ได้กำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ในการสอนแบบโครงการไว้เป็นลายลักษณ์อักษร มีค่าเฉลี่ย 1.28 รองลงมา คือ โรงเรียนไม่มีการชี้แจงให้ครูประจำชั้นอนุบาลเข้าใจวัตถุประสงค์ของการสอนแบบโครงการ และครูไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ของการสอนแบบโครงการ มีค่าเฉลี่ย 0.81 เท่ากัน

เมื่อพิจารณาปัญหาด้านการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในส่วนของผู้บริหารโรงเรียนแล้ว พบว่า ปัญหา 5 อันดับแรก เรียงจากมากไปหาน้อย มีดังนี้

- 1) การสอนแบบโครงการต้องใช้งบประมาณในการจัดการเรียนการสอนมากกว่าการเรียนการสอนแบบเดิมที่ใช้อยู่ มีค่าเฉลี่ย 1.60
- 2) โรงเรียนขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการสอนแบบโครงการที่ดีพอที่จะนิเทศครูได้ มีค่าเฉลี่ย 1.39
- 3) สถานที่ในโรงเรียนไม่สามารถเป็นแหล่งค้นคว้าข้อมูลให้แก่เด็กได้ มีค่าเฉลี่ย 1.04
- 4) ผู้บริหารไม่เข้าใจวิธีการสอนแบบโครงการ , ผู้บริหารไม่ทราบวิธีการนิเทศครูในขณะที่มีการสอนแบบโครงการ และโรงเรียนยังไม่มียุทธศาสตร์ในการทำความเข้าใจและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการสอนแบบโครงการให้แก่ผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ย 0.98
- 5) โรงเรียนขาดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ช่วยส่งเสริมการสอนแบบโครงการ มีค่าเฉลี่ย 0.91

ปัญหาด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ของผู้บริหารโรงเรียน คือ ไม่มีข้อมูลที่จะศึกษาค้นคว้าเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนแบบโครงการ โดยมีค่าเฉลี่ย 1.28 รองลงมา คือ ผู้บริหารไม่ทราบวิธีการที่จะติดตามความเคลื่อนไหวของการสอนแบบโครงการ มีค่าเฉลี่ย 1.07 และผู้บริหารไม่มีเวลาในการติดตามความเคลื่อนไหวของการสอนแบบโครงการ มีค่าเฉลี่ย 0.91

1.4.2 ผลการวิเคราะห์ปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ การสอนแบบโครงการของครูประจำชั้นอนุบาล

การวิเคราะห์ปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการด้านการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ ที่เกี่ยวกับกิจกรรมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ บทบาทของครู บทบาทของเด็ก การจัดสภาพแวดล้อม การวัดและประเมินผลโครงการ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเพื่อนร่วมงาน และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และศึกษาด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ จากแบบสอบถามครูประจำชั้นอนุบาล ได้ผลดังตารางที่ 47 ดังนี้

ตารางที่ 47 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมายของระดับปัญหาใช้ของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับปัญหาในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ

ปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้การสอนแบบโครงการ	ระดับปัญหาของครูประจำชั้นอนุบาล		
	X	S.D.	ความหมาย
1. ด้านการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้การสอนแบบโครงการ			
1.1 กิจกรรมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้			
ใช้เวลาในการดำเนินโครงการนานเกินไปทำให้ ไม่สามารถจัดกิจกรรมให้เด็กได้ครบตามที่ หลักสูตรกำหนด	1.33	0.80	น้อย
ไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินโครงการดังที่ คาดหวังเอาไว้	1.11	0.80	น้อย
1.2 บทบาทของครู			
ไม่เข้าใจวิธีการในการจัดการสอนแบบโครงการ	1.14	0.92	น้อย
ไม่เข้าใจบทบาทของตนเองในการสอนแบบ โครงการ	1.04	0.88	น้อย
ไม่เข้าใจบทบาทของเด็กในการสอนแบบ โครงการ	1.06	0.82	น้อย
ขาดประสบการณ์ในการสอนแบบโครงการ	1.59	0.95	ปานกลาง
การสอนแบบโครงการทำให้มีภาระในการจัด การเรียนการสอนเพิ่มขึ้น	1.50	0.87	ปานกลาง

ตารางที่ 47 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมายของระดับปัญหาของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับปัญหาในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ (ต่อ)

ปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้การสอนแบบโครงการ	ระดับปัญหาของครูประจำชั้นอนุบาล		
	X	S.D.	ความหมาย
1.3 บทบาทของเด็ก			
เด็กแสดงความไม่พอใจเมื่อไม่สามารถศึกษา ในเรื่องที่ตนศึกษาได้	0.95	0.82	น้อย
เด็กไม่รู้บทบาทของตนเองในการสอนแบบ โครงการ	1.32	0.81	น้อย
เด็กไม่สนใจเข้าร่วมโครงการที่จัดขึ้น	0.79	0.75	น้อย
เด็กไม่สามารถนำเสนอความรู้และประสบการณ์ เดิมที่ตนมีออกมาได้	1.12	0.83	น้อย
เด็กไม่สามารถตั้งคำถามในสิ่งที่อยากรู้ได้	1.21	0.85	น้อย
เด็กไม่สามารถทำงานร่วมกับเพื่อนได้	0.76	0.74	น้อย
เด็กไม่มีความคิดริเริ่มในการทำโครงการ	1.13	0.82	น้อย
เด็กไม่รู้วิธีการในการค้นหาความรู้ด้วยตนเอง	1.56	0.79	ปานกลาง
มีเด็กในห้องเรียนมากเกินไป	1.37	1.09	น้อย
1.4 การจัดสภาพแวดล้อม			
ไม่มีแหล่งข้อมูลให้เด็กทำโครงการในเรื่องที่สนใจ	1.37	0.92	น้อย
มีความยากลำบากในการเตรียมอุปกรณ์ เนื่องจากไม่สามารถวางแผนล่วงหน้าได้	1.14	0.78	น้อย
ขาดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ในการทำโครงการ	1.17	0.92	น้อย
ขาดเงินทุนในการดำเนินโครงการ	1.22	1.03	น้อย
บุคลากรภายในโรงเรียนไม่ให้ความร่วมมือใน การทำโครงการ	0.74	0.82	น้อย
วิทยากรไม่สะดวกในการมาให้ความรู้กับเด็กที่ โรงเรียน	1.19	0.90	น้อย
ไม่ได้รับความร่วมมือจากแหล่งข้อมูลในการไป ทัศนศึกษา	0.85	0.81	น้อย
สถานที่ที่ต้องการพาเด็กไปทัศนศึกษาอยู่ไกล	1.41	0.93	น้อย

ตารางที่ 47 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมายของระดับปัญหาของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับปัญหาในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ (ต่อ)

ปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้การสอนแบบโครงการ	ระดับปัญหาของครูประจำชั้นอนุบาล		
	X	S.D.	ความหมาย
1.5 การวัดและประเมินผลโครงการ			
ไม่ทราบเกณฑ์ในการประเมินโครงการ	1.30	0.90	น้อย
ไม่ทราบวิธีการในการประเมินผลโครงการ	1.28	0.93	น้อย
ขาดวัสดุอุปกรณ์ที่ช่วยในการบันทึกผลการเรียนรู้ ของเด็ก	1.08	0.89	น้อย
1.6 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเพื่อนร่วมงาน			
ขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน	0.74	0.86	น้อย
ขาดการประชุมปรึกษาและวางแผนงานร่วมกัน ระหว่างครูและเพื่อนร่วมงาน	0.82	0.84	น้อย
ไม่มีผู้ให้คำปรึกษาเมื่อครูพบปัญหาในขณะทำ โครงการ	1.00	0.96	น้อย
ไม่ได้รับความร่วมมือในการดำเนินโครงการจาก เพื่อนร่วมงาน	0.75	0.78	น้อย
ครูประจำชั้นและเพื่อนร่วมงานมีทัศนคติที่ไม่ดี ต่อกัน	0.49	0.70	ไม่เป็นปัญหา
ครูประจำชั้นและเพื่อนร่วมงานขาดการช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน	0.57	0.74	น้อย
1.7 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง			
ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของการสอนแบบ โครงการ	0.94	0.93	น้อย
ผู้ปกครองไม่เห็นด้วยที่มีการสอนแบบโครงการ	0.92	0.90	น้อย
ผู้ปกครองไม่ให้การสนับสนุนในการทำโครงการ	0.84	0.90	น้อย

ตารางที่ 47 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมายของระดับปัญหาของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับปัญหาในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ (ต่อ)

ปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้การสอนแบบโครงการ	ระดับปัญหาของครูประจำชั้นอนุบาล			
	X	S.D.	ความหมาย	
2. ด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ				
ไม่ทราบแหล่งที่จะติดตามความเคลื่อนไหวของการสอนแบบโครงการ	1.33	0.88	น้อย	
ไม่มีแหล่งข้อมูลที่จะศึกษาค้นคว้าเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนแบบโครงการ	1.20	0.92	น้อย	
ไม่มีเวลาในการติดตามความเคลื่อนไหวของการสอนแบบโครงการ	1.28	0.91	น้อย	
	เฉลี่ย	1.05	0.58	น้อย

จากตารางที่ 47 แสดงว่า โดยเฉลี่ยแล้วครูประจำชั้นอนุบาลเห็นว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการมีปัญหาในระดับน้อย มีเพียงปัญหาด้านครูประจำชั้นขาดประสบการณ์การสอนแบบโครงการ การสอนแบบโครงการทำให้มีภาระในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น และปัญหาจากการที่เด็กไม่รู้วิธีการในการค้นหาความรู้ด้วยตัวเองเท่านั้นที่เป็นปัญหาระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาปัญหาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า ปัญหาที่ครูประจำชั้นประสบมากที่สุดเกี่ยวกับกิจกรรมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ คือ การสอนแบบโครงการใช้เวลาในการดำเนินโครงการนานเกินไปทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมให้เด็กได้ครบตามที่หลักสูตรกำหนดมีค่าเฉลี่ย 1.33

ปัญหาที่ครูประจำชั้นพบมากที่สุดเกี่ยวกับบทบาทของครู คือ ครูประจำชั้นขาดประสบการณ์ในการสอนแบบโครงการ มีค่าเฉลี่ย 1.59 รองลงมา คือ การสอนแบบโครงการทำให้ครูประจำชั้นอนุบาลมีภาระในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น มีค่าเฉลี่ย 1.50

ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของเด็ก พบว่า ส่วนใหญ่เด็กไม่รู้วิธีการในการค้นหาความรู้ด้วยตัวเอง โดยมีค่าเฉลี่ย 1.56 รองลงมา คือ เด็กในห้องเรียนมีจำนวนมากเกินไป มีค่าเฉลี่ย 1.37

ปัญหาเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อม พบว่า ส่วนใหญ่สถานที่ที่ต้องการพาเด็กไปทัศนศึกษาอยู่ไกล มีค่าเฉลี่ย 1.41 รองลงมา คือ ไม่มีแหล่งข้อมูลให้เด็กทำโครงการในเรื่องที่สนใจมีค่าเฉลี่ย 1.37 และขาดเงินทุนในการดำเนินโครงการมีค่าเฉลี่ย 1.22

ปัญหาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลโครงการ พบว่า ปัญหาที่ครูประจำชั้นประสบมากที่สุดคือการที่ครูประจำชั้นอนุบาลไม่ทราบเกณฑ์ในการประเมินโครงการมีค่าเฉลี่ย 1.30

ปัญหาเกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูประจำชั้นอนุบาลและเพื่อนร่วมงานที่ครูประสบมากที่สุด คือ ไม่มีผู้ให้คำปรึกษาเมื่อครูพบปัญหาในขณะที่ทำโครงการ มีค่าเฉลี่ย 1.00

รองลงมา คือ ขาดการประชุมปรึกษาและวางแผนร่วมกันระหว่างครูและเพื่อนร่วมงาน มีค่าเฉลี่ย 0.82

ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากผู้ปกครอง ไม่เห็นความสำคัญของการสอนแบบโครงการ โดยมีค่าเฉลี่ย 0.94

ปัญหาเกี่ยวกับการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ คือ การที่ครูประจำชั้นอนุบาลไม่มีแหล่งข้อมูลที่จะศึกษาค้นคว้าและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนแบบโครงการมีค่าเฉลี่ย 1.33

1.5 ผลการวิเคราะห์แนวทางแก้ปัญหาการจัดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการใช้การสอนแบบโครงการ

1) ด้านนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน

การวิเคราะห์แนวทางแก้ปัญหาด้านนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ ได้ผลดังตารางที่ 48 ดังนี้

ตารางที่ 48 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหา ด้านนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน

แนวทางแก้ปัญหาด้านนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน	ผู้บริหารโรงเรียน	
	จำนวน	ร้อยละ
	(N=57)	
สำรวจสภาพและปัญหาของการสอนแบบโครงการในอดีตก่อน		
วางแผนการสอน	32	56.14
กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการสอนแบบโครงการ		
อย่างชัดเจน	30	52.63
ประชุมชี้แจงให้ครูประจำชั้นอนุบาลเข้าใจเป้าหมายและ		
วัตถุประสงค์ของการสอนแบบโครงการ	51	89.47
เปิดโอกาสให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและ		
เป้าหมายของการสอนแบบโครงการ	49	85.96
นำการสอนแบบโครงการมาระบุไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอน		
สำหรับเด็กอนุบาลในโรงเรียน	30	52.63

จากตารางที่ 48 แสดงว่า แนวทางที่ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ใช้แก้ปัญหาด้านนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน คือ การประชุมชี้แจงให้ครูประจำชั้นอนุบาลเข้าใจเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการสอนแบบโครงการ ร้อยละ 89.47 รองลงมา คือ การเปิดโอกาสให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและเป้าหมายของการสอนแบบโครงการ ร้อยละ 85.96 และการสำรวจสภาพและปัญหาของการสอนแบบโครงการในอดีตก่อนวางแผนการสอน ร้อยละ 56.14

2) ด้านการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ การสอนแบบโครงการ

2.1) กิจกรรมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การวิเคราะห์แนวทางแก้ปัญหาของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับกิจกรรมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ได้ผลดังตารางที่ 49 ดังนี้

ตารางที่ 49 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหา
กิจกรรมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

แนวทางแก้ปัญหากิจกรรมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	ครูประจำชั้นอนุบาล	
	จำนวน	ร้อยละ
	(N=219)	
1. แนวทางแก้ปัญหาไม่让孩子ประสบความสำเร็จในการสอนแบบโครงการ		
ให้เด็กทำกิจกรรมที่ไม่ยากเกินความสามารถของเด็ก	196	89.50
ช่วยเด็กคัดเลือกคำถามที่สามารถหาคำตอบได้	102	46.58
เมื่อเห็นว่ากิจกรรมที่เด็กทำอยู่ยากเกินความสามารถของเด็กอาจชักชวนให้เด็กไปทำกิจกรรมที่ง่ายขึ้น	97	44.29
ให้คำชี้แนะเมื่อเด็กประสบปัญหาในการทำโครงการ	166	75.80
ให้เด็กมีส่วนร่วมในการคิดกิจกรรมในการเรียนการสอน	191	87.21
2. แนวทางแก้ปัญหาเมื่อใช้เวลาในการดำเนินโครงการนานเกินไปจนไม่สามารถจัดกิจกรรมในเนื้อหาอื่นได้ครบตามที่หลักสูตรกำหนด		
กำหนดระยะเวลาที่จะทำโครงการให้ชัดเจน	89	40.64
ช่วยเด็กเลือกหัวเรื่องและคำถามที่ใช้เวลาในการศึกษาไม่นานนัก	76	34.70
รวมเนื้อหาและแนวคิดที่คล้ายคลึงกันมาสอนในช่วงเดียวกันเพื่อให้มีเวลาในการทำโครงการนานขึ้น	119	54.34
บูรณาการประสบการณ์สำคัญที่เด็กควรได้รับเข้าด้วยกัน	172	78.54
ให้เด็กทำโครงการนอกเวลาเรียน	43	19.63
จัดแบ่งช่วงเวลาในการทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรและการสอนแบบโครงการในแต่ละวันให้ชัดเจน	109	49.77

จากตารางที่ 49 แสดงว่า แนวทางแก้ปัญหาไม่让孩子ประสบความสำเร็จในการสอนแบบโครงการที่ครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่ใช้ คือ การให้เด็กทำกิจกรรมที่ไม่ยากเกินความสามารถของเด็ก ร้อยละ 89.50 รองลงมา คือ การให้เด็กมีส่วนร่วมในการคิดกิจกรรมในการเรียนการสอน ร้อยละ 87.21 และให้คำชี้แนะเมื่อเด็กประสบปัญหาในการทำโครงการ ร้อยละ 75.80

ส่วนแนวทางแก้ปัญหาเมื่อเด็กใช้เวลาในการดำเนินโครงการนานเกินไปจนไม่สามารถจัดกิจกรรมในเนื้อหาอื่นได้ครบตามที่หลักสูตรกำหนดที่ครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่

ใช้ คือ การบูรณาการประสบการณ์สำคัญที่เด็กควรได้รับเข้าด้วยกัน ร้อยละ 78.54 รองลงมา คือ การรวมเนื้อหาและแนวคิดที่คล้ายคลึงกันมาสอนในช่วงเวลาเดียวกันเพื่อให้เด็กมีเวลาในการทำโครงการนานขึ้น ร้อยละ 54.34 และการจัดแบ่งเวลาในการทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรและการสอนแบบโครงการในแต่ละวันให้ชัดเจน ร้อยละ 49.77

2.2) บทบาทของครู

การวิเคราะห์แนวทางแก้ปัญหาของครูประจำชั้นอนุบาลเมื่อตนขาดความรู้และทักษะในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ ได้ผลดังตารางที่ 50 ดังนี้

ตารางที่ 50 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหาเมื่อตนขาดความรู้และทักษะในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ

แนวทางแก้ปัญหาเมื่อตนขาดความรู้และทักษะในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ	ครูประจำชั้นอนุบาล	
	จำนวน	ร้อยละ
	(N=219)	
หาความรู้เพิ่มเติมโดยเข้ารับการอบรมที่จัดขึ้นโดยสถาบันต่าง ๆ	171	78.08
หาประสบการณ์เพิ่มเติมโดยไปศึกษาดูงานจากโรงเรียนที่เป็นแบบอย่างในการสอนแบบโครงการ	179	81.74
ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น	45	20.55
หาโอกาสจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการอย่างสม่ำเสมอ	155	70.78
นำรูปแบบกิจกรรมใหม่ ๆ มาทดลองใช้กับเด็ก	131	59.82

จากตารางที่ 50 แสดงว่า แนวทางที่ครูประจำชั้นส่วนใหญ่ใช้มากที่สุดในการแก้ปัญหาเมื่อตนขาดความรู้และทักษะในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ คือ การหาประสบการณ์เพิ่มเติมโดยไปศึกษาดูงานจากโรงเรียนที่เป็นแบบอย่างในการสอนแบบโครงการ ร้อยละ 81.74 รองลงมา คือ การหาความรู้เพิ่มเติมโดยเข้ารับการอบรมที่จัดขึ้นโดยสถาบันต่าง ๆ ร้อยละ 78.08 และหาโอกาสจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 70.78

2.3) บทบาทของเด็ก

การวิเคราะห์แนวทางแก้ปัญหาที่เกิดจากเด็กขณะดำเนินโครงการของครูประจำชั้นอนุบาล ได้ผลดังตารางที่ 51 ดังนี้

ตารางที่ 51 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดจากเด็กในขณะดำเนินโครงการ

แนวทางแก้ปัญหาที่เกิดจากเด็กในขณะดำเนินโครงการ	ครูประจำชั้นอนุบาล	
	จำนวน	ร้อยละ
	(N=219)	
1. แนวทางแก้ปัญหาเมื่อเด็กไม่เข้าร่วมกิจกรรม		
สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับเด็ก	145	66.21
หาสาเหตุที่ทำให้เด็กไม่เข้าร่วมกิจกรรม	167	76.26
พยายามชักจูงให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรม	184	84.02
ให้โอกาสเด็กเสนอกิจกรรมที่อยากทำ	178	81.28
ให้อิสระเด็กได้ทำสิ่งที่เขาต้องการแม้จะไม่ใช้โครงการที่กำลังดำเนินอยู่	132	60.27
2. แนวทางแก้ปัญหาเมื่อเด็กขาดทักษะในการดำเนินโครงการ		
นำทักษะที่ต้องการให้เด็กได้รับไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในหน่วยการเรียนต่าง ๆ	141	64.38
เปิดโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้ในการสอนแบบโครงการอย่างสม่ำเสมอ	152	69.41
จัดสถานการณ์ในการเรียนรู้เพื่อให้เด็กได้ฝึกทักษะที่เด็กยังไม่มีอย่างจริงจัง	109	49.77
3. แนวทางแก้ปัญหาเมื่อเด็กมีความรู้ที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับโครงการที่ทำ		
ให้เด็กสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันในเรื่องเกี่ยวกับโครงการที่ทำ	130	59.36
ให้เด็กได้ทดลองในสิ่งที่ยังมีความรู้ที่ไม่ถูกต้อง	133	60.73
พาเด็กไปทัศนศึกษาในสถานที่ที่ให้ความรู้ที่ถูกต้องกับเด็กได้	148	67.58
เชิญวิทยากรมาให้ความรู้กับเด็ก	125	57.08
จัดหาหนังสือ รูปภาพ หรือวีดิทัศน์มาให้เด็ก	159	72.60
ทำนบอกลสิ่งถูกต้องแก่เด็ก	75	34.25

จากตารางที่ 51 แสดงว่า แนวทางแก้ปัญหาที่ครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่ใช้เมื่อเด็กไม่เข้าร่วมกิจกรรมในโครงการ คือ การพยายามชักจูงให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรม ร้อยละ 84.02

รองลงมา คือ การให้โอกาสเด็กเสนอกิจกรรมที่อยากทำ ร้อยละ 81.28 อย่างไรก็ตาม พบว่าวิธีการที่ครูใช้น้อยที่สุดในการแก้ปัญหา คือ การให้อิสระเด็กได้ทำสิ่งที่เขาต้องการแม้จะไม่ใช้โครงการที่กำลังดำเนินอยู่ ร้อยละ 60.27

ในด้านแนวทางแก้ปัญหาที่ครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่ใช้เมื่อเด็กขาดทักษะในการดำเนินโครงการ คือ การเปิดโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้นิทานแบบโครงการอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 69.41 รองลงมา คือ การนำทักษะที่ต้องการให้เด็กได้รับไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในหน่วยการเรียนรู้ต่าง ๆ ร้อยละ 64.38

ในด้านแนวทางแก้ปัญหาที่ครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่ใช้เมื่อเด็กมีความรู้ที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับโครงการที่ทำอยู่ คือ การจัดหาหนังสือ รูปภาพ หรือวีดิทัศน์มาให้เด็ก ร้อยละ 72.60 รองลงมาคือการพาเด็กไปทัศนศึกษาในสถานที่ที่ให้ความรู้ที่ถูกต้องกับเด็กได้ ร้อยละ 67.58 อย่างไรก็ตามยังมีครูที่ใช้วิธีการบอกสิ่งที่ถูกต้องแก่เด็กโดยตรง ร้อยละ 34.25

2.4) บทบาทของผู้บริหาร

การวิเคราะห์แนวทางแก้ปัญหาของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้นิทานแบบโครงการ ได้ผลดังตารางที่ 52 ดังนี้

ตารางที่ 52 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหาในการส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้นิทานแบบโครงการ

แนวทางแก้ปัญหาในการส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้นิทานแบบโครงการ	ผู้บริหารโรงเรียน	
	จำนวน	ร้อยละ
	(N=57)	
1. แนวทางแก้ปัญหาในด้านการส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้นิทานแบบโครงการของผู้บริหาร		
ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการสอนแบบโครงการให้เข้าใจ	48	84.21
ร่วมประชุมวางแผนกับครูอนุบาล	48	84.21
ตรวจแผนการสอนของครู	36	63.16
หาเวลาเยี่ยมเยียนห้องเรียนขณะมีการดำเนินโครงการ	41	71.93
ให้กำลังใจครู	44	77.19
สาธิตวิธีการสอนแบบโครงการให้ครูดู	21	36.84
ให้คำแนะนำในการจัดการเรียนการสอนแก่ครู	39	68.42
ช่วยครูแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นขณะดำเนินโครงการ	43	75.44
ประสานงานระหว่างโรงเรียนและชุมชน	25	43.86
ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างครูและเพื่อนร่วมงาน	36	63.16
จัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์ให้แก่ครู	41	71.93
ปลูกจิตสำนึกของครูให้เห็นความสำคัญของการสอนแบบโครงการ	37	64.91

ตารางที่ 52 จำนวนและค่าร้อยละของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหาในการส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ (ต่อ)

แนวทางแก้ปัญหาในการส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ	ผู้บริหารโรงเรียน	
	จำนวน	ร้อยละ
	(N=57)	
2. แนวทางแก้ปัญหาด้านการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการให้แก่ครู		
ส่งครูเข้ารับการอบรมที่หน่วยงานต่างๆ จัดขึ้น	51	89.47
ส่งครูไปศึกษาดูงานในโรงเรียนที่เป็นแบบอย่างในการสอนแบบโครงการ	45	78.95
เชิญวิทยากรมาอบรมให้แก่ครูในโรงเรียน	33	57.89
ส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น	34	59.65
จัดหาเอกสาร ตำรา หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบโครงการไว้ให้ครู	46	80.70

จากตารางที่ 52 แสดงว่า วิธีที่ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ใช้ในการส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ คือ การศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการสอนแบบโครงการให้เข้าใจ และการร่วมประชุมวางแผนกับครูอนุบาล ร้อยละ 84.21 รองลงมา คือ การให้กำลังใจครู ร้อยละ 77.19 และการช่วยครูแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะดำเนินโครงการ ร้อยละ 75.44

แนวทางที่ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ใช้ในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการให้แก่ครูประจำชั้นอนุบาล คือ การส่งครูเข้ารับการอบรมที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้น ร้อยละ 89.47 รองลงมา คือ การจัดหาเอกสาร ตำรา หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบโครงการไว้ให้ครู ร้อยละ 80.70 และการส่งครูเข้าไปศึกษาดูงานในโรงเรียนที่เป็นแบบอย่างในการสอนแบบโครงการ ร้อยละ 78.95

2.5) การจัดสภาพแวดล้อม

การวิเคราะห์แนวทางแก้ปัญหาของครูประจำชั้นอนุบาลเมื่อประสบปัญหาในการจัดสภาพแวดล้อมขณะดำเนินโครงการ ได้ผลดังตารางที่ 53 ดังนี้

ตารางที่ 53 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหาเมื่อประสบปัญหาในการจัดสภาพแวดล้อมขณะดำเนินโครงการ

แนวทางแก้ปัญหาเมื่อประสบปัญหา ในการจัดสภาพแวดล้อมขณะดำเนินโครงการ	ครูประจำชั้นอนุบาล	
	จำนวน	ร้อยละ (N=219)
1. แนวทางแก้ปัญหาเมื่อขาดสื่อหรือวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินโครงการ		
ประยุกต์ใช้สื่อหรือวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่น	203	92.69
ขอให้บุคลากรในโรงเรียนช่วยผลิตสื่อ	66	30.14
ให้เด็กนำสื่อหรือวัสดุอุปกรณ์มาจากที่บ้าน	153	69.86
ขอยืมจากครูในโรงเรียน	96	43.84
2. แนวทางแก้ปัญหาเมื่อแหล่งข้อมูลไม่ให้ความร่วมมือในการพาเด็กไปทัศนศึกษา		
พยายามอธิบายถึงความจำเป็นที่ต้องได้รับความร่วมมือจากแหล่งข้อมูล	152	69.41
ติดต่อขอความร่วมมือไปยังแหล่งข้อมูลอื่น	170	77.63
ล้มเลิกการพาเด็กไปทัศนศึกษา	9	4.11

จากตารางที่ 53 แสดงว่า แนวทางแก้ปัญหาที่ครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่ใช้เมื่อขาดสื่อหรือวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินโครงการ คือ การประยุกต์ใช้สื่อหรือวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ร้อยละ 92.69 รองลงมา คือ การให้เด็กนำสื่อหรือวัสดุอุปกรณ์มาจากที่บ้าน ร้อยละ 69.86 และการขอยืมจากครูในโรงเรียน ร้อยละ 43.84

ส่วนแนวทางแก้ปัญหาที่ครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่ใช้เมื่อแหล่งข้อมูลไม่ให้ความร่วมมือในการพาเด็กไปทัศนศึกษา คือ การติดต่อขอความร่วมมือไปยังแหล่งข้อมูลอื่น ร้อยละ 77.63 รองลงมา คือ การพยายามอธิบายถึงความจำเป็นที่ต้องได้รับความร่วมมือจากแหล่งข้อมูล ร้อยละ 69.41 และมีครูประจำชั้นอนุบาลที่ล้มเลิกการพาเด็กไปทัศนศึกษา ร้อยละ 4.11

2.6) การวัดและประเมินผลโครงการ

การวิเคราะห์แนวทางแก้ปัญหาของครูประจำชั้นอนุบาลเมื่อไม่ทราบวิธีในการวัดและประเมินผลโครงการ ได้ผลดังตารางที่ 54 ดังนี้

ตารางที่ 54 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหาเมื่อไม่ทราบวิธีในการวัดและประเมินผลโครงการ

แนวทางแก้ปัญหาเมื่อไม่ทราบวิธีในการวัดและประเมินผลโครงการ	ครูประจำชั้นอนุบาล	
	จำนวน	ร้อยละ
	(N=219)	
ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากการอ่านเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ	163	74.43
สอบถามจากเพื่อนร่วมงาน	152	69.41
สอบถามจากผู้บริหาร	147	67.12
เข้ารับการฝึกอบรมจากสถาบันต่าง ๆ	152	69.41

จากตารางที่ 54 แสดงว่า แนวทางแก้ปัญหาที่ครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่ใช้เมื่อไม่ทราบวิธีในการวัดและประเมินผลโครงการ คือ การศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากการอ่านเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ ร้อยละ 74.43 รองลงมา คือ การสอบถามจากผู้ร่วมงาน และการเข้ารับการฝึกอบรมจากสถาบันต่าง ๆ ร้อยละ 69.41 เท่ากัน และการสอบถามจากผู้บริหาร ร้อยละ 67.12

2.7) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเพื่อนร่วมงาน

การวิเคราะห์แนวทางแก้ปัญหาของครูประจำชั้นอนุบาลเมื่อไม่ได้รับความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงานในการดำเนินโครงการ ได้ผลดังตารางที่ 55 ดังนี้

ตารางที่ 55 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหาเมื่อไม่ได้รับความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงานในการดำเนินโครงการ

แนวทางแก้ปัญหาเมื่อไม่ได้รับความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงานในการดำเนินโครงการ	ครูประจำชั้นอนุบาล	
	จำนวน	ร้อยละ
	(N=219)	
ให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานในโอกาสต่าง ๆ	144	65.75
สืบหาสาเหตุที่ทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงาน	100	45.66
สร้างความคุ้นเคยกับเพื่อนร่วมงาน	136	62.10
วางแผนการทำงานร่วมกัน	157	71.69
รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน	188	85.84

จากตารางที่ 55 แสดงว่า แนวทางแก้ปัญหาที่ครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่ใช้เมื่อไม่ได้รับความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงานในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ คือ การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน ร้อยละ 85.84 รองลงมา คือ การวางแผนการทำงานร่วมกัน ร้อยละ 71.69 และให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานในโอกาสต่าง ๆ ร้อยละ 65.75

2.8) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

การวิเคราะห์แนวทางแก้ปัญหาของครูประจำชั้นอนุบาลเมื่อไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองในการดำเนินโครงการ ได้ผลดังตารางที่ 56 ดังนี้

ตารางที่ 56 จำนวนและค่าร้อยละของครูประจำชั้นอนุบาลเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหาเมื่อไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองในการดำเนินโครงการ

แนวทางแก้ปัญหาเมื่อไม่ได้รับความร่วมมือ จากผู้ปกครองในการดำเนินโครงการ	ครูประจำชั้นอนุบาล	
	จำนวน	ร้อยละ
	(N=219)	
นัดพบผู้ปกครองเพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจ	102	46.58
เชิญผู้ปกครองมาเยี่ยมชมห้องเรียนในขณะที่ดำเนินโครงการ	139	63.47
เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในขณะที่ดำเนินโครงการ	184	84.02
จัดเอกสารเผยแพร่ความรู้แก่ผู้ปกครอง	147	67.12

จากตารางที่ 56 แสดงว่า แนวทางแก้ปัญหาที่ครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่ใช้เมื่อไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ คือ การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ ร้อยละ 84.02 รองลงมา คือ การจัดเอกสารเผยแพร่ความรู้แก่ผู้ปกครอง ร้อยละ 67.12 และการเชิญผู้ปกครองมาเยี่ยมชมห้องเรียนในขณะที่ดำเนินโครงการ ร้อยละ 63.47

ตอนที่ 2 ผลการสัมภาษณ์และสังเกตที่ได้จากโรงเรียนกรณีตัวอย่าง

2.1 โรงเรียนที่มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป : โรงเรียนเกษมสุข และโรงเรียนแสนสุข

2.1.1 โรงเรียนเกษมสุข

1) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียนเกษมสุข

โรงเรียนเกษมสุขตั้งอยู่ในเขตตะวันออกของกรุงเทพมหานคร เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปัจจุบันมีห้องเรียนระดับอนุบาล จำนวน 7 ห้องเรียน แบ่งเป็นชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 3 ห้องเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 2 และชั้นอนุบาลปีที่ 3 ระดับชั้นละ 2 ห้องเรียน มีครูผู้สอนชั้นอนุบาลทั้งสิ้น จำนวน 10 คน มีเด็กอนุบาล จำนวน 134 คน อัตราส่วนระหว่างครูต่อเด็ก คือ 1 : 14 โรงเรียนแห่งนี้เคยเป็นสนามวิจัยเกี่ยวกับนวัตกรรมทางการศึกษาอื่น ๆ เช่น การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ การสอนภาษาตามแนวธรรมชาติ การสอนแบบ High / Scope การทำสารนิทัศน์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังเป็นสถานที่ศึกษาดูงานด้านการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยให้แก่นิสิตนักศึกษาในสถาบันต่าง ๆ และแก่ครูจากโรงเรียนต่าง ๆ ทั่วประเทศอีกด้วย

2) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาลของโรงเรียนเกษมสุข

ผู้บริหารโรงเรียน จบการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาประถมศึกษาและการศึกษาปฐมวัย มีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนอนุบาล 11 ปี นอกจากทำงานในฐานะผู้บริหารโรงเรียนแล้วยังเป็นคณะทำงานพัฒนาแนวและแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และร่วมจัดทำหลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ของกรมวิชาการ เป็นอาจารย์พิเศษด้านการศึกษาปฐมวัยในหลายสถาบัน เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เป็นต้น และเป็นวิทยากรในการอบรมเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ และนวัตกรรมอื่น ๆ ในระดับการศึกษาปฐมวัยให้กับสมาคมต่าง ๆ และเป็นบุคคลท่านหนึ่งที่ถือได้ว่าเป็นผู้นำในการนำการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการมาเผยแพร่ในประเทศไทย

ครูประจำชั้นอนุบาล มีจำนวน 10 คน เป็นเพศหญิงทั้งหมด มีอายุระหว่าง 21–30 ปี จำนวน 3 คน 31 – 40 ปี จำนวน 4 คน และมากกว่า 40 ปี จำนวน 3 คน ครูทุกคนจบ การศึกษาระดับปริญญาตรี โดยจบจากสาขาการศึกษาปฐมวัย จำนวน 3 คน และจบสาขาอื่น จำนวน 7 คน และปัจจุบันมีครู จำนวน 1 คน กำลังศึกษาต่อในระดับปริญญาโทสาขา การศึกษาปฐมวัย มีครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน 6 – 10 ปี จำนวน 5 คน และมากกว่า 15 ปี จำนวน 4 คน

3) สภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาการจัดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการใช้การสอนแบบโครงการของโรงเรียนเกษมสุข

3.1) ด้านนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียนเกษมสุข

จากการศึกษา พบว่า แนวคิดและจุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอนในระดับ อนุบาล คือ การอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็ก เพื่อให้เด็กเติบโตขึ้นอย่างสมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา และสามารถช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันได้ และเพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดและจุดมุ่งหมายที่กล่าวมาข้างต้น ทางโรงเรียนจึงได้นำรูปแบบ การจัดการเรียนการสอนต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ เช่น การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้ การสอนแบบโครงการ การสอนภาษาตามแนวธรรมชาติ การสอนแบบ High / Scope และ การจัดทำสารนิทัศน์ เป็นต้น อย่างไรก็ตามก่อนที่โรงเรียนจะนำรูปแบบการเรียนการสอนใดมา ใช้ได้คำนึงถึงปรัชญาและหลักในการจัดการศึกษาปฐมวัยตามพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 และหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ด้วย

สาเหตุที่โรงเรียนนำการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ มาใช้ เนื่องจากในช่วงแรกผู้บริหารสนใจเรื่องการทำไยแมงมุม (web) แต่ต่อมาพบว่าการทำ ไยแมงมุมเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงไปเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้ การสอนแบบโครงการที่ต่างประเทศ ค้นคว้าจากเอกสารทางวิชาการ และตรวจสอบ ความถูกต้องโดยการพูดคุยกับผู้รู้ หลังจากนั้นผู้บริหารโรงเรียนก็นำความรู้ที่ได้มาถ่ายทอดให้ กับครูประจำชั้นอนุบาลเพื่อนำไปทดลองใช้ต่อไป

โรงเรียนแสนสุขได้เริ่มนำการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบ โครงการมาทดลองใช้ในปีการศึกษา 2539 โดยยึดรูปแบบการสอนตามแนวคิดของ Lilian G. Katz และ Sylvia C. Chard ซึ่งได้แบ่งขั้นตอนในการดำเนินโครงการเป็น 3 ระยะ คือ ระยะเริ่มต้นโครงการ (Beginning the Project) ระยะพัฒนาโครงการ (Developing the Project) และระยะสรุปโครงการ (Concluding the Project) และในแต่ละระยะจะประกอบด้วย โครงสร้าง 5 ลักษณะ คือ การอภิปราย (Discussion) การทำงานภาคสนาม (Fieldwork) การนำเสนอ (Representation) การสืบค้น (Investigation) และการจัดแสดง (Display) วัตถุประสงค์ในการสอนแบบโครงการ คือ เพื่อให้เด็กใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย

เด็กจะได้พัฒนากระบวนการคิด สามารถลงมือปฏิบัติกิจกรรมได้ด้วยตัวเอง สามารถแก้ปัญหาได้อย่างเป็นขั้นตอนและสามารถนำความรู้และทักษะการสืบค้นข้อมูลที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ และในการกำหนดวัตถุประสงค์ได้จัดให้มีการประชุมครูเพื่อกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน

ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาด้านนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียนเกษมสุข

จากการศึกษา พบว่า ในระยะแรก ๆ ที่นำการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการเข้ามาใช้ในโรงเรียน ผู้บริหารต้องทำงานร่วมกับครูประจำชั้นอนุบาลอย่างใกล้ชิด จึงต้องใช้เวลาในการติดตามโครงการมาก และต้องทำงานหนักขึ้น ส่วนครูประจำชั้นอนุบาลก็ต้องเปลี่ยนแปลงตัวเองและจัดระบบการจัดการเรียนการสอนใหม่ ครูต้องทุ่มเทเวลาให้กับการสอนแบบโครงการมาก จนบางครั้งไม่มีเวลาในการทำงานด้านอื่น เช่น การประเมินผลเด็กปลายปีการศึกษา เป็นต้น แต่เมื่อจัดโครงการมาได้ระยะหนึ่งได้มีการวางแผนการทำงานให้เป็นระเบียบแบบแผน และจัดสรรเวลาในการดำเนินโครงการให้รัดกุมขึ้น ประกอบกับครูมีประสบการณ์ในการทำโครงการมากขึ้น การดำเนินโครงการจึงเป็นไปอย่างราบรื่น

3.2) ด้านการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการของโรงเรียนเกษมสุข

3.2.1) กิจกรรมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการของโรงเรียนเกษมสุข

จากการศึกษา พบว่า ทางโรงเรียนได้มีการกำหนดช่วงเวลาสำหรับจัดโครงการไว้อย่างคร่าว ๆ ว่า จะให้เกิดช่วงเดือนใด โดยมากได้กำหนดไว้ภาคเรียนละ 2 โครงการ โครงการละประมาณ 3 สัปดาห์ โดยโครงการจะเกิดขึ้นเมื่อใดในช่วงเวลาดังกล่าวก็ได้ และระยะเวลาในการดำเนินโครงการก็สามารถยืดหยุ่นได้ตามความสนใจของเด็ก กิจกรรมทุกกิจกรรมหลักในแต่ละวันได้บูรณาการเป็นเรื่องเดียวกับโครงการ

เกณฑ์ในการคัดเลือกหัวเรื่องของโครงการของครูส่วนใหญ่ คือ เป็นเรื่องที่เด็กส่วนใหญ่ให้ความสนใจ ใกล้ตัวเด็ก เป็นปัจจุบัน เด็กเคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับหัวเรื่องของโครงการมาบ้าง มีแหล่งข้อมูลที่เด็กสามารถค้นหาความรู้ได้ด้วยตนเอง และหัวเรื่องนั้นต้องมีความสอดคล้องกับเนื้อหา แนวคิด และประสบการณ์สำคัญของหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ของกรมวิชาการ โดยหัวเรื่องของโครงการอาจได้จากการพูดคุย เหตุการณ์ปัจจุบันในช่วงเวลานั้น จากสภาพแวดล้อม หรือจากเรื่องในหน่วยการเรียนรู้

เมื่อได้หัวเรื่องแล้วครูได้แบ่งขั้นตอนในการดำเนินโครงการออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะเริ่มต้นโครงการ ระยะพัฒนาโครงการ และระยะสรุปโครงการ และในแต่ละระยะประกอบด้วย

โครงสร้าง 5 ลักษณะ คือ การอภิปราย การทำงานภาคสนาม การนำเสนอ การสืบค้น และการจัดแสดง กิจกรรมในแต่ละระยะของโครงการมีรายละเอียด ดังนี้

ในระยะเริ่มต้นโครงการ เด็ก ๆ และครูได้เล่าประสบการณ์ในสิ่งที่ตนรู้เกี่ยวกับโครงการสู่กันฟัง ช่วยกันตั้งคำถาม และในขณะที่เด็กเล่าครูได้จดบันทึกคำตอบของเด็กลงในแผ่นรายการ หรือใยแมงมุม (web) บางครั้งในขณะที่ทำใยแมงมุมอาจนำคำถามของเด็กที่บันทึกไว้ในแผ่นรายการมาเขียนไว้ แล้วให้เด็ก ๆ ช่วยกันคาดเดาคำตอบของข้อคำถามนั้น และยังอาจบันทึกการวางแผนกิจกรรมในการค้นหาคำตอบลงในใยแมงมุมด้วยก็ได้ นอกจากนี้ เด็กยังมีโอกาสถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับโครงการผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การทำศิลปะ การทำกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ การเล่นบทบาทสมมุติ เป็นต้น และเด็กยังได้มีโอกาสนำเสนอผลงานของตนเองให้แก่ครูและเพื่อน ๆ และบางครั้งอาจนำโครงการที่ทำไปสนทนาต่อกับผู้ปกครองด้วยก็ได้

ในระยะพัฒนาโครงการ เด็ก ๆ และครูได้ร่วมกันค้นหาคำตอบด้วยวิธีการที่หลากหลายตามแผนการที่วางเอาไว้ เพื่อให้ได้คำตอบครบถ้วนทุกข้อคำถาม เช่น การไปทัศนศึกษา การเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับหัวเรื่องของโครงการมาพูดคุยให้ความรู้แก่เด็ก การสอบถามจากครู ผู้ปกครอง หรือบุคลากรในโรงเรียน การตั้งสมมุติฐาน การทดลอง การค้นคว้าจากหนังสือ รูปภาพ เอกสารต่าง ๆ การทำอาหาร และเมื่อได้คำตอบแล้วเด็ก ๆ ได้นำเสนอความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับนั้นในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ผลงานทางศิลปะ การสร้างสิ่งประดิษฐ์ การแสดงบทบาทสมมุติ การบันทึกสิ่งที่ได้จากการไปทัศนศึกษา การแต่งเพลง แต่งนิทาน แต่งคำคล้องจอง เขียนแผนภูมิ ทำกราฟ เป็นต้น ซึ่งผลงานที่ได้ถูกจัดแสดงไว้ตามมุมต่าง ๆ ในห้องเรียน และถ้าเด็ก ๆ ยังมีข้อสงสัยก็อาจตั้งประเด็นคำถามเพื่อหาคำตอบเพิ่มเติมได้

ระยะสรุปโครงการ เกิดขึ้นเมื่อครูเห็นว่าเด็กให้ความสนใจโครงการลดลง ครูและเด็ก ๆ ได้ช่วยกันทบทวนความรู้และทักษะที่ได้รับจากการดำเนินโครงการทั้งหมด ช่วยกันรวบรวมและคัดเลือกผลงานที่ทำมาตลอดโครงการเพื่อจัดแสดงนิทรรศการ

ในขณะที่มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการได้บูรณาการนวัตกรรมทางการศึกษารูปแบบต่าง ๆ เข้ามาจัดร่วมด้วย เช่น การสอนแบบ High/Scope โดยให้เด็กวางแผนเลือกทำกิจกรรมในศูนย์การเรียนรู้ที่เด็ก ๆ ในห้องร่วมกันเสนอเอาไว้ และเมื่อเด็กทำกิจกรรมในแต่ละวันเสร็จแล้วก็นำกลับมาทบทวนอีกครั้งว่าตนได้ทำกิจกรรมครบถ้วนตามที่ได้วางแผนไว้หรือไม่

ผู้มีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ คือ บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่องของโครงการ

ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับกิจกรรมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

1. เด็กยังไม่พบสิ่งที่ตนเองและเพื่อนส่วนใหญ่สนใจในช่วงที่ทางโรงเรียนกำหนดให้จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ หรือบางครั้งโครงการดำเนินไปได้ระยะหนึ่งเด็กก็เปลี่ยนความสนใจไปสู่โครงการอื่น ครูประจำชั้นอนุบาลจึงแก้ปัญหาโดยใช้สิ่งแวดล้อมกระตุ้นความสนใจของเด็ก

2. เด็กมีความต้องการที่จะดำเนินโครงการต่อไปทั้งที่ล่วงเลยเวลาที่ทางโรงเรียนกำหนดให้แล้วทำให้ครูต้องยืดเวลาในการดำเนินโครงการออกไป ซึ่งส่งผลกระทบต่อการสอนตามหน่วยการเรียนรู้ ครูจึงแก้ปัญหาโดยการยืดหยุ่นเวลาในการดำเนินโครงการออกไป แล้วบูรณาการหน่วยการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกันมาสอนร่วมกัน

3.2.2) บทบาทของครูของโรงเรียนเกษมสุข

จากการศึกษาพบว่า ทักษะที่ครูคิดว่าตนจำเป็นต้องมีในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ คือ การฟัง การสังเกต การตั้งคำถาม การจดบันทึก การสืบค้นข้อมูล การจัดหาแหล่งข้อมูล การคิดอย่างเป็นกระบวนการ การจัดทำสารนิทรรศน์ การคิดแก้ปัญหา และการกระตุ้นให้เด็กคิดหาความรู้ด้วยตนเอง

เมื่อได้หัวข้อเรื่องของโครงการแล้วครูได้วางแผนขอบข่ายของเนื้อหาและกิจกรรมคร่าวๆ ว่าควรเป็นไปในทิศทางใด ต่อจากนั้นได้หาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือ เพื่อนร่วมงาน ผู้ปกครอง หรือปรึกษาผู้บริหาร และจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อเรื่องของโครงการ อย่างไรก็ตามขอบข่ายเนื้อหากิจกรรมที่ครูวางแผนไว้ อาจมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ตามความต้องการของเด็ก เพราะในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการทุกขณะนั้นครูมีบทบาทเป็นเพียงผู้ให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา กระตุ้นให้เด็กคิด และค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง คอยอำนวยความสะดวกในการดำเนินโครงการให้แก่เด็ก สังเกตและรวบรวมหลักฐานการเรียนรู้ของเด็ก เช่น ภาพถ่าย ผลงานของเด็ก บันทึกพฤติกรรม ตลอดจนคำพูดของเด็ก และส่งจดหมายถึงผู้ปกครองเท่านั้น

ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของครู

ไม่ประสบปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของครู

3.2.3) บทบาทของเด็กของโรงเรียนเกษมสุข

จากการศึกษา พบว่า ทักษะที่ครูคิดว่าจำเป็นสำหรับเด็กในการดำเนินโครงการ คือ การสืบค้นข้อมูล การคิดอย่างเป็นกระบวนการ คิดแก้ปัญหา การตั้งคำถาม การสื่อสาร การทำงานเป็นกลุ่ม กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การสังเกต การสำรวจ การกล้าแสดงออก เป็นต้น

ในขณะที่มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการทั้ง 3 ระยะเวลา เด็กคือผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการคิดหัวเรื่องของโครงการ กำหนดขอบเขตของเนื้อหาและ กิจกรรมโดยผ่านการตั้งประเด็นปัญหาที่ต้องการสืบค้นข้อมูล เด็กได้ถ่ายทอดความรู้และ ประสบการณ์เดิมและสิ่งที่ได้เรียนรู้ใหม่ออกมาด้วยวิธีการที่หลากหลาย นอกจากนี้เด็กได้เป็นผู้ดำเนินโครงการเพื่อสืบค้นข้อมูลตามประเด็นคำถามที่ได้ตั้งเอาไว้ด้วยตัวเอง เช่น การไปทัศนศึกษา การสัมภาษณ์วิทยากร การสร้างสิ่งประดิษฐ์ การจัดนิทรรศการ ตลอดจน การประเมินโครงการ เป็นต้น และเด็กยังมีอิสระในการเลือกทำกิจกรรมย่อยที่เกี่ยวข้องกับ โครงการในศูนย์การเรียนรู้ และเนื่องจากเด็กมีความชำนาญในการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้แนวทางนี้จึงเป็นผู้นำในการดำเนินโครงการในทุกระยะ

ผลงานของเด็กในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการได้ เกิดขึ้นตั้งแต่ระยะเริ่มต้นโครงการจนถึงระยะสรุปโครงการ มีทั้งผลงานรายบุคคล ผลงาน รายกลุ่ม หรือเด็กทั้งห้องทำร่วมกันโดยมีครูเป็นผู้ให้การสนับสนุน เช่น บันทึกรายการหรือ ใยแมงมุมซึ่งได้จากการบันทึกคำถาม คำตอบ และการวางแผนงานของเด็ก ผลงานทางศิลปะ สิ่งประดิษฐ์ การบันทึกความรู้และประสบการณ์ในการไปทัศนศึกษาที่เด็กได้บันทึกเอาไว้ นิทาน คำคล้องจอง เพลงที่เด็ก ๆ ร่วมกันแต่งขึ้น จนกระทั่งถึงผลงานการจัดแสดงนิทรรศการ

ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของเด็ก

1. เด็กบางคนไม่สนใจโครงการที่ดำเนินอยู่ ครูจึงให้อิสระแก่เด็กในการทำ กิจกรรมที่เขาสนใจแม้จะไม่เกี่ยวข้องกับโครงการ และเมื่อเด็กเห็นเพื่อนทำโครงการก็จะค่อย ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในที่สุด
2. เด็กมีความสนใจสั้น และการทำกิจกรรมส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับความสนใจและ อารมณ์ของเด็ก ครูจึงให้อิสระแก่เด็กในการดำเนินโครงการตามความสนใจโดยไม่บังคับ

3.2.4) บทบาทของผู้บริหารของโรงเรียนเกษมสุข

จากการศึกษา พบว่า ผู้บริหารและครูประจำชั้นอนุบาลทุกคนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ผู้บริหารให้ความสำคัญกับตนเองเหมือนพี่น้อง ให้ความร่วมมือในการจัด โครงการในทุก ๆ ด้าน เช่น การติดต่อหรือออกจดหมายติดต่อสถานที่ในการไปทัศนศึกษา การสนับสนุนด้านสื่อวัสดุอุปกรณ์ เงินทุนในการทำโครงการ เช่น เมื่อครูซื้อสื่อหรือวัสดุอุปกรณ์

สำหรับใช้ในโครงการมา ก็สามารถขอเบิกได้ทั้งหมด เป็นต้น นอกจากนี้ผู้บริหารได้คอยติดตามทุกโครงการอย่างใกล้ชิดตั้งแต่ในระยะแรกที่นำการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการเข้ามาจัดในโรงเรียน เมื่อมีเวลาว่างก็มาเยี่ยมชมห้องเรียน พูดคุยกับครูเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับโครงการที่กำลังดำเนินอยู่อย่างสม่ำเสมอ บางครั้งอาจจัดเป็นการประชุมย่อย ๆ เพื่อให้ครูได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน หรือช่วยกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และถ้าผู้บริหารได้รับความรู้ใหม่ ๆ มาก็นำมาถ่ายทอดหรือจัดอบรมให้แก่ครูประจำชั้นอนุบาลในช่วงเวลาดังกล่าวด้วย

ในด้านการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการให้แก่ผู้ปกครอง พบว่าทางโรงเรียนได้จัดโครงการ Open House คือ การจัดประชุมผู้ปกครองกลุ่มย่อยเพื่อให้ผู้ปกครองรับทราบความเคลื่อนไหวในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์สู่กันฟัง และบางครั้งทางโรงเรียนอาจมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการสอนแบบโครงการให้แก่ผู้ปกครองด้วย โดยในการเข้ารับการอบรมนั้นผู้ปกครองสามารถเลือกลงชื่อในวันและเวลาที่ทางโรงเรียนกำหนดขึ้นได้ตามความสะดวก

ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหาร

ไม่ประสบปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหาร แต่ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการที่จะพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แนวทางนี้ให้ดียิ่งขึ้นในด้านการจัดทำสารนิทัศน์ด้านความแม่นยำของครูใน 5 กระบวนการหลักในการสอนแบบโครงการ ตามแนวคิดของ Katz และ Chard และจะพยายามส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสทำโครงการในลักษณะกลุ่มย่อยหรือทำโครงการตามความสนใจของเด็กแต่ละคนให้มากขึ้น

3.2.5) การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนเกษมสุข

จากการศึกษา พบว่า สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเด็กสามารถเป็นแหล่งข้อมูลให้กับเด็กได้ เช่น ครู เพื่อนๆ ในห้องเรียน ผู้ปกครอง ผู้บริหาร วิทยากร บุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียน ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น สถานที่ต่าง ๆ ทั้งในและนอกห้องเรียน หนังสือ สื่อวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ซึ่งในการจัดหาสิ่งที่เกี่ยวข้องกับโครงการนั้นจะได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน จากผู้ปกครอง วิทยากร หรือได้จากสถานที่ที่เด็กไปทัศนศึกษา

จากการศึกษาลักษณะของการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนขณะดำเนินโครงการ พบว่า บรรยากาศในห้องเรียนเต็มไปด้วยความอบอุ่นและสนุกสนาน ครูเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้อย่างเต็มที่ตามความสนใจ เด็ก ๆ และครูได้ทำงานร่วมกัน เช่น ช่วยกันจัดสภาพแวดล้อมทั้งห้องเรียนให้สอดคล้องกับโครงการที่จัดอยู่ สิ่งแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เห็นได้ชัด คือ ตามผนังห้องได้มีหลักฐานการเรียนรู้และร่องรอยของการดำเนินโครงการตั้งแต่วะยะ

เริ่มต้นโครงการจนถึงระยะสรุปโครงการ เช่น บันทึกรายการประสบการณ์เดิมของเด็ก โยแมงมุมแสดงประเด็นคำถามและกิจกรรมที่เด็กวางแผนจะใช้ในการสืบค้นข้อมูล ผลงานของเด็กทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม นอกจากนี้ตามมุมต่าง ๆ ยังได้จัดหาหนังสือนิทาน สารคดี แผ่นภาพ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ทั้งที่เป็นของจริงและของจำลองที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่จัดไว้ให้เด็กได้ค้นคว้าอีกด้วย

ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อม

1. ในบางโครงการแหล่งข้อมูลหายากและไม่เพียงพอต่อความต้องการของเด็ก เช่น โครงการแมลงทับ ในช่วงแรก ๆ ครูไม่สามารถหาของจริงมาให้เด็กดูได้ ครูประจำชั้นจึงไปขอคำปรึกษาจากผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง และเพื่อนร่วมงาน
2. ผลงานที่เกิดขึ้นขณะดำเนินโครงการมักชำรุดก่อนถึงช่วงจัดแสดงผลงาน เนื่องจากได้รับความสนใจจากเด็กเป็นอย่างมาก ครูจึงแก้ปัญหาโดยการพูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับวิธีการเล่นที่ถูกต้องและช่วยกันดูแลรักษาผลงานนั้น

3.2.6) การวัดและประเมินผลโครงการของโรงเรียนเกษมสุข

จากการศึกษา พบว่า บุคลากรทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในโครงการ คือผู้ที่มีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ เช่น ครูประจำชั้นอนุบาล เด็ก ผู้บริหาร ผู้ปกครอง หรือบุคคลอื่น ๆ ที่เข้าชมโครงการ โดยการประเมินได้พิจารณาคร่าว ๆ ใน 3 ประเด็น คือ 1) การประเมินพัฒนาการของเด็ก ซึ่งได้ยึดหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ของกรมวิชาการเป็นเกณฑ์ในการประเมิน 2) ประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ โดยพิจารณาจากการทำกิจกรรมในการดำเนินโครงการว่าประสบความสำเร็จแค่ไหน มีปัญหาหรืออุปสรรคหรือไม่ 3) การประเมินตนเองของครู โดยครูพิจารณาว่าตนเองยังมีข้อบกพร่องอะไร และมีสิ่งใดที่ตนต้องพัฒนาในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ ซึ่งครูได้เปิดโอกาสให้ผู้บริหารและเพื่อนครูช่วยวิจารณ์ด้วย

การประเมินเกิดขึ้นทุกระยะของโครงการ สิ่งที่เป็นข้อมูลในการวัดและประเมินผลโครงการได้จาก ผลการบันทึกพฤติกรรมและคำพูดของเด็ก ภาพถ่าย การแสดงความคิดเห็นต่อโครงการของผู้ปกครอง ผู้บริหารโรงเรียน เพื่อนร่วมงาน และผลงานของเด็กตลอดโครงการ หลังจากนั้นครูได้ใช้เทคนิคการไตร่ตรองสารนิทัศน์ เช่น การใช้ภาพถ่ายสะท้อนข้อมูล ในการวิเคราะห์และประเมินผลโครงการ และจัดแสดงสิ่งที่ประเมินในรูปแบบของป้ายนิเทศเกี่ยวกับโครงการที่ทำ

ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลโครงการ

ไม่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลโครงการ

3.2.7) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเพื่อนร่วมงานของโรงเรียน

เกษมสุข

จากการศึกษา พบว่า ครูประจำชั้นอนุบาลทุกคนมีความสามัคคีกัน พึ่งพาอาศัยซึ่งกัน และกัน และเนื่องจากโครงการของห้องต่าง ๆ เกิดในช่วงเวลาเดียวกัน ดังนั้นครูในห้องต่าง ๆ จึงมักนำโครงการของห้องตนมาพูดคุยปรึกษากัน ช่วยกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ช่วยกันวิจารณ์โครงการของห้องต่าง ๆ เมื่อครูคนใดไปพบกับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่กำลังเกิดขึ้นในโรงเรียนก็ได้จัดหามาให้เพื่อนร่วมงานที่กำลังทำโครงการนั้น เช่น ครูที่จัดประสบการณ์ในโครงการหมี นำแมงมุมมาให้ครูที่จัดประสบการณ์ในโครงการแมงมุม หรือครูที่จัดประสบการณ์ในโครงการชมพู่ นำสารานุกรมชีวิตสัตว์มาให้แก่ครูที่จัดประสบการณ์ในโครงการหมีและเมื่อทราบว่าโครงการใดต้องการความช่วยเหลือบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนก็ให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ เช่น เป็นวิทยากรรับเชิญหรือเชิญผู้ปกครองในห้องเรียนเป็นวิทยากรให้กับโครงการของห้องเรียนอื่น ช่วยเป็นแหล่งข้อมูลในการตอบปัญหาให้แก่เด็ก ๆ ช่วยติดต่อรถในการไปทัศนศึกษาให้ หรือไปช่วยดูแลเด็กห้องอื่นในการไปทัศนศึกษา เป็นต้น

ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเพื่อนร่วมงาน

ไม่ประสบปัญหาเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเพื่อนร่วมงาน

3.2.8) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองของโรงเรียนเกษมสุข

จากการ พบว่า ผู้ปกครองมีความเข้าใจและเห็นด้วยที่โรงเรียนมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ เนื่องจากมีโอกาสได้เข้าร่วมประชุมชี้แจงและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน การอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาลจัดขึ้นในช่วง Open House ผู้ปกครองสามารถมาเยี่ยมชมห้องเรียนและพูดคุยกับครูประจำชั้นได้ตลอดเวลา อีกทั้งในช่วงที่เด็กได้จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ ผู้ปกครองสังเกตเห็นว่าเด็กมีความสุขมาก ตื่นเต้นกับการเรียนรู้ กระตือรือร้นต่อการทำโครงการ และอยากมาโรงเรียน ดังนั้นเมื่อได้รับจดหมายแจ้งข่าวการเรียนรู้ประจำสัปดาห์ว่าเด็กกำลังทำโครงการหัวเรื่องอะไร ผู้ปกครองจึงให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการอย่างเต็มที่ เช่น ช่วยค้นคว้าข้อมูลมาให้ นำหนังสือ รูปภาพ วีดีโอ หรือสื่อวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการมาให้ เป็นวิทยากรรับเชิญ ช่วยติดต่อประสานงานในการพาเด็กไปทัศนศึกษา หรือไปช่วยดูแลเด็กขณะไปทัศนศึกษาร่วมกับครูประจำชั้น เป็นต้น

ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ไม่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

3.3) ด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการใช้การสอนแบบโครงการของโรงเรียนเกษมสุข

จากการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ผู้บริหารโรงเรียนได้ติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการและนวัตกรรมทางการศึกษาอื่นๆ จากวารสาร งานวิจัย หนังสือตำรา และเอกสารทางวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งยังเข้าร่วมประชุมสัมมนาทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติอีกด้วย ส่วนครูประจำชั้นอนุบาลได้ติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการจากการไปอบรม ดูงานตามโรงเรียนต่างๆทั้งในประเทศและต่างประเทศ แลกเปลี่ยนความรู้ออกไปเพื่อร่วมงาน และสิ่งที่สำคัญคือการได้รับการอบรมจากผู้บริหารอย่างสม่ำเสมอ

ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการของโรงเรียนเกษมสุข

จากการศึกษา พบว่า ครูประจำชั้นอนุบาลไม่ประสบปัญหาในการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการแต่ผู้บริหารโรงเรียนมีความต้องการจะติดตามความเคลื่อนไหวโดยการไปศึกษาดูงานการจัดโครงการในโรงเรียนต่าง ๆ และมักติดขัดด้านเวลาเนื่องจากติดภาระกิจทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน จึงแก้ปัญหาด้วยการอ่านหนังสือและสนทนากับผู้เชี่ยวชาญแทน

2.1.2 โรงเรียนแสนสุข

1) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียนของโรงเรียนแสนสุข

โรงเรียนแสนสุขตั้งอยู่ในเขตใต้ของกรุงเทพมหานคร โรงเรียนก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2529 โดยเปิดทำการสอนในระดับอนุบาล และในปีการศึกษา 2544 เริ่มเปิดสอนในระดับประถมศึกษา ปัจจุบันมีห้องเรียนระดับอนุบาล จำนวน 6 ห้องเรียน ประกอบด้วยห้องเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ชั้นอนุบาลปีที่ 2 และชั้นอนุบาลปีที่ 3 ระดับชั้นละ 2 ห้องเรียน มีครูประจำชั้นอนุบาล

จำนวน 6 คน และครูผู้ช่วย จำนวน 6 คน รวมทั้งสิ้นมีบุคลากรระดับอนุบาล จำนวน 12 คน มีเด็กอนุบาล จำนวน 140 คน อัตราส่วนระหว่างครูต่อเด็ก คือ 1 : 10 – 15

2) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาลของโรงเรียนแสนสุข

ผู้บริหารโรงเรียน เป็นเพศหญิง จบการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาบริหาร การศึกษามีประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนอนุบาลอยู่ในช่วง 11 – 15 ปี ปัจจุบันดำรง ตำแหน่งครูใหญ่

ครูประจำชั้นอนุบาล มีจำนวน 6 คน เป็นเพศหญิงทั้งหมด มีอายุระหว่าง 21–30 ปี จำนวน 4 คน และ 31 – 40 ปี จำนวน 2 คน ครูประจำชั้นอนุบาล จำนวน 4 คน จบ การศึกษาระดับปริญญาตรี โดยจบสาขาการศึกษาปฐมวัย จำนวน 3 คน และจบสาขาอื่น จำนวน 1 คน นอกจากนี้มีครูที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 1 คน และระดับ อนุปริญญา จำนวน 1 คน มีครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน 6 – 10 ปี จำนวน 2 คน และ 11 – 15 ปี จำนวน 1 คน

3) สภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาการจัดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการใช้การสอนแบบโครงการของโรงเรียนแสนสุข

3.1) ด้านนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียนของโรงเรียนแสนสุข

จากการศึกษา พบว่า แนวคิดและจุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอนในระดับ อนุบาล คือ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาให้เด็กเติบโตขึ้นมาอย่างมีความพร้อมในทุก ๆ ด้านทั้ง ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา มีคุณธรรม มีความรักในศิลปะ วัฒนธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยในการจัดหลักสูตรต้อง สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 และหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนได้ยึดหลักการเรียนแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง มีการบูรณาการกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน นอกจากนี้ทาง โรงเรียนยังได้นำนวัตกรรมทางการศึกษามาใช้ เช่น การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้ การสอนแบบโครงการ การสอนภาษาตามแนวธรรมชาติ การสอนแบบ Media Literacy เป็นต้น

สาเหตุที่โรงเรียนนำการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการมา ใช้เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนท่านหนึ่งทำงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดย การใช้การสอนแบบโครงการ จึงได้ใช้โรงเรียนเป็นสนามทดลอง ซึ่งจากการทดลองทำให้เห็น ความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีซึ่งเกิดขึ้นในตัวเด็กอย่างชัดเจน เช่น เด็กเห็นคุณค่าในตัวเองเพิ่ม

ชั้น รู้จักคิดอย่างเป็นกระบวนการ รู้จักการแก้ปัญหา และสามารถค้นหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ดังนั้นทางโรงเรียนจึงได้นำรูปแบบการสอนดังกล่าวมาถ่ายทอดให้ครูประจำชั้นอนุบาล โดยถ่ายทอดอย่างคร่าว ๆ เพื่อให้ครูนำไปทดลองจัดได้อย่างยืดหยุ่นและเป็นอิสระ

โรงเรียนแสนสุขเริ่มนำการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการมาทดลองจัดในปีการศึกษา 2539 โดยยึดแนวทางซึ่ง ดร. วัฒนา มัคคสมัน ซึ่งเป็นผู้บริหารท่านหนึ่งของโรงเรียนคิดขึ้นในช่วงที่ทำงานวิจัย โดยการจัดประสบการณ์แนวทางนี้ได้มาจากการประยุกต์ใช้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการตามแนวทางของ Reggio Emilia และแนวทางของ Lilian G. Katz และ Sylvia C. Chard วัตถุประสงค์ในการสอนแบบโครงการ คือ เพื่อให้เด็กสามารถพัฒนากระบวนการคิดของตนเอง สามารถลงมือปฏิบัติกิจกรรมได้ด้วยตนเอง สามารถแก้ปัญหาได้อย่างเป็นกระบวนการและเพื่อให้เด็กเห็นคุณค่าในตนเอง และในการกำหนดวัตถุประสงค์ได้จัดให้มีการประชุมครูเพื่อกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน

ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาด้านนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียนแสนสุข

ในช่วงแรก ๆ ครูยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ ทำให้การจัดกิจกรรมไม่ค่อยราบรื่น แต่เมื่อครูจัดโครงการไประยะหนึ่งก็จะเกิดความชำนาญ ประกอบกับผู้บริหารโรงเรียนทุกคนให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นครูก็สามารถขอคำปรึกษาแนะนำจากผู้บริหารโรงเรียนได้ตลอดเวลา ทำให้การจัดประสบการณ์ในระยะต่อมาดำเนินไปอย่างราบรื่น

3.2) ด้านการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการของโรงเรียนแสนสุข

3.2.1) กิจกรรมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการของโรงเรียนแสนสุข

จากการศึกษา พบว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการเกิดขึ้นเมื่อเด็กต้องการศึกษาหัวเรื่องใดหัวเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึก โดยทั่วไปทางโรงเรียนได้กำหนดคร่าว ๆ ว่าให้เกิดโครงการภาคเรียนละ 1 โครงการ แต่ไม่ได้มีการกำหนดล่วงหน้าว่าให้โครงการเกิดขึ้นเมื่อใดและใช้ระยะเวลาในการดำเนินโครงการยาวนานแค่ไหน ในขณะที่มีโครงการเกิดขึ้นครูได้จัดเวลาในการดำเนินโครงการโดยแบ่งเวลาจากกิจกรรมประจำวันประมาณวันละ 10 นาที หรือยืดหยุ่นตามความสนใจของเด็กเพื่อจัดโครงการ ในช่วงเวลาอื่นได้ดำเนินกิจกรรมหลักและเรียนเนื้อหาตามหน่วยการเรียนรู้

เกณฑ์ในการคัดเลือกหัวเรื่องของโครงการของครูส่วนใหญ่ คือ เป็นเรื่องที่เด็กส่วนใหญ่ให้ความสนใจ สามารถค้นหาคำตอบได้ ใกล้ตัวเด็ก มีแหล่งข้อมูลที่เพียงพอ เด็กสามารถใช้

ทักษะต่าง ๆ ในการค้นหาคำตอบได้ และหัวเรื่องนั้นต้องมีความสอดคล้องกับหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พ.ศ. 2540 ของกรมวิชาการ โดยทั่วไปแล้วทางโรงเรียนมีความเชื่อว่าโครงการเกิดขึ้นได้ถ้าเด็กได้รับการกระตุ้นจากสภาพแวดล้อม ดังนั้นโครงการที่เกิดขึ้นในโรงเรียนจึงมี 2 ลักษณะ คือ

1. โครงการที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของโรงเรียน เช่น ขณะที่เดินชมธรรมชาติมีเด็กคนหนึ่งทำขนมหล่นลงบนพื้นแล้วเห็นมดหลายตัวมารูมตอมขนม เด็ก ๆ ส่วนใหญ่ในห้องเกิดความสนใจ จึงเป็นที่มาของโครงการมด เป็นต้น

2. โครงการที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น เช่น โรงเรียนจัดชุดอาหารภาคต่าง ๆ ไว้ เมื่อเด็ก ๆ ได้ชิมและชิมอาหารตามชุดต่างๆ แล้วจึงเกิดความสนใจจะทำโครงการขนมเปียกปูน เป็นต้น

อย่างไรก็ตามโครงการทั้ง 2 ลักษณะนี้จะคำนึงถึงความสนใจของเด็กเป็นหลัก ถ้าพบว่าเด็กยังไม่เกิดความสนใจที่จะทำโครงการในหัวเรื่องใดก็จะจัดการเรียนการสอนตามหน่วยปกติ และรอจนกว่าเด็กจะเกิดความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นพิเศษ

ขั้นตอนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะเริ่มต้นโครงการ ระยะพัฒนาโครงการ และระยะสรุปโครงการ โดยโครงการในแนวทางนี้ได้ให้ความสำคัญกับการค้นหาความรู้ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ คือ การตั้งสมมุติฐานและการทดลองเป็นหลัก ดังมีรายละเอียดของโครงการในแต่ละระยะ ดังนี้

ระยะเริ่มต้นโครงการ เมื่อครูสังเกตเห็นความสนใจของเด็กก็ได้นำสิ่งที่เด็กสนใจนั้นกลับมาพูดคุยกันต่อในห้อง ขณะที่สนทนากันเด็ก ๆ จะได้สังเกตเห็นสิ่งที่นำมาอย่างละเอียดโดยครูใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้เด็กสังเกตรายละเอียดของสิ่งที่เขาสนใจยิ่งขึ้น ในขณะเดียวกันครูก็คอยจดบันทึกคำพูดของเด็กและคอยสังเกตระดับความสนใจของเด็กที่มีต่อโครงการด้วย ถ้าพบว่าเด็กส่วนใหญ่ยังให้ความสนใจต่อเรื่องเดิมอยู่และพิจารณาตามเกณฑ์ในการเลือกหัวเรื่องแล้วพบว่าหัวเรื่องนั้นมีแนวโน้มที่สามารถทำได้ ครูและเด็กจึงร่วมกันกำหนดสิ่งที่เด็ก ๆ สนใจนั้นเป็นหัวเรื่องของโครงการ เมื่อได้หัวเรื่องแล้วเด็ก ๆ ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหัวเรื่องของโครงการโดยผ่านการอภิปราย การเล่าเรื่องราว การเขียน และงานศิลปะต่าง ๆ เป็นต้น แล้วให้เด็กนำผลงานนั้นออกมาพูดคุยแลกเปลี่ยนกับเพื่อน ๆ และจัดแสดงไว้ตามมุมต่าง ๆ ในห้องเรียน ในขณะเดียวกันครูประจำชั้นได้ส่งจดหมายแจ้งให้ผู้ปกครองทราบว่าเป็นหัวเรื่องของโครงการในหัวเรื่องอะไร และต้องการความช่วยเหลือใดจากผู้ปกครองบ้าง

ระยะพัฒนาโครงการ เด็ก ๆ และครูประจำชั้นได้ร่วมกันกำหนดประเด็นปัญหาที่จะศึกษา ซึ่งเด็ก ๆ อาจเสนอได้หลายประเด็น แต่ได้เลือกเพียง 1 ประเด็นมาเป็นประเด็นปัญหาหลักในการดำเนินโครงการ หลังจากนั้นเด็ก ๆ ได้ตั้งสมมุติฐานว่าคำตอบของปัญหานั้นน่าจะเป็นอย่างไร โดยให้เด็กวาดรูปเรียงตามลำดับเหตุการณ์ในกระดาษที่ครูแจกให้

ในขณะที่เด็ก ๆ กำลังตั้งสมมุติฐาน ครูได้ใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้เด็กขยายสมมุติฐานให้มีความละเอียดยิ่งขึ้น และจดบันทึกขั้นตอนของสมมุติฐานที่เด็กเล่าให้ฟัง หลังจากนั้นครูให้เด็ก ๆ แต่ละคนนำเสนอสมมุติฐานที่ตนตั้งขึ้น และลงมือทดสอบสมมุติฐานของเด็กแต่ละคน

ครั้งละหนึ่งสมมุติฐานจนครบ เมื่อเด็กสิ้นสุดการทดสอบสมมุติฐานในประเด็นใดก็ได้ร่วมกันตรวจสอบว่าสมมุติฐานที่ตั้งขึ้นนั้นสามารถตอบประเด็นปัญหาที่ตั้งขึ้นได้หรือไม่ ถ้าหลังจากทดสอบสมมุติฐานของเด็กแต่ละคนครบแล้วยังไม่สามารถหาคำตอบได้ เด็ก ๆ จะร่วมกันวางแผนเพื่อแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เช่น การไปทัศนศึกษา การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ที่โรงเรียน การสอบถามจากบุคลากรในโรงเรียนหรือผู้ปกครอง เป็นต้น และหลังจากที่ได้รับความรู้เพิ่มเติมแล้ว เด็ก ๆ ได้ร่วมกันตั้งสมมุติฐานขึ้นใหม่และทดลองสมมุติฐานอีกครั้ง และในกรณีที่สมมุติฐานนั้นสามารถตอบประเด็นปัญหาได้แล้วแต่เด็กยังมีความสนใจในหัวเรื่องนั้นอยู่ก็สามารถตั้งประเด็นปัญหาขึ้นใหม่ได้

ระยะสรุปโครงการเกิดขึ้นเมื่อเด็กสิ้นสุดความสนใจต่อโครงการที่ทำ ในระยะนี้เด็ก ๆ และครูประจำชั้นได้ร่วมกันอภิปรายถึงผลการดำเนินโครงการ ร่วมกันจัดนิทรรศการในห้องเรียน เชิญผู้ปกครองและบุคลากรต่าง ๆ ในโรงเรียน เช่น ผู้บริหารโรงเรียน เด็ก ๆ และครูประจำชั้นห้องเรียนอื่นมาเยี่ยมชมโครงการด้วย

ผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ คือ บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหัวเรื่องของโครงการ

ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับกิจกรรมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

1. บางโครงการได้รับความสนใจจากเด็กมาก จึงต้องใช้เวลาในการดำเนินโครงการนาน ซึ่งบางครั้งอาจส่งผลกระทบต่อการศึกษาเนื้อหาอื่นในหน่วยการเรียนรู้ จึงแก้ไขโดยการแบ่งช่วงเวลาในแต่ละวันไว้สำหรับให้เด็กดำเนินโครงการ ในช่วงเวลาอื่นก็จัดประสบการณ์ตามหน่วยการเรียนรู้

2. ความสนใจในโครงการของเด็กลดลงแต่ยังหาคำตอบของโครงการไม่ได้ เช่น ในโครงการปลา ไม่สามารถสรุปโครงการได้เนื่องจากปลาไม่ออกลูก ครูจึงแก้ปัญหาโดยพยายามกระตุ้นความสนใจของเด็ก และหาแหล่งข้อมูลอื่นที่สามารถให้คำตอบแก่เด็กได้ หรือถ้าไม่สามารถแก้ปัญหาได้ก็มักไปขอคำแนะนำจากผู้บริหาร

3.2.2) บทบาทของครูของโรงเรียนแสนสุข

จากการศึกษาพบว่า ทักษะที่ครูคิดว่าตนจำเป็นต้องมีในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ คือ การสังเกต การจดบันทึก การตั้งคำถาม การค้นคว้าหาความรู้ การกระตุ้นให้เด็กคิดและค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเอง การแก้ปัญหา เป็นต้น นอกจากนี้ครูยังต้องเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น ใฝ่รู้ และต้องพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลาด้วย

เมื่อได้หัวเรื่องของโครงการแล้ว ครูได้ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมโดยการพูดคุยกับเพื่อนร่วมงาน ผู้บริหาร หรือค้นคว้าจากหนังสือ แต่ไม่ได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาของโครงการว่าต้องเป็นไปในทิศทางใด

ในขณะที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการทั้ง 3 ระยะ ครูมีบทบาทเป็นเพียงผู้อำนวยการความสะดวกในการดำเนินโครงการ กระตุ้นให้เด็กคิดประเด็นปัญหา และค้นหาคำตอบ ให้กำลังใจ คอยให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำแก่เด็ก ยอมรับในความคิดเห็นและผลงานของเด็ก คอยเก็บรวบรวมข้อมูลขณะดำเนินโครงการโดยการสังเกต และจดบันทึกพฤติกรรมตลอดจนคำพูดของเด็ก รวบรวมภาพถ่าย ผลงานของเด็ก และเรียนรู้ในขณะดำเนินโครงการไปพร้อมกับเด็ก

ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของครู

ไม่ประสบปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของครู

3.2.3) บทบาทของเด็กของโรงเรียนแสนสุข

จากการศึกษา พบว่า ทักษะที่ครูคิดว่าจำเป็นสำหรับเด็กในการดำเนินโครงการ คือ ทักษะการสื่อสาร การตั้งคำถาม การสังเกต การกล้าแสดงออก การทำงานเป็นกลุ่ม การแก้ปัญหา และที่สำคัญคือการค้นคว้าหาความรู้โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เช่น การตั้งสมมุติฐาน การทดลอง เป็นต้น

เด็กมีความชำนาญในการดำเนินโครงการมาก ดังนั้นในขณะที่มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการทั้ง 3 ระยะ เด็กจึงมีบทบาทสำคัญที่สุดตั้งแต่เป็นผู้กำหนดหัวเรื่องของโครงการ กำหนดประเด็นปัญหาที่สนใจศึกษา และลงมือสืบค้นข้อมูลด้วยตนเองตั้งแต่การตั้งสมมุติฐาน การทดลอง เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นเด็ก ๆ ต้องร่วมมือกันหาแนวทางในการแก้ปัญหานั้น และเมื่อเสร็จสิ้นโครงการแล้ว เด็ก ๆ ได้ร่วมกันจัดนิทรรศการเพื่อแสดงถึงสิ่งที่พวกเขาได้เรียนรู้ตลอดโครงการและร่วมกันประเมินผลโครงการด้วย

ผลงานของเด็กในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ คือ สิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้และประสบการณ์เดิมของเด็กและความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ ผลงานมีทั้งรายบุคคล เช่น การตั้งสมมุติฐาน การจดบันทึกโดยการวาดภาพ ระบายสี เป็นต้น ผลงานรายบุคคล เช่น การสร้างสิ่งประดิษฐ์ และผลงานที่เด็ก ๆ ทั้งห้องร่วมกันทำโดยมีครูเป็นผู้อำนวยการความสะดวก เช่น ผลงานการทดลอง การทำอาหาร และการสร้างสิ่งประดิษฐ์ใหญ่ ๆ ซึ่งมักเป็นสิ่งประดิษฐ์สามมิติ เป็นต้น

ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของเด็ก

1. เด็กบางคนไม่สนใจโครงการที่กำลังทำอยู่ ดังนั้นครูจึงให้อิสระแก่เด็กในการทำสิ่งที่เขาต้องการ เช่น การอ่านหนังสือในมุมนิทาน การเล่นบล็อก เป็นต้น
2. เด็กบางคนไม่กล้าพูด ไม่กล้าแสดงออก ครูจึงไม่รู้ว่าเด็กได้เรียนรู้อะไรจาก

โครงการบ้าง ครูจึงแก้ปัญหาโดยเปิดโอกาสให้เด็กสื่อในสิ่งที่เขาได้เรียนรู้ด้วยวิธีการอื่น ๆ เช่น การวาดภาพ การแสดงบทบาทสมมติ

3.2.4) บทบาทของผู้บริหารของโรงเรียนแสนสุข

จากการศึกษา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาลมีการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด เป็นกันเอง ผู้บริหารได้ให้การสนับสนุนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการอย่างเต็มที่ตั้งแต่การจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินโครงการ ติดต่อแหล่งข้อมูลที่เด็กต้องการไปทัศนศึกษา ติดต่อวิทยากร และร่วมประเมินโครงการ เป็นต้น เมื่อห้องเรียนใดมีโครงการเกิดขึ้นครูประจำชั้นมักมาเล่าให้ผู้บริหารโรงเรียนฟัง และเมื่อเกิดปัญหาในขณะดำเนินโครงการก็สามารถมาขอคำปรึกษาจากผู้บริหารโรงเรียนได้ตลอดเวลา และถ้าพบว่าโครงการนั้นประสบปัญหามากผู้บริหารก็มักไปเข้าร่วมสังเกตโครงการและหาทางแก้ปัญหาให้ด้วย

ในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการให้แก่ผู้ปกครอง พบว่า ทางโรงเรียนได้เผยแพร่ความรู้ในงานปฐมนิเทศ งานปัจฉิมนิเทศ มีการจัดนิทรรศการแสดงผลงานในการทำโครงการ และยังจัดทำจุลสารเผยแพร่ข่าวสารและความรู้อีกด้วย

ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับผู้บริหาร

ไม่ประสบปัญหาเกี่ยวกับผู้บริหารโรงเรียน

3.2.5) การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนแสนสุข

จากการศึกษา พบว่า แหล่งข้อมูลสำหรับเด็กในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ คือ สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเด็ก เช่น ครูประจำชั้น เด็ก ๆ ในห้องเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง วิทยากร สถานที่ที่เด็กไปทัศนศึกษา หนังสือ รูปภาพ สื่อวัสดุของจริง ของจำลอง และวีดีโอ เป็นต้น ในการได้มาซึ่งแหล่งข้อมูลนั้นบุคคลทุกฝ่ายทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เช่น ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง หรือแม้แต่ชุมชนต่างก็มีส่วนร่วมในการจัดหาแหล่งข้อมูลของโครงการทั้งสิ้น

จากการศึกษาลักษณะการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนขณะดำเนินโครงการพบว่า บรรยากาศในห้องเรียนเต็มไปด้วยความรักความอบอุ่นเหมือนบ้าน สภาพแวดล้อมในห้องเรียนมีทั้งส่วนที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่องของโครงการที่เด็กกำลังศึกษาอยู่ และส่วนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาตามหน่วยการเรียนรู้ซึ่งเด็กเรียนควบคู่ไปกับโครงการด้วย โดยในส่วนของโครงการนั้นได้จัดเป็นมุมพิเศษขึ้นมา ในมุมมักประกอบด้วยหนังสือ เอกสาร รูปภาพ สื่อวัสดุอุปกรณ์ทั้งที่เป็นของจริงและของจำลอง เป็นต้น บางครั้งในมุมปกติที่มีอยู่ในห้องเรียน เช่น มุมนิทาน มุมบทบาทสมมุติ ก็อาจเพิ่มหนังสือ หรืออุปกรณ์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าไป หรืออาจดึงหนังสือในมุม

นิทานและอุปกรณ์ในมุมบทบาทสมมุติมาไว้ในโครงการก็ได้ นอกจากนี้ยังมีการนำผลงานของเด็ก รวมทั้งภาพถ่ายของเด็กขณะดำเนินโครงการมาจัดไว้ตามมุมต่าง ๆ ในห้องเรียนอีกด้วย

ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อม

1. บางโครงการไม่สามารถพาเด็กไปทัศนศึกษาในสถานที่ที่เด็กต้องการได้ ครูจึงต้องหาแหล่งข้อมูลอื่น
2. การจัดโครงการในช่วงแรกๆ เด็กไม่ให้ความสนใจต่อมุมประสบการณ์เกี่ยวกับโครงการที่ครูจัดขึ้น ครูจึงแก้ปัญหาโดยการเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดมุมประสบการณ์เพิ่มขึ้น และจัดสื่อวัสดุอุปกรณ์ให้เด็กมีความสะดวกในการเข้ามาเล่นในมุมมากขึ้น

3.2.6) การวัดและประเมินผลโครงการของโรงเรียนแสนสุข

จากการศึกษา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนได้กำหนดเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลโครงการโดยใช้หลักการ 9 ประการของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แนวทางนี้เป็นเกณฑ์ในการตรวจสอบ ดังนี้

1. เด็กศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึกลงในรายละเอียดของเรื่องนั้น ด้วยกระบวนการคิดและแก้ปัญหาของเด็กเองจนพบคำตอบที่ต้องการหรือไม่
2. เรื่องที่ศึกษากำหนดโดยเด็กเองหรือไม่
3. ประเด็นที่ศึกษาหรือปัญหาเกิดจากข้อสงสัยหรือปัญหาของเด็กเองหรือไม่
4. เด็กมีโอกาสได้มีประสบการณ์ตรงกับเรื่องที่ศึกษาโดยการสังเกตอย่างใกล้ชิดจากแหล่งความรู้เบื้องต้นหรือไม่
5. ระยะเวลาในการสอนยาวนานอย่างเพียงพอตามความสนใจของเด็กหรือไม่
6. เด็กได้ประสบทั้งความล้มเหลวและความสำเร็จในการศึกษาตามกระบวนการแก้ปัญหาของเด็กเองหรือไม่
7. ความรู้ใหม่ที่ได้จากกระบวนการศึกษาและการแก้ปัญหาของเด็ก เป็นสิ่งที่เด็กใช้กำหนดประเด็นศึกษาขึ้นใหม่ หรือใช้ปฏิบัติกิจกรรมที่เด็กต้องการหรือไม่
8. เด็กได้นำเสนอกระบวนการศึกษาและผลงานต่อคนอื่นหรือไม่
9. ครูไม่ใช่ผู้ถ่ายทอดความรู้หรือกำหนดกิจกรรมให้เด็กทำ แต่เป็นผู้กระตุ้นให้เด็กใช้ภาษาหรือสัญลักษณ์อื่น ๆ เพื่อจัดระบบความคิด และสนับสนุนให้เด็กใช้ความรู้ทักษะที่มีอยู่คิดแก้ปัญหาด้วยตัวเองหรือไม่

ในการวัดและประเมินผลโครงการครูได้พิจารณาว่าโครงการที่จัดนั้นสอดคล้องกับหลักการ 9 ประการที่กล่าวมาข้างต้นหรือไม่ แต่ยังไม่มีการประเมินผลออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร ผลที่ได้ถูกนำไปใช้เป็นข้อมูลส่วนหนึ่งในการประเมินผลการเรียนในปลายภาคการศึกษา

ตามเกณฑ์การประเมินผลการเรียนการสอนของหลักสูตรและเป็นข้อมูลในการพิจารณาปรับปรุงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการให้ดีขึ้นในครั้งต่อไป

สิ่งที่ใช้เป็นข้อมูลในการวัดและประเมินผลโครงการประกอบด้วย ภาพถ่าย ผลการบันทึกพฤติกรรมและคำพูดของเด็กในขณะดำเนินโครงการ ผลการสัมภาษณ์พูดคุยกับเด็กและผลงานทุกชิ้นของเด็กที่ได้ทำมาตลอดโครงการ โดยผู้มีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลคือ บุคลากรทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในโครงการ เช่น เด็ก ๆ ในห้องเรียน ครูประจำชั้นอนุบาล ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง และบุคคลอื่น ๆ ที่เข้าชมโครงการ เป็นต้น

ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลโครงการ

ครูบางคนไม่ทราบว่าต้องประเมินผลอะไร และประเมินผลอย่างไร ครูจึงแก้ปัญหาโดยการไปขอคำแนะนำจากผู้บริหารโรงเรียน

3.2.7) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูประจำชั้นและเพื่อนร่วมงานของโรงเรียนแสนสุข

จากการศึกษา พบว่า ครูประจำชั้นอนุบาลและเพื่อนร่วมงานมีทัศนคติที่ดีต่อกัน ในขณะที่มีโครงการเกิดขึ้นครูประจำชั้นอนุบาลและครูผู้ช่วยได้ทำงานประสานกันอย่างใกล้ชิด เช่น เมื่อเด็ก ๆ แต่ละคนตั้งสมมุติฐานเสร็จเรียบร้อยแล้วครูประจำชั้นอนุบาลและครูผู้ช่วยได้ช่วยกันเก็บรวบรวมผลงานเหล่านั้นและนำมาจัดกลุ่มสมมุติฐานที่ใกล้เคียงกัน และปรึกษากันเกี่ยวกับการจัดลำดับการทดลองของแต่ละสมมุติฐาน เป็นต้น และบางครั้งก็แบ่งหน้าที่กันทำงาน เช่น ครูประจำชั้นเป็นผู้สนทนากับเด็กเกี่ยวกับโครงการที่ทำ ในขณะที่ครูผู้ช่วยคอยจดบันทึกบทสนทนาที่เกิดขึ้น เป็นต้น

นอกจากนี้ในขณะที่ยังดำเนินโครงการครูประจำชั้นอนุบาลยังได้รับความร่วมมือและความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ จากบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียนด้วย เช่น การให้คำปรึกษา ช่วยจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ในการทดลอง เป็นวิทยากรรับเชิญ ให้กำลังใจ ช่วยแก้ปัญหา และบางครั้งยังช่วยถ่ายภาพขณะเด็กกำลังทำกิจกรรม เป็นต้น

ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเพื่อนร่วมงาน

ไม่ประสบปัญหาเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเพื่อนร่วมงาน

3.2.8) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองของโรงเรียนแสนสุข

จากการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นด้วยที่โรงเรียนนำการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการมาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็ก และการสอนแนวทางนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้ปกครองตัดสินใจพาเด็กมาเข้าเรียนที่โรงเรียนแห่งนี้ เพราะเมื่อผู้ปกครองมาเยี่ยมชมโรงเรียนก่อนที่จะพาเด็กมาสมัครเรียน ผู้บริหารโรงเรียนได้ชี้แจงแนวทางการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนพร้อมทั้งนำตัวอย่างการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการมาแนะนำแก่ผู้ปกครอง ดังนั้นเมื่อผู้ปกครองทราบว่าลูกของตนกำลังทำโครงการเรื่องใดจึงให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ เช่น พุดคุย แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับโครงการกับเด็กที่บ้าน นำหนังสือ สื่อวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่องของโครงการมาให้ เป็นวิทยากรรับเชิญ เช่น ในขณะที่เด็ก ๆ ในห้องเรียนหนึ่งกำลังจัดประสบการณ์ในโครงการขนมเปียกปูน คุณแม่ของเด็กคนหนึ่งในห้องเรียนได้มาสอนเด็ก ๆ ทำขนมเปียกปูน นอกจากนี้เมื่อมีเวลาว่างผู้ปกครองบางท่านก็ได้พาเด็กไปเที่ยวในสถานที่ที่มีเกี่ยวข้องกับโครงการที่เด็กกำลังศึกษาอยู่ เช่น ขณะที่เด็กกำลังทำโครงการเรื่องเกวียน ผู้ปกครองบางคนได้พาเด็กไปดูเกวียนตามทุ่งนา เป็นต้น

ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ไม่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

3.3) ด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ

จากการศึกษา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาลมีวิธีการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการที่คล้ายคลึงกัน คือ การเข้ารับการอบรม ดูงานจากโรงเรียนต่าง ๆ หรือศึกษาจากตำรา วารสาร หรือเอกสารทางวิชาการ และยังติดตามความเคลื่อนไหวจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนด้วย

ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ

จากการศึกษา พบว่า ปัญหาด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ คือ ครูประจำชั้นอนุบาลไม่มีเวลาในการหาความรู้เพิ่มเติม จึงได้แก้ไขโดยสอบถามจากผู้บริหารโรงเรียน

2.2 โรงเรียนที่มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการน้อยกว่า 1 ปี : โรงเรียนแสนสนุก

2.2.1 โรงเรียนแสนสนุก

1) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียนแสนสนุก

โรงเรียนแสนสนุกตั้งอยู่ในเขตตะวันออกเฉียงเหนือของกรุงเทพมหานคร เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปัจจุบันมีห้องเรียนระดับอนุบาล จำนวน 11 ห้องเรียน แบ่งเป็นชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 3 ห้องเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 2 และชั้นอนุบาลปีที่ 3 ระดับชั้นละ 4 ห้องเรียน มีครูผู้สอนชั้นอนุบาลรวมทั้งสิ้น 21 คน มีเด็กอนุบาล จำนวน 225 คน อัตราส่วนระหว่างครูต่อเด็ก คือ 1 : 15 และเป็นโรงเรียนเครือข่ายของแนวคิด Reggio Emilia

2) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาลของโรงเรียนแสนสนุก

ผู้บริหารโรงเรียน เป็นเพศหญิง จบการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา มีประสบการณ์การทำงานรวม 29 ปี ปัจจุบันดำรงตำแหน่งครูใหญ่

ครูประจำชั้นอนุบาล เป็นเพศหญิง จำนวน 2 คน มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย มีประสบการณ์การทำงานเป็นครูประจำชั้นอนุบาลอยู่ในช่วง 11 - 15 ปี

3) สภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาการจัดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการของโรงเรียนแสนสนุก

3.1) ด้านนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียนแสนสนุก

จากการศึกษา พบว่า แนวคิดและจุดมุ่งหมายหลักในการจัดการเรียนการสอนในระดับอนุบาล คือ การเตรียมความพร้อมเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการครบทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา โดยในการจัดการเรียนการสอนนั้นได้คำนึงถึงพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 และหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ของกรมวิชาการด้วย

สาเหตุที่โรงเรียนจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนได้ไปเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการสอนแบบโครงการ แล้วเห็นว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการเป็นแนวทางในการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และเน้นให้เด็กได้ค้นหาความรู้โดยการสืบเสาะหาความรู้ด้วยตนเอง และเด็กได้ทำงานร่วมกัน ดังนั้นเมื่อกลับมาที่โรงเรียน ผู้บริหารจึงนำสิ่งที่ได้อบรมมาปรึกษาหารือกับครู ในที่สุดก็ตกลงกันว่าโรงเรียนจะเข้าไปเป็นเครือข่ายของแนวคิด Reggio ที่ใช้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการเป็นแนวทางหลักแนวทางหนึ่งในการจัดการเรียนการสอน เมื่อตกลงกันแล้วผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาล จำนวน 6 คน ได้ไปเข้ารับการอบรมแล้วนำมาถ่ายทอดให้กับเพื่อนครูเพื่อนำโครงการมาจัดที่โรงเรียน

วัตถุประสงค์ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงได้ยึดวัตถุประสงค์ตามหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 เป็นหลัก และได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนากระบวนการคิด การลงมือปฏิบัติกิจกรรม และการแสดงออกซึ่งจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของเด็กเป็นพิเศษ และในการกำหนดวัตถุประสงค์ได้จัดให้มีการประชุมครูเพื่อกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน

ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาด้านนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียนแสนสนุก

ในระยะแรก ๆ ที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ ครูประจำชั้นอนุบาลต้องไปเข้ารับการอบรมและศึกษาดูงานจากโรงเรียนต้นแบบ ผู้ปกครองจึงไม่ค่อยพอใจที่ครูต้องไปเข้ารับการอบรมบ่อย ๆ ดังนั้นทางโรงเรียนจึงแก้ไขโดยการชี้แจงให้ผู้ปกครองทราบถึงสาเหตุที่ต้องส่งครูไปเข้ารับการอบรม และมอบหมายให้ครูผู้ช่วยเป็นผู้ดูแลชั้นเรียนแทน

3.2) ด้านการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการของโรงเรียนแสนสนุก

3.2.1) กิจกรรมในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ของโรงเรียนแสนสนุก

จากการศึกษา พบว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการนั้นเกิดขึ้นเมื่อเด็กให้ความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นพิเศษ โดยทั่วไปทางโรงเรียนได้กำหนดคร่าว ๆ ว่าจะให้มีโครงการภาคเรียนละ 2 โครงการ ใช้เวลาในแต่ละโครงการประมาณ 1 เดือน แต่อาจใช้เวลามากกว่าหรือน้อยกว่านี้ได้ โดยยืดหยุ่นตามเวลาและความต้องการของเด็ก ในด้านการจัดเวลาในการดำเนินโครงการพบว่า มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการหลังจากที่จัดกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมในแต่ละวันเสร็จสิ้นแล้ว

แต่ถ้าวันใดเด็กให้ความสนใจกับโครงการมากและกิจกรรมที่ต้องใช้เวลานาน อาจให้เด็ก
ดำเนินโครงการทั้งวันได้

เมื่อครูเห็นว่าเด็กให้ความสนใจกับเรื่องใดเป็นพิเศษ ครูได้พิจารณาหัวเรื่องนั้นตาม
เกณฑ์ คือ เป็นเรื่องที่เด็กทั้งห้องหรือเด็กส่วนใหญ่สนใจ เด็กมีโอกาสร่วมมือกันทำงาน ได้
ประยุกต์ใช้ทักษะต่าง ๆ และค้นหาข้อมูลด้วยตนเอง หัวเรื่องมีความสอดคล้องกับหลักสูตรก่อน
ประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ของกรมวิชาการ และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามี
ส่วนร่วมในโครงการได้

ขั้นตอนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการแบ่งออก
เป็น 3 ระยะ คือ ระยะเริ่มต้นโครงการ ระยะพัฒนาโครงการ และระยะสรุปโครงการ กิจกรรม
ในแต่ละระยะมีรายละเอียด ดังนี้

ในระยะเริ่มต้นโครงการ ครูและเด็ก ๆ ได้ถ่ายทอดประสบการณ์เดิมที่แต่ละคนมี
เกี่ยวกับโครงการที่ทำโดยผ่านการสนทนาและงานศิลปะ มีการตั้งคำถามที่เด็กสงสัย และใน
ขณะที่ครูและเด็ก ๆ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ครูและเด็กได้ร่วมกันทำไยมงมูม
หรือบันทึกรายการเพื่อบันทึกสิ่งที่เด็ก ๆ เล่าข้อสงสัยที่ต้องการค้นหาคำตอบ หรือการวางแผน
กิจกรรมที่ต้องการทำในโครงการ บางครั้งเด็ก ๆ ได้ร่วมกันเขียนจดหมายถึงผู้ปกครองเพื่อแจ้ง
ให้ทราบว่า ขณะนี้เด็ก ๆ กำลังเรียนหัวเรื่องอะไร และอยากขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง
อย่างไร ถึงแม้ว่าเด็กได้มีส่วนร่วมในการคิดกิจกรรม แต่เนื่องจากเป็นปีแรกที่เด็ก ๆ เริ่มทำ
โครงการ ดังนั้นกิจกรรมหลัก ๆ จึงมาจากครู

ระยะพัฒนาโครงการ เด็ก ๆ ได้ลงมือสืบค้นข้อมูลเพื่อหาคำตอบของข้อคำถามที่
เด็กสงสัย อาจค้นหาคำตอบโดยการไปทัศนศึกษานอกสถานที่ การสัมภาษณ์วิทยากร
ผู้เชี่ยวชาญ หรือค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมจากหนังสือ เด็ก ๆ ได้เรียนรู้จากการสร้างสิ่งประดิษฐ์ที่
เกี่ยวข้องกับโครงการ เช่น การสร้างร้ว เป็นต้น และเด็กได้แสดงออกถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ผ่าน
ทางศิลปะ การเขียนแผนภูมิ การแสดงบทบาทสมมติ การทำหนังสือนิทาน การแต่ง
คำคล้องจอง การทำอาหาร อย่างไรก็ตามในขณะที่เด็กค้นหาคำตอบ อาจมีการตั้งคำถามใน
สิ่งที่เด็กอยากรู้เพิ่มเติมได้

ระยะสรุปโครงการ ครูและเด็กได้ร่วมกันสรุปผลโครงการ จัดนิทรรศการ และเชิญ
บุคคลภายนอก เช่น ผู้ปกครอง มาร่วมชมโครงการ และเนื่องจากเป็นช่วงที่โรงเรียนอยู่ใน
โครงการวิจัยเครือข่ายครูปฐมวัยตามแนวคิด Reggio ดังนั้นโครงการที่เด็กทำจึงได้นำไปจัด
นิทรรศการเผยแพร่ตามสถานที่ต่าง ๆ ด้วย

ผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ
ประกอบด้วยบุคคลหลายฝ่าย เช่น ครูประจำชั้นอนุบาล เพื่อนครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง เป็นต้น

ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ ต้องใช้เวลาในการดำเนินโครงการมาก ครูได้แก้ปัญหาโดยการนำเนื้อหาตามหน่วยการเรียนรู้และทักษะที่สอดคล้องกับโครงการสอดแทรกเข้าไปในโครงการที่ทำ เช่น เรื่องระเบียบวินัย การเก็บของ การแบ่งปัน เป็นต้น หรือบางครั้งอาจสอดแทรกทักษะที่ขาดหายไปให้เด็กในตอนเช้าหรือตอนบ่ายที่เด็กว่าง

3.2.2) บทบาทของครูของโรงเรียนแสนสุข

จากการศึกษาพบว่า ทักษะที่ครูคิดว่าตนจำเป็นต้องมีในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ คือ ทักษะในการค้นหาความรู้ การตั้งคำถาม การสังเกต การรวบรวมสารนิทัศน์ นอกจากนี้ยังพบว่า ทักษะที่ครูต้องใช้เพิ่มขึ้นจากการสอนแบบเดิม คือ การจดบันทึก การกระตุ้นให้เด็กค้นหาความรู้ด้วยตนเอง และการจัดแสดงนิทรรศการ

เมื่อได้หัวเรื่องของโครงการแล้ว ครูได้เริ่มค้นหาความรู้เพิ่มเติมในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่ทำ แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนร่วมงาน จัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ มีการวางแผนคร่าวๆ เกี่ยวกับกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นในโครงการ และจดบันทึกย่อ ๆ ไว้เตือนความทรงจำ และจากการศึกษายังพบว่าในขณะที่มีการดำเนินโครงการในระยะเริ่มต้นโครงการ ระยะพัฒนาโครงการ และระยะสรุปโครงการ ครูได้เปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำ อำนวยความสะดวกในการจัดโครงการให้แก่เด็ก คอยกระตุ้นให้เด็กได้คิดวางแผนแก้ปัญหา และลงมือค้นหาความรู้ด้วยตนเอง และในขณะที่เด็กกำลังดำเนินโครงการ ครูได้คอยสังเกต จดบันทึก ถ่ายภาพ และรวบรวมหลักฐานการเรียนรู้ของเด็กด้วย

ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของเด็ก

ครูบางคนขาดความรู้และประสบการณ์ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ เนื่องจากมีครูเพียง 6 คน ที่มีโอกาสเข้ารับการอบรมในโครงการวิจัยเครือข่ายครูปฐมวัยตามแนวคิดของ Reggio Emilia โดยตรง ดังนั้นครูที่เหลือจึงได้รับการถ่ายทอดจากเพื่อนครูอีกทอดหนึ่ง ซึ่งปัญหานี้ทางโรงเรียนมีแนวทางแก้ปัญหาโดยการจับคู่ครูที่ไปเข้ารับการอบรมและครูที่ไม่ได้ไปเข้ารับการอบรม นอกจากนี้ยังส่งครูไปศึกษาดูงานตามที่ต่างๆ เมื่อมีโอกาส

3.2.3) บทบาทของเด็กของโรงเรียนแสนสนุก

จากการศึกษา พบว่า ทักษะที่ครูคิดว่าจำเป็นสำหรับเด็กในการดำเนินโครงการ คือ การวางแผน การสังเกต การสื่อสาร การตั้งคำถาม การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการค้นหาความรู้ด้วยตนเอง

บทบาทของเด็กในระยะเริ่มต้นโครงการ ระยะพัฒนาโครงการ และระยะสรุปโครงการ คือ การค้นหาหัวข้อเรื่องที่ต้องการทำโครงการ วางแผนขอบเขตของเนื้อหาและกิจกรรม โดยผ่านการตั้งคำถาม ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อของโครงการออกมาในลักษณะต่างๆ เช่น การสนทนา งานเขียน งานศิลปะ เป็นต้น เด็กสามารถมีส่วนร่วมในการนำสิ่งที่เกี่ยวข้องกับโครงการมาจากบ้าน นอกจากนี้เด็ก ๆ ยังมีบทบาทในการค้นหาความรู้ในข้อคำถามที่ตนเองหรือเพื่อนตั้งขึ้น โดยใช้วิธีการสืบค้นที่หลากหลาย เช่น การไปทัศนศึกษา การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ การสำรวจ การทดลอง การค้นคว้าจากหนังสือ และการสร้างสิ่งประดิษฐ์ตามจินตนาการ เป็นต้น และเมื่อโครงการสิ้นสุด เด็ก ๆ ได้มีบทบาทในการสรุปความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการดำเนินโครงการ ร่วมคัดเลือกผลงาน และจัดนิทรรศการเผยแพร่โครงการแก่บุคคลภายนอก แต่เนื่องจากเด็กยังไม่มีความชำนาญในการดำเนินโครงการ จึงต้องอาศัยความช่วยเหลือและคำแนะนำจากครูค่อนข้างมาก

ลักษณะผลงานของเด็กในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในแนวคิดของ Reggio Emilia เน้นไปทางด้านผลงานทางศิลปะ เช่น การวาดภาพ ระบายสี การปั้น การสร้างสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ที่มีหรือได้รับมา ผลงานที่ได้จึงมีทั้งผลงานรายบุคคล รายกลุ่ม และผลงานที่เด็ก ๆ ทำร่วมกับครู

ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของเด็ก

ในระยะแรก ๆ เด็กยังไม่รู้บทบาทของตนเองในการดำเนินโครงการ บางครั้งเด็กไม่กล้าแสดงความคิดเห็นหรือแสดงสิ่งที่เขารู้หรือได้เรียนรู้ออกมา และความสนใจในโครงการของเด็กมักขึ้นอยู่กับความน่าสนใจของกิจกรรมและอารมณ์ของเด็กในแต่ละวัน ครูมีแนวทางแก้ปัญหาโดยพยายามกระตุ้นให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น ให้กำลังใจ เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกในแนวทางที่หลากหลาย เช่น การแสดงออกถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ผ่านการสนทนา ศิลปะ เป็นต้น และให้เด็ก ๆ ชักชวนกันเองมากขึ้น

3.2.4) บทบาทของผู้บริหารของโรงเรียนแสนสนุก

จากการศึกษา พบว่า ในระยะแรกผู้บริหารโรงเรียนมุ่งเน้นที่การให้ความรู้กับครูโดยส่งครูไปเข้ารับการอบรมและศึกษาดูงานจากโรงเรียนต้นแบบ และเมื่อครูนำการสอนแบบโครงการมาจัดในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการให้การสนับสนุนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้องค์ประกอบโครงการ โดยอนุญาตให้เด็กใช้อาคารสถานที่ภายในโรงเรียนในการสืบค้นข้อมูล อนุมัติจดหมายให้เด็กไปทัศนศึกษานอกสถานที่ อนุญาตให้ครูเบิกจ่ายค่าสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินโครงการได้ตามความต้องการ ให้ค่าปรึกษา ให้กำลังใจแก่ครู และติดตามผลของโครงการจากรายงานการนิเทศซึ่งกันและกันของครู การเยี่ยมชมห้องเรียน และจากแผนการสอน มีการส่งเสริมการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการสอนแบบโครงการให้แก่ครูประจำชั้นอนุบาล โดยส่งครูไปเข้ารับการอบรมและดูงานตามโรงเรียนต้นแบบ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้องค์ประกอบโครงการให้แก่ผู้ปกครองโดยจัดประชุมชี้แจงในช่วงวันปฐมนิเทศ เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามาเยี่ยมชมห้องเรียน และภายในโรงเรียนได้มีการจัดนิทรรศการโครงการที่เด็ก ๆ ได้ทำเสร็จสิ้นไปแล้วด้วย

ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้องค์ประกอบโครงการต้องใช้งบประมาณมากกว่าการสอนตามหน่วยการเรียนรู้ เช่น การไปทัศนศึกษา แนวทางแก้ปัญหาคือทางโรงเรียนได้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมด และได้เปลี่ยนแผนการทัศนศึกษาในสถานที่ใกล้เคียง ๆ ที่ต้องใช้จ่ายสูง เป็นสถานที่ใกล้เคียงโรงเรียนที่สามารถให้ข้อมูลที่เด็กต้องการได้

3.2.5) การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนแสนสนุก

จากการศึกษา พบว่า แหล่งข้อมูลสำหรับเด็กในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้องค์ประกอบโครงการประกอบด้วย ครู เด็ก ๆ ในห้องเรียน ผู้ปกครอง วิทยากร สถานที่ที่เด็กไปทัศนศึกษา หนังสือ สื่อวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ และแม้ว่าครูประจำชั้นอนุบาลคือผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดในการจัดหาแหล่งข้อมูล แต่บางครั้งเพื่อนครู ผู้ปกครอง และผู้บริหารโรงเรียนก็มีส่วนให้การสนับสนุนด้วย

จากการศึกษาลักษณะการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนขณะดำเนินโครงการพบว่า ในกรณีที่หน่วยการเรียนรู้และโครงการมีความสอดคล้องกัน ได้จัดสภาพแวดล้อมทั้งห้องเรียนให้ผสมผสาน กลมกลืนเป็นเรื่องเดียวกัน แต่ถ้าหน่วยการเรียนรู้และโครงการเป็นคนละเรื่องกัน ได้แบ่งแยกบางมุมในห้องเรียนเพื่อจัดเป็นมุมโครงการ โดยอาจตั้งนิทาน หรืออุปกรณ์บางอย่างในห้องเรียนที่สอดคล้องกับโครงการที่ทำมาไว้ในมุมนี้ หรือบางครั้งอาจเพิ่มหรือเปลี่ยนอุปกรณ์

บางอย่างในมุมมองต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับโครงการมากยิ่งขึ้น เช่น ในมุมมองนิทาน มุมบทบาทสมมุติ เป็นต้น นอกจากนี้ได้จัดแสดงผลงานของเด็กทั้งผลงานรายบุคคล และผลงานรายกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับโครงการไว้ตามมุมมองต่าง ๆ ในห้องเรียนด้วย

ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อม

บางครั้งครูไม่สามารถพาเด็กไปทัศนศึกษานอกสถานที่ที่เด็กต้องการได้ เพราะอาจเกิดอันตรายกับเด็ก ดังนั้นครูจึงแก้ปัญหาโดยการหาหนังสือ ภาพถ่าย หรือวีดีทัศน์มาให้เด็กชมแทน และในโครงการต่อไปจะพยายามจัดหาสื่อต่าง ๆ ให้มากขึ้น

3.2.6) การวัดและประเมินผลโครงการของโรงเรียนแสนสนุก

จากการศึกษา พบว่า ทางโรงเรียนไม่ได้กำหนดเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลโครงการที่แน่นอนเอาไว้ และไม่ได้ประเมินผลโครงการออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร แต่เป็นเพียงการประเมินคร่าว ๆ จากภาพรวมว่า กระบวนการทำโครงการเป็นอย่างไร บุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น เด็ก ผู้ปกครอง ผู้บริหาร และตัวครูประจำชั้นเองมีความคิดเห็นอย่างไรต่อโครงการ โครงการประสบความสำเร็จหรือไม่ มีข้อบกพร่องที่จุดใดบ้าง เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงโครงการในครั้งต่อไป โดยสิ่งที่นำมาประเมินได้มาจากสิ่งที่ได้พบเห็นและหลักฐานการดำเนินโครงการตั้งแต่ระยะเริ่มต้นโครงการจนกระทั่งสิ้นสุดโครงการ เช่น บันทึกการสังเกต บันทึกบทสนทนาของเด็ก ภาพถ่าย ผลงานของเด็ก แผนการสอนที่จัดทำไว้คร่าว ๆ และความคิดเห็นของผู้ปกครองซึ่งได้รับจากใบข่าวสารที่ตอบกลับมา และจากการเยี่ยมชมโครงการ ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลโครงการทุกระยะได้นำไปประเมินรวมกับเกณฑ์ในการประเมินผลตามหลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติในปลายภาคการศึกษาต่อไป

ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลโครงการ

ทางโรงเรียนขาดเกณฑ์ที่แน่นอนในการวัดและประเมินผลโครงการ ทำให้ครูไม่รู้ว่าจะต้องประเมินโครงการในด้านใดบ้าง แนวทางแก้ปัญหา คือ ทางโรงเรียนจะกำหนดแนวทางในการประเมินผลโครงการให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น

3.2.7) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเพื่อนร่วมงานของโรงเรียน

แสนสนุก

จากการศึกษาพบว่า ครูประจำชั้นอนุบาลและเพื่อนร่วมงานมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เมื่อห้องเรียนใดมีโครงการเกิดขึ้น เพื่อนห้องอื่นก็ให้คำปรึกษา แนะนำ ให้ยืมสื่อวัสดุอุปกรณ์ บางครั้งก็มาเป็นวิทยากรรับเชิญให้ นอกจากนี้ทางโรงเรียนยังจัดให้มีระบบบัดดี้ คือ ให้ครูจับคู่เพื่อนิเทศการสอนซึ่งกันและกัน โดยมีหัวหน้าระดับสายชั้นคอยดูแลอีกชั้นหนึ่ง ส่วนผู้บริหารโรงเรียนจะคอยนิเทศติดตามผลอยู่รอบนอก เช่น เยี่ยมชมห้องเรียน ตรวจสอบแผนการสอน และรับรายงานผลการนิเทศซึ่งกันและกันของครูประจำชั้นอนุบาล

ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเพื่อนร่วมงาน

ไม่ประสบปัญหาเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเพื่อนร่วมงาน

3.2.8) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองของโรงเรียนแสนสนุก

จากการศึกษา พบว่า ในช่วงแรกๆ ผู้ปกครองไม่พอใจที่ครูประจำชั้นต้องไปอบรมบ่อยๆ แต่ต่อมาเมื่อเด็กได้ทำโครงการผู้ปกครองก็เห็นความเปลี่ยนแปลงในตัวลูก และพอใจที่เห็นลูกของเขามีพัฒนาการที่ดีขึ้น มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ เมื่อกลับไปถึงบ้านก็ได้เล่าเรื่องราวเกี่ยวกับโครงการที่กำลังทำให้ผู้ปกครองฟัง ดังนั้น ในระยะต่อมาเมื่อผู้ปกครองทราบว่าเด็กกำลังทำโครงการเรื่องอะไรจึงให้ความร่วมมือเต็มที่ เช่น ช่วยพูดคุยกับลูกเกี่ยวกับโครงการที่ทำ ให้ยืมวัสดุอุปกรณ์หรือหนังสือที่เกี่ยวข้องกับโครงการ บางครั้งถ้าผู้ปกครองทำงานอยู่ในสถานที่ที่เด็กต้องการไปทัศนศึกษาก็ได้ช่วยติดต่อประสานงานหรือมาเป็นวิทยากรให้ที่โรงเรียน นอกจากนี้ยังมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการโดยการแสดงความคิดเห็นผ่านทางจดหมายข่าวสารหรือชมนิทรรศการโครงการของเด็กด้วย

ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ไม่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

3.3) ด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการของโรงเรียนแสนสนุก

จากการศึกษา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาลได้ติดตามความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการโดยการไปเข้ารับการอบรม ศึกษาดูงานจากโรงเรียนต้นแบบ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับโครงการกับโรงเรียนอื่นที่อยู่ในโครงการเครือข่ายเดียวกัน ในขณะที่เดียวกันทางโรงเรียนก็มีโอกาสเผยแพร่โครงการที่ทำแก่ชุมชนภายนอกโรงเรียนด้วย เช่น จัดนิทรรศการร่วมกับโรงเรียนที่อยู่ในเครือข่ายอื่นในงานมหกรรมทางการศึกษาต่างๆ

ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ

ไม่ประสบปัญหาด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์
การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตัวอย่างประชากร 57 โรงเรียน และโรงเรียนกรณีตัวอย่าง 3 โรงเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตัวอย่างประชากร 57 โรงเรียน และโรงเรียนกรณีตัวอย่าง 3 โรงเรียน
สามารถประมวลผลได้ดังตารางที่ 57

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 57 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลทั่วไป	ตัวอย่างประชากร	โรงเรียนกรณีตัวอย่าง		
		โรงเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้การสอนแบบโครงการ น้อยกว่า 1 ปี	โรงเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป	
<p>ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ</p> <p>1. ด้านนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน</p> <p>1.1 แนวคิดและจุดมุ่งหมายหลักในการจัดการเรียนการสอน</p>	<ul style="list-style-type: none"> - โรงเรียนส่วนใหญ่มีแนวคิดหลักในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการเรียนรู้อย่างมีความสุข การเรียนรู้จากการคิดและการปฏิบัติจริง การเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น และแนวทางตามหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พ.ศ. 2540 - จุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนส่วนใหญ่ คือ เพื่อให้เด็กสามารถช่วยเหลือตัวเองในชีวิตประจำวันได้ เพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กก่อนจะเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และเพื่อเตรียมให้เด็กให้พร้อมในการดำเนินชีวิตในอนาคต 	<p>โรงเรียนแสนสนุก</p> <ul style="list-style-type: none"> - แนวคิดและจุดมุ่งหมายหลักในการจัดการเรียนการสอน คือ การอบรมเลี้ยงดูและการเตรียมความพร้อมเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา - แนวทางการสอนที่โรงเรียนยึดถือคือ Reggio Emilia 	<p>โรงเรียนเกษมสุข</p> <ul style="list-style-type: none"> - แนวคิดและจุดมุ่งหมายหลักในการจัดการเรียนการสอน คือ การอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็ก เพื่อให้เด็กเติบโตขึ้นมาอย่างสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา และสามารถช่วยเหลือตัวเองในชีวิตประจำวันได้ - แนวทางการสอนที่โรงเรียนยึดถือ คือ การสอนแบบโครงการ การสอนภาษาตามแนวธรรมชาติ และการสอนแบบ High/Scope 	<p>โรงเรียนแสนสุข</p> <ul style="list-style-type: none"> - แนวคิดและจุดมุ่งหมายหลักในการจัดการเรียนการสอน คือ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาให้เด็กเติบโตขึ้นมาอย่างมีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา มีคุณธรรม และมีความสุข - แนวทางการสอนที่โรงเรียนยึดถือ คือ การสอนแบบโครงการ การสอนภาษาตามแนวธรรมชาติ และการสอนแบบ Media Literacy

ตารางที่ 57 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล (ต่อ)

ข้อมูลที่วิเคราะห์	ตัวอย่างประชากร	โรงเรียนกรณีตัวอย่าง		
		โรงเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้การสอนแบบโครงการ น้อยกว่า 1 ปี	โรงเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป	
		โรงเรียนแสนสุข	โรงเรียนเกษมสุข	โรงเรียนแสนสุข
1.2 ความต้องการในการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ การสอนแบบโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารของโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นผู้นำ การสอนแบบโครงการมาใช้เพราะเห็น ประโยชน์ของการสอนแบบโครงการจากการเข้า รับการอบรมหรือการเยี่ยมชมโรงเรียน และ จำนวนโรงเรียนที่นำการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้แนวทางนี้มาใช้ก็มีเพิ่มขึ้นทุกปี - แนวทางการสอนแบบโครงการที่โรงเรียน ส่วนใหญ่ยึดถือ คือ แนวทางของ Lillian G. Katz และ Sylvia C. Chard และแนวทางของ วิลนา มัคคสมัน 	<ul style="list-style-type: none"> - โรงเรียนนำการสอนแบบโครงการ มาใช้ เพราะผู้บริหารไปเข้ารับ การอบรมเกี่ยวกับการสอนแบบ โครงการ จึงเห็นว่า การสอน แนวทางนี้ดีเด็กเป็นสำคัญ และเด็ก ได้ค้นหาความรู้ด้วยตัวเอง - แนวทางการสอนแบบโครงการที่ โรงเรียนยึดถือ คือ แนวทางของ Reggio Emilia 	<ul style="list-style-type: none"> - โรงเรียนนำการสอนแบบโครงการ มาใช้ เพราะผู้บริหารเล็งเห็นประโยชน์ จึงไปเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการสอน แบบโครงการที่ต่างประเทศ - แนวทางการสอนแบบโครงการที่ โรงเรียนยึดถือ คือ แนวทางของ Lillian G. Katz และ Sylvia C. Chard 	<ul style="list-style-type: none"> = โรงเรียนนำการสอนแบบโครงการมาใช้ เพราะผู้บริหารท่านหนึ่งของโรงเรียนทำวิจัย เกี่ยวกับการสอนแบบโครงการ และจาก การศึกษาพบว่าการสอนแนวทางนี้ช่วย พัฒนาการเห็นคุณค่าในตัวเองของเด็ก เด็กได้ คิดอย่างเป็นกระบวนการ รู้จักการแก้ปัญหา และสามารถค้นหาความรู้ได้ด้วยตัวเอง - แนวทางการสอนแบบโครงการที่โรงเรียน ยึดถือ คือ แนวทางการประยุกต์ใช้ Reggio ของ วิลนา มัคคสมัน
1.3 วัตถุประสงค์ในการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ การสอนแบบโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - โรงเรียนส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการสอน แบบโครงการ คือ เพื่อให้เด็กแสดงออกซึ่ง จินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ มี คุณธรรม จริยธรรม มีวินัย มีความรับผิดชอบ และเพื่อให้เด็กสามารถพัฒนากระบวนการคิด ของตนเอง - โรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดวัตถุประสงค์ใน การสอนแบบโครงการ โดยการจัดประชุมครู เพื่อกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - วัตถุประสงค์ในการสอนแบบ โครงการได้ยึดตามหลักสูตรก่อน ประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 เหมือนการสอนตามหน่วยการเรียนรู้ - โรงเรียนกำหนดวัตถุประสงค์ใน การสอนแบบโครงการโดยการจัด ประชุมครูเพื่อกำหนดนโยบายและ วัตถุประสงค์ร่วมกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - วัตถุประสงค์ในการสอนแบบ โครงการ คือ เพื่อให้เด็กได้พัฒนา กระบวนการคิด การแก้ปัญหา การสืบ ค้นข้อมูลด้วยตัวเอง และการใช้ภาษาได้ เหมาะสมกับวัย - โรงเรียนกำหนดวัตถุประสงค์ใน การสอนแบบโครงการโดยการจัด ประชุมครูเพื่อกำหนดนโยบายและ วัตถุประสงค์ร่วมกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - วัตถุประสงค์ในการสอนแบบโครงการ คือ เพื่อให้เด็กพัฒนากระบวนการคิด การแก้ ปัญหา สามารถลงมือปฏิบัติกิจกรรมได้ด้วย ตัวเอง และเห็นคุณค่าในตัวเอง - โรงเรียนกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอน แบบโครงการโดยการจัดประชุมครูเพื่อ กำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน
ปัญหาคำนวณนโยบายการจัด การศึกษาของโรงเรียน	<ul style="list-style-type: none"> - โรงเรียนส่วนใหญ่ประสบปัญหาในระดับ น้อยโดยปัญหาที่มักพบ คือ โรงเรียนไม่ได้ กำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร 	<ul style="list-style-type: none"> - ในระยะแรก ๆ ผู้ปกครองไม่ค่อย พอใจที่ครูต้องไปเข้ารับการอบรม บ่อยๆ ส่วนครูก็ต้องใช้เวลาในการ เตรียมตัว และปรับเปลี่ยนบทบาทใน การจัดการเรียนการสอน 	<ul style="list-style-type: none"> = ในระยะแรกก็นำการสอนแนวทาง นี้มาใช้ ผู้บริหารและครูต้องสละเวลา อย่างมากในการทำงานร่วมกันอย่าง ใกล้ชิด จนบางครั้งไม่มีเวลาในการ ทำงานอื่น แต่ปัจจุบันไม่ประสบปัญหา ด้านนี้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ในระยะแรก ๆ ครูไม่เข้าใจเกี่ยวกับการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้แนวทางนี้ การทำ กิจกรรมจึงไม่ค่อยลื่นไหล แต่ปัจจุบันไม่ ประสบปัญหาด้านนี้

ตารางที่ 57 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปวิเคราะห์	ตัวอย่างประชากร	โรงเรียนกรณีตัวอย่าง		
		โรงเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการใช้การสอนแบบโครงการ น้อยกว่า 1 ปี	โรงเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป	
		โรงเรียนแสนสุข	โรงเรียนเกษมสุข	โรงเรียนแสนสุข
แนวทางแก้ปัญหาด้านนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน	<ul style="list-style-type: none"> - โรงเรียนส่วนใหญ่มีแนวทางแก้ปัญหาโดยมีการประชุมชี้แจงให้ครูประจำชั้นอนุบาลเข้าใจเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการสอนแบบโครงการ และเปิดโอกาสให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและเป้าหมายของการสอนแบบโครงการ 	<ul style="list-style-type: none"> - โรงเรียนแก้ปัญหาโดยการชี้แจงให้ผู้ปกครองทราบถึงสาเหตุที่ต้องส่งครูเข้ารับการอบรม และมอบหมายให้ครูผู้ช่วยดูแลชั้นเรียนแทน 	<ul style="list-style-type: none"> - โรงเรียนแก้ปัญหาโดยการวางแผนการทำงานให้มีระเบียบแบบแผน และจัดสรรเวลาสำหรับดำเนินโครงการให้รัดกุมขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - ครูจัดประสบการณ์การเรียนรู้แนวทางนี้จนเกิดความชำนาญ และไปขอคำปรึกษาจากผู้บริหารโรงเรียนเมื่อเกิดปัญหา
<p>2. ด้านการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ</p> <p>2.1 กิจกรรมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้</p>	<ul style="list-style-type: none"> - โครงการเกิดขึ้นเมื่อเด็กต้องการศึกษาหัวเรื่องใดหัวเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึก โดยในแต่ละภาคการศึกษาสามารถมีโครงการเกิดขึ้นกี่โครงการก็ได้ และระยะเวลาในการดำเนินโครงการได้ยืดหยุ่นตามความสนใจของเด็ก โดยบูรณาการหัวเรื่องของโครงการในทุกกิจกรรม - หัวเรื่องของโครงการส่วนใหญ่ได้มาจากการสนทนากันระหว่างครูและเด็ก โดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกหัวเรื่องของโครงการ คือ เป็นเรื่องที่เด็กทุกคนหรือเด็กส่วนใหญ่สนใจ และสอดคล้องกับเนื้อหา แนวคิด และประสบการณ์สำคัญ 9 เรื่องของหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ของกรมวิชาการ - แนวทางการสอนแบบโครงการของโรงเรียนส่วนใหญ่ ในระยะเริ่มต้นโครงการเน้นที่การช่วยกันตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่อยากรู้ในโครงการ และการเล่าประสบการณ์ผู้กันฟัง 	<ul style="list-style-type: none"> - โรงเรียนกำหนดคร่าว ๆ ว่าจะให้เกิดโครงการภาคเรียนละ 2 โครงการ แต่โครงการจะเกิดขึ้นเมื่อใดและใช้ระยะเวลาในการดำเนินโครงการนานแค่ไหนก็ได้ตามความสนใจของเด็กเป็นหลัก - โครงการเกิดขึ้นควบคู่กับการสอนตามหน่วยการเรียนรู้ - ครูมีเกณฑ์ในการคัดเลือกหัวเรื่องของโครงการ คือ เป็นเรื่องที่เด็กทั้งห้องหรือเด็กส่วนใหญ่สนใจ เด็กมีโอกาสร่วมมือกันทำงาน ได้ประยุกต์ใช้ทักษะต่าง ๆ ได้ค้นหาข้อมูลด้วยตัวเอง และหัวเรื่องมีความสอดคล้องกับหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ของกรมวิชาการ และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ 	<ul style="list-style-type: none"> - โรงเรียนกำหนดช่วงเวลาและระยะเวลาในการดำเนินโครงการไว้คร่าว ๆ ภาคเรียนละ 2 โครงการ โดยโครงการจะเกิดขึ้นเมื่อใดในช่วงเวลาดังกล่าวก็ได้ โดยยืดหยุ่นตามความสนใจของเด็กเป็นหลัก และโครงการได้ถูกบูรณาการในทุกกิจกรรม - ครูมีเกณฑ์ในการคัดเลือกหัวเรื่องของโครงการ คือ เป็นเรื่องที่เด็กส่วนใหญ่สนใจ ใกล้ตัวเด็ก เป็นปัจจุบัน เด็กเคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับหัวเรื่องของโครงการมาบ้าง มีแหล่งข้อมูลเพียงพอ และสอดคล้องกับเนื้อหา แนวคิด และประสบการณ์สำคัญของหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ของกรมวิชาการ - แนวทางการสอนแบบโครงการแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะเริ่มต้นโครงการ ระยะพัฒนาโครงการ และระยะสรุปโครงการในแต่ละระยะจะประกอบด้วยโครงสร่าง 	<ul style="list-style-type: none"> - โรงเรียนกำหนดคร่าว ๆ ว่าแต่ละห้องเรียนควรจัดโครงการภาคเรียนละ 1 โครงการ แต่โครงการจะเกิดขึ้นเมื่อใดและใช้ระยะเวลาในการศึกษายาวนานแค่ไหนก็ได้โดยยืดหยุ่นตามความสนใจของเด็กเป็นหลัก - โครงการเกิดขึ้นควบคู่กับการสอนตามหน่วยการเรียนรู้ - เกณฑ์ในการคัดเลือกหัวเรื่องของโครงการ คือ เป็นเรื่องที่เด็กส่วนใหญ่ให้ความสนใจ สามารถหาคำตอบได้ ใกล้ตัวเด็ก มีแหล่งข้อมูลที่เพียงพอ และสอดคล้องกับหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ของกรมวิชาการ และโรงเรียนมีความเชื่อว่า โครงการเกิดขึ้นได้ถ้าเด็กได้รับการกระตุ้นจากสภาพแวดล้อม

ตารางที่ 57 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล (ต่อ)

ข้อมูลที่วิเคราะห์	ตัวอย่างประชากร	โรงเรียนกรณีตัวอย่าง		
		โรงเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการใช้การสอนแบบโครงการ น้อยกว่า 1 ปี	โรงเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป	
		โรงเรียนแสนสนุก	โรงเรียนเกษมสุข	โรงเรียนแสนสุข
	<p>ระยะพัฒนาโครงการ เน้นที่การแสดงสิ่งที่เรียนรู้โดยการวาดภาพและการไปทัศนศึกษา และในระยะสรุปโครงการ เน้นที่การทบทวนและสรุปความรู้และทักษะที่ได้รับจากการทำโครงการและการจัดนิทรรศการ</p> <p>- ผู้มีส่วนร่วมในโครงการส่วนใหญ่ คือ ครูประจำชั้นและผู้ปกครอง</p>	<p>- แนวทางการสอนแบบโครงการของโรงเรียนในระยะเริ่มต้นโครงการ เน้นที่การถ่ายทอด แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เดิมของเด็ก แต่ละคนออกมาด้วยวิธีการต่าง ๆ มีการตั้งคำถามที่เด็กสงสัย และ</p> <p>การวางแผนกิจกรรมที่ต้องการทำในโครงการ ในระยะพัฒนาโครงการ เด็ก ๆ ได้ลงมือสืบค้นข้อมูลเพื่อหาคำตอบของข้อคำถามที่เด็กสงสัย และได้แสดงออกถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยกิจกรรมส่วนมากเน้นทางงานศิลปะและการก่อสร้างที่ต้องใช้จินตนาการ</p> <p>ในระยะสรุปโครงการ ครูและเด็กได้ร่วมกันสรุปผลโครงการ และจัดนิทรรศการเผยแพร่โครงการที่ทำให้แก่ผู้สนใจ</p> <p>- ผู้มีส่วนร่วมในโครงการประกอบด้วยบุคคลหลายฝ่าย เช่น ครูประจำชั้นอนุบาล เพื่อนครู ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง เป็นต้น</p>	<p>5 ลักษณะ คือ การอภิปราย การทำงานภาคสนาม การนำเสนอ การสืบค้น และการจัดแสดง โดยในการจัดกิจกรรมจะเน้นให้เด็กได้แสดงศักยภาพที่มีอยู่ในตัวออกมา และค้นคว้าหาความรู้และประสบการณ์ใหม่ด้วยตัวเองด้วยวิธีการที่หลากหลาย ได้ตั้งคำถามที่ต้องการศึกษาในโครงการ และวางแผนในการค้นหาคำตอบ ระยะพัฒนาโครงการ เด็ก ๆ ได้ร่วมกันค้นหาคำตอบด้วยวิธีการที่หลากหลายตามแผนการที่วางเอาไว้ และระยะสรุปโครงการ เด็ก ๆ ได้ร่วมกันทบทวน สรุปความรู้ที่ได้รับ และกิจกรรมที่ทำตลอดโครงการ และร่วมกันจัดนิทรรศการ</p> <p>- บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน คือ ผู้ที่มีส่วนร่วมในโครงการ</p>	<p>- แนวทางการสอนแบบโครงการแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะเริ่มต้นโครงการ ระยะพัฒนาโครงการ และระยะสรุปโครงการ โดยโครงการแนวทางนี้ได้ให้ความสำคัญกับการค้นหาความรู้ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ คือ การตั้งสมมุติฐาน และการทดลอง ในระยะเริ่มต้นโครงการ เด็ก ๆ ได้แลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับหัวเรื่องของโครงการด้วยวิธีการที่หลากหลาย ระยะพัฒนาโครงการ เด็กได้ร่วมกันกำหนดประเด็นปัญหา (1 ประเด็น) แล้วตั้งสมมุติฐาน คำตอบของประเด็นปัญหานั้น และทดสอบสมมุติฐานของเด็กแต่ละคน</p> <p>ระยะสรุปโครงการ เด็ก ๆ ได้อภิปรายผลการดำเนินโครงการ และร่วมกันจัดนิทรรศการในห้องเรียน</p> <p>- บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชน คือ ผู้ที่มีส่วนร่วมในโครงการ</p>

ตารางที่ 57 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปวิเคราะห์	ตัวอย่างประชากร	โรงเรียนกรณีตัวอย่าง		
		โรงเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการใช้การสอนแบบโครงการ น้อยกว่า 1 ปี	โรงเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป	
		โรงเรียนแสนสนุก	โรงเรียนเกษมสุข	โรงเรียนแสนสุข
ปัญหาเกี่ยวกับกิจกรรมในการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> - ประสบปัญหาด้านนี้ในระดับน้อย โดยมักเป็นปัญหาเนื่องมาจากการใช้เวลาในการดำเนินโครงการนานเกินไปทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมให้เด็กได้ครบตามที่หลักสูตรกำหนด 	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้เวลาในการดำเนินโครงการมากจนบางครั้งส่งผลกระทบต่อการสอนตามหน่วยการเรียนรู้ 	<ul style="list-style-type: none"> - เด็กยังไม่พบสิ่งที่สนใจเมื่อถึงช่วงเวลาทางโรงเรียนกำหนดให้จัดโครงการ - โครงการที่เกิดขึ้นยาวนานกว่าเวลาที่โรงเรียนกำหนดให้เด็กดำเนินโครงการ 	<ul style="list-style-type: none"> - โครงการใช้เวลาในการศึกษานานมากจึงกระทบต่อการสอนตามหน่วยการเรียนรู้ - เด็กให้ความสนใจต่อโครงการลดลงแต่ยังหาคำตอบของโครงการไม่ได้
แนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับกิจกรรมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> - โรงเรียนส่วนใหญ่มีแนวทางแก้ปัญหาไม่让孩子ประสบความสำเร็จในการเรียนแบบโครงการ โดยให้เด็กทำกิจกรรมที่ไม่ยากเกินความสามารถของตน และให้เด็กมีส่วนร่วมในการคิดกิจกรรมในการเรียนการสอน - โรงเรียนส่วนใหญ่มีแนวทางแก้ปัญหาเมื่อใช้เวลาในการดำเนินโครงการนานเกินไปจนไม่สามารถจัดกิจกรรมในเนื้อหาอื่นได้ครบตามที่หลักสูตรกำหนด โดยการบูรณาการประสบการณ์สำคัญที่เด็กควรได้รับเข้าด้วยกัน และรวมเนื้อหาและแนวคิดที่คล้ายคลึงกันมาสอนในช่วงเดียวกัน เพื่อให้มีเวลาในการทำโครงการมากขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - ครูแก้ปัญหาโดยการนำเนื้อหาตามหน่วยการเรียนรู้และทักษะที่เด็กควรมีที่สอดคล้องกับโครงการมาสอดแทรกเข้าไปในโครงการที่เกิดขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - ครูแก้ปัญหาการที่เด็กไม่พบหัวข้อที่สนใจ โดยการใช้สิ่งของวัสดุอุปกรณ์ความสนใจของเด็ก - ครูแก้ปัญหาเด็กใช้เวลาในการดำเนินโครงการนานกว่าช่วงเวลาที่กำหนดโดยการยืดเวลาในการดำเนินโครงการออกไปแล้วบูรณาการหน่วยการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกันมาสอนร่วมกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - ครูแก้ปัญหาเรื่องเวลาในการดำเนินโครงการโดยจัดแบ่งช่วงเวลาในแต่ละวันไว้สำหรับให้เด็กดำเนินโครงการ ส่วนในช่วงเวลาอื่นก็จัดประสบการณ์ตามหน่วยการเรียนรู้ - ครูแก้ปัญหาเมื่อความสนใจของเด็กลดลงขณะที่ยังไม่ได้คำตอบของโครงการโดยการกระตุ้นความสนใจของเด็ก และหาแหล่งข้อมูลอื่นที่สามารถให้คำตอบแก่เด็กได้ หรือขอคำแนะนำจากผู้บริหารโรงเรียน

ตารางที่ 57 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล (ต่อ)

ข้อมูลทีวิเคราะห์	ตัวอย่างประชากร	โรงเรียนกรณีตัวอย่าง		
		โรงเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการน้อยกว่า 1 ปี	โรงเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป	
		โรงเรียนแสนสนุก	โรงเรียนเกษมสุข	โรงเรียนแสนสุข
2.2 บทบาทของครู	<ul style="list-style-type: none"> - ทักษะที่ครูส่วนใหญ่คิดว่าตนจำเป็นต้องมีในการสอนแบบโครงการ คือ การตั้งคำถาม การสังเกต และการกระตุ้นให้เด็กคิดหาความรู้ด้วยตัวเอง - ครูส่วนใหญ่มีการเตรียมตัวเมื่อได้หัวเรื่องของโครงการ โดยการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ และการรวบรวมสื่อและสิ่งที่เด็กสามารถใช้เป็นข้อมูลในการทำโครงการได้ - บทบาทของครูส่วนใหญ่ในระยะเริ่มต้นโครงการ คือ การกระตุ้นให้เด็กตามในสิ่งที่อยากรู้ และให้เด็กแสดงประสบการณ์และความรู้เดิมที่เกี่ยวกับหัวเรื่องของโครงการที่ทำอยู่ออกมา บทบาทในระยะพัฒนาโครงการ คือ การรับฟังความคิดเห็นของเด็ก การทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก และการอำนวยความสะดวกในด้านวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ และเรียนรู้ไปพร้อมกับเด็ก บทบาทในระยะสรุปโครงการ คือ การรวบรวมหลักฐานการเรียนรู้ของเด็กและการประเมินความสำเร็จของโครงการ 	<ul style="list-style-type: none"> - ทักษะที่ครูคิดว่าตนจำเป็นต้องมีในการสอนแบบโครงการ คือ การตั้งคำถาม การค้นหาความรู้ การสังเกต การรวบรวมสารนิทัศน์ การจดบันทึก และการกระตุ้นให้เด็กค้นหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นต้น - เมื่อได้หัวเรื่องของโครงการแล้ว ครูมีการเตรียมตัวโดยการค้นหาความรู้เพิ่มเติม แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนร่วมงาน จัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ และวางแผนเกี่ยวกับกิจกรรมในโครงการคร่าวๆ โดยจดบันทึกย่อๆ ไว้ - บทบาทของครูในระยะเริ่มต้นโครงการ พัฒนาโครงการ และสรุปโครงการ คือ การวางแผนการดำเนินโครงการร่วมกับเด็ก กระตุ้นให้เด็กลงมือค้นหาความรู้ด้วยตัวเอง อำนวยความสะดวกในการจัดโครงการ ช่วยแก้ปัญหา คอยสังเกต จดบันทึกพฤติกรรมและคำพูดของเด็ก ถ่ายภาพ และรวบรวมหลักฐานการเรียนรู้ของเด็ก 	<ul style="list-style-type: none"> - ทักษะที่ครูคิดว่าตนจำเป็นต้องมีในการสอนแบบโครงการ คือ การฟัง การสังเกต การตั้งคำถาม การจดบันทึก การสืบค้นข้อมูล การจัดหาแหล่งข้อมูล การคิดอย่างเป็นกระบวนการ การจัดทำสารนิทัศน์ การคิดแก้ปัญหา และการกระตุ้นให้เด็กคิดหาความรู้ด้วยตนเอง - เมื่อได้หัวเรื่องของโครงการแล้ว ครูได้เตรียมตัว โดยการวางแผนขอข่ายของเนื้อหาและกิจกรรมคร่าว ๆ ค้นหาความรู้เพิ่มเติม และจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่องของโครงการ - บทบาทของครูในระยะเริ่มต้นโครงการ พัฒนาโครงการ และสรุปโครงการ คือ การให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา กระตุ้นให้เด็กคิดและค้นหาความรู้ด้วยตัวเอง อำนวยความสะดวกในการดำเนินโครงการ คอยสังเกตและเก็บรวบรวมหลักฐานการเรียนรู้ของเด็กโดยการถ่ายภาพ รวบรวมผลงานของเด็กตลอดโครงการ จดบันทึกพฤติกรรมตลอดจนคำพูดของเด็ก และส่งจดหมายถึงผู้ปกครอง 	<ul style="list-style-type: none"> - ทักษะที่ครูคิดว่าตนจำเป็นต้องมีในการสอนแบบโครงการ คือ การสังเกต การจดบันทึก การตั้งคำถาม การค้นคว้าหาความรู้ การกระตุ้นให้เด็กคิด และค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเอง และการแก้ปัญหา - เมื่อได้หัวเรื่องของโครงการแล้ว ครูมีการเตรียมตัวโดยการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม - บทบาทของครูในระยะเริ่มต้นโครงการ ระยะพัฒนาโครงการ และระยะสรุปโครงการ คือ การอำนวยความสะดวกในการดำเนินโครงการ กระตุ้นให้เด็กคิดประเด็นปัญหา และค้นหาคำตอบด้วยตัวเอง ให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือ และคำแนะนำแก่เด็ก และเก็บรวบรวมหลักฐานการเรียนรู้ที่เด็กได้ทำตลอดโครงการ
ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของครู	<ul style="list-style-type: none"> - ปัญหาที่ครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่คิดว่าเป็นปัญหาระดับกลาง คือ ครูขาดประสบการณ์ในการสอนแบบโครงการ และการสอนแบบโครงการทำให้ครูมีภาระในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - ครูขาดประสบการณ์ในการสอนแบบโครงการ 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่ประสบปัญหา 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่ประสบปัญหา

ตารางที่ 57 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล (ต่อ)

ข้อมูลที่วิเคราะห์	ตัวอย่างประชากร	โรงเรียนกรณีตัวอย่าง		
		โรงเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการน้อยกว่า 1 ปี	โรงเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป	
		โรงเรียนแสนสุข	โรงเรียนเกษมสุข	โรงเรียนแสนสุข
แนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของครู	<ul style="list-style-type: none"> ครูส่วนใหญ่มีแนวทางแก้ปัญหาเมื่อขาดความรู้และทักษะในการสอนแบบโครงการ โดยการไปศึกษาดูงานจากโรงเรียนที่เป็นแบบอย่างในการสอนแบบโครงการ และหาความรู้เพิ่มเติมโดยเข้ารับการอบรมที่จัดขึ้นโดยสถาบันต่างๆ 	<ul style="list-style-type: none"> ครูแก้ปัญหาโดยการขอความช่วยเหลือจากเพื่อนครู หรือบุคลากรอื่นๆ ในโรงเรียน และมีการจับคู่ครูที่ไปเข้ารับการอบรมโครงการวิจัยเครือข่ายครูปฐมวัยตามแนวคิดของReggio Emilia กับครูที่ไม่ได้ไปเข้ารับการอบรม 	-	-
2.3 บทบาทของเด็ก	<ul style="list-style-type: none"> ทักษะที่ครูส่วนใหญ่คิดว่าเด็กจำเป็นต้องมีคือ ทักษะการตั้งคำถาม การทำงานเป็นกลุ่ม การสังเกตและการแก้ปัญหา บทบาทส่วนใหญ่ของเด็กในระยะเริ่มต้นโครงการ คือ การตั้งคำถามในสิ่งที่อยากรู้ บทบาทในระยะพัฒนาโครงการ คือ การตั้งคำถามเพิ่มเติมในสิ่งที่สงสัย และการวางแผนงานในการหาคำตอบของข้อคำถาม บทบาทในระยะสรุปโครงการ คือ การสนทนา อภิปราย และสรุปความรู้หรือคำตอบที่พบ และการจัดนิทรรศการแสดงผลงานและกระบวนการในการดำเนินโครงการ ลักษณะผลงานส่วนใหญ่ของเด็กในระยะเริ่มต้นโครงการ คือ งานศิลปะที่ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์เดิมของเด็ก และการบันทึกคำถามที่เด็กอยากรู้ ผลงานในระยะพัฒนาโครงการ คือ ผลงานทางศิลปะและการประดิษฐ์ ส่วนเกณฑ์ในการคัดเลือกผลงานที่จะนำมาจัดนิทรรศการในระยะสรุปโครงการคือ ผลงานที่ครูเห็นว่าแสดงถึงพัฒนาการและ 	<ul style="list-style-type: none"> ทักษะที่ครูคิดว่าเด็กจำเป็นต้องมีในการดำเนินโครงการ คือ การวางแผน การสังเกต การสื่อสาร การตั้งคำถาม การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการค้นหาความรู้ด้วยตัวเอง บทบาทของเด็กในระยะเริ่มต้นโครงการ ระยะพัฒนาโครงการ และระยะสรุปโครงการ คือ การค้นหาหัวข้อของโครงการ การวางแผนขอบเขตของเนื้อหาและกิจกรรมโดยผ่านการตั้งคำถาม ถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับโครงการในรูปแบบต่าง ๆ ได้สืบค้นข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลาย และร่วมกันจัดนิทรรศการ แต่เนื่องจากเด็กยังไม่มี ความชำนาญในการดำเนินโครงการจึงต้องอาศัยความช่วยเหลือและคำแนะนำจากครูค่อนข้างมาก ลักษณะผลงานของเด็กมักเน้นไปทางผลงานทางศิลปะ การสร้างสิ่งประดิษฐ์ โดยผลงานมีทั้งผลงานราย 	<ul style="list-style-type: none"> ทักษะที่ครูคิดว่าเด็กจำเป็นต้องมีในการดำเนินโครงการ คือ การสืบค้นข้อมูล การคิดอย่างเป็นกระบวนการ การคิดแก้ปัญหา การตั้งคำถาม การสื่อสาร การทำงานเป็นกลุ่ม กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การสังเกต การสำรวจ และการกล้าแสดงออก บทบาทของเด็กในการดำเนินโครงการทั้ง 3 ระยะ คือ การคิดหัวเรื่อง การกำหนดขอบเขตของเนื้อหาและกิจกรรมโดยผ่านการตั้งคำถาม เด็ก ๆ ได้ถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์เดิมและสิ่งที่ได้เรียนรู้ใหม่ ออกมาด้วยวิธีการที่หลากหลาย ได้ดำเนินโครงการเพื่อสืบค้นข้อมูลตามประเด็นคำถามที่ตั้งไว้ ได้ร่วมจัดนิทรรศการ และประเมินผลโครงการ และเนื่องจากเด็กมีความชำนาญในการเรียนรู้แนวทางนี้ จึงเป็นผู้นำในการดำเนินโครงการทุกระยะ ลักษณะผลงานของเด็กมีทั้งผลงานรายบุคคล รายกลุ่ม และเด็กทั้งห้องทำร่วมกัน 	<ul style="list-style-type: none"> ทักษะที่ครูคิดว่าเด็กจำเป็นต้องมีในการดำเนินโครงการ คือ ทักษะการสื่อสาร การตั้งคำถาม การสังเกต การกล้าแสดงออก การทำงานเป็นกลุ่ม การแก้ปัญหา และการค้นหาความรู้โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เด็กมีความชำนาญในการดำเนินโครงการจึงเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมทุกระยะของโครงการ ตั้งแต่การกำหนดหัวเรื่องของโครงการ กำหนดประเด็นปัญหาที่สนใจ ตั้งสมมุติฐาน ทดสอบสมมุติฐาน จนถึงการจัดแสดงนิทรรศการ ลักษณะผลงานของเด็กมีทั้งผลงานรายบุคคล รายกลุ่ม และผลงานที่เด็กทั้งห้องทำร่วมกันโดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก ซึ่งผลงานดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงความรู้และประสบการณ์เดิมและสิ่งที่ได้เรียนรู้ใหม่จากการดำเนินโครงการ

ตารางที่ 57 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	ตัวอย่างประชากร	โรงเรียนกรณีตัวอย่าง		
		โรงเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการใช้การสอนแบบโครงการ น้อยกว่า 1 ปี	โรงเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป	
		โรงเรียนแสนสุข	โรงเรียนเกษมสุข	โรงเรียนแสนสุข
	การเรียนรู้ของเด็ก และผลงานที่เด็กชอบและ คัดเลือกด้วยตัวเอง	บุคคล รวากลุ่ม และผลงานที่เด็กๆ ทำร่วมกับครู	โดยมีครูเป็นผู้ให้การสนับสนุน โดยผลงาน ได้เกิดขึ้นทุกระยะของโครงการ และมีความ หลากหลาย	
ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของเด็ก	- ปัญหาที่ครูประจำชั้นส่วนใหญ่คิดว่าเป็น ปัญหาระดับปานกลาง คือ เด็กไม่รู้จักการใน การค้นหาความรู้ด้วยตนเอง	- เด็กไม่รับบทบาทของตัวเองในการ ดำเนินโครงการ ไม่กล้าแสดงออก และการมีส่วนร่วมในโครงการของเด็ก จะขึ้นอยู่กับความน่าสนใจของโครง การและอารมณ์ของเด็กในแต่ละวัน	- เด็กบางคนไม่สนใจโครงการที่ดำเนินอยู่ มีความสนใจสั้น และการทำงานมักขึ้นอยู่กับ อารมณ์ของเด็ก	- เด็กบางคนไม่สนใจโครงการที่ดำเนิน อยู่ และเด็กบางคนไม่กล้าแสดงออก ครู จึงไม่รู้ว่าจะเด็กได้เรียนรู้อะไรบ้าง
แนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของ เด็ก	- แนวทางแก้ปัญหาของครูส่วนใหญ่เมื่อเด็ก ไม่เข้าร่วมกิจกรรม คือ การพยายามชักจูงให้ เด็กเข้าร่วมกิจกรรม และการเปิดโอกาสให้เด็ก เสนอกิจกรรมที่อยากทำ - แนวทางแก้ปัญหาของครูส่วนใหญ่เมื่อเด็ก ขาดทักษะในการดำเนินโครงการ คือ การเปิด โอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์การเรียนรู้โดย การใช้การสอนแบบโครงการอย่างสม่ำเสมอ และนำทักษะที่ต้องการให้เด็กได้รับไปใช้ในการ จัดการเรียนการสอนในหน่วยการเรียนรู้ต่าง ๆ - แนวทางแก้ปัญหาของครูส่วนใหญ่เมื่อเด็กมี ความรู้ที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับโครงการที่ทำ คือ การจัดหาหนังสือ รูปภาพ หรือวีดิทัศน์มาให้ เด็ก และการพาเด็กไปทัศนศึกษาในสถานที่ที่ ให้ความรู้ที่ถูกต้องกับเด็กได้	- ครูพยายามกระตุ้นให้เด็กมีส่วน ร่วมในกิจกรรมมากขึ้น ให้กำลังใจ และเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกใน แนวทางที่หลากหลาย	= ครูให้อิสระแก่เด็กในการทำสิ่งที่เขา ต้องการ แม้จะไม่เกี่ยวข้องกับโครงการ	- ครูให้อิสระแก่เด็กในการทำสิ่งที่เขา ต้องการ แม้จะไม่เกี่ยวข้องกับโครงการ และเปิดโอกาสให้เด็กได้สื่อสารสิ่งที่เขาเรียนรู้ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

ตารางที่ 57 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล (ต่อ)

ข้อมูลทีวิเคราะห์	ตัวอย่างประชากร	โรงเรียนกรณีตัวอย่าง		
		โรงเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการใช้การสอนแบบโครงการ น้อยกว่า 1 ปี	โรงเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป	
		โรงเรียนแสนสุข	โรงเรียนเกษมสุข	โรงเรียนแสนสุข
2.4 บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารของโรงเรียนส่วนใหญ่ให้การสนับสนุนโดยการอนุญาตให้เด็กใช้อาคารสถานที่ ช่วยจัดหาวัสดุอุปกรณ์ และช่วยคุ้มนักปัญหาที่เกิดขึ้นขณะดำเนินโครงการ - ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการให้แก่ผู้ปกครอง โดยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้าชมหรือมีส่วนร่วมในโครงการ และมีการจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจด้วย 	<ul style="list-style-type: none"> - ในระยะแรกผู้บริหารให้การสนับสนุนโดยมุ่งเน้นการให้ความรู้แก่ครูโดยส่งครูไปเข้ารับการอบรมและศึกษาดูงานจากโรงเรียนต้นแบบ และเมื่อมีโครงการเกิดขึ้นในโรงเรียนจะให้การสนับสนุนในด้านอาคารสถานที่ การเบิกจ่ายค่าวัสดุอุปกรณ์ และติดตามผลของโครงการจากรายงานการนิเทศซึ่งกันและกันของครู และจากแผนการสอน - ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการสอนแบบโครงการให้แก่ผู้ปกครองโดยการจัดประชุมชี้แจงในวันปฐมนิเทศ จัดนิทรรศการโครงการต่าง ๆ และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้าเยี่ยมชมห้องเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารทำงานร่วมกับครูอย่างใกล้ชิดเหมือนพี่น้อง เมื่อผู้บริหารทราบว่าครูต้องการความช่วยเหลืออะไรก็จะให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ทั้งด้านวัสดุอุปกรณ์ เงินทุน ให้คำปรึกษาแนะนำ นิเทศ และจัดประชุมครูเพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการสอนแบบโครงการและนวัตกรรมทางการศึกษาอื่น ๆ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการดำเนินโครงการของครูแต่ละคน - ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการสอนแบบโครงการให้แก่ผู้ปกครองโดยการจัด Open House และผู้ปกครองสามารถมาเยี่ยมชมห้องเรียนหรือมีส่วนร่วมในโครงการได้ตลอดเวลา 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารให้ความสำคัญกับตนเองกับครูเมื่อครูประสบปัญหาในการดำเนินโครงการก็สามารถมาปรึกษาผู้บริหารได้ตลอดเวลา นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ ติดต่อแหล่งข้อมูลจัดอบรมครู และถ้าพบว่าโครงการใดประสบปัญหามากก็ได้เข้าไปสังเกตโครงการแล้วหาทางแก้ปัญหาให้ - ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการสอนแบบโครงการให้แก่ผู้ปกครองโดยการเผยแพร่ความรู้ในงานปฐมนิเทศ งานปัจฉิมนิเทศ และจัดทำจุลสาร เป็นต้น
ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน	<ul style="list-style-type: none"> - ปัญหาที่ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่คิดว่าเป็นปัญหาระดับปานกลาง คือ การสอนแบบโครงการต้องใช้งบประมาณในการจัดการเรียนการสอนมากกว่าการเรียนการสอนเดิมที่ใช้อยู่ 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารโรงเรียนคิดว่าการสอนแบบโครงการต้องใช้งบประมาณมากกว่าการสอนตามหน่วยการเรียนรู้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่ประสบปัญหา 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่ประสบปัญหา
แนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน	<ul style="list-style-type: none"> - แนวทางแก้ปัญหาของผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ในการส่งเสริมการสอนแบบโครงการ คือ การศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการสอนแบบโครงการให้เข้าใจ และการร่วมประชุมวางแผนกับครูอนุบาล 	<ul style="list-style-type: none"> - ทางโรงเรียนรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นทั้งหมด 		

ตารางที่ 57 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล (ต่อ)

ข้อมูลที่วิเคราะห์	ตัวอย่างประชากร	โรงเรียนกรณีตัวอย่าง		
		โรงเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการใช้การสอนแบบโครงการ น้อยกว่า 1 ปี	โรงเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป	
		โรงเรียนแสนสุข	โรงเรียนเกษมสุข	โรงเรียนแสนสุข
	<ul style="list-style-type: none"> - แนวทางแก้ปัญหาของผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ในการส่งเสริมความมุ่งมั่นความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนแบบโครงการแก่ครู คือ การส่งครูเข้ารับการอบรมที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้น จัดหาเอกสาร ตำรา หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบโครงการไว้ให้ครู และการส่งครูเข้าไปศึกษาดูงานในโรงเรียนที่เป็นแบบอย่างในการสอนแบบโครงการ 			
2.5 การจัดสภาพแวดล้อม	<ul style="list-style-type: none"> - แหล่งข้อมูลที่เด็กมักใช้ในการสืบค้นข้อมูล คือ ครูประจำชั้น วัสดุของจริง และสถานที่ที่เด็กไปทัศนศึกษา - วิธีการจัดหาข้อมูลในการดำเนินโครงการส่วนใหญ่ คือ ครูเป็นผู้จัดหามาเอง และผู้ปกครองช่วยจัดหามาให้ - ลักษณะการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนขณะดำเนินโครงการส่วนใหญ่ คือ ครูและเด็กช่วยกันจัดมุมประสบการณ์ต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับโครงการที่ทำ 	<ul style="list-style-type: none"> - ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวเด็กคือ แหล่งข้อมูลในการดำเนินโครงการ - ครูประจำชั้น คือผู้ที่มึบทบาทมากที่สุดในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์หรือแหล่งข้อมูลสำหรับเด็ก - ลักษณะการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน คือ มีทั้งส่วนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาตามหน่วยการเรียนรู้ และโครงการที่เกิดขึ้นขณะนั้น โดยแยกบางมุมในห้องเรียนไว้เพื่อจัดเป็นมุมโครงการ แล้วนำสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือผลงานต่าง ๆ มาแสดงไว้ในมุมด้วย 	<ul style="list-style-type: none"> - ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวเด็ก คือ แหล่งข้อมูลในการดำเนินโครงการ และในขณะที่มีโครงการเกิดขึ้นจะได้รับความร่วมมือจากทั้ง 3 สถาบัน คือ บ้าน โรงเรียน และชุมชน - บรรยากาศในห้องเรียนเต็มไปด้วยความอบอุ่นและสนุกสนาน ครูเปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการเรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการได้อย่างเต็มที่ - ลักษณะการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน คือ สิ่งแวดล้อมในห้องเรียนทั้งหมดจะเกี่ยวข้องกับหัวเรื่องของโครงการที่กำลังดำเนินอยู่ตั้งแต่ระยะเริ่มต้นจนถึงระยะสิ้นสุดโครงการ โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนด้วย 	<ul style="list-style-type: none"> - แหล่งข้อมูลในการดำเนินโครงการ คือ สภาพแวดล้อมทุกอย่างที่อยู่รอบตัวเด็กทั้งจากบ้าน โรงเรียน และชุมชน - บุคลากรทุกฝ่ายทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน คือ ผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดหาแหล่งข้อมูลในการดำเนินโครงการ - ลักษณะการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนขณะดำเนินโครงการ คือ ในห้องเรียนจะมีทั้งส่วนที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่องของโครงการและส่วนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาตามหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งเด็กได้เรียนควบคู่ไปกับโครงการด้วย

ตารางที่ 57 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปวิเคราะห์	ตัวอย่างประชากร	โรงเรียนกรณีตัวอย่าง		
		โรงเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการใช้การสอนแบบโครงการ น้อยกว่า 1 ปี	โรงเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป	
		โรงเรียนแสนสุข	โรงเรียนเกษมสุข	โรงเรียนแสนสุข
ปัญหาเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อม	<ul style="list-style-type: none"> - ครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่ประสบปัญหาในระดับน้อย โดยมักเป็นปัญหาในด้านสถานที่ที่ต้องการพาเด็กไปทัศนศึกษาอยู่ไกล และการไม่มีแหล่งข้อมูลให้เด็กทำโครงการในเรื่องที่สนใจ 	<ul style="list-style-type: none"> - บางครั้งไม่สามารถพาเด็กไปทัศนศึกษาออกสถานที่ที่เด็กต้องการได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - บางครั้งแหล่งข้อมูลหายาก และไม่เพียงพอต่อความต้องการของเด็ก อีกทั้งผลงานที่เกิดขึ้นขณะดำเนินโครงการมักชำรุดก่อนถึงช่วงจัดแสดงผลงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - บางโครงการสถานที่ที่เด็กต้องการไปทัศนศึกษาไม่อนุญาตให้เด็กเข้าชมสถานที่ และบางครั้งเด็กให้ความสนใจต่อมุมประสบการณ์เกี่ยวกับโครงการน้อย
แนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อม	<ul style="list-style-type: none"> - แนวทางแก้ปัญหาของครูส่วนใหญ่เมื่อขาดสื่อหรือวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินโครงการ คือ การประยุกต์ใช้สื่อหรือวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่น และการให้เด็กนำสื่อหรือวัสดุอุปกรณ์มาจากที่บ้าน - แนวทางแก้ปัญหาของครูส่วนใหญ่เมื่อแหล่งข้อมูลไม่ให้ความร่วมมือในการพาเด็กไปทัศนศึกษา คือ การติดต่อขอความร่วมมือไปยังแหล่งข้อมูลอื่น 	<ul style="list-style-type: none"> - ครูพยายามจัดหาหนังสือ ภาพถ่าย หรือวีดิทัศน์มาให้เด็กชมแทน 	<ul style="list-style-type: none"> - ครูประจำชั้นไปขอคำปรึกษาจากผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครองและเพื่อนร่วมงาน 	<ul style="list-style-type: none"> - ครูประจำชั้นแก้ปัญหาเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลไม่อนุญาตให้เด็กไปทัศนศึกษาโดยการจัดหาสถานที่หรือแหล่งข้อมูลอื่นแทน - ครูประจำชั้นแก้ปัญหาเกี่ยวกับมุมประสบการณ์โดยเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดมุมประสบการณ์เพิ่มขึ้น
2.6 การวัดและประเมินผลโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - ส่วนใหญ่การวัดและประเมินผลเกิดขึ้นทุกระยะของโครงการ และผู้ที่มีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลโครงการมาก คือ ครูประจำชั้น อนุบาลและเด็กในห้องเรียน ส่วนผู้ที่มีบทบาทน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารโรงเรียน - สิ่งที่วัดและประเมินผลมากที่สุดในการสอนแบบโครงการ คือ ความรู้และประสบการณ์ที่เด็กได้รับ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น แต่สิ่งที่ครูไม่ค่อยประเมินผล คือ การประเมินผลตนเองในการดำเนินโครงการ 	<ul style="list-style-type: none"> - ทางโรงเรียนไม่ได้กำหนดเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลโครงการไว้ ดังนั้นการประเมินผลจึงเป็นเพียงการพิจารณาตามภาพรวมของกระบวนการในการดำเนินโครงการ และผลสัมฤทธิ์ของโครงการ ผลที่ได้จะนำไปเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งในการประเมินผลปลายภาคการศึกษา - วิธีการในการวัดและประเมินผลโครงการ คือ การสังเกตและจดบันทึกพฤติกรรม คำพูดของเด็ก การถ่ายภาพ การเก็บรวบรวมผลงานของเด็ก 	<ul style="list-style-type: none"> - การวัดและประเมินผลเกิดขึ้นทุกระยะของโครงการ โดยพิจารณาถึงความสอดคล้องกับหลัก 9 ประการที่ผู้บริหารโรงเรียนกำหนดขึ้น และนำผลที่ได้ไปเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งในการประเมินผลการเรียนในปลายภาคการศึกษา - วิธีการที่ใช้วัดและประเมินผลโครงการ คือ การถ่ายภาพ การสังเกตและจดบันทึกพฤติกรรมและคำพูดของเด็ก การรวบรวมผลงานของเด็กตลอดโครงการ และการเก็บรวบรวมผลงานของเด็ก 	<ul style="list-style-type: none"> - การวัดและประเมินผลเกิดขึ้นทุกระยะของโครงการ โดยพิจารณาถึงความสอดคล้องกับหลัก 9 ประการที่ผู้บริหารโรงเรียนกำหนดขึ้น และนำผลที่ได้ไปเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งในการประเมินผลการเรียนในปลายภาคการศึกษา - วิธีการที่ใช้วัดและประเมินผลโครงการ คือ การถ่ายภาพ การสังเกตและจดบันทึกพฤติกรรมและคำพูดของเด็ก การรวบรวมผลงานของเด็กตลอดโครงการ เช่น การตั้งสมมุติฐาน เป็นต้น

ตารางที่ 57 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล (ต่อ)

ข้อมูลทีวิเคราะห์	ตัวอย่างประชากร	โรงเรียนกรณีตัวอย่าง		
		โรงเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการใช้การสอนแบบโครงการ น้อยกว่า 1 ปี	โรงเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป	
		โรงเรียนแสนสนุก	โรงเรียนเกษมสุข	โรงเรียนแสนสูง
	<ul style="list-style-type: none"> - ส่วนใหญ่วิธีการที่ใช้วัดและประเมินผลโครงการ คือ การสังเกตและการจดบันทึกพฤติกรรมของเด็กขณะทำกิจกรรมต่าง ๆ การสัมภาษณ์เด็ก และการพิจารณาจากผลงานของเด็ก 	<ul style="list-style-type: none"> - และความคิดเห็นของผู้ปกครอง - บุคลากรทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมกับโครงการ คือผู้ที่มีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลโครงการ 	<ul style="list-style-type: none"> - ตลอดโครงการ และใช้เทคนิคการไตร่ตรอง - สารสนเทศในการวิเคราะห์ข้อมูล 	<ul style="list-style-type: none"> - บุคลากรทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในโครงการ คือผู้ที่มีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลโครงการ
ปัญหาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - ครูประจำชั้นส่วนใหญ่ประสบปัญหาในระดับน้อย โดยมักเป็นปัญหาเกี่ยวกับการที่ครูไม่ทราบเกณฑ์และวิธีการในการประเมินผลโครงการ 	<ul style="list-style-type: none"> - ครูไม่ทราบว่าต้องวัดและประเมินผลโครงการอย่างไร เนื่องจากทางโรงเรียนขาดเกณฑ์ที่แน่นอนในการวัดและประเมินผลโครงการ 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่ประสบปัญหา 	<ul style="list-style-type: none"> - ครูบางคนไม่ทราบว่าต้องประเมินอะไร และประเมินอย่างไร
แนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - ครูประจำชั้นส่วนใหญ่มีแนวทางแก้ปัญหาเมื่อไม่ทราบวิธีการในการวัดและประเมินผลโครงการโดยการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากการอ่านเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - ต่อไปจะมีการวางแผนทางในการวัดและประเมินผลโครงการให้ เป็นรูปธรรมมากขึ้น 	-	<ul style="list-style-type: none"> - ครูไปขอคำแนะนำจากผู้บริหารโรงเรียน
2.7 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเพื่อนร่วมงาน	<ul style="list-style-type: none"> - ส่วนใหญ่ครูและเพื่อนร่วมงานมีปฏิสัมพันธ์กันโดยการปรึกษารื้อกันเมื่อประสบปัญหาในการดำเนินโครงการ และมีการแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับโครงการที่ทำด้วย 	<ul style="list-style-type: none"> - ครูและเพื่อนร่วมงานมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เมื่อห้องเรียนใดมีโครงการเกิดขึ้น เพื่อนห้องเรียนอื่นก็ให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ อย่างเต็มที่ - ครูในห้องเรียนระดับเดียวกันได้จับคู่กันเพื่อนเทศการสอนซึ่งกันและกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - ครูและเพื่อนร่วมงานทุกคนมีความสามัคคี พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เมื่อครูคนใดต้องการความช่วยเหลือ เพื่อนครูก็ให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ในทุก ๆ ด้าน นอกจากนี้บุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียนก็ให้ความช่วยเหลือในโครงการด้วย เช่น ให้ยืมวัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น 	<ul style="list-style-type: none"> - ครูและเพื่อนร่วมงานทุกคนมีทัศนคติที่ดีต่อกัน โดยเฉพาะครูประจำชั้นและครูผู้ช่วยจะทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด นอกจากนั้นเมื่อครูต้องการความช่วยเหลือจากบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ในโรงเรียนก็จะได้รับความช่วยเหลืออย่างเต็มที่
ปัญหาเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเพื่อนร่วมงาน	<ul style="list-style-type: none"> - ครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่ประสบปัญหาในระดับน้อย 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่ประสบปัญหา 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่ประสบปัญหา 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่ประสบปัญหา

ตารางที่ 57 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล (ต่อ)

ข้อมูลทีวิเคราะห์	ตัวอย่างประชากร	โรงเรียนกรณีตัวอย่าง		
		โรงเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการใช้การสอนแบบโครงการ น้อยกว่า 1 ปี	โรงเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป	
		โรงเรียนแสนสุข	โรงเรียนเกษมสุข	โรงเรียนแสนสุข
แนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ ระหว่างครูและเพื่อนร่วมงาน	- ครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่มีแนวทาง แก้ปัญหาเมื่อไม่ได้รับความร่วมมือจากเพื่อน ร่วมงานในการดำเนินโครงการ โดยการรับฟัง ความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานและการวางแผน การทำงานร่วมกัน	-	-	-
2.8 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	- ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในด้าน การพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับ โครงการกับเด็กที่บ้าน	- ในระยะแรก ๆ ผู้ปกครองไม่ค่อย พอใจที่เข้าไปเข้ารับการอบรมบ่อยๆ แต่ต่อมาผู้ปกครองเห็นความเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นในตัวเด็ก จึงให้ความ ร่วมมือในการดำเนินโครงการอย่าง เต็มที่	- ผู้ปกครองเข้าใจและเห็นด้วยที่โรงเรียน จัดประสบการณ์การเรียนรู้แนวทางนี้ จึงให้ การสนับสนุนอย่างเต็มที่ในทุก ๆ ด้าน และ พยายามมีส่วนร่วมในโครงการเท่าที่จะทำได้	- ผู้ปกครองชอบที่โรงเรียนนำการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้แนวทางนี้มาใช้ จึงพาเด็กมาสมัครเรียน และเมื่อทราบว่า เด็กกำลังดำเนินโครงการในหัวเรื่องใดอยู่ ก็ให้ความช่วยเหลืออย่างเต็มที่
ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครอง	- ครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่ประสบปัญหา ในระดับน้อย	- ไม่ประสบปัญหา	- ไม่ประสบปัญหา	- ไม่ประสบปัญหา
แนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับการมี ส่วนร่วมของผู้ปกครอง	- ครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่มีแนวทาง แก้ปัญหาเมื่อไม่ได้รับความร่วมมือจาก ผู้ปกครองในการดำเนินโครงการ โดยการเปิด โอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมขณะดำเนิน โครงการ	-	-	-

ข้อมูลทั่วไป	ตัวอย่างประชากร	โรงเรียนกรณีตัวอย่าง		
		โรงเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการใช้การสอนแบบโครงการ น้อยกว่า 1 ปี	โรงเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป	
		โรงเรียนแสนสุข	โรงเรียนเกษมสุข	โรงเรียนแสนสุข
3. ด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ติดตามความเคลื่อนไหวจากการศึกษาจากบทความ หนังสือ งานวิจัย และเอกสารทางวิชาการ - ครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่ติดตามความเคลื่อนไหวจากการอบรมสัมมนา 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาลติดตามความเคลื่อนไหวจากการเข้ารับการอบรม ศึกษาดูงานจากโรงเรียนต้นแบบ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับโรงเรียนที่อยู่ในเครือข่ายเดียวกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารโรงเรียนติดตามความเคลื่อนไหวจากหนังสือหรือเอกสารทางวิชาการ และการเข้าร่วมประชุมสัมมนาทางวิชาการ ทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ - ครูประจำชั้นอนุบาลติดตามความเคลื่อนไหวจากการเข้ารับการอบรมทั้งจากผู้บริหารโรงเรียนและจากหน่วยงานต่างๆ และการศึกษาดูงานตามโรงเรียนทั้งในประเทศและนอกประเทศ 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาลติดตามความเคลื่อนไหวจากการเข้ารับการอบรม ศึกษาดูงานตามโรงเรียนต่าง ๆ ศึกษาจากตำราหรือเอกสารทางวิชาการ และจากการติดตามผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แนวทางนี้ในโรงเรียน
ปัญหาด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านนี้ในระดับน้อย โดยปัญหาที่มักพบ คือ การไม่ทราบวิธีการและแหล่งที่จะติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แนวทางนี้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่ประสบปัญหา 	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้บริหารโรงเรียนติดขัดด้านเวลา เนื่องจากมีภาระกิจทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - ครูประจำชั้นอนุบาลไม่มีเวลาในการค้นหาความรู้เพิ่มเติม จึงสอบถามจากผู้บริหารโรงเรียน

จากตารางที่ 57 สามารถสรุปสภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาการจัดการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอกชน จากตัวอย่างประชากร 57 โรงเรียน และโรงเรียนกรณีตัวอย่าง 3 โรงเรียน ได้ดังนี้

1. ด้านนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน

แนวคิดหลักในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนส่วนใหญ่ คือการเรียนรู้ด้วยความ สุข การเรียนรู้จากการคิดและปฏิบัติจริง และการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น จุดมุ่งหมายใน การจัดการเรียนการสอน คือ เพื่อให้เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันได้ เพื่อเตรียม ความพร้อมให้เด็กเติบโตขึ้นมาอย่างสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มี คุณธรรม มีความสุข และเพื่อให้เด็กมีความพร้อมสำหรับการดำเนินชีวิตในอนาคต

ผู้บริหารโรงเรียนได้เห็นประโยชน์ของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้ การสอนแบบโครงการจากการเข้ารับการอบรม การเยี่ยมชมโรงเรียน หรือจากการทำวิจัย เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการของผู้บริหารโรงเรียน แล้วพบว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แนวทางนี้ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เด็กได้ค้นหาความรู้ ด้วยตัวเอง ได้เรียนรู้อย่างเป็นกระบวนการ รู้จักการแก้ปัญหา และช่วยพัฒนาให้เด็กเห็นคุณค่า ในตัวเอง ผู้บริหารโรงเรียนจึงได้นำการจัดประสบการณ์การเรียนรู้นี้มาใช้ในโรงเรียน และจาก การศึกษา พบว่า โรงเรียนที่นำการจัดประสบการณ์การเรียนรู้นี้มาใช้มีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี แนวทางการสอนแบบโครงการที่โรงเรียนยึดถือ คือ แนวทางของ Lilian G. Katz และ Sylvia C. Chard และแนวทางการประยุกต์ใช้ Reggio Emilia ของ วัฒนา มัคคสมัน

วัตถุประสงค์ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ คือ เพื่อให้เด็กแสดงออกซึ่งจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบ วินัย มีความรับผิดชอบ และเพื่อให้เด็กสามารถพัฒนากระบวนการคิดของตนเอง การกำหนด วัตถุประสงค์ของโครงการนั้นได้จัดประชุมครูเพื่อกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน

ปัญหาด้านนโยบายในการจัดการศึกษาของโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย ปัญหาที่พบ คือ การที่โรงเรียนไม่ได้กำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ได้มีแนวทางแก้ปัญหาโดยจัดให้มีการประชุมชี้แจงให้ครูประจำชั้นอนุบาลเข้าใจ เป้าหมายและ วัตถุประสงค์ของการสอนแบบโครงการ และเปิดโอกาสให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบายและเป้าหมายของการสอนแบบโครงการ สำหรับโรงเรียนกรณีตัวอย่างได้ประสบปัญหา ในช่วงแรกที่นำการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แนวทางนี้มาใช้ คือ ผู้ปกครองไม่พอใจที่ครูต้อง ไปเข้ารับการอบรมบ่อยๆ ผู้บริหารแก้ไขโดยการชี้แจงให้ผู้ปกครองทราบถึงสาเหตุที่ต้องส่งครู เข้ารับการอบรมและมอบหมายให้ครูผู้ช่วยดูแลชั้นเรียนแทน นอกจากนี้ครูประจำชั้นอนุบาล ต้องใช้เวลาในการเตรียมตัวและปรับเปลี่ยนบทบาทในการจัดการเรียนการสอน แต่ปัจจุบัน โรงเรียนไม่ประสบปัญหาด้านนี้แล้ว

2. ด้านการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบ โครงการ

2.1 กิจกรรมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

โครงการเกิดขึ้นเมื่อเด็กต้องการศึกษาหัวเรื่องใดหัวเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึก โดยแต่ละภาคการศึกษาสามารถมีโครงการเกิดขึ้นกี่โครงการก็ได้ และระยะเวลาในการดำเนินโครงการได้ยืดหยุ่นตามความสนใจของเด็ก ช่วงเวลาที่ใช้ในการดำเนินโครงการในแต่ละวันสามารถจัดได้เป็น 2 ลักษณะ คือ การบูรณาการหัวเรื่องของโครงการในทุกกิจกรรม และการดำเนินโครงการควบคู่ไปกับหน่วยการเรียนรู้

หัวเรื่องของโครงการส่วนใหญ่ได้มาจากการสนทนากันระหว่างครูและเด็ก ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ถ้าเด็กได้รับการกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อม เกณฑ์ในการคัดเลือกหัวเรื่องของโครงการ คือ เป็นเรื่องที่เด็กทุกคนหรือเด็กส่วนใหญ่สนใจ เป็นเรื่องใกล้ตัวเด็ก เป็นเรื่องในปัจจุบัน เด็กเคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับหัวเรื่องมาบ้าง เด็กมีโอกาสร่วมมือกันทำงาน ได้ประยุกต์ใช้ทักษะต่าง ๆ ได้สืบค้นข้อมูลด้วยตัวเอง มีแหล่งข้อมูลเพียงพอ เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ และเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับเนื้อหา แนวคิด และประสบการณ์สำคัญ 9 เรื่อง ในหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ของกรมวิชาการ อย่างไรก็ตาม ยังมีครูประจำชั้นอนุบาลและผู้บริหารโรงเรียนบางส่วนเป็นผู้กำหนดหัวเรื่องของโครงการ

ลักษณะกิจกรรมในการดำเนินโครงการในระยะเริ่มต้นโครงการเน้นที่ การเล่าหรือแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับโครงการด้วยวิธีต่างๆ การตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่อยากรู้ในโครงการ และการวางแผนกิจกรรมที่ต้องการทำในโครงการ ลักษณะกิจกรรมในระยะพัฒนาโครงการมุ่งเน้นที่การลงมือสืบค้นข้อมูลเพื่อหาคำตอบของข้อคำถามที่เด็กสงสัยด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การไปทัศนศึกษา การทดลอง และได้แสดงออกถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การวาดภาพ การสร้างสิ่งประดิษฐ์ ลักษณะกิจกรรมในระยะสรุปโครงการเน้นที่การทบทวน สรุปความรู้และทักษะที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ แล้วจัดนิทรรศการเผยแพร่โครงการที่ทำ โดยผู้ที่มีส่วนร่วมในโครงการ คือ บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน แต่ผู้ที่มีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ครูประจำชั้นอนุบาล

ปัญหาเกี่ยวกับกิจกรรมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อยู่ในระดับน้อย ปัญหาที่พบบ่อยเนื่องมาจากการใช้เวลาในการดำเนินโครงการนานเกินไป ทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมให้เด็กได้ครบตามที่หลักสูตรกำหนด ครูประจำชั้นอนุบาลได้มีแนวทางแก้ปัญหา โดยบูรณาการประสบการณ์สำคัญที่เด็กควรได้รับเข้าด้วยกัน รวบรวมเนื้อหาและแนวคิดที่คล้ายคลึงกันมาสอนในช่วงเดียวกัน เพื่อให้มีเวลาในการดำเนินโครงการมากขึ้น ในบางโรงเรียนได้จัดแบ่งช่วงเวลาในแต่ละวันสำหรับให้เด็กดำเนินโครงการ ส่วนในช่วงเวลาอื่นก็จัดประสบการณ์ตามหน่วยการเรียนรู้ นอกจากนี้ครูประจำชั้นอนุบาลในโรงเรียนกรณีตัวอย่างยังประสบปัญหา คือ เด็กยังไม่พบสิ่งที่สนใจเมื่อถึงเวลาที่โรงเรียนกำหนดให้จัดโครงการ และบางครั้งความสนใจต่อโครงการของเด็กลดลงทั้งที่ยังไม่ได้คำตอบของโครงการ ซึ่งครูประจำชั้น

อนุบาลมีแนวทางแก้ปัญหาโดยใช้สภาพแวดล้อมกระตุ้นความสนใจของเด็ก สำหรับแนวทางป้องกันไม่ให้เกิดประสบการณ์ล้มเหลวในการสอนแบบโครงการ คือ การให้เด็กทำกิจกรรมที่ไม่ยากเกินความสามารถของเด็ก และให้เด็กมีส่วนร่วมในการคิดกิจกรรมในการเรียนการสอน

2.2 บทบาทของครู

ทักษะที่ครูคิดว่าจำเป็นต้องมีในการสอนแบบโครงการ คือ การตั้งคำถาม การสังเกต การคิดอย่างเป็นกระบวนการ การแก้ปัญหา การกระตุ้นให้เด็กค้นหาความรู้ด้วยตัวเอง การสืบค้นข้อมูล การจัดหาแหล่งข้อมูล การจดบันทึก และการจัดทำสารนิทัศน์

เมื่อได้หัวข้อเรื่องของโครงการแล้ว ครูมีการเตรียมตัวโดยการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนร่วมงาน รวบรวมสื่อและสิ่งทีเด็กสามารถใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการดำเนินโครงการ และวางแผนขอบข่ายของเนื้อหาและกิจกรรมในโครงการไว้คร่าว ๆ

บทบาทของครูในระยะเริ่มต้นโครงการ ระยะพัฒนาโครงการ และระยะสรุปโครงการ คือ การกระตุ้นให้เด็กถามคำถามในสิ่งที่ยากรู้ ให้เด็กแสดงประสบการณ์ความรู้เดิมและสิ่งที่ได้เรียนรู้ใหม่จากโครงการออกมา กระตุ้นให้เด็กคิดและค้นหาความรู้ด้วยตัวเอง โดยครูคอยอำนวยความสะดวกในการดำเนินโครงการ ให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจ ช่วยแก้ปัญหา ส่งจดหมายถึงผู้ปกครอง และเก็บรวบรวมหลักฐานการเรียนรู้ของเด็กตลอดโครงการด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างไรก็ตามครูประจำชั้นอนุบาลบางส่วนยังมีบทบาทเป็นผู้นำในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ โดยเป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมด เป็นผู้วางแผนการทำกิจกรรมให้กับเด็ก และเป็นผู้ดำเนินการจัดแสดงผลงานของเด็ก

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับบทบาทของครูส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย มีปัญหาที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ ครูขาดประสบการณ์ในการสอนแบบโครงการ และการสอนแบบโครงการทำให้ครูมีภาระในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น ซึ่งครูประจำชั้นอนุบาลมีแนวทางแก้ปัญหาโดยการไปศึกษา ดูงานจากโรงเรียนที่เป็นแบบอย่างในการสอนแบบโครงการ การหาความรู้เพิ่มเติมโดยเข้ารับการอบรมที่จัดขึ้นโดยสถาบันต่าง ๆ ครูประจำชั้นอนุบาลในโรงเรียนกรณีตัวอย่างแก้ปัญหาโดยการขอความช่วยเหลือจากเพื่อนครูหรือบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียน และมีการจับคู่ครูที่ไปเข้ารับการอบรมโครงการวิจัยเครือข่ายครูปฐมวัยตามแนวคิดของ Reggio Emilia กับครูที่ไม่ได้เข้ารับการอบรม

2.3 บทบาทของเด็ก

ทักษะที่ครูคิดว่าเด็กจำเป็นต้องมีในการดำเนินโครงการ คือ ทักษะ การตั้งคำถาม การทำงานเป็นกลุ่ม การสังเกต การกล้าแสดงออก การแก้ปัญหา การคิดอย่างเป็นกระบวนการ การวางแผน การสื่อสาร และการสืบค้นข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสำรวจ การใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์

บทบาทของเด็กในระยะเริ่มต้นโครงการ ระยะพัฒนาโครงการ และระยะสรุปโครงการ คือ การค้นหาหัวเรื่องของโครงการ การตั้งคำถามในสิ่งที่อยากรู้ และวางแผนงานในการค้นหาคำตอบของข้อคำถาม การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ในลักษณะต่าง ๆ เด็ก ๆ เป็นผู้ลงมือสืบค้นข้อมูลด้วยตัวเอง เป็นผู้สรุปความรู้ที่ได้และจัดนิทรรศการแสดงผลงานและกระบวนการในการดำเนินโครงการ ในโรงเรียนกรณีตัวอย่างที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป เด็กมีความชำนาญในการดำเนินโครงการ จึงเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมทุกระยะ

ลักษณะผลงานส่วนใหญ่ของเด็กในระยะเริ่มต้นโครงการ คือ งานศิลปะที่ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์เดิมของเด็ก และการบันทึกคำถามที่เด็กอยากรู้ ผลงานในระยะพัฒนาโครงการ คือ ผลงานทางศิลปะและการประดิษฐ์ ส่วนเกณฑ์ในการคัดเลือกผลงานที่นำมาจัดนิทรรศการในระยะสรุปโครงการ คือ ผลงานที่ครูเห็นว่าแสดงถึงพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก เป็นผลงานที่เด็กชอบและคัดเลือกด้วยตัวเอง

ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของเด็กส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย มีปัญหาาระดับปานกลาง คือ เด็กไม่รู้วิธีการในการค้นหาความรู้ด้วยตนเองเนื่องจากขาดทักษะในการดำเนินโครงการ ซึ่งครูประจำชั้นอนุบาลมีแนวทางแก้ปัญหา โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการอย่างสม่ำเสมอและนำทักษะที่ต้องการให้เด็กได้รับไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในหน่วยการเรียนต่าง ๆ สำหรับปัญหาเด็กไม่กล้าแสดงออก และเด็กบางคนไม่สนใจโครงการที่ดำเนินอยู่ ครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่มีแนวทางแก้ปัญหา คือ พยายามชักจูงให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรม เปิดโอกาสให้เด็กเสนอกิจกรรมที่อยากทำ กระตุ้นให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากขึ้น ให้กำลังใจ และเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกในแนวทางที่หลากหลาย ให้อิสระแก่เด็กในการทำสิ่งที่เขาต้องการแม้จะไม่เกี่ยวข้องกับโครงการ ส่วนแนวทางแก้ปัญหาของครูประจำชั้นอนุบาลเมื่อเด็กมีความรู้ที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับโครงการที่ทำ คือ การจัดหาหนังสือ รูปภาพ หรือวีดิทัศน์มาให้เด็ก และการพาเด็กไปทัศนศึกษาในสถานที่ที่ให้ความรู้ที่ถูกต้องกับเด็กได้ อย่างไรก็ตามยังมีครูประจำชั้นอนุบาลบางส่วนแก้ปัญหาโดยบอกสิ่งที่ถูกต้องให้แก่เด็กโดยตรง

2.4 บทบาทของผู้บริหาร

ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ให้การสนับสนุนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการโดยอนุญาตให้เด็กใช้อาคารสถานที่ ช่วยจัดหาวัสดุอุปกรณ์ และช่วยครูแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นขณะดำเนินโครงการ แต่ได้ให้การสนับสนุนโดยการนิเทศการสอน และการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ครูน้อยที่สุด สำหรับโรงเรียนกรณีตัวอย่าง ผู้บริหารโรงเรียนให้การสนับสนุนโดยมุ่งเน้นการให้ความรู้แก่ครูโดยส่งครูเข้ารับการอบรมและศึกษาดูงานจากโรงเรียนต้นแบบ และติดตามผลของโครงการจากรายงานการนิเทศซึ่งกันและกันของครู และจากแผนการสอน นอกจากนี้ได้สนับสนุนด้วยการทำงานร่วมกับครูทุกคนอย่างใกล้ชิด การให้ความช่วยเหลือในการดำเนินโครงการในทุก ๆ ด้าน และได้จัดประชุมเพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการสอนแบบโครงการ และนวัตกรรมทางการศึกษาอื่น ๆ ให้แก่ครูด้วย

ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการสอนแบบโครงการให้แก่ผู้ปกครอง โดยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ และมีการจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนแบบโครงการด้วย นอกจากนี้โรงเรียนกรณีตัวอย่างยังได้จัดนิทรรศการโครงการต่าง ๆ จัดทำจุลสารเผยแพร่ความรู้ และได้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการสอนแบบโครงการแก่ผู้ปกครองด้วย

ปัญหาที่เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย มีปัญหาพบในระดับปานกลาง คือ การสอนแบบโครงการต้องใช้งบประมาณในการจัดการเรียนการสอนมากกว่าการสอนรูปแบบเดิมที่ใช้อยู่ ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนแสนสุขได้แก้ปัญหาโดยทางโรงเรียนได้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในโครงการทั้งหมด และสำหรับแนวทางในการส่งเสริมการสอนแบบโครงการ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ได้ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการสอนแบบโครงการให้เข้าใจ และมีการประชุมวางแผนงานร่วมกับครูประจำชั้น ส่วนการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนแบบโครงการให้แก่ครู ผู้บริหารโรงเรียนมุ่งเน้นที่การส่งครูเข้ารับการอบรมที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้น จัดหาเอกสาร ตำรา หรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบโครงการไว้ให้ครู และการส่งครูเข้าไปศึกษาดูงานในโรงเรียนที่เป็นแบบอย่างในการสอนแบบโครงการ

2.5 การจัดสภาพแวดล้อม

แหล่งข้อมูลที่เด็กใช้ในการสืบค้นข้อมูล คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวเด็กทั้งจากบ้าน โรงเรียน และชุมชน แต่แหล่งข้อมูลที่เด็กส่วนใหญ่ใช้ คือ ครูประจำชั้นอนุบาล วัสดุของจริง และสถานที่ที่เด็กไปทัศนศึกษา

วิธีการจัดหาแหล่งข้อมูลในการดำเนินโครงการของครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่ คือ ครูและผู้ปกครองช่วยกันจัดหามาให้ แต่ในโรงเรียนกรณีตัวอย่างได้เปิดโอกาส

ให้บุคลากรทุกฝ่าย รวมถึงบุคคลในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดหาหรือเป็นแหล่งข้อมูลในการดำเนินโครงการด้วย

ลักษณะการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนขณะดำเนินโครงการส่วนใหญ่ ครูและเด็กได้ช่วยกันจัดมุมประสบการณ์ต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับโครงการที่ทำ ในโรงเรียนกรณีตัวอย่าง ซึ่งมีการจัดโครงการควบคู่ไปกับการสอนตามหน่วยการเรียนรู้ ได้เพิ่มมุมในห้องเรียนไว้สำหรับโครงการ ส่วนมุมอื่น ๆ ได้จัดสภาพแวดล้อมตามปกติ แต่สำหรับโรงเรียนเกษมสุขซึ่งเป็นโรงเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไปได้จัดแบ่งช่วงเวลาไว้สำหรับดำเนินโครงการโดยเฉพาะ โดยจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนทั้งหมดให้สอดคล้องกับหัวเรื่องของโครงการ และบรรยากาศในห้องเรียนขณะดำเนินโครงการก็เต็มไปด้วยความอบอุ่นและสนุกสนานโดยครูเปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการเรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการได้อย่างเต็มที่

ปัญหาเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับน้อย โดยปัญหาที่พบบ่อยเกี่ยวกับสถานที่ที่ต้องการพาเด็กไปทัศนศึกษา เช่น สถานที่อยู่ไกล สถานที่บางแห่งไม่อนุญาตให้เด็กเข้าชม ซึ่งครูประจำชั้นอนุบาลมีแนวทางแก้ปัญหาโดยติดต่อขอความร่วมมือไปยังแหล่งข้อมูลอื่น สำหรับปัญหาเรื่องการไม่มีแหล่งข้อมูลให้เด็กทำโครงการในเรื่องที่สนใจ แหล่งข้อมูลหายาก และไม่เพียงพอต่อความต้องการของเด็ก ครูประจำชั้นอนุบาลมีแนวทางแก้ปัญหาโดยการประยุกต์ใช้สื่อหรืออุปกรณ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่น และการให้เด็กนำสื่อหรือวัสดุอุปกรณ์มาจากที่บ้าน นอกจากนี้ครูประจำชั้นอนุบาลของโรงเรียนกรณีตัวอย่างยังประสบปัญหา คือ บางโครงการเด็กให้ความสนใจต่อมุมประสบการณ์เกี่ยวกับโครงการน้อย ครูประจำชั้นอนุบาลจึงมีแนวทางแก้ปัญหาโดยเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดมุมประสบการณ์เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม มุมประสบการณ์ในบางโครงการกลับได้รับความสนใจจากเด็กมากจนผลงานที่เกิดขึ้นชำรุดก่อนถึงช่วงจัดแสดงผลงาน ครูประจำชั้นอนุบาลมีแนวทางแก้ปัญหาโดยการพูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับวิธีการเล่นที่ถูกต้องและให้เด็กช่วยกันดูแลรักษาผลงานนั้น

2.6 การวัดและประเมินผลโครงการ

การวัดและประเมินผลโครงการส่วนใหญ่เกิดขึ้นทุกระยะของโครงการ โดยผู้ที่มีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลโครงการ คือ ครูประจำชั้นอนุบาล และเด็กในห้องเรียน ส่วนผู้ที่สืบทบาทน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารโรงเรียน สิ่งที่วัดและประเมินผลมากที่สุดในการสอนแบบโครงการ คือ ความรู้และประสบการณ์ที่เด็กได้รับ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น แต่สิ่งที่ครูไม่ค่อยประเมินผล คือ การประเมินผลตนเองของครูในการดำเนินโครงการ ในขณะที่โรงเรียนกรณีตัวอย่างได้เปิดโอกาสให้บุคคลทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในโครงการร่วมวัดและประเมินผลโครงการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไปได้วางแนวทางการประเมินผลโครงการไว้ด้วย โดยโรงเรียนเกษมสุขมุ่งพิจารณา 3 ประเด็น คือ พัฒนาการของเด็ก ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ และการประเมินตนเองของครู ส่วนโรงเรียนแสนสุขพิจารณาจากความสอดคล้องกับหลักในการประเมิน 9 ประการที่

ผู้บริหารโรงเรียนกำหนดขึ้น สำหรับโรงเรียนแสนสนุกซึ่งจัดการสอนแบบโครงการน้อยกว่า 1 ปีนั้น ไม่ได้กำหนดเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลโครงการไว้ จึงเป็นเพียงการพิจารณาตามภาพรวมของกระบวนการในการดำเนินโครงการ และผลสัมฤทธิ์ของโครงการ โดยผลที่ได้จะนำไปเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งในการประเมินผลการเรียนปลายภาคการศึกษา

วิธีการวัดและประเมินผลโครงการของครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่ คือ การสังเกตและการจดบันทึกพฤติกรรมของเด็กขณะทำกิจกรรมต่าง ๆ การสัมภาษณ์เด็กและการพิจารณาจากผลงานของเด็ก นอกจากนี้โรงเรียนเกษมสุขยังได้ใช้เทคนิคการไต่ตรองสารนิทัศน์ในการวิเคราะห์ผลข้อมูลด้วย

ปัญหาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลโครงการอยู่ในระดับน้อย โดยปัญหาที่พบ คือ โรงเรียนขาดเกณฑ์ที่แน่นอนในการวัดและประเมินผลโครงการ ครูจึงไม่ทราบว่าควรวัดและประเมินผลโครงการอย่างไร แนวทางแก้ปัญหาคือครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่ใช้ คือ การศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองจากการอ่านเอกสาร ตำราและงานวิจัยต่าง ๆ

2.7 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเพื่อนร่วมงาน

ครูประจำชั้นอนุบาลและเพื่อนร่วมงานของโรงเรียนส่วนใหญ่มีปฏิสัมพันธ์กันโดยการปรึกษาหารือกันเมื่อประสบปัญหาในการดำเนินโครงการ และมีการแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับโครงการที่ทำ นอกจากนี้ในโรงเรียนกรณีตัวอย่าง คือ โรงเรียนแสนสนุกได้มีการจับคู่ครูในห้องเรียนระดับเดียวกันเพื่อนิเทศการสอนซึ่งกันและกัน ส่วนโรงเรียนเกษมสุขและโรงเรียนแสนสุขครูทุกคนและบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียนมีความสนิทสนม และทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด ดังนั้นเมื่อมีโครงการเกิดขึ้นเพื่อนร่วมงานและบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียนจึงให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการอย่างเต็มที่

ปัญหาเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเพื่อนร่วมงานอยู่ในระดับน้อย อย่างไรก็ตามครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่ได้แนะนำแนวทางแก้ปัญหาคือเมื่อไม่ได้รับความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงานในการดำเนินโครงการ คือ การรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานและการวางแผนการทำงานร่วมกัน

2.8 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในด้านการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับโครงการกับเด็กที่บ้าน ส่วนในโรงเรียนกรณีตัวอย่าง คือ โรงเรียนแสนสนุก แม้ว่าจะระยะแรกที่นำการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แนวทางนี้มาใช้ ผู้ปกครองไม่ค่อยพอใจเนื่องจากครูต้องไปเข้ารับการอบรมบ่อย ๆ แต่ต่อมาเมื่อผู้ปกครองเห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวเด็กจึงให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการอย่างเต็มที่ สำหรับโรงเรียนเกษมสุขและโรงเรียนแสนสุขผู้ปกครองมีความเข้าใจและเห็นด้วยที่โรงเรียนจัดประสบการณ์การเรียนรู้รูปแบบนี้

ดังนั้น เมื่อมีโครงการเกิดขึ้นผู้ปกครองจึงให้การสนับสนุนในทุก ๆ ด้าน และพยายามมีส่วนร่วมในโครงการเท่าที่สามารถทำได้

ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอยู่ในระดับน้อย อย่างไรก็ตาม ครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่ได้แนะนำแนวทางแก้ปัญหาเมื่อไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองในการดำเนินโครงการ คือ การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ

3. ด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ

ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ติดตามความเคลื่อนไหวจากการศึกษาบทความ หนังสือ งานวิจัยและเอกสารทางวิชาการ และครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่ติดตามความเคลื่อนไหวจากการอบรมสัมมนา ส่วนผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาลของโรงเรียนกรณีตัวอย่างติดตามความเคลื่อนไหวจากการเข้ารับการอบรม การศึกษาดูงานจากโรงเรียนต้นแบบ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับโรงเรียนในเครือข่ายเดียวกัน การศึกษาจากตำรา เอกสารทางวิชาการ การติดตามจากผลการจัดโครงการในโรงเรียน และการเข้าร่วมประชุมสัมมนาทางวิชาการทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ

ปัญหาเกี่ยวกับการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการอยู่ในระดับน้อย โดยปัญหาที่มักประสบ คือ การไม่ทราบวิธีการ และแหล่งที่จะติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แนวทางนี้ รวมทั้งไม่มีเวลาในการติดตามความเคลื่อนไหว และครูประจำชั้นอนุบาลได้แก้ปัญหาโดยการสอบถามจากผู้บริหารโรงเรียน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ การสอนแบบโครงการในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการในโรงเรียนอนุบาล ด้านนโยบายการจัดการศึกษา ของโรงเรียน ด้านการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และด้านการติดตามความเคลื่อนไหว ของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

ตัวอย่างประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 57 คน และครูประจำชั้นอนุบาล จำนวน 219 คน ในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ทั้งในเขต กรุงเทพมหานครและส่วนภูมิภาคที่เคยส่งครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ จากสมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย ใน พระบรมราชูปถัมภ์ จากสมาคมสหพันธ์โรงเรียนราษฎร์ หรือโรงเรียนที่จัดอบรมเองโดย วิทยากรที่อบรมให้แก่สมาคมดังกล่าว จำนวน 57 โรง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม จำนวน 2 ชุด สำหรับผู้บริหาร โรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาล แบบสัมภาษณ์ จำนวน 2 ชุด สำหรับผู้บริหารโรงเรียน และ ครูประจำชั้นอนุบาล และแบบสังเกตการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ การสอนแบบโครงการในระดับอนุบาล จำนวน 1 ชุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ เก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่าง ประชากรด้วยแบบสอบถาม โดยโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้จัดส่งและเก็บคืนด้วย ตัวเอง โรงเรียนในส่วนภูมิภาคผู้วิจัยได้จัดส่งและเก็บคืนทางไปรษณีย์ ส่วนการเก็บรวบรวม ข้อมูลจากโรงเรียนกรณีตัวอย่าง 3 โรง ด้วยแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ด้วยตัวเอง

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ได้นำมาแจกแจงความถี่ และคำนวณค่า ร้อยละ แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ด้วยตารางประกอบความเรียง ส่วนข้อมูลที่ได้จากแบบ สัมภาษณ์และแบบสังเกตจากโรงเรียนกรณีตัวอย่าง ได้นำมาสรุป และนำเสนอข้อมูลในรูปของ การบรรยายตามประเด็นที่ผู้วิจัยกำหนด

สรุปผลการวิจัย

1. ด้านนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียน คือผู้ที่ริเริ่มนำการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการมาใช้ในโรงเรียน แต่ได้เปิดโอกาสให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนแนวทางนี้ด้วย วัตถุประสงค์ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการมีความสอดคล้องกับแนวคิดและจุดมุ่งหมายหลักในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน และสอดคล้องกับแนวทางตามหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540

ปัญหาด้านนโยบายในการจัดการศึกษาของโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย โดยปัญหาที่พบ คือ โรงเรียนไม่ได้กำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งแก้ไขโดยจัดประชุมชี้แจงให้ครูเข้าใจนโยบายและเป้าหมายของการสอนแบบโครงการ

2. ด้านการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ

2.1 กิจกรรมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

โครงการเริ่มต้นเมื่อเด็กต้องการศึกษาหัวเรื่องใดหัวเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึก โดยแต่ละภาคการศึกษาสามารถมีโครงการเกิดขึ้นกี่โครงการก็ได้ และระยะเวลาในการดำเนินโครงการได้ยืดหยุ่นตามความสนใจของเด็ก ช่วงเวลาที่ใช้ในการดำเนินโครงการในแต่ละวันสามารถจัดได้เป็น 2 ลักษณะ คือ การบูรณาการหัวเรื่องของโครงการในทุกกิจกรรม และการจัดช่วงเวลาในแต่ละวันไว้สำหรับดำเนินโครงการ ส่วนช่วงเวลายื่นจัดการเรียนการสอนตามปกติ ลักษณะกิจกรรมในการดำเนินโครงการในระยะเริ่มต้นโครงการเน้นที่การเล่าหรือแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับโครงการด้วยวิธีต่าง ๆ การตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กอยากรู้ในโครงการ และการวางแผนกิจกรรมที่ต้องการทำในโครงการ ลักษณะกิจกรรมในระยะพัฒนาโครงการมุ่งเน้นที่การลงมือสืบค้นข้อมูลเพื่อหาคำตอบของข้อคำถามที่เด็กสงสัยด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การไปทัศนศึกษา การทดลอง และได้แสดงออกถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การวาดภาพ การสร้างสิ่งประดิษฐ์ ลักษณะกิจกรรมในระยะสรุปโครงการเน้นที่การทบทวน สรุปความรู้และทักษะที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ แล้วจัดนิทรรศการเผยแพร่โครงการที่ทำ โดยผู้ที่มีส่วนร่วมในโครงการ คือ บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

ปัญหาเกี่ยวกับกิจกรรมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในระดับน้อย โดยปัญหาที่พบ คือ การใช้เวลาในการดำเนินโครงการนานเกินไป ทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมให้เด็กได้ครบตามที่หลักสูตรกำหนด ซึ่งแก้ไขโดยรวมเนื้อหาและแนวคิดที่คล้ายคลึงกันมาสอนในช่วงเดียวกัน เพื่อให้เด็กมีเวลาในการดำเนินโครงการนานขึ้น

2.2 บทบาทของครู

ทักษะที่ครูคิดว่าจำเป็นต้องมีในการสอนแบบโครงการ คือ การตั้งคำถาม การสังเกต การคิดอย่างเป็นกระบวนการ การแก้ปัญหา การกระตุ้นให้เด็กค้นหาความรู้ด้วยตัวเอง การสืบค้นข้อมูล การจัดหาแหล่งข้อมูล การจดบันทึก และการจัดทำสารนิทัศน์ เมื่อได้หัวข้อเรื่องของโครงการแล้ว ครูมีการเตรียมตัวโดยการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยวิธีการต่าง ๆ รวบรวมสื่อและสิ่งที่เด็กสามารถใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการดำเนินโครงการ และวางแผนขอบข่ายของเนื้อหาและกิจกรรมในโครงการไว้คร่าว ๆ บทบาทของครูในระยะเริ่มต้นโครงการ ระยะพัฒนาโครงการ และระยะสรุปโครงการ คือ การกระตุ้นให้เด็กถามคำถามในสิ่งที่ยากู้ ให้เด็กแสดงประสบการณ์ ความรู้เดิมและสิ่งที่ได้เรียนรู้ใหม่จากโครงการออกมา กระตุ้นให้เด็กคิดและค้นหาความรู้ด้วยตัวเอง โดยครูคอยอำนวยความสะดวกในการดำเนินโครงการ ให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจ ช่วยแก้ปัญหา ส่งจดหมายถึงผู้ปกครอง และเก็บรวบรวมหลักฐานการเรียนรู้ของเด็กตลอดโครงการด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างไรก็ตามครูประจำชั้นอนุบาลบางส่วนยังมีบทบาทเป็นผู้นำในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับบทบาทของครูส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย มีปัญหาที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ การสอนแบบโครงการทำให้ครูมีภาระในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น และครูขาดประสบการณ์ในการสอนแบบโครงการ ซึ่งแก้ไขโดยไปเข้ารับการอบรม และไปศึกษาดูงานจากโรงเรียนที่เป็นแบบอย่างในการสอนแบบโครงการ

2.3 บทบาทของเด็ก

ทักษะที่ครูคิดว่าเด็กจำเป็นต้องมีในการดำเนินโครงการ คือ ทักษะการตั้งคำถาม การทำงานเป็นกลุ่ม การสังเกต การกล้าแสดงออก การแก้ปัญหา การคิดอย่างเป็นกระบวนการ การวางแผน การสื่อสาร และการสืบค้นข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสำรวจ การใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ บทบาทของเด็กในระยะเริ่มต้นโครงการ ระยะพัฒนาโครงการ และระยะสรุปโครงการ คือ การค้นหาหัวข้อเรื่องของโครงการ การตั้งคำถามในสิ่งที่ยากู้ และวางแผนงานในการค้นหาคำตอบของข้อคำถาม การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับโครงการในรูปแบบต่าง ๆ เด็ก ๆ เป็นผู้ลงมือสืบค้นข้อมูลด้วยตัวเอง เป็นผู้สรุปความรู้ที่ได้และจัดนิทรรศการแสดงผลงานและกระบวนการในการดำเนินโครงการ ในโรงเรียนกรณีตัวอย่างที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป เด็กมีความชำนาญในการดำเนินโครงการ จึงเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมทุกระยะ ลักษณะผลงานส่วนใหญ่ของเด็กเน้นงานทางศิลปะที่สะท้อนพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของเด็กส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย มีปัญหาที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ เด็กไม่รู้วิธีการในการค้นหาความรู้ด้วยตนเองเนื่องจากขาดทักษะในการดำเนินโครงการ ซึ่งแก้ไขโดยเปิดโอกาสให้เด็กได้ดำเนินโครงการอย่างสม่ำเสมอและนำทักษะที่ต้องการให้เด็กได้รับไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในหน่วยการเรียนต่าง ๆ

2.4 บทบาทของผู้บริหาร

ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ให้การสนับสนุนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการโดยอนุญาตให้เด็กใช้อาคารสถานที่และช่วยจัดหาวัสดุอุปกรณ์ แต่ได้ให้การสนับสนุนโดยการนิเทศการสอนและการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ครูน้อยที่สุด สำหรับโรงเรียนกรณีตัวอย่าง ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญกับการสอนแบบโครงการจึงให้การสนับสนุนการดำเนินโครงการในทุก ๆ ด้าน และทำงานร่วมกับครูอย่างใกล้ชิด สำหรับการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการสอนแบบโครงการ พบว่าผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ความรู้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้าชมห้องเรียนหรือมีส่วนร่วมในโครงการ และมีการจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนแบบโครงการ นอกจากนี้โรงเรียนกรณีตัวอย่างยังได้จัดนิทรรศการโครงการต่าง ๆ และได้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการสอนแบบโครงการแก่ผู้ปกครองด้วย

ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย มีปัญหาที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ การสอนแบบโครงการต้องใช้งบประมาณในการจัดการเรียนการสอนมากกว่าการสอนเดิมที่ใช้อยู่ ซึ่งแก้ปัญหโดยโรงเรียนรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในโครงการทั้งหมด

2.5 การจัดสภาพแวดล้อม

แหล่งข้อมูลที่เด็กใช้ในการสืบค้นข้อมูล คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวเด็กทั้งที่บ้าน โรงเรียน และชุมชน วิธีการจัดหาแหล่งข้อมูลในการดำเนินโครงการส่วนใหญ่คือ ครูและผู้ปกครองช่วยกันจัดหาให้ แต่ในโรงเรียนกรณีตัวอย่างได้เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายรวมถึงบุคคลในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดหาหรือเป็นแหล่งข้อมูลในการดำเนินโครงการด้วย ลักษณะการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนขณะดำเนินโครงการส่วนใหญ่ครูและเด็กได้ช่วยกันจัดมุมประสบการณ์ต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับโครงการที่ทำ และในโรงเรียนกรณีตัวอย่าง บรรยากาศในห้องเรียนขณะดำเนินโครงการเต็มไปด้วยความอบอุ่นและสนุกสนานโดยครูเปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการเรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการได้อย่างเต็มที่

ปัญหาเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย โดยปัญหาที่พบ คือ สถานที่ที่ต้องการพาเด็กไปทัศนศึกษาอยู่ไกล และการขาดแหล่งข้อมูลในการดำเนินโครงการ ซึ่งแก้ไขโดยประยุกต์ใช้สิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นและให้เด็กนำอุปกรณ์มาจากบ้าน

2.6 การวัดและประเมินผลโครงการ

การวัดและประเมินผลโครงการส่วนใหญ่เกิดขึ้นทุกระยะของโครงการ โดยผู้ที่มีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลโครงการมากที่สุด คือ ครูประจำชั้นอนุบาล และเด็กในห้องเรียน ส่วนผู้ที่มีบทบาทน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารโรงเรียน สิ่งที่วัดและประเมินผลมากที่สุดในการสอนแบบโครงการ คือ ความรู้และประสบการณ์ที่เด็กได้รับ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น แต่สิ่งที่ครูไม่ค่อยประเมินผล คือ การประเมินผลตนเองของครูในการดำเนินโครงการ วิธีการวัดและประเมินผลโครงการได้มาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลาย

ปัญหาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลโครงการส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย โดยปัญหาที่พบ คือ โรงเรียนขาดเกณฑ์ที่แน่นอนในการวัดและประเมินผลโครงการ ครูจึงไม่ทราบว่าจะวัดและประเมินผลโครงการอย่างไร ซึ่งแก้ไขโดยครูศึกษาหาความรู้ด้วยตัวเองจากการอ่านเอกสาร ตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ

2.7 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเพื่อนร่วมงาน

ครูประจำชั้นอนุบาลและเพื่อนร่วมงานมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการแลกเปลี่ยนความรู้ วางแผนการทำงานร่วมกัน และปรึกษาหารือกันเมื่อประสบปัญหาในการดำเนินโครงการ นอกจากนี้ในโรงเรียนกรณีตัวอย่างได้มีการจับคู่ครูในห้องเรียนระดับเดียวกันเพื่อนิเทศการสอนซึ่งกันและกัน ครูและบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียนมีความสนิทสนมและทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด

ปัญหาเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเพื่อนร่วมงานส่วนใหญ่อยู่ในระดับน้อย โดยครูได้แนะนำแนวทางแก้ไขเมื่อไม่ได้รับความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงานในการดำเนินโครงการ คือ รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานและวางแผนการทำงานร่วมกัน

2.8 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในด้านการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับโครงการกับเด็กที่บ้าน ส่วนในโรงเรียนกรณีตัวอย่าง แม้ว่าจะระงับผู้ปกครองไม่เห็นด้วยที่โรงเรียนนำการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แนวทางนี้มาใช้ แต่ต่อมาเมื่อผู้ปกครองเห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวเด็ก จึงให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการอย่างเต็มที่

ปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองอยู่ในระดับน้อย โดยครูได้แนะนำแนวทางแก้ไขเมื่อไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง คือ เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ

3. ด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดย การใช้การสอนแบบโครงการ

ผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาลให้ความสนใจติดตามความเคลื่อนไหวของการสอนแบบโครงการ โดยผู้บริหารโรงเรียนติดตามความเคลื่อนไหวจากบทความ หนังสือ งานวิจัย และเอกสารทางวิชาการ ส่วนครูประจำชั้นอนุบาลติดตามความเคลื่อนไหวจากการอบรมสัมมนา

ปัญหาเกี่ยวกับการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการอยู่ในระดับน้อย โดยปัญหาที่พบ คือ ไม่ทราบวิธีการและแหล่งที่จะติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แนวทางนี้ ซึ่งแก้ไขโดยสอบถามจากผู้บริหารโรงเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. ด้านนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน จากการศึกษาพบว่า โรงเรียนต่าง ๆ ให้ความสนใจกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากจำนวนโรงเรียนที่นำการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แนวทางนี้มาใช้มีเพิ่มขึ้นทุกปี การที่โรงเรียนต่าง ๆ ให้ความสนใจกับการสอนแบบโครงการอาจเป็นเพราะโรงเรียนกำลังตื่นตัวกับการปฏิรูปการศึกษาจึงต้องการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ซึ่งมุ่งเน้นให้เด็กเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในมาตรา 22 ที่บัญญัติว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และในมาตรา 24 ได้บัญญัติไว้ว่า กระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูจะต้องติดตามความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ให้ฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ เน้นการฝึกปฏิบัติจริง บูรณาการความรู้ จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย และเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) ซึ่งการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการก็เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนสนใจ และได้ลงมือค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ดังนั้น แนวคิดและวัตถุประสงค์ในการจัด

ประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ จึงมีความสอดคล้องกับแนวคิดและวัตถุประสงค์หลักในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนต่างๆซึ่งยึดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 เป็นหลักในการจัดการศึกษา นอกจากนี้การที่ผู้บริหารโรงเรียนเปิดโอกาสให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งเป็นทิศทางการปฏิบัติงานของโรงเรียน ทำให้นโยบายและวัตถุประสงค์นั้นมีเอกภาพ มีความชัดเจนและเข้าใจตรงกัน (กรมวิชาการ , 2539 และ กรมสามัญศึกษา , 2541) และการที่ครูทุกคนรับทราบ ร่วมมือ ยึดถือนโยบายและวัตถุประสงค์ของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นแนวปฏิบัติ และสนับสนุนการปฏิบัติให้บังเกิดผลอย่างจริงจัง ทำให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จ (วัฒนา ระวังทุกข์ , 2541) ด้วยเหตุนี้โรงเรียนส่วนใหญ่จึงประสบปัญหาด้านนโยบายในการจัดการศึกษาของโรงเรียนในระดับน้อย ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าการศึกษาที่โรงเรียนจะนำนวัตกรรมทางการศึกษาใดเข้ามาใช้ได้อย่างราบรื่นนั้นควรคำนึงถึงความสอดคล้องของนโยบายและจุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนและควรเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและจุดมุ่งหมายนั้นด้วย

2. ด้านการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ

2.1 กิจกรรมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จากการศึกษาพบว่า ครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำโครงการอย่างลุ่มลึกในเรื่องที่พวกเขาสนใจ โดยไม่ได้กำหนดจำนวนโครงการและยืดหยุ่นเวลาในการดำเนินโครงการตามความสนใจของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับหลักของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ ดังที่ Katz and Helm (2001) และสุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ (2540) ได้กล่าวว่า การสอนแบบโครงการเป็นการเรียนการสอนที่เด็กได้ศึกษาอย่างลุ่มลึกในเรื่องที่สนใจ โดยโครงการอาจใช้เวลาหลายวัน บางโครงการอาจใช้เวลาเป็นสัปดาห์หรือหลายสัปดาห์ซึ่งขึ้นอยู่กับอายุของเด็กและธรรมชาติของหัวเรื่องโครงการ แต่การที่ไม่ได้กำหนดช่วงเวลาและระยะเวลาในการดำเนินโครงการที่แน่นอนทำให้บางครั้งเด็กใช้เวลาในการดำเนินโครงการนานเกินไป จนเป็นสาเหตุให้ครูประจำชั้นอนุบาลไม่สามารถจัดกิจกรรมให้เด็กได้ครบตามที่หลักสูตรกำหนด ด้วยเหตุนี้ โรงเรียนกรณีตัวอย่าง 2 โรงเรียนได้จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไปและเป็นโรงเรียนต้นแบบในการสอนแบบโครงการ จึงได้จัดช่วงเวลาในการดำเนินโครงการออกเป็น 2 ลักษณะ คือ โรงเรียนเกษมสุขได้กำหนดช่วงเวลาในการดำเนินโครงการในแต่ละภาคการศึกษาและช่วงเวลาในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนรู้ โดยในช่วงเวลาที่ได้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนรู้ ครูประจำชั้นได้รวบรวมเนื้อหาและแนวคิดของหน่วยการเรียนรู้ที่คล้ายคลึงกันมาสอนร่วมกัน เพื่อให้เด็กมีเวลาเหลือสำหรับดำเนินโครงการ และเมื่อมีโครงการเกิดขึ้น ครูประจำชั้นได้บูรณาการหัวเรื่องของโครงการในทุกกิจกรรม ส่วนโรงเรียนแสนสุข ในช่วงที่มีโครงการเกิดขึ้นได้จัดช่วง

เวลาในแต่ละวันไว้สำหรับดำเนินโครงการ ส่วนช่วงเวลานั้นได้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหน่วยการเรียนรู้ที่วางแผนไว้ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเวลาที่เด็กใช้เวลาในการดำเนินโครงการมาก เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงระดับความสนใจในการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งความสนใจของเด็กเกิดจากแรงจูงใจภายใน Maw (1965) กล่าวว่า แรงจูงใจภายในเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และสุขภาพจิต Chard (2000) กล่าวว่า การสอนแบบโครงการเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากแรงจูงใจภายในของเด็ก ดังนั้นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ดำเนินโครงการในเรื่องที่สนใจอย่างเต็มที่จึงเป็นสิ่งที่สมควรอย่างยิ่ง ด้วยเหตุนี้การจัดช่วงเวลาให้เด็กได้ดำเนินโครงการทั้ง 2 ลักษณะที่กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นวิธีการที่เหมาะสมเพราะเด็กจะได้รับความรู้และประสบการณ์ครบตามที่หลักสูตรกำหนด อีกทั้งยังมีโอกาสดำเนินโครงการตามความต้องการได้อย่างเต็มที่ และการจัดช่วงเวลาในลักษณะนี้ก็จะเป็นเพียงการกำหนดกรอบเวลาคร่าว ๆ โครงการจะเกิดขึ้นช่วงเวลาใดในกรอบเวลาที่กำหนดก็ได้

จากการศึกษาลักษณะกิจกรรมในการดำเนินโครงการในแต่ละระยะ พบว่าในระยะเริ่มต้นโครงการเน้นที่การเล่าหรือแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับโครงการด้วยวิธีการต่าง ๆ การตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งที่อยากรู้ในโครงการ และการวางแผนกิจกรรมที่ต้องการทำในโครงการ ในระยะพัฒนาโครงการเน้นที่การลงมือสืบค้นข้อมูลเพื่อหาคำตอบของข้อคำถามที่เด็กสงสัยด้วยวิธีการต่าง ๆ และแสดงออกถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ในระยะสรุปโครงการเน้นที่การทบทวน สรุปความรู้และทักษะที่ได้รับจากการดำเนินโครงการ แล้วจัดนิทรรศการเผยแพร่โครงการที่ทำ ในเรื่องนี้ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า โครงการที่เกิดขึ้นมีความสอดคล้องกับ Chard (1994) ที่ได้กล่าวว่า ลักษณะโครงสร้างหลักของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในแต่ละระยะมี 5 ประการ คือ การอภิปรายกลุ่ม (Discussion) การศึกษานอกสถานที่ (Fieldwork) การนำเสนอประสบการณ์เดิม (Representation) การสืบค้น (Investigation) และการจัดแสดง (Display) อย่างไรก็ตามการนำลักษณะโครงสร้างการสอนแบบโครงการไปใช้ก็มีส่วนที่แตกต่างกับลักษณะโครงการของ Chard คือ โครงการในโรงเรียนส่วนใหญ่มีลักษณะโครงสร้างครบทั้ง 5 ประการ แต่โครงการในแต่ละระยะอาจมีลักษณะโครงสร้างไม่ครบทั้ง 5 ประการก็ได้

2.2 บทบาทของครู จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า ครูประจำชั้นอนุบาลคิดว่าทักษะที่จำเป็นในการสอนแบบโครงการ คือ การตั้งคำถาม การสังเกต การคิดอย่างเป็นกระบวนการ การแก้ปัญหา การกระตุ้นให้เด็กค้นหาความรู้ด้วยตัวเอง การสืบค้นข้อมูล การจัดหาแหล่งข้อมูล การจดบันทึก และการจัดทำสารนิทัศน์ ผู้วิจัยคิดว่าสาเหตุที่ครูต้องมีทักษะเหล่านี้เนื่องจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ ครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้นำในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นเพียงผู้กระตุ้นให้เด็กเกิดการใคร่เรียนใคร่รู้ ค้นหาความรู้ด้วยตัวเองโดยครูคอยให้ความช่วยเหลือ แนะนำ และอำนวยความสะดวกในการดำเนินโครงการ ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าทักษะข้างต้นเป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนให้ครูปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทในการสอนแบบโครงการได้ราบรื่นยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ

Vygotsky (อ้างถึงใน Brek and Winsler , 1995) ที่กล่าวว่าครูมีหน้าที่สำคัญในการเตรียมสภาพแวดล้อมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ให้คำแนะนำ ให้เด็กมีโอกาสทำงานร่วมกับผู้อื่น และครูมีหน้าที่กระตุ้นให้เด็กใช้ภาษาและวิธีการอื่น ๆ เช่น การวาด การเขียน และการทำงานศิลปะหลาย ๆ รูปแบบ นอกจากนี้ครูควรคอยสังเกตความสามารถของเด็กเป็นรายบุคคลด้วย เพื่อจะได้จัดกิจกรรมได้สอดคล้องตามความต้องการของเด็ก สามารถสนองความต้องการ และความถนัดได้เต็มที่ (มธุรส พะวินรัมย์ , 2539) และเนื่องจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แนวทางนี้จะเกิดขึ้นเมื่อเด็กสนใจศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึก ครูจึงไม่สามารถเตรียมตัวในการสืบหาข้อมูลล่วงหน้าได้ ดังนั้นจึงทำให้ครูประจำชั้นอนุบาลบางส่วนมีภาระในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ตามแม้ว่าครูประจำชั้นอนุบาลที่เป็นตัวอย่างประชากรทุกคน เป็นผู้ที่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ แต่จากการศึกษาพบว่าครูประจำชั้นอนุบาลบางส่วนยังขาดประสบการณ์ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แนวทางนี้ ทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินโครงการ ดังจะเห็นได้จากการที่ครูประจำชั้นอนุบาลบางส่วนไม่ได้ทำหน้าที่เป็นผู้กระตุ้นแต่เป็นผู้นำในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เช่น เป็นผู้กำหนดหัวเรื่องของโครงการ เป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมด เป็นผู้วางแผนกิจกรรมให้เด็กทำ และเป็นผู้ดำเนินการจัดแสดงผลงานของเด็ก และเป็นที่น่าสังเกตว่าครูประจำชั้นอนุบาลของโรงเรียนบางแห่งได้นำตัวอย่างโครงการในหัวเรื่องเดียวกับที่เคยไปเข้ารับการอบรมมาเป็นหัวเรื่องของโครงการในห้องเรียน ดังนั้นหัวเรื่องดังกล่าวจึงไม่สอดคล้องกับความสนใจของเด็กและบริบทของโรงเรียน ซึ่งไม่สอดคล้องกับ Katz and Chard (1994) ที่กล่าวว่า ตัวอย่างของโครงการที่นำมาศึกษาไม่ใช่ต้นแบบในการนำไปปฏิบัติ แต่หัวเรื่องของโครงการควรเกิดจากความสนใจของเด็ก สอดคล้องกับวิถีชีวิตและบริบทของท้องถิ่นที่เด็กอาศัยอยู่เป็นหลัก นอกจากนี้การที่ครูประจำชั้นอนุบาลบางส่วนแก้ปัญหาเมื่อเด็กมีความรู้ที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับโครงการที่ทำโดยการบอกสิ่งที่ถูกต้องกับเด็กโดยตรง แสดงให้เห็นว่าครูยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนแบบโครงการและการยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ดังนั้น เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการเพิ่มขึ้น ครูประจำชั้นอนุบาลจึงควรให้ความสนใจในการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการสอนแบบโครงการด้วยวิธีการต่าง ๆ และควรเปิดโอกาสให้มีโครงการเกิดขึ้นในห้องเรียนอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งยังควรศึกษาเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางควบคู่ไปด้วย

2.3 บทบาทของเด็ก จากการศึกษาพบว่า ทักษะที่เด็กต้องใช้ในการ

การดำเนินโครงการ คือ ทักษะการตั้งคำถาม การทำงานเป็นกลุ่ม การสังเกต การกล้าแสดงออก การแก้ปัญหา การคิดอย่างเป็นกระบวนการ การวางแผน การสื่อสาร การสืบค้น ข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสำรวจ การใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และบทบาทของเด็กในขณะเริ่มต้นโครงการ พัฒนาโครงการ และสรุปโครงการ คือ การค้นหาหัวเรื่องของโครงการ การตั้งคำถาม ในสิ่งที่อยากรู้ และการวางแผนงานในการค้นหาคำตอบของข้อคำถาม

ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับโครงการในรูปแบบต่าง ๆ เด็ก ๆ เป็นผู้สืบค้นข้อมูลด้วยตัวเอง และเป็นผู้สรุปความรู้ที่ได้รับและจัดนิทรรศการการแสดงผลงานและกระบวนการในการดำเนินโครงการ สำหรับโรงเรียนกรณีตัวอย่างที่มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้องค์ความรู้แบบโครงการตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป เด็กมีความชำนาญในการดำเนินโครงการ จึงเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมทุกระยะ จะเห็นได้ว่าทักษะที่เด็กต้องใช้และบทบาทของเด็กในการสอนแบบโครงการมีความสอดคล้องกับหลักการเรียนรู้ของคณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543) ที่ระบุว่า ปัจจุบันกระบวนการเรียนรู้เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด การจัดการศึกษาจึงต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ปัญญาขั้นสูงกว่าการท่องจำ คือ การใช้สติปัญญาในการคิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ ตัดสินใจแก้ปัญหา และสังเคราะห์เป็นสาระความรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง รวมทั้งเกิดทักษะการเรียนรู้ที่มีหลากหลายวิธี เช่น การค้นคว้า อภิปราย การถกเถียง สะท้อนความคิด และลงมือปฏิบัติจริง ทั้งทำงานคนเดียวและทำงานกลุ่ม ซึ่งจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่จะร่วมมือช่วยเหลือกันและกัน อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2542) ที่ระบุว่า ในการจัดการเรียนการสอนต้องส่งเสริมให้เด็กค้นพบองค์ความรู้ด้วยตัวเอง เด็กได้ปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการคิดวิเคราะห์ เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อม และได้ประยุกต์ความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง

สำหรับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของเด็กในการดำเนินโครงการพบว่า สิ่งที่เป็นปัญหาในระดับปานกลาง คือ เด็กไม่รู้วิธีการในการค้นหาความรู้ด้วยตนเองเนื่องจากขาดทักษะในการดำเนินโครงการ ซึ่งอาจเป็นเพราะทางโรงเรียนเพิ่งเริ่มนำการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้องค์ความรู้แบบโครงการมาใช้ หรือเด็กบางคนเป็นนักเรียนเข้าใหม่จึงขาดประสบการณ์ในการเรียนรู้แนวทางนี้ แต่ครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่มีแนวทางแก้ปัญหาโดยเปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้แบบโครงการอย่างสม่ำเสมอ และนำทักษะที่ต้องการให้เด็กได้รับไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในหน่วยการเรียนรู้ต่าง ๆ และการขาดทักษะในการดำเนินโครงการก็อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กไม่กล้าแสดงออกด้วย เนื่องจากไม่รู้ว่าตนมีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินโครงการอย่างไร

นอกจากนี้จากการศึกษาบทบาทของเด็กอนุบาลจากโรงเรียนกรณีตัวอย่างที่มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้องค์ความรู้แบบโครงการตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป พบว่า เด็กมีความชำนาญในการดำเนินโครงการมากกว่าเด็กอนุบาลในโรงเรียนที่เพิ่งนำการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้องค์ความรู้แบบโครงการมาใช้ แม้ว่าในระยะแรก ๆ ที่เริ่มนำการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แนวทางนี้มาใช้ เด็ก ๆ ยังไม่ทราบขั้นตอนในการดำเนินโครงการ ครูจึงต้องกระตุ้นให้เด็กได้ใช้ความรู้และประสบการณ์เดิม และพยายามให้เด็กมีส่วนร่วมในโครงการให้มากที่สุด แต่เนื่องจากทักษะที่จำเป็นสำหรับเด็กในการดำเนินโครงการมีความสอดคล้องกับทักษะที่เด็กเคยได้ฝึกมาก่อนจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เดิม เช่น การทำงานเป็นกลุ่ม การตั้งคำถาม การสืบค้นข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ เป็นต้น ประกอบกับทางโรงเรียนมีนโยบายทางการศึกษาที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ดังนั้นหลังจากที่เด็กดำเนินโครงการเพียงไม่กี่โครงการ เด็กจึงทราบว่าวิธีการในการดำเนินโครงการเป็นอย่างไร และตนเองต้องมีบทบาท

หน้าที่อย่างไรบ้าง จนในระยะหลัง ๆ เด็ก ๆ สามารถดำเนินโครงการได้ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะอยู่ห่าง ๆ และโครงการได้มีความซับซ้อนยิ่งขึ้นด้วย อย่างไรก็ตามการที่ครูจะเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการมากแค่ไหน ควรคำนึงถึงระดับอายุและความต้องการของเด็กด้วย โดยเด็กที่มีอายุน้อยควรทำโครงการที่ไม่ซับซ้อนและเด็กจะต้องการความช่วยเหลือจากครูมากกว่าเด็กที่มีอายุมาก ซึ่งสอดคล้องกับ Chard (1997) ที่กล่าวว่า สิ่งที่มีอิทธิพลต่อความซับซ้อนของโครงการ คือ ประสบการณ์เดิมของเด็ก จำนวนเด็กในห้องเรียน และอายุของเด็ก

2.4 บทบาทของผู้บริหาร จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ให้การสนับสนุนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการโดยอนุญาตให้เด็กใช้อาคารสถานที่ ช่วยจัดหาวัสดุอุปกรณ์ขณะดำเนินโครงการ แต่ให้การสนับสนุนโดยการนิเทศการสอนและจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ครูน้อยที่สุด จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ครูประจำชั้นอนุบาลบางส่วนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ สาเหตุที่ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนบางส่วนให้การสนับสนุนโดยการนิเทศน้อย อาจเนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนไม่เคยเข้ารับการอบรมหรือศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการอย่างจริงจัง ทำให้ขาดความเข้าใจในวิธีการสอนแนวทางนี้ อีกทั้งทางโรงเรียนก็ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์เรียนรู้แนวทางนี้ดีพอที่จะนิเทศครูได้ ดังนั้นเมื่อครูประจำชั้นอนุบาลประสบปัญหาในการดำเนินโครงการ และผู้บริหารไม่สามารถให้คำแนะนำแก่ครูได้ จึงทำให้ครูประสบปัญหาในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (2540) ที่ระบุว่า ปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการจัดการเรียนการสอน คือ การนิเทศและการให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับเรื่องการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหาร ซึ่งแตกต่างจากโรงเรียนกรณีตัวอย่าง คือ โรงเรียนแสนสุข ที่ถึงแม้ว่าได้นำการสอนแบบโครงการมาใช้น้อยกว่า 1 ปี แต่ผู้บริหารโรงเรียนได้ให้การสนับสนุนการสอนแนวทางนี้อย่างเต็มที่ โดยนำโรงเรียนเข้าไปเป็นเครือข่ายของแนวคิด Reggio Emilia ซึ่งใช้การสอนแบบโครงการเป็นกิจกรรมหลักในการจัดการเรียนการสอน การส่งครูเข้ารับการอบรม ศึกษาดูงานจากโรงเรียนต้นแบบของแนวคิดนี้ อีกทั้งยังได้รับคำแนะนำในการดำเนินโครงการจากผู้เชี่ยวชาญในแนวคิดนี้อย่างสม่ำเสมอ ในขณะที่เดียวกันผู้บริหารโรงเรียนก็ติดตามผลของโครงการจากรายงานการนิเทศซึ่งกันและกันของครู และจากแผนการสอนของครู และสำหรับโรงเรียนเกษมสุขและโรงเรียนแสนสุข ผู้บริหารโรงเรียนซึ่งใช้การสอนแบบโครงการเป็นกิจกรรมหลักในการจัดการเรียนการสอนมีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการอย่างกระจ่าง ดังนั้น เมื่อครูประจำชั้นอนุบาลประสบปัญหาในการดำเนินโครงการ จึงสามารถขอคำปรึกษาจากผู้บริหารได้ทันที นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนยังมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครูทุกคน มีความเอาใจใส่ ให้กำลังใจ เสียสละเวลาในการเรียนรู้และคอยติดตามการดำเนินโครงการร่วมกับครูประจำชั้นอนุบาลอย่างใกล้ชิด จึงทำให้โครงการประสบ

ความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฮาลฟิน (Halphin , 1978) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารที่ให้ความสนิทสนมคุ้นเคย ให้กำลังใจ คอยอำนวยความสะดวก ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ปกครองบุคคล ไม่เคร่งครัดต่อระเบียบมากเกินไป มีความจริงใจต่อกัน ให้อิสระโดยเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็นและศักยภาพอย่างเต็มที่ที่จะทำให้องค์กรนั้นประสบความสำเร็จ มีความก้าวหน้า และมีชีวิตชีวาอยู่เสมอ

สำหรับการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการสอนแบบโครงการให้แก่ผู้ปกครอง พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้าชมห้องเรียนหรือมีส่วนร่วมในโครงการ และมีการจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนแบบโครงการ นอกจากนี้ในโรงเรียนเกษมสุขซึ่งเป็นกรณีตัวอย่างยังได้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการสอนแบบโครงการให้แก่ผู้ปกครองด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนเห็นความสำคัญของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง และเชื่อว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จะประสบความสำเร็จได้ถ้าได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (มปป.) ที่ระบุว่า ผู้ปกครองและครอบครัวเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของเด็ก ดังนั้น ในการจัดการศึกษาโรงเรียนและผู้ปกครองจึงต้องร่วมมือกันพัฒนาเด็กอย่างจริงจังและต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามผู้วิจัยคิดว่านอกจากการให้ความสำคัญกับการเผยแพร่ความรู้ให้แก่ผู้ปกครองแล้วผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมการเผยแพร่ความรู้ให้แก่ชุมชนในท้องถิ่นด้วย เพราะในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือในการดำเนินโครงการจากแหล่งข้อมูลในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับ ปรีชา นิพนธ์พิทยา (2536) ที่กล่าวว่า การร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนและชุมชนควรจะตรงกับความต้องการซึ่งกันและกัน ซึ่งผู้บริหารมีบทบาทหน้าที่ที่จะต้องจัดให้มีกิจกรรมในโรงเรียนหรือนอกโรงเรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ ความร่วมมือ อันเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้โรงเรียนบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) ที่ระบุว่า การร่วมมือกันของทุกฝ่าย คือ โรงเรียน ชุมชน สถาบันชุมชน ครอบครัว เป็นการสร้างพลังอันแข็งแกร่งที่ช่วยค้ำจุนให้ผู้เรียนมีการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องหาทางพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ให้มีความรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญของแนวทางการจัดการศึกษาของโรงเรียน และพร้อมที่จะให้การสนับสนุนต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ , 2542)

สำหรับปัญหาเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ประสบปัญหาเนื่องจากการสอนแบบโครงการต้องใช้งบประมาณในการจัดการเรียนการสอนมากกว่าการสอนรูปแบบเดิมที่ใช้อยู่ ผู้วิจัยคิดว่าอาจเป็นเพราะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการใช้เวลาในการดำเนินโครงการนาน อีกทั้งยังใช้วิธีการที่หลากหลายในการสืบค้นข้อมูล วิธีการบางอย่างอาจใช้งบประมาณสูง เช่น การทัศนศึกษา การทดลอง นอกจากนี้ในขณะดำเนินโครงการโรงเรียนต่าง ๆ มักเก็บหลักฐานการเรียนรู้โดยใช้ภาพถ่ายเพื่อใช้ในการเผยแพร่การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนด้วย และกรณีที่โรงเรียนต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการดำเนิน

โครงการเองจึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนรู้สึกว่าการเรียนต้องมีภาระด้านค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น พจนี สะเพียรชัย (2536) ได้แนะนำแนวทางในการจัดหางบประมาณในการสนับสนุนการเรียนการสอนไว้ว่า กรณีที่งบประมาณในการสนับสนุนด้านทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอนของโรงเรียนไม่เพียงพอ ผู้บริหารต้องหาวิธีการเพื่อให้ได้งบประมาณจากที่อื่น เช่น การขอความช่วยเหลือสนับสนุนจากหน่วยงานในชุมชน หรือจากผู้ปกครองของเด็ก นอกจากนี้ วณิชดา จิ่งประสงค์ (2533) ได้แนะนำว่า โรงเรียนควรส่งเสริมการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในโรงเรียนอย่างคุ้มค่า สิ่งใดสามารถผลิตหรือจัดทำขึ้นเองได้ก็สามารถผลิตขึ้นเอง เพื่อเป็นการประหยัดงบประมาณของโรงเรียน และโรงเรียนควรมีการร่วมมือกับโรงเรียนที่อยู่บริเวณใกล้เคียงในการแลกเปลี่ยนทรัพยากร และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2.5 การจัดสภาพแวดล้อม จากการศึกษาพบว่า เด็กใช้สิ่งแวดล้อม

ทุกอย่างที่อยู่รอบตัวเป็นแหล่งข้อมูลในการดำเนินโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับ Chard (2000) ที่กล่าวว่า แหล่งข้อมูลที่สำคัญในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งประกอบด้วย คน สถานที่ วัสดุของจริง เหตุการณ์ และกระบวนการในการทำสิ่งต่าง ๆ และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งประกอบด้วย หนังสือ แผ่นโปสเตอร์ นิตยสาร วีดิทัศน์ ห้องสมุด หรือพิพิธภัณฑ์ เป็นต้น ส่วนวิธีการจัดหาแหล่งข้อมูลในการดำเนินโครงการพบว่า ส่วนใหญ่ครูประจำชั้นและผู้ปกครองช่วยจัดหามาให้ ซึ่งแตกต่างจากโรงเรียนกรณีตัวอย่างที่บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน รวมถึงชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดหาแหล่งข้อมูลหรือเป็นแหล่งข้อมูลให้แก่เด็กในการดำเนินโครงการด้วย ซึ่งอาจเป็นเพราะทางผู้บริหารโรงเรียนได้เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการสอนแบบโครงการให้แก่บุคลากรฝ่ายต่าง ๆ อีกทั้งโรงเรียนได้จัดประสบการณ์เรียนรู้รูปแบบนี้มานาน บุคลากรในโรงเรียนจึงรู้ว่าควรมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการอย่างไร

ในส่วนของการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนขณะดำเนินโครงการ จากการศึกษาพบว่า ในห้องเรียนส่วนใหญ่มุ่งเน้นที่ครูและเด็กช่วยกันจัดมุมประสบการณ์ให้สอดคล้องกับโครงการที่ทำ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทั้งครูประจำชั้นอนุบาลและเด็กต่างให้ความสนใจและเห็นความสำคัญของโครงการที่ทำ ส่วนโรงเรียนกรณีตัวอย่างนอกจากให้ความสำคัญกับการจัดสภาพแวดล้อมแล้ว ยังให้ความสำคัญกับการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ในห้องเรียน โดยเน้นการเรียนรู้อย่างอบอุ่น สนุกสนาน และครูเปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการเรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการได้อย่างเต็มที่ เด็กมีอิสระในการแสดงความคิดเห็นและลงมือสืบค้นข้อมูลด้วยตนเอง หรือทำร่วมกับเพื่อน โดยครูคอยอำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำอยู่ห่าง ๆ ดังนั้น เด็กจึงมีความสนใจและมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ริบิตตี (Ribitty , 1992) ที่กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ ครูต้องแสดงให้เห็นว่าครูยอมรับในความคิดเห็นของเด็ก คอยสนับสนุนช่วยเหลือเด็กให้สามารถพัฒนาความคิดที่มีในโครงการ ให้เด็กมีความสามารถในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการพึ่งพาตนเองให้กับเด็ก นอกจากนี้พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์(2533)ยังกล่าวว่า

บรรยากาศที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองโดยใช้กระบวนการค้นหาคำรู้ และเห็นการทำงานเป็นทีมหรือเป็นกลุ่ม ให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน เป็นบรรยากาศที่จะทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวาและสนุกสนาน

สำหรับปัญหาเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในการดำเนินโครงการพบว่า ครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่ประสบปัญหาในระดับน้อย โดยมักเป็นปัญหาเกี่ยวกับสถานที่ที่ต้องการพาเด็กไปทัศนศึกษาอยู่ไกล และการขาดแหล่งข้อมูลในการดำเนินโครงการ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า สาเหตุที่ครูต้องประสบปัญหาเหล่านี้ อาจเนื่องมาจากการขาดการพิจารณาถึงความเหมาะสมของหัวเรื่องของโครงการ และครูยังขาดประสบการณ์ในการมองให้ตลอดกระบวนการในการดำเนินโครงการ ซึ่งปัญหาดังกล่าวสามารถแก้ไขได้โดยการส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการสอนแบบโครงการมากขึ้น นอกจากนี้ยังควรเผยแพร่ความรู้ให้แก่เด็กและชุมชนด้วย

2.6 การวัดและประเมินผลโครงการ จากการศึกษาพบว่า การวัดและประเมินผลโครงการส่วนใหญ่เกิดขึ้นทุกระยะของโครงการ โดยผู้ที่มีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลโครงการมากที่สุด คือ ครูประจำชั้นอนุบาลและเด็กในห้องเรียน ในขณะที่ผู้บริหารโรงเรียนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลโครงการน้อยที่สุด ซึ่งแตกต่างจากโรงเรียนกรณีตัวอย่างที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป ที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและบุคลากรในโรงเรียนที่มีส่วนร่วมในโครงการได้แสดงความคิดเห็นและร่วมประเมินโครงการด้วย ส่วนผู้บริหารโรงเรียนก็ติดตามโครงการอย่างใกล้ชิดและหาโอกาสเยี่ยมชมโครงการและให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและบุคลากรทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลโครงการนอกจากจะเป็นการส่งเสริมให้ผู้ปกครองและบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ มีความรู้ ความเข้าใจ และให้ความสนใจต่อโครงการเพิ่มขึ้นแล้ว ยังทำให้ครูได้รับความคิดเห็นในแง่มุมที่หลากหลายที่เป็นประโยชน์ต่อการวัดและประเมินผลโครงการด้วย โดยข้อมูลที่ครูได้รับจากผู้ปกครองอาจอยู่ในรูปของการแสดงความคิดเห็นขณะที่มารับมาส่งเด็กที่โรงเรียนหรือขณะเยี่ยมชมโครงการที่เด็กจัดแสดงไว้ในห้องเรียน หรือจากการแสดงความคิดเห็นผ่านจดหมายประจำสัปดาห์ เป็นต้น สำหรับข้อมูลที่ได้รับจากการประเมินผลมีประโยชน์ต่อบุคคลฝ่ายต่าง ๆ คือ ผู้เรียนสามารถนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาตนเอง ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนรู้ของตนเอง ให้มีความเหมาะสม ครูสามารถนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพความรู้ ความคิด และทักษะของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ ผู้บริหารโรงเรียนสามารถนำผลการประเมินมาเป็นข้อมูลในการปรับเปลี่ยนนโยบาย แนวทางการบริหารจัดการของโรงเรียนให้เหมาะสม เอื้อประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้ปกครองสามารถนำผลการประเมินมาใช้ในการจัดกิจกรรมสนับสนุนบุตรหลานให้พัฒนาเต็มตามศักยภาพที่มีอยู่ และบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องก็สามารถนำผลการประเมินมาใช้ในการวางแผนสนับสนุนให้การจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับการพัฒนาเด็กให้มากที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ , มปป.)

นอกจากนี้จากการศึกษาพบว่าครูส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อการประเมินผลความรู้และประสบการณ์ที่เด็กได้รับและการทำงานร่วมกับผู้อื่น และวิธีการวัดและประเมินผลโครงการของครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่ คือ การสังเกตและการจดบันทึก พฤติกรรมของเด็กขณะทำกิจกรรมต่าง ๆ การสัมภาษณ์ และการพิจารณาจากผลงานของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับการประเมินพัฒนาการของเด็กตามหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ที่ระบุว่า ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กระดับก่อนประถมศึกษาจะมีวิธีการประเมินผล คือ การสังเกตและการบันทึก การสนทนา การสัมภาษณ์ การรวบรวมผลงานที่แสดงออกถึงความก้าวหน้าแต่ละด้านของเด็ก

สำหรับปัญหาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลโครงการพบว่า โรงเรียนขาดเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลโครงการที่แน่นอน ครูจึงไม่ทราบว่าควรวัดและประเมินผลโครงการอย่างไร ซึ่งแตกต่างจากโรงเรียนกรณีตัวอย่างที่จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป ที่มีการกำหนดเกณฑ์และแนวทางการประเมินผลโครงการไว้อย่างชัดเจน จึงทำให้การสอนแบบโครงการในโรงเรียนเหล่านี้มีการพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าโรงเรียนต่าง ๆ ควรกำหนดแนวทางในการวัดและประเมินโครงการให้เป็นรูปธรรมมากขึ้นโดยเปิดโอกาสให้ครูประจำชั้นอนุบาลซึ่งเป็นผู้นำแนวทางไปปฏิบัติมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางด้วย

2.7 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเพื่อนร่วมงาน จากการศึกษา พบว่า

ครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่ประสบปัญหาเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเพื่อนร่วมงานในระดับน้อย ซึ่งอาจเป็นเพราะครูประจำชั้นอนุบาลและเพื่อนร่วมงานของโรงเรียนส่วนใหญ่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับโครงการที่ทำ และเมื่อโครงการใดประสบปัญหาที่มีการปรึกษาหารือกัน ส่วนโรงเรียนกรณีตัวอย่างคือโรงเรียนเกษมสุขและโรงเรียนแสนสุขครูทุกคนและบุคลากรอื่น ๆ ในโรงเรียนมีความสนิทสนมกันและได้ทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด เมื่อมีโอกาสก็ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการที่เกิดขึ้นในห้องเรียนต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นครูประจำชั้นจึงได้รับความช่วยเหลือจากบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพอร์กี และ สมิท (Purkey and Smith , 1983 อ้างถึงใน ภรณ์ กীরติบุตร 2529) ที่กล่าวว่า ความสัมพันธ์อันดีและความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของครูเป็นตัวแปรหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของโรงเรียนในการจัดการศึกษา

2.8 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดย

การใช้การสอนแบบโครงการเป็นแนวทางการจัดการศึกษาที่จำเป็นต้องเรียนอย่างต่อเนื่องตลอดกระบวนการ จึงจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองในการดำเนินโครงการด้วย ดังที่ เขาวพา เดชะคุปต์ ได้กล่าวไว้ว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการจะต้องอาศัยความช่วยเหลือจากพ่อแม่และครูในการรับฟัง ช่วยคิด ช่วยวางแผนงาน ช่วยทำการศึกษา ช่วยลงมือปฏิบัติ คอยสังเกต และค้นคว้าร่วมกับเด็ก และจากการศึกษา

พบว่า ครูประจำชั้นอนุบาลส่วนใหญ่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในระดับน้อย แม้ว่าในระยะแรกที่นำการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการไปใช้ผู้ปกครองบางส่วนยังไม่เห็นด้วยที่โรงเรียนจัดการเรียนการสอนแนวทางนี้ แต่ต่อมาเมื่อผู้ปกครองเห็นความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวเด็กจึงให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการอย่างเต็มที่ และผู้วิจัยคิดว่าสาเหตุสำคัญอีกประการที่ทำให้ผู้ปกครองให้ความสนใจกับโครงการของเด็กมากขึ้นเนื่องจากทางโรงเรียนได้มีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แนวทางนี้ให้แก่ผู้ปกครองควบคู่ไปด้วย ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยในส่วนของบทบาทผู้บริหารโรงเรียนที่ได้นำเสนอไว้ข้างต้น ดังนั้นเมื่อมีโครงการเกิดขึ้นผู้ปกครองจึงให้การสนับสนุนการดำเนินโครงการในทุก ๆ ด้าน และพยายามมีส่วนร่วมในโครงการเท่าที่สามารถทำได้ จึงทำให้โครงการดำเนินไปได้อย่างราบรื่น

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่าการจะจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการให้ประสบความสำเร็จนั้น ผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาลควรศึกษาเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แนวทางนี้ให้เข้าใจอย่างกระจ่างเป็นอันดับแรก และเผยแพร่ความรู้ให้แก่ผู้ปกครองและบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ในโรงเรียนด้วย และเมื่อมีโครงการเกิดขึ้นในโรงเรียน ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กมีอิสระในการวางแผนและสืบค้นข้อมูลด้วยตนเองอย่างเต็มที่ภายใต้บรรยากาศที่อบอุ่นและเปิดกว้าง โดยให้ผู้ปกครองและบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ในโรงเรียนมีส่วนร่วมในโครงการด้วยเพื่อให้เด็กมีแหล่งข้อมูลที่หลากหลายและได้ศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นกระบวนการ นอกจากนี้ควรมีการกำหนดเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลโครงการที่เป็นรูปธรรม และนำข้อมูลที่ได้จากการวัดและประเมินผลโครงการมาใช้ในการปรับปรุงโครงการในครั้งต่อไปให้ดีขึ้นด้วย

3. ด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

โดยการใช้การสอนแบบโครงการ จากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาลประสบปัญหาในการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในระดับน้อย ซึ่งอาจเป็นเพราะหน่วยงานทางการศึกษาและสมาคมทางการศึกษาต่าง ๆ เช่น สมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ และสมาคมสหพันธ์โรงเรียนราษฎร์ ได้จัดอบรมเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แนวทางนี้บ่อยครั้ง อีกทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาลได้ให้ความสนใจในการติดตามความเคลื่อนไหวของการสอนแบบโครงการอย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตามในการติดตามความเคลื่อนไหวก็มิอุปสรรคบ้างเนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาลบางส่วนไม่ทราบวิธีการและแหล่งข้อมูลที่เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แนวทางนี้ ซึ่งอาจเป็นเพราะวิธีการในการติดตามความเคลื่อนไหวของครูมุ่งไปที่การเข้ารับการอบรมสัมมนา ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนจัดทำให้ ในขณะที่ผู้บริหารโรงเรียนได้ติดตามความเคลื่อนไหวจากการศึกษาบทความ หนังสือ งานวิจัยและเอกสารทางวิชาการเมื่อมีเวลา ซึ่งแตกต่างจากโรงเรียนกรณีตัวอย่างทั้ง 3 โรงเรียน ที่ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสนใจในการศึกษาเกี่ยวกับโครงการอย่างจริงจัง จึงมีความเข้าใจในวิธีการดำเนินโครงการอย่างลุ่มลึก

โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารโรงเรียนของโรงเรียนเกษมสุขและโรงเรียนแสนสุขนั้นเคยเป็นวิทยากรในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการที่จัดขึ้นโดยสมาคมต่าง ๆ อีกทั้งยังเป็นผู้ที่มีความกว้างขวางในวงการศึกษา ดังนั้นจึงเป็นแหล่งข้อมูลที่ดีที่สุดสำหรับบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับ แรมสมร อยู่สถาพร (2536) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้นำทางวิชาการ ควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและวิธีการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างดี เพื่อที่จะเป็นผู้ริเริ่มและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนนั้นให้สอดคล้องกับท้องถิ่นและผู้เรียน

จะเห็นได้ว่าความสนใจในการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการของผู้บริหารโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาลควรให้ความสำคัญกับความต่อเนื่องในการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วย อีกทั้งผู้บริหารโรงเรียนควรใช้เวลาเพื่อติดตามความเคลื่อนไหวของโครงการที่เกิดขึ้นในโรงเรียนเพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนแบบโครงการอย่างถ่องแท้ และเป็นการช่วยพัฒนาความก้าวหน้าในการสอนแบบโครงการในโรงเรียนได้อีกทางหนึ่ง

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะในการนำการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการมาใช้ในโรงเรียน

การศึกษาในปัจจุบันเป็นยุคแห่งการปฏิรูปทางการศึกษาที่เปลี่ยนแนวทางจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จากการจัดการศึกษาที่มีครูเป็นศูนย์กลางมาเป็นการจัดการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ด้วยกระแสความเปลี่ยนแปลงข้างต้น นวัตกรรมทางการศึกษาแนวทางหนึ่งที่กำลังเป็นที่สนใจเป็นอย่างมาก คือ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ แต่เนื่องจากการจัดประสบการณ์เรียนรู้แนวทางนี้เป็นนวัตกรรมใหม่ที่เผยแพร่เข้ามาในประเทศไทยเมื่อไม่นานมานี้ แม้ว่าโรงเรียนหลายแห่งจะให้ความสนใจและนำการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แนวทางนี้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน แต่จากการศึกษา พบว่า ครูประจำชั้นอนุบาลบางส่วนยังขาดความรู้ ความเข้าใจและขาดประสบการณ์ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ ดังนั้น เพื่อให้การจัดประสบการณ์เรียนรู้แนวทางนี้ดำเนินไปอย่างราบรื่น ผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาลจึงควรคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1) ผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้นอนุบาลควรให้ความสำคัญและศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการอย่างจริงจัง ในกรณีที่ไม่ทราบว่าจะศึกษาจากที่ใด อาจจะเริ่มจากวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ เช่น การพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอน

ตามหลักการสอนแบบโครงการเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กอนุบาล (วัฒนา มัคคสมัน , 2539) การพัฒนาโปรแกรมเพื่อส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมของเด็กอนุบาลตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสโดยการใช้การจัดประสบการณ์แบบโครงการ (จิราภรณ์ วสุวัต, 2540) และการศึกษาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ (เปลว ปุริสาร , 2543) นอกจากนี้ยังสามารถศึกษาได้จากวารสารทางวิชาการ การอบรมที่ทางสมาคมต่าง ๆ จัดขึ้น เช่น สมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ สมาคมสหพันธ์โรงเรียนราษฎร์ หรือไปศึกษาดูงานในโรงเรียนที่มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แนวทางการเรียนรู้นี้ เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปลองจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็ก หรือเพื่อพัฒนาโครงการให้ดีขึ้นในครั้งต่อไป

2) สำหรับเด็กที่ไม่มีประสบการณ์ในการดำเนินโครงการหรือยังขาดทักษะบางประการที่เด็กต้องใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ เช่น ทักษะการตั้งคำถาม การสืบค้นข้อมูล การทำงานเป็นกลุ่ม การสังเกต การแก้ปัญหา การคิดอย่างเป็นกระบวนการ เป็นต้น ครูประจำชั้นสามารถนำทักษะเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ในช่วงที่จัดการเรียนการสอนตามปกติได้ เพื่อให้เด็กเกิดความชำนาญและนำไปใช้ได้จริงในขณะที่มีโครงการเกิดขึ้น

3) ในห้องเรียนไม่ควรมีจำนวนเด็กมากจนเกินไป เพื่อให้ครูสามารถดูแลเด็กได้อย่างทั่วถึง และเด็กทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการได้อย่างเต็มที่

4) บรรยากาศในห้องเรียนควรดำเนินไปอย่างอบอุ่น และเปิดกว้าง ครูควรให้ความเป็นกันเอง ให้อิสระแก่เด็กในการเรียนรู้ภายใต้ข้อตกลงของห้องเรียน เพื่อให้เด็กมีความกล้าคิด กล้าพูด และกล้าทำ ในขณะที่เดียวกันก็พยายามกระตุ้นให้เด็กแสดงออกถึงความรู้ ประสบการณ์ ตลอดจนความต้องการของตนเองที่มีต่อโครงการออกมา ซึ่งจะช่วยให้ครูเข้าใจในตัวของเด็กแต่ละคนมากขึ้น แต่ทั้งนี้ครูต้องมีความเชื่อว่าเด็กมีความสามารถในการเรียนรู้และสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

5) ความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างองค์กร 3 ฝ่าย คือ บ้าน ชุมชน และโรงเรียน มีความสำคัญมากต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ แต่ความสามัคคีจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคลากรในองค์กรต่าง ๆ มีความรู้ความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ดีต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แนวทางการเรียนรู้นี้ ดังนั้นโรงเรียนในฐานะผู้นำโครงการเข้ามาใช้ในโรงเรียนจึงควรมีบทบาทในการเผยแพร่ความรู้แก่องค์กรฝ่ายต่าง ๆ ผู้บริหารโรงเรียนอาจเผยแพร่ความรู้แก่บุคลากรฝ่ายต่าง ๆ โดยจัดให้มีการประชุมครูอย่างไม่เป็นทางการเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ในขณะที่เดียวกันผู้บริหารโรงเรียนก็ควรรหาโอกาสร่วมประชุมกับครูเพื่อติดตามความก้าวหน้าของโครงการด้วย ในส่วนของผู้ปกครอง ทางโรงเรียนอาจจัดให้มีการทำเอกสารเพื่อเผยแพร่ความรู้ในเบื้องต้น หลังจากนั้นอาจมีการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่ผู้ปกครอง โดยทางโรงเรียนจัดอบรมเองหรือเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ก็ได้ และในขณะที่มีโครงการเกิดขึ้นครูประจำชั้นก็ควรมีการติดต่อกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ โดยการพูดคุยเมื่อผู้ปกครองมาส่งเด็กหรือทางจดหมาย และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในโครงการ

ของเด็กให้มากที่สุดทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน นอกจากนี้ทางโรงเรียนอาจจัดทำตู้แสดงความคิดเห็นเพื่อให้ผู้ปกครองสามารถแสดงทัศนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ โดยไม่ต้องกังวลถึงผลกระทบเมื่อแสดงความคิดเห็นไปแล้ว สำหรับการเผยแพร่ความรู้สู่ชุมชน ทางโรงเรียนอาจทำได้โดยจัดนิทรรศการเกี่ยวกับโครงการให้กับสาธารณะชนในขณะที่มีงานทางการศึกษาต่าง ๆ หรืออาจขออนุญาตนำโครงการที่ได้ทำไปจัดแสดงในหน่วยงานหรือสถานที่ที่มีส่วนร่วมในโครงการ เป็นต้น

2.2 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัย

แม้ว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ กำลังได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก แต่เนื่องจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้นี้มีหลายแนวทาง เช่น แนวทางของ Reggio Emilia แนวทางของ Lilian G. Katz และ Sylvia C. Chard และแนวทางการประยุกต์ใช้ Reggio ของ วัฒนา มัคคสมัน เป็นต้น นอกจากนี้ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษายังมีโครงการในลักษณะต่าง ๆ เช่น โครงการวิทยาศาสตร์ โครงการคณิตศาสตร์ โครงการภาษาไทย ผู้ที่ต้องการจะนำโครงการไปใช้จึงเกิดความสับสน ไม่ทราบว่าโครงการแต่ละแนวทางมีลักษณะอย่างไร และควรจะยึดถือโครงการตามแนวคิดของใครเพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดและบริบทของโรงเรียนของตน ดังนั้น เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในแนวทางต่างๆ ดีขึ้น จึงควรมีการทำงานวิจัยในเรื่องต่อไปนี้

- 1) การเปรียบเทียบแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในระดับอนุบาลตามแนวคิดต่าง ๆ
- 2) การเปรียบเทียบลักษณะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในอนุบาลแต่ละระดับชั้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กุลยา ตันติผลาชีวะ. บทบาทของศึกษานิเทศก์ด้านการศึกษาปฐมวัย. วารสารการศึกษาปฐมวัย 5 (ตุลาคม 2544) : 52-62.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. วิธีการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครองและสารสนเทศที่ผู้ปกครองเด็กอนุบาลต้องการ. วารสารการศึกษาปฐมวัย 2 (ตุลาคม 2541) : 64-75.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. ผู้นำแนวความคิดการศึกษาปฐมวัย. วารสารการศึกษาปฐมวัย 3 (กรกฎาคม 2542) : 25-31.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. จุดประกายการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : (ม.ป.ท. , ม.ป.ป.).
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยโครงการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. โครงการ : การเรียนรู้ที่ลุ่มลึก. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การพัฒนาเด็กปฐมวัยตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. กรุงเทพมหานคร : 2543.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543.
- จิราภรณ์ วสุวัต. การพัฒนาโปรแกรมเพื่อส่งเสริมจริยธรรมทางสังคมของเด็กอนุบาลตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ โดยการใช้การจัดการประสบการณ์แบบโครงการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- จีระพันธ์ พูลพัฒน์. คู่มือการสอนแบบมอนเตสซอรี จากทฤษฎีสู่แนวทางนำไปปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : บริษัทเดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์ จำกัด, 2544.
- ชาตรี เกิดธรรม. การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพมหานคร: คอมแพคท์พรีน, 2542.
- ดวงจิต สุขสุเมฆ. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบโครงการและวิธีสอนตามแผนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- นิศา ชูโต. การประเมินโครงการ. กรุงเทพมหานคร : เฟม โปรดักชั่นส์, 2536.
- ประเวศ วะสี. กระบวนการทางปัญญา. เอกสารแผ่นพับเพื่อเผยแพร่ จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542.

- ประเวศ ะวี. ปฏิรูปการศึกษาไทย (การยกเครื่องทางปัญญา). กรุงเทพมหานคร : หมอชาวบ้าน, 2539.
- ปรีชา นิพนธ์พิทยา. การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2536. (เอกสารประกอบการบรรยายหลักสูตรผู้บริหารระดับสูง สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ).
- ปวีณา. เรียนรู้แนวใหม่ Project Approach. รักรุก 17 (กุมภาพันธ์ 2542) : 128-13.
- ปวีณา . บทสรุปของ Project Approach. รักรุก 17 (มีนาคม 2542) : 123-126.
- เปลว ปุริสาร. การศึกษาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบโครงการ. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2543.
- พจน์ สะเพียรชัย. การศึกษาเอกชนในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พัฒนศึกษา, 2536.
- พรรณทิพย์ แสงนิล. การสอนแบบโครงการกับการเน้นเด็กเป็นสำคัญ. วารสารการศึกษาปฐมวัย 5 (กรกฎาคม 2544) : 6-7
- พัชรี ผลโยธิน. การสอนแบบโครงการ. ใน การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย, หน้า 76-84. กรุงเทพมหานคร : เซเว่น พรินต์ติ้ง กรุ๊ป, 2542.
- พัชรี ผลโยธิน และ วรนาท รักสกุลไทย. การสอนแบบโครงการ. (ม.ป.ท. , ม.ป.ป.). (เอกสารหมายเลข 8 ประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การสอนแบบโครงการและหลักสูตรแบบใยแมงมุม).
- พัชรี ผลโยธิน. การจัดทำสารสนเทศการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย. วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช 13 (มกราคม - เมษายน 2543) : 100-104.
- พัชรี ผลโยธิน. เด็กปฐมวัยกับการเรียนรู้แบบโครงการ. ใน ประมวลผลผลความสำเร็จการปฏิรูปการศึกษา, หน้า 91-101. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช , 2544.
- พิศมัย จันทนมัฏฐะ. การศึกษาการจัดโครงการวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- ภรณ์ี คุรุรัตน์. การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร : เซเว่น พรินต์ติ้ง กรุ๊ป , 2542.
- ภรณ์ี กীরติบุตร. การประเมินประสิทธิผลขององค์การ. กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส. พรินต์ติ้ง เฮ้าส์, 2529.
- มธุรส พะวินรัมย์. การศึกษาการดำเนินงานโครงการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- มนัสวี พยัคฆพันธ์. การจัดกิจกรรมโครงการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. วิทยากร 92 (กุมภาพันธ์ 2537) : 58-59.

มนัสวี พัยคชนันท์. การจัดทำกิจกรรมโครงการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. วิทยากรย์
91 (ธันวาคม 2536) : 53-56.

ยุทธพงษ์ ไกยวรรณ. เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาโครงการ.
กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ดีจำกัด. 2540.

เยาวพา เดชะคุปต์. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร : เอพี กราฟฟิกส์
ดีไซน์, 2542.

เยาวพา เดชะคุปต์. การทำโครงการในชั้นเด็กเล็ก. วารสารการศึกษาปฐมวัย
5 (เมษายน 2544) : 9-18.

วนิดา จึงประสงศ์. การบริหารและการบริการโสตทัศนศึกษาจังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2533.

วรรณาท รักสกุลไทย. การสอนแบบโครงการ. (ม.ป.ท.), 2543. (เอกสารประกอบการอบรม
เชิงปฏิบัติการ เรื่อง การสอนแบบโครงการ).

วรรณาท รักสกุลไทย และคณะครูโรงเรียนเกษมพิทยา แผนกอนุบาล. การเรียนรู้แนวใหม่
PROJECT APPROACH. 7 เล่ม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ เฟิสท์พริ้นติ้ง กรุงเทพฯ,
2544.

วัฒนา มัคคสมัน . การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยใช้รูปแบบ
การสอนแบบโครงการสำหรับเด็กปฐมวัย. วารสารการศึกษาปฐมวัย
3 (เมษายน 2542) : 17-23.

วัฒนา มัคคสมัน. การพัฒนาแบบการเรียนการสอนตามหลักการสอนแบบโครงการเพื่อ
เสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กอนุบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต
สาขาหลักสูตรและการสอน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

วัฒนา มัคคสมัน. รูปแบบการเรียนการสอนแบบโครงการสำหรับเด็ก. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2544.

วัฒนา มัคคสมัน. ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบการเรียนการสอน
แบบโครงการสำหรับเด็ก. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2544.

วัฒนาพร ระวังทุกข์. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพมหานคร:
เลิฟแอนด์ลิฟเพรส, 2541.

วารี รุจิวิโรตม. ความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับการดำเนิน
การทำโครงการวิทยาศาสตร์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารการศึกษา ภาควิชามัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

วิชาการ, กรม. แนวการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว, 2539.

วิชาการ, กรม. คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2540.

- วิชาการ, กรม. หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2540.
- ศิริวรรณ ศรีพหล และ พันทิพา อุทัยสุข. การสอนแบบโครงการ. ในเอกสารการสอนชุดวิชา
วิทยาการสอน. เล่ม 2 หน่วยที่ 11 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
กรุงเทพมหานคร : สำนักเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,
2525.
- สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ. คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการทำโครงงาน
ระดับอนุบาล. กรุงเทพมหานคร : เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์ จำกัด, 2544.
- สมยศ ตลอดนอก. สภาพและปัญหาการดำเนินงานโครงงานวิทยาศาสตร์ของนักเรียนใน
โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- สิริมา ภิญโญหนันตพงษ์. การปฏิรูปการเรียนการสอนเด็กปฐมวัย. วารสารวิชาการ
ศึกษาศาสตร์ 1 (กันยายน - ธันวาคม 2542) : 23-29.
- สุกัญญา เพื่อกสกันธ์. ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารโรงเรียนและบรรยากาศ
องค์การของโรงเรียน สังกัดกองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา. วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์. การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไทย : ตามแนวคิดเรกจิโอ เอมีเลีย.
กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด , 2543.
- สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์. เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การสอนแบบโครงการ
(PROJECT APPROACH) สำหรับเด็กปฐมวัย. จัดโดยชมรมการศึกษาปฐมวัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (10 ธันวาคม 2540). ณ อาคารฐานเศรษฐกิจ.
- สุพิน ธนวัฒน์เสรี. เรียนแบบ Project Approach ที่โรงเรียนวนิษา. สานปฏิรูปเพื่อการปฏิรูป
การศึกษา 2 (สิงหาคม 2542). 23-27.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. โครงงาน : การเรียนรู้ที่ลุ่มลึก.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว , 2542.
- สุวัฒน์ มุทเมธา. การเรียนการสอนในปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พีระพัฒนา,
2523.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ . ปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร :
เซเว่น พรินติ้ง กรุ๊ป , 2542.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ . พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.
กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค , 2542.
- อัญชลี สารรัตน์นะ. การศึกษาแบบบูรณาการ (Integrative Education). วารสารการศึกษา
กรุงเทพมหานคร 23 (เมษายน 2543) : 9-13.

ภาษาอังกฤษ

- Berk, L. , and Winsler, A. A Scaffolding Children's Learning : Vygotsky Early Children Education. Washington, D.C. : NAEYC, 1995.
- Booth, C. The Fiber Project : One Teacher's Adventure toward Emergent Curriculum. Young Children 52 (July 1997) : 79-85.
- Chard, S. Drawing in the Context of a Project. In J. H. Helm (Ed.), The Project Catalog 2. (pp. 1:11 – 1:12). Champaign, IL : ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education, 1998.
- Chard, S. From Themes to Projects. Champaign, IL : ECRP Early Childhood Research & Practice 1 (1), 1999.
- Chard, S. The Project Approach. Available from : <http://www.ualberta.ca/~schard/projects.htm> 2000.
- Chard, S. The Project Approach : A Second Practical Guide for Teachers. New York : Scholastic, 1994.
- Chard, S. The Project Approach : Making Curriculum Come Alive. New York : Scholastic, 1998.
- Chard, S. The Project Approach : Managing Successful Projects. New York : Scholastic, 1998.
- Chard, S. The Project Approach in Action. In, The Project Catalog 2. Champaign, IL : ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education, 1998.
- Diffily, D. The Project Approach : A Museum Exhibit Created by Kindergartens. Young Children 51 (January 1996) : 72-75.
- DuCharme, C. Historical Roots of The Project Approach in The United States : 1850-1930. [CD - ROM]. Abstract from : Paper Presented at the Annual Convention of the NAEYC. Item : ED 368459.
- Edwards, C. , and Springate, K. Encouraging Creativity in Early Childhood Classrooms. Champaign, IL : ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education, 1995.

- Edwards, C. , Gandini, L. , and Forman, G. The Hundred Languages of Children : The Reggio Emilia Approach to Early Children Education. New Jersey : Ablex, 1994.
- Edwards, C. , Gandini, L. , and Nimmo, J. Promoting Collaborative Learning in the Early Childhood Classroom : Teachers' Contrasting Conceptualizations in Two Communities. In Reflections on the Reggio Emilia Approach. ERIC/EECE Publications, 1994.
- Elliott, M. Great Moments of Learning in Project Work. Young Children 53 (July 1998) : 55-59.
- Foreman, G. Difference Media, Difference Languages. In Reflections on the Reggio Emilia Approach. ERIC/EECE Publications, 1994.
- Gillespie, C. Six Head Start Classrooms Begin to Explore the Reggio Emilia Approach. Young Children 55 (January 2000) : 21-28.
- Gordon, G. , Steinheimer, K. , Rocke, C. , and Helm, H. Note from a Brainstorming Session of Teachers Beginning Project Work. In The project catalog. Champaign, IL : ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education, 1998.
- Hartman, A. Project Work : Supporting Children's Need for Inquiry. Association for Children Education International 7, 1995.
- Helm, J. Incorporating the Project Approach into a Traditional Curriculum. In The project catalog. Champaign, IL : ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education, 1998.
- Helm, J. , Beneke, S. , and Steinheimer, K. Teacher Materials for Documenting Young Children's Work. New York : Teachers College Press, 1998.
- Helm, J. , Beneke, S. , and Steinheimer, K. Windows on Learning : Documenting Young Children's Work. New York : Teachers College Press, 1998.
- Helm, J. , Beneke, S. , and Steinheimer, K. Documenting Projects. In The Project Catalog. Champaign, IL : ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education, 1998.
- Helm, J. , and Katz, L. Young Investigators : The Project Approach in The Early Years. New York : Teachers College Press, 2001.
- Henry, J. , Teaching Through Projects. London : Kogan Page Limited, 1994.

- Jones, E. An Emergency Curriculum Expert Offers This Afterthought. Young Children 54 (July 1999) : 16.
- Katz, L. Dispositions, Definitions, and Implications for Early Childhood Practice. Champaign, IL : ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education, 1993.
- Katz, L. Foreward : The Importance of Projects. In The Project Catalog.. Champaign, IL : ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education, 1998.
- Katz, L. Images from the World : Study Seminar on the Experience of the Municipal Infant-Toddler Centers and Preprimary School of Reggio Emilia, Italy. In Reflections on the Reggio Emilia Approach. ERIC/EECE Publications, 1994.
- Katz, L. The Project Approach. Champaign, IL : ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education, 1994.
- Katz, L. , and Chard, S. Engaging Children's Mind : The Project Approach. New Jersey : Ablex, 1991.
- Katz, L. , and Chard, S. Issues in Selecting Topics for Projects. Champaign, IL : ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education, 1998.
- Katz, L. , and Chard, S. The Contribution of Documentation to the Quality of Early Childhood Education. Champaign, IL : ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education, 1996.
- Knoll, M. Faking a Dissertation : Ellsworth Collings, William H. Kilpatrick, and the "Project Curriculum," Curriculum Studies. 28 (1996) : 193-223.
- Mclean, L. Cooperative Learning : Theory to Practice in the Young Child's Classroom. Abstract from : Tennessee Item : ED 343667, 1992.
- Morrison, G. Early Childhood Education Today. New Jersey : Macmillan Publishing Company, 1995.
- New, R. Reggio Emilia : Its Visions and its Challenges For Educators in the United States. In Reflections on the Reggio Emilia Approach. ERIC/EECE Publications, 1994.
- New, R. Reggio Emilia : Some Lessons for U.S. Educators. Champaign, IL : ERIC Clearinghouse on Elementary and Early Childhood Education, 1993.
- Rabitti, G. An Integrated Art Approach in a Preschool. In Reflections on the Reggio Emilia Approach. ERIC/EECE Publications, 1994.

- Rabitti, G. Preschool at La Villetta. Master of arts thesis, University of Illinois at Urbana Champaign.
- Rinaldi, C. Staff Development in Reggio Emilia. In Reflections on the Reggio Emilia Approach. ERIC/EECE Publications, 1994.
- Salyer, D. "I Disagree!" Said a Second-Grader : Butterflies, Conflict, and Literate Thinking. Young Children 55 (July 2000) : 7-10.
- Savages, M. , and Holcomb, D. Children, Cameras, and Challenging Projects. Young Children 54 (March 1999) : 27-29.
- Sloane, M. All Kinds of Projects for Your Classroom. Young Children 55 (July 1999) : 17-20.
- Staley, L. Beginning to Implement the Reggio Philosophy. Young Children 53 (September 1998) : 20-25.
- Stephens, K. Criteria for Selecting and Pursuing a Classroom Project. Young Children 54 (March 1999) : 29-30.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิชรี ผลโยธิน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
2. ดร. สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ หัวหน้าแผนกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ดร. ชวลิต โพธิ์นคร สำนักงานคณะกรรมการ
การประเมินศึกษาแห่งชาติ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียน เรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในระดับอนุบาล
2. แบบสอบถามครูประจำชั้นอนุบาล เรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในระดับอนุบาล
3. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน เรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในระดับอนุบาล
4. แบบสัมภาษณ์ครูประจำชั้นอนุบาล เรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในระดับอนุบาล
5. แบบสังเกตการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในระดับอนุบาล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คู่มือในการใช้แบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียน

เรื่อง สภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ

วัตถุประสงค์

แบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียนฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการสอนแบบโครงการ ด้านนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน และด้านการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในส่วนที่เป็นบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้บริหารของโรงเรียนอนุบาลที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนที่เคยส่งครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการจากสมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ หรือสมาคมสหพันธ์โรงเรียนราษฎร์ หรือจากโรงเรียนที่จัดอบรมเองโดยวิทยากรที่อบรมให้แก่สมาคมดังกล่าว และโรงเรียนที่มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการให้แก่เด็กในระดับอนุบาล

รายละเอียดของแบบสอบถาม

แบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียนฉบับนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการและแบบปลายเปิด มีจำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 2 สภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการสอนแบบโครงการ ด้านนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน และด้านการดำเนินการจัดประสบการณ์เรียนรู้ในส่วนที่เป็นบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน แบบสอบถามในตอนนี้มีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ มีจำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 3 ปัญหาของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ ในด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการสอนแบบโครงการ ด้านนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน และด้านการดำเนินการจัดประสบการณ์เรียนรู้ในส่วนที่เป็นบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน แบบสอบถามในตอนนี้มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า มีจำนวน 26 ข้อ

**ตอนที่ 4 แนวทางแก้ปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้
การสอนแบบโครงการ** เป็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
โดยใช้การสอนแบบโครงการ ในด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการสอนแบบโครงการ
ด้านนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน และด้านการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
ในส่วนที่เป็นบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน แบบสอบถามตอนนี้มีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ
มีจำนวน 3 ข้อ

หมายเหตุ

ข้อมูลที่ได้รับจากท่านมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการจัด
การศึกษาของประเทศเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะเป็นแนวทางให้โรงเรียนต่าง ๆ ที่สนใจจะนำการจัด
ประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการได้นำไปใช้ในโรงเรียน หรือเป็น
แนวทางพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการให้ดียิ่งขึ้น
ดังนั้นจึงใคร่ขอความกรุณาจากท่าน โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อคำถามใน
แต่ละตอนและตอบตามความเป็นจริง

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

สมสุดา มัธยมจันทร์ ผู้วิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**กรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียน
เรื่องสภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ**

ตัวแปรที่ศึกษา	ตอนที่ 2 คำถามที่	ตอนที่ 3 คำถามที่	ตอนที่ 4 คำถามที่
1.นโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน แนวคิดและหลักในการจัดการเรียนการสอน จุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอน ความต้องการในการสอนแบบโครงการ วัตถุประสงค์ในการสอนแบบโครงการ ปัญหาที่พบ แนวทางแก้ปัญหา	1 2 3-5 6-7	1-3	1
2.การดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้ การสอนแบบโครงการ 2.1 บทบาทของผู้บริหาร การสนับสนุนด้านการดำเนินการจัดการเรียนการสอน การสนับสนุนในการเผยแพร่ความรู้สู่ผู้ปกครอง ปัญหาที่พบ แนวทางแก้ปัญหา	8 9	4-23	2-3
3.การติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ วิธีการติดตามความเคลื่อนไหวของการสอนแบบ โครงการ ปัญหาที่พบ	10	24-26	

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง

โปรดพิจารณาข้อความในแต่ละข้อคำถาม แล้วขีดเครื่องหมาย ✓ ลงใน () และเติมข้อความลงในช่องว่าง

1. ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 เพศ

() ชาย () หญิง

1.2 อายุ

() ต่ำกว่า 21 ปี () 21 – 30 ปี
() 31 – 40 ปี () สูงกว่า 40 ปี

1.3 วุฒิการศึกษา

() ต่ำกว่าปริญญาตรี (โปรดระบุ)
() ปริญญาตรี สาขา
() ปริญญาโท สาขา
() สูงกว่าปริญญาโท (โปรดระบุ)

1.4 ประสบการณ์ในการบริหารโรงเรียนอนุบาลหรือโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนในระดับอนุบาล

() 1 – 5 ปี
() 6-10 ปี
() 11 – 15 ปี
() มากกว่า 15 ปี (โปรดระบุ)

2. ความรับผิดชอบ

2.1 จำนวนห้องเรียนระดับอนุบาลในโรงเรียนของท่าน

() 1 – 5 ห้องเรียน
() 6 – 10 ห้องเรียน
() 11 – 15 ห้องเรียน
() มากกว่า 15 ห้องเรียน

2.2 จำนวนครูผู้สอนชั้นอนุบาลในโรงเรียนของท่าน

() 1 – 5 คน
() 6 – 10 คน
() 11 – 15 คน
() มากกว่า 15 คน

2.3 จำนวนเด็กระดับอนุบาลในโรงเรียนของท่าน

-) น้อยกว่า 100 คน
-) 100 – 200 คน
-) 201 – 300 คน
-) 301 – 400 คน
-) มากกว่า 400 คน

2.4 อัตราส่วนระหว่างเด็กต่อครู 1 คน

-) น้อยกว่า 20 คน
-) 21 – 30 คน
-) 31 – 40 คน
-) มากกว่า 40 คน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 สภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ

คำชี้แจง

โปรดพิจารณาข้อความในแต่ละข้อคำถาม แล้วขีดเครื่องหมาย ✓ ลงใน () โดยท่านสามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

- โรงเรียนของท่านมีแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กอนุบาลอย่างไร
 - () การเรียนรู้อย่างมีความสุข
 - () การเรียนรู้แบบองค์รวม
 - () การเรียนรู้จากการคิดและการปฏิบัติจริง
 - () การเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น
 - () การเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง
 - () การเรียนรู้อย่างลุ่มลึกจากหัวเรื่องเด็กสนใจ
 - () ยึดพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน
 - () ยึดหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน
 - () อื่น ๆ (โปรดระบุ)
- โรงเรียนของท่านมีจุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กอนุบาลอย่างไร
 - () เพื่อให้เด็กสามารถช่วยเหลือตัวเองในชีวิตประจำวันได้
 - () เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กก่อนที่จะเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
 - () เพื่อให้เด็กอ่านออก เขียนได้ คิดเลขเป็น
 - () เพื่อให้เด็กสอบแข่งขันเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนที่มีชื่อเสียงได้
 - () เพื่อเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคต
 - () อื่น ๆ (โปรดระบุ)
- โรงเรียนของท่านเริ่มจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการให้แก่เด็กอนุบาลเมื่อใด

() ปีการศึกษา 2540	() ปีการศึกษา 2541
() ปีการศึกษา 2542	() ปีการศึกษา 2543
() อื่น ๆ (โปรดระบุ) ภาคเรียนที่ ปีการศึกษา	

4. เหตุใดท่านจึงนำการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการมาจัดให้แกเด็กอนุบาลในโรงเรียนของท่าน

- เห็นประโยชน์ของการสอนแบบโครงการด้วยตนเอง
- ไปเยี่ยมชมโรงเรียนที่มีการสอนแบบโครงการจึงนำกลับมาจัดในโรงเรียน
- ไปเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการสอนแบบโครงการจึงสนใจที่จะนำมาจัดในโรงเรียน
- เป็นความต้องการของครูอนุบาลในโรงเรียน
- ต้องการให้โรงเรียนได้รับอนุมัติเป็นโรงเรียนมาตรฐาน
- ต้องการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยให้สอดคล้องกับ

พระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542

ต้องการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยให้สอดคล้องกับหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ของกรมวิชาการ

อื่น ๆ (โปรดระบุ)

5. โรงเรียนของท่านยึดรูปแบบการสอนแบบโครงการตามแนวคิดของใคร

- แนวทางของ Reggio Emilia
- แนวทางของ Lilian G. Katz , Sylvia C. Chard , พัทธี ผลโยธิน และ

วรรณาท รักสกุลไทย

- แนวทางการประยุกต์ใช้ Reggio ของ วัฒนา มัคคสมัน
- อื่น ๆ (โปรดระบุ)

6. ท่านมีวัตถุประสงค์ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการให้แกเด็กอนุบาลในโรงเรียนของท่านอย่างไร

- เพื่อให้เด็กร่าเริง แจ่มใส มีความสุข และมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น
- เพื่อให้เด็กมีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัยในตนเอง และมีความรับผิดชอบ
- เพื่อให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ
- เพื่อให้เด็กเห็นคุณค่าในตนเอง
- เพื่อให้เด็กได้ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
- เพื่อให้เด็กสามารถพัฒนากระบวนการคิดของตนเอง
- เพื่อให้เด็กสามารถลงมือปฏิบัติกิจกรรมได้ด้วยตัวเอง
- เพื่อให้เด็กสามารถแก้ปัญหาได้อย่างเป็นขั้นตอน
- เพื่อให้เด็กใช้ความรู้และประสบการณ์ดำเนินโครงการตามความสามารถ

ความสนใจและความถนัดของตนเอง

- เพื่อให้เด็กได้แสดงออกซึ่งจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- เพื่อให้เด็กนำความรู้และทักษะการสืบค้นที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิต

ประจำวัน

- เพื่อให้เด็กสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
- เพื่อให้เด็กรักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมในท้องถิ่นและความเป็นไทย

7. โรงเรียนของท่านกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการอย่างไร

- () ผู้บริหารเป็นผู้กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์และชี้แจงให้ครูในโรงเรียนทราบโดยทั่วกัน
- () จัดประชุมครูเพื่อกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน
- () จัดประชุมเฉพาะกลุ่มผู้รับผิดชอบในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ)

8. ท่านมีส่วนสนับสนุนการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการอย่างไรบ้าง

- () อนุญาตให้เด็กใช้สถานที่ภายในโรงเรียนเพื่อการเรียนรู้ได้
- () ติดต่อแหล่งข้อมูลที่เด็กต้องการไปทัศนศึกษา
- () จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ
- () ประชุมวางแผนร่วมกับครูประจำชั้นอนุบาล
- () ให้คำแนะนำและให้กำลังใจแก่ครูในการทำงาน
- () นิเทศการสอนหรือไปเยี่ยมชมห้องเรียนอย่างสม่ำเสมอในขณะมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- () จัดสรรงบประมาณบางส่วนเพื่อใช้ส่งเสริมการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ครู
- () ช่วยเหลือครูในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นขณะที่มีการดำเนินโครงการ
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

9. โรงเรียนของท่านมีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการให้แก่ผู้ปกครองของเด็กวัยอนุบาลอย่างไรบ้าง

- () จัดประชุมผู้ปกครองเพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจ
- () จัดการอบรมให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจ
- () ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองโดยผ่านทางอินเทอร์เน็ต
- () ให้ผู้ปกครองเข้าชมหรือมีส่วนร่วมในการทำโครงการของเด็ก
- () จัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้สู่ผู้ปกครอง
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ)

10. ปัจจุบันท่านติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการอย่างไร

- () เข้ารับการอบรม สัมมนา
- () ไปศึกษาดูงานนอกสถานที่
- () ศึกษาจากบทความ หนังสือ งานวิจัย เอกสารทางวิชาการ
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ)

ตอนที่ 3 ปัญหาของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ

คำชี้แจง

โปรดพิจารณาปัญหาในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการต่อไปนี้ว่าโรงเรียนของท่านประสบปัญหาในระดับใด โดยเลือกใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับปัญหาหลังข้อความปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการของแต่ละข้อ

ลำดับ ที่	ประเด็นปัญหาการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ	ระดับปัญหา			
		มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มี
1.	โรงเรียนไม่ได้กำหนดนโยบาย และ วัตถุประสงค์ในการสอนแบบโครงการไว้เป็น ลายลักษณ์อักษร				
2.	โรงเรียนไม่มีการชี้แจงให้ครูประจำชั้นอนุบาล เข้าใจวัตถุประสงค์ของการสอนแบบโครงการ				
3.	ครูไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ ของการสอนแบบโครงการ				
4.	โรงเรียนไม่มีสถานที่ให้เด็กดำเนินโครงการ				
5.	สถานที่ในการดำเนินโครงการมีไม่เพียงพอต่อ ความต้องการของเด็ก				
6.	สถานที่ในโรงเรียนไม่สามารถเป็นแหล่ง ค้นคว้าข้อมูลให้แก่เด็กได้				
7.	ทางโรงเรียนไม่สามารถอนุญาตให้เด็กใช้ สถานที่ที่ต้องการในการในการสอนแบบ โครงการได้				
8.	โรงเรียนขาดงบประมาณในการจัดหาสื่อ และ วัสดุอุปกรณ์ที่ช่วยส่งเสริมการสอนแบบ โครงการ				
9.	ท่านไม่ทราบว่าจะจัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์ใน การเรียนการสอนได้จากที่ใดบ้าง				
10.	หน่วยงานหรือสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ที่เด็กกำลังศึกษาอยู่ไม่ให้อุปกรณ์ ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ				

ลำดับ ที่	ประเด็นปัญหาการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ	ระดับปัญหา			
		มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มี
11.	การสอนแบบโครงการต้องใช้งบประมาณในการจัดการเรียนการสอนมากกว่าการเรียนการสอนที่ใช้อยู่				
12.	ทางโรงเรียนไม่มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมการสอนแบบโครงการ				
13.	ทางโรงเรียนไม่ทราบว่าหากงบประมาณในการส่งเสริมโครงการได้จากที่ใด				
14.	โรงเรียนขาดงบประมาณในการส่งครูเข้ารับการอบรมหรือศึกษาดูงานเกี่ยวกับการสอนแบบโครงการในโรงเรียนต่าง ๆ				
15.	ท่านไม่ทราบว่าส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการสอนแบบโครงการได้อย่างไร				
16.	ครูไม่ให้ความร่วมมือในการไปเข้ารับการอบรมหรือศึกษาดูงานนอกสถานที่				
17.	โรงเรียนขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการสอนแบบโครงการที่ดีพอที่จะนิเทศครูได้				
18.	ท่านยังไม่เข้าใจวิธีการสอนแบบโครงการ				
19.	ท่านไม่สามารถให้คำปรึกษาได้เมื่อครูประสบปัญหาในการสอนแบบโครงการ				
20.	ท่านไม่ทราบว่าผู้บริหารมีบทบาทอย่างไรในการให้ความช่วยเหลือขณะที่มีการสอนแบบโครงการ				
21.	ท่านไม่ทราบว่าควรนิเทศครูอย่างไรในขณะมีการสอนแบบโครงการ				
22.	ครูไม่เห็นด้วยที่จะให้มีการสอนแบบโครงการ				
23.	โรงเรียนยังไม่มียุทธศาสตร์ในการทำความเข้าใจและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการสอนแบบโครงการให้แก่ผู้ปกครอง				
24.	ท่านไม่ทราบวิธีการที่จะติดตามความเคลื่อนไหวของการสอนแบบโครงการ				

ลำดับ ที่	ประเด็นปัญหาการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ	ระดับปัญหา			
		มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มี
25.	ทางโรงเรียนไม่มีแหล่งข้อมูลที่จะศึกษาค้นคว้าเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนแบบโครงการ				
26.	ท่านไม่มีเวลาในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมหรือติดตามความเคลื่อนไหวของการสอนแบบโครงการ				

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 4 แนวทางการแก้ปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบ โครงการ

คำชี้แจง

โปรดพิจารณาข้อความในแต่ละข้อคำถาม แล้วขีดเครื่องหมาย ✓ ลงใน () โดยท่าน
สามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

1. ท่านมีแนวทางแก้ปัญหาในด้านนโยบายการจัดการศึกษาเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์
การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการอย่างไรบ้าง
 - () สสำรวจสภาพและปัญหาของการสอนแบบโครงการจากประสบการณ์ในอดีตก่อน
วางแผนการสอน
 - () กำหนดวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการสอนแบบโครงการไว้อย่างชัดเจน
 - () ประชุมชี้แจงให้ครูประจำชั้นอนุบาลเข้าใจวัตถุประสงค์ของการสอนแบบโครงการ
 - () เปิดโอกาสให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของ
การสอนแบบโครงการ
 - () นำการสอนแบบโครงการมาระบุไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนสำหรับ
เด็กอนุบาลในโรงเรียน
 - () อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
2. ท่านมีแนวทางแก้ปัญหาในด้านการส่งเสริมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโดยใช้
การสอนแบบโครงการอย่างไรบ้าง
 - () ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการสอนแบบโครงการให้เข้าใจ
 - () ร่วมประชุมวางแผนกับครูอนุบาล
 - () ตรวจสอบแผนการสอนของครู
 - () หาเวลาไปเยี่ยมเยียนเพื่อติดตามการสอนของครูขณะดำเนินโครงการ
 - () ให้กำลังใจครู
 - () สาธิตวิธีการสอนแบบโครงการให้ครูดู
 - () ให้คำแนะนำในการจัดการเรียนการสอนแก่ครู
 - () ช่วยครูแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะดำเนินโครงการ
 - () ประสานงานระหว่างโรงเรียนและชุมชน
 - () ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างครูและเพื่อนร่วมงาน
 - () จัดหาสื่อ และวัสดุอุปกรณ์ให้แก่ครู
 - () ปลุกจิตสำนึกของครูให้เห็นความสำคัญของการสอนแบบโครงการ
 - () อื่น ๆ (โปรดระบุ)

3. ท่านมีแนวทางแก้ปัญหาในด้านการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการให้แก่ครูอย่างไรบ้าง

- () ส่งครูเข้ารับการอบรมที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้น
- () ส่งครูไปศึกษาดูงานในโรงเรียนที่เป็นแบบอย่างในการสอนแบบโครงการ
- () เชิญวิทยากรมาอบรมให้แก่ครูในโรงเรียน
- () ส่งเสริมให้ครูได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น
- () จัดหาเอกสาร ตำรา หรืองานวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนแบบโครงการไว้ให้ครู
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ)

หมายเหตุ

คำตอบของท่านจะได้รับการปกปิดเป็นความลับจึงไม่มีผลกระทบหรือเกิดความเสียหายต่อตัวท่านและโรงเรียนของท่านแต่ประการใดทั้งทางตรงและทางอ้อม

* ในกรณีที่โรงเรียนของท่านได้รับเลือกเป็นกรณีตัวอย่าง ท่านยินดีให้ผู้วิจัยเข้ามาเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์และการสังเกตการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการในโรงเรียนของท่านหรือไม่

- () ยินดี
 - () ไม่ยินดี เพราะ
-

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คู่มือในการใช้แบบสอบถามครูประจำชั้นอนุบาล เรื่อง สภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ

วัตถุประสงค์

แบบสัมภาษณ์ครูประจำชั้นอนุบาลฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ ด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมในการจัดประสบการณ์ บทบาทของครู บทบาทของเด็ก การจัดสภาพแวดล้อม การวัดและประเมินผล ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเพื่อนร่วมงาน และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ผู้ให้ข้อมูล

ครูประจำชั้นอนุบาลของโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนที่ผ่านการอบรมเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการจากสมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ หรือสมาคมสหพันธ์โรงเรียนราษฎร์ หรือจากโรงเรียนที่จัดอบรมเองโดยวิทยากรที่อบรมให้แก่สมาคมดังกล่าว และครูประจำชั้นอนุบาลมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการให้แก่เด็กในห้องเรียน

รายละเอียดของแบบสอบถาม

แบบสอบถามครูประจำชั้นอนุบาลฉบับนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ และแบบปลายเปิด มีจำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 2 สภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมในการจัดประสบการณ์ บทบาทของครู บทบาทของเด็ก การจัดสภาพแวดล้อม การวัดและประเมินผล ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเพื่อนร่วมงาน และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง แบบสอบถามในตอนนี้มีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ มีจำนวน 32 ข้อ

ตอนที่ 3 ปัญหาของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมในการจัดประสบการณ์ บทบาทของครู บทบาทของเด็ก การจัดสภาพแวดล้อม การวัดและประเมินผล ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเพื่อนร่วมงาน และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง แบบสอบถามในตอนนี้มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า มีจำนวน 39 ข้อ

ตอนที่ 4 แนวทางแก้ปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ เป็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางแก้ปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการในด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมในการจัดประสบการณ์ บทบาทของครู บทบาทของเด็ก การจัดสภาพแวดล้อม การวัดและประเมินผล ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเพื่อนร่วมงาน และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง แบบสอบถามในตอนนี้มีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ มีจำนวน 11 ข้อ

หมายเหตุ

ข้อมูลที่ได้รับจากท่านมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวิจัยซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาของประเทศเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะเป็นแนวทางให้โรงเรียนต่าง ๆ ที่สนใจจะนำการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการได้นำไปใช้ในโรงเรียน หรือเป็นแนวทางพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการให้ดียิ่งขึ้น **ดังนั้นจึงใคร่ขอความกรุณาจากท่าน โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อคำถามในแต่ละตอนและตอบตามความเป็นจริง**

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

สมสุดา มัธยมจันทร์ ผู้วิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถามครูประจำชั้นอนุบาล
เรื่อง สภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ

ตัวแปรที่ศึกษา	ตอนที่ 2 คำถามที่	ตอนที่ 3 คำถามที่	ตอนที่ 4 คำถามที่
1.การดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ			
1.1กิจกรรมในการจัดประสบการณ์			
การเลือกหัวเรื่อง	1,2		
ลักษณะกิจกรรมแต่ละระยะ	3-5		
ผู้ที่มีส่วนร่วมในโครงการ	6		
ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม	7-10		
ปัญหาที่พบ		1,2	
แนวทางการแก้ปัญหา			1,2
1.2บทบาทของครู			
ทักษะของครูที่จำเป็นในการการสอนแบบโครงการ	11		
การเตรียมตัวของครูเมื่อได้หัวเรื่องของโครงการ	12		
บทบาทของครูในการสอนแบบโครงการในแต่ละระยะ	13-15		
ปัญหาที่พบ		3-7	
แนวทางการแก้ปัญหา			3
1.3บทบาทของเด็ก			
ทักษะของเด็กที่จำเป็นในการดำเนินโครงการ	16		
บทบาทของเด็กในการดำเนินโครงการในแต่ละระยะ	17-19		
ผลงานของเด็ก	20-22		
ปัญหาที่พบ		8-16	
แนวทางแก้ปัญหา			4-6
1.4การจัดสภาพแวดล้อม			
ประเภทของแหล่งข้อมูล	23		
การจัดหาวัสดุอุปกรณ์และแหล่งข้อมูล	24		
ลักษณะการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน	25		
ปัญหาที่พบ		17-24	
แนวทางการแก้ปัญหา			7-8

ตัวแปรที่ศึกษา	ตอนที่ 2 คำถามที่	ตอนที่ 3 คำถามที่	ตอนที่ 4 คำถามที่
1.5 การวัดและประเมินผลโครงการ			
ผู้วัดและประเมินผลโครงการ	26		
สิ่งที่ประเมินในการสอนแบบโครงการ	27		
วิธีการวัดและประเมินผลโครงการ	28		
ช่วงเวลาในการวัดและประเมินผลโครงการ	29		
ปัญหาที่พบ		25-27	
แนวทางแก้ปัญหา			9
1.6 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและเพื่อนร่วมงาน			
ลักษณะการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	30		
ปัญหาที่พบ		28-33	
แนวทางการแก้ปัญหา			10
1.7 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง			
การมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	31		
โดยการใช้การสอนแบบโครงการ			
ปัญหาที่พบ		34-36	
แนวทางแก้ปัญหา			11
2. การติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ			
วิธีติดตามความเคลื่อนไหวของการสอนแบบ	32		
โครงการ			
ปัญหาที่พบ		37-39	

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง

โปรดพิจารณาข้อความในแต่ละข้อคำถาม แล้วขีดเครื่องหมาย ✓ ลงใน () และเติมข้อความลงในช่องว่าง

1. ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบ

1.1 เพศ

() ชาย () หญิง

1.2 อายุ

() ต่ำกว่า 21 ปี () 21 – 30 ปี
() 31 – 40 ปี () สูงกว่า 40 ปี

1.3 วุฒิการศึกษา

() ต่ำกว่าปริญญาตรี โปรตระบุ
() ปริญญาตรี สาขา
() ปริญญาโท สาขา
() สูงกว่าปริญญาโท (โปตระบุ)

1.4 ประสบการณ์ในการสอนชั้นอนุบาล

() 1 – 5 ปี
() 6-10 ปี
() 11 – 15 ปี
() มากกว่า 15 ปี โปตระบุ

2. ความรับผิดชอบ

ท่านสอนประจำชั้นอนุบาลปีที่ /

นักเรียนในความดูแลของท่าน รวมทั้งสิ้น คน นักเรียนชาย คน
นักเรียนหญิง คน

สถาบันนวัตยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 สภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ

คำชี้แจง

โปรดพิจารณาข้อความในแต่ละข้อคำถาม แล้วขีดเครื่องหมาย ✓ ลงใน () โดยท่านสามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบในแต่ละข้อคำถาม

1. ท่านมีเกณฑ์ในการเลือกหัวเรื่องที่จะทำโครงการอย่างไร

- () เป็นเรื่องที่เด็กทุกคนหรือเด็กส่วนใหญ่ของกลุ่มสนใจ
- () เป็นเรื่องที่เด็กพอจะมีประสบการณ์อยู่บ้างแล้ว
- () เป็นเรื่องที่เด็กสามารถใช้ประสบการณ์ตรงในการค้นหาข้อมูลได้
- () เป็นเรื่องปัจจุบันซึ่งสามารถให้เด็กมีประสบการณ์ตรงได้
- () เป็นเรื่องที่เปิดโอกาสให้เด็กมีการร่วมมือกันทำงาน
- () เป็นเรื่องที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ สร้างสิ่งของหรือเล่นสมมุติ
- () เป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนในหลักสูตร
- () เป็นเรื่องที่สอดคล้องกับเนื้อหาและแนวคิด และประสบการณ์สำคัญ 9 เรื่อง ของ

หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พ.ศ. 2540 ของกรมวิชาการ

- () มีแหล่งทรัพยากรในท้องถิ่นเพียงพอที่จะจัดกิจกรรมในหัวเรื่องโครงการนี้ได้
- () เด็กมีโอกาสใช้ทักษะต่าง ๆ ในการเรียนรู้
- () ผู้ปกครองมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมตามโครงการ
- () เป็นหัวเรื่องกว้าง ๆ
- () เป็นหัวเรื่องแคบ ๆ เฉพาะเจาะจง
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ)

2. ท่านมีวิธีการได้มาซึ่งหัวเรื่องของโครงการอย่างไร

- () ครูและเด็กใช้เวลาสนทนาเพื่อค้นหาหัวเรื่องและคัดเลือกหัวเรื่องร่วมกัน
- () ครูให้เด็กเลือกหัวเรื่องที่ต้องการจากหัวเรื่องต่าง ๆ ที่ครูกำหนดไว้
- () ครูเป็นผู้กำหนดหัวเรื่องให้เด็กทำโครงการ
- () ผู้บริหารเป็นผู้กำหนดหัวเรื่องของโครงการ
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ)

3. ท่านได้ใช้กิจกรรมข้อใดบ้างในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในระยะเริ่มต้นโครงการ

- () เล่าประสบการณ์เดิมสู่กันฟัง
- () ถ่ายทอดประสบการณ์เดิมผ่านงานศิลปะต่าง ๆ
- () ถ่ายทอดประสบการณ์เดิมผ่านการแสดงบทบาทสมมุติ
- () เด็กกลับไปพูดคุยเกี่ยวกับหัวเรื่องที่จะทำโครงการกับผู้ปกครอง
- () เด็กและครูช่วยกันตั้งคำถามในสิ่งที่ยากเกี่ยวกับหัวเรื่องที่จะทำโครงการ
- () เด็กและครูช่วยกันทำแผนภูมิใยแมงมุม(web)จากประสบการณ์เดิมที่มีเกี่ยวกับหัวเรื่อง
- () เด็กและครูช่วยกันทำบันทึกรายการประสบการณ์เดิมของเด็ก

- () เด็กและครูช่วยกันแสดงผลงานที่เกี่ยวกับโครงการที่ทำไว้ตามมุมต่าง ๆ ในห้อง
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

4. ท่านได้ใช้กิจกรรมใดบ้างในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการใน
ระยะพัฒนาโครงการ

- () สนทนาถึงการเตรียมงานภาคสนามและการสัมภาษณ์
- () ทักสอนศึกษานอกสถานที่
- () สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับหัวเรื่องที่ทำโครงการอยู่ขณะที่ไปทัศนศึกษานอกสถานที่
- () กลับมาสนทนากับเด็กเกี่ยวกับสิ่งที่เด็กได้ไปพบเห็นในการไปทัศนศึกษา
- () เชิญผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับหัวเรื่องที่กำลังทำโครงการมาสัมภาษณ์ในห้องเรียน
- () สร้างสิ่งประดิษฐ์ที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่ทำ
- () ทดลองเกี่ยวกับหัวเรื่องที่ทำโครงการโดยวางแผนและตั้งสมมุติฐานไว้
- () บันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้โดยการวาดภาพ
- () บันทึกสิ่งที่เรียนรู้โดยการเขียนบรรยายสิ่งที่พบ
- () บันทึกสิ่งที่เรียนรู้โดยการถ่ายภาพ
- () บันทึกสิ่งที่เรียนรู้โดยการเขียนแผนภูมิ (diagram)
- () ค้นคว้าเพิ่มเติมจากหนังสือ
- () ตั้งคำถามเพิ่มเติม
- () แสดงสิ่งที่เด็กจดบันทึกขณะไปทัศนศึกษาไว้ตามบริเวณต่าง ๆ ของห้องเรียน
- () ทำหนังสือนิทาน
- () แต่งเพลง
- () แต่งคำคล้องจอง
- () ทำอาหาร
- () ทำกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่กำลังทำอยู่
- () เล่นเกมการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่กำลังทำอยู่
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ)

5. ท่านได้ใช้กิจกรรมข้อใดบ้างในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการใน
ระยะสรุปโครงการ

- () ทบทวนและสรุปความรู้และทักษะที่ได้รับจากการทำโครงการ
- () จัดนิทรรศการเกี่ยวกับโครงการที่ทำ
- () เชิญบุคคลภายนอกมาชมนิทรรศการที่จัดทำขึ้น
- () ประเมินผลความสำเร็จของโครงการ
- () คิดตั้งคำถามใหม่ ๆ
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ)

6. ใครคือผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการบ้าง
- () ครูประจำชั้น () ครูในโรงเรียน
 () ผู้บริหาร () ผู้ปกครอง
 () เจ้าหน้าที่ในโรงเรียน () นักการ/ภารโรง
 () อื่น ๆ (โปรดระบุ)
7. ท่านนำการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการมาใช้ในการเรียนการสอนในแต่ละภาคการศึกษาอย่างไร
- () จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการอย่างเดียวยุทธภาคการศึกษา
 () จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการตามช่วงเวลาที่กำหนด เช่น ทำโครงการระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนกุมภาพันธ์
 () จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการเพิ่มเติมจากการจัดประสบการณ์ตามหน่วยการเรียนรู้ในแต่ละวัน
 () เมื่อเด็กให้ความสนใจและต้องการศึกษาหัวเรื่องใดหัวเรื่องหนึ่งอย่างลุ่มลึก
 () อื่น ๆ (โปรดระบุ)
8. ในแต่ละภาคเรียนท่านจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการกี่ครั้ง
- () 1 โครงการ
 () 2 โครงการ
 () 3 โครงการ
 () 4 โครงการ
 () มากกว่า 4 โครงการ (โปรดระบุ) โครงการ
 () ไม่ได้กำหนด ขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็ก
9. ท่านกำหนดระยะเวลาในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการในแต่ละหัวเรื่องอย่างไร
- () 1 สัปดาห์ หรือน้อยกว่า () 2 - 3 สัปดาห์
 () 1 เดือน () มากกว่า 1 เดือน
 () ไม่ได้กำหนด ขึ้นอยู่กับความสนใจและความต้องการของเด็ก
10. ท่านกำหนดช่วงเวลาในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการในแต่ละวันหรือไม่
- () กำหนดช่วงเวลาในการดำเนินโครงการในแต่ละวันไว้
 () ไม่ได้กำหนด เพราะ บูรณาการหัวเรื่องที่ทำโครงการในทุกกิจกรรม

11. ท่านใช้เทคนิคอะไรบ้างในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการให้แก่เด็กอนุบาล

☐ การสังเกต	☐ การฟัง
☐ การตั้งคำถาม	☐ การอภิปราย
☐ การทำแผนภูมิแบบมุ่ม (web)	☐ การจดบันทึก
☐ การกระตุ้นให้เด็กคิดหาความรู้ด้วยตัวเอง	☐ การยอมรับความคิดเห็นของเด็ก
☐ การทำงานร่วมกัน	☐ การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า
☐ การรวบรวมสารสนเทศ	☐ การใช้ภาพถ่ายสะท้อนข้อมูล
☐ การจัดแสดงนิทรรศการ	
☐ การสนับสนุนเพื่อพัฒนาเด็กไปสู่การพัฒนาที่สูงสุดของศักยภาพที่มีอยู่ (scaffolding)	
☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)	

12. เมื่อท่านได้หัวเรื่องในการทำโครงการแล้วท่านมีวิธีการในการดำเนินการต่ออย่างไร

☐ ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ
☐ ประมวลความรู้และประสบการณ์เดิมที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่องที่จะทำโครงการ
☐ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เดิมเกี่ยวกับเรื่องที่จะทำโครงการกับเพื่อนร่วมงาน
☐ ทำแผนภูมิแบบมุ่ม (web) เพื่อวางแผนทางและขอบเขตของหัวเรื่องที่จะทำโครงการ
☐ รวบรวมสื่อ และสิ่งที่เด็กสามารถใช้เป็นข้อมูลในการทำโครงการได้
☐ จัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

13. ท่านมีบทบาทในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการในระยะเริ่มต้นโครงการอย่างไร

☐ กระตุ้นให้เด็กแสดงประสบการณ์และความรู้เดิมเกี่ยวกับหัวเรื่องของโครงการที่ทำ
☐ กระตุ้นให้เด็กถามคำถามในสิ่งที่อยากรู้
☐ ทำแผนภูมิแบบมุ่ม (web) ร่วมกับเด็ก
☐ วางแผนการจัดกิจกรรมร่วมกับเด็ก
☐ ทำบันทึกรายการประสบการณ์เดิมของเด็กในขณะที่สนทนากลุ่มใหญ่
☐ หาแหล่งข้อมูลที่สอดคล้องกับโครงการที่เด็กทำ
☐ ส่งจดหมายถึงผู้ปกครองเพื่อแจ้งให้ทราบและขอความร่วมมือในการทำโครงการ
☐ บันทึกกระบวนการในการดำเนินโครงการและพัฒนาการของเด็ก
☐ รวบรวมหลักฐานการเรียนรู้ของเด็ก
☐ เป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมในการเรียนรู้ทั้งหมด
☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

14. ท่านมีบทบาทในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในระยะพัฒนาโครงการอย่างไร

- () ให้กำลังใจ
- () ให้คำปรึกษา ชี้แนะ และให้การช่วยเหลือ
- () รับฟังความคิดเห็นของเด็ก
- () เรียนรู้ไปพร้อมกับเด็ก (Co-learner)
- () ทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก (Co-partner)
- () วางแผนกิจกรรมให้เด็กทำ
- () ช่วยแก้ปัญหาเมื่อเกิดปัญหาขึ้น
- () กระตุ้นให้เด็กวางแผนเพื่อหาคำตอบของข้อคำถามที่ตั้งขึ้น
- () กระตุ้นให้เกิดทางเลือกในการหาคำตอบที่หลากหลาย
- () ติดต่อสถานที่ที่เด็กจะไปทัศนศึกษานอกสถานที่
- () ติดต่อเชิญผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่เด็กทำโครงการมาให้ความรู้แก่เด็กในห้องเรียน
- () อำนวยความสะดวกในด้านวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ
- () กระตุ้นให้เด็กแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน
- () กระตุ้นให้เด็กคิดตั้งคำถามใหม่ ๆ
- () บันทึกการดำเนินโครงการและพฤติกรรมของเด็กเพื่อเป็นหลักฐานการเรียนรู้ของเด็ก
- () รวบรวมหลักฐานการเรียนรู้ของเด็ก
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ)

15. ท่านมีบทบาทในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในระยะสรุปโครงการอย่างไร

- () ให้คำปรึกษา ชี้แนะ และความช่วยเหลือแก่เด็ก
- () กระตุ้นให้เด็กเกิดการแลกเปลี่ยน ความรู้ที่ได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน
- () กระตุ้นให้เด็กรวบรวม สรุป ทบทวนและประเมินโครงการที่ทำ
- () กระตุ้นให้เด็กวางแผนในการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับโครงการที่ทำ
- () เป็นผู้สรุปความรู้และทักษะใหม่ที่เด็กได้รับในการทำโครงการ
- () เป็นผู้ดำเนินการจัดแสดงผลงานของเด็ก
- () ดำเนินการจัดแสดงผลงานการเรียนรู้ของเด็กร่วมกับเด็ก
- () จัดหาวัสดุ วัสดุภัณฑ์ที่จำเป็นในการจัดนิทรรศการไว้ให้เด็ก
- () รวบรวมหลักฐานในการเรียนรู้ของเด็ก
- () ประเมินผลความสำเร็จของโครงการ
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ)

16. ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการเด็กจำเป็นต้องใช้ทักษะอะไรบ้าง

() การตั้งคำถาม	() การสืบค้นข้อมูล
() การสื่อสาร	() การบันทึกการสืบค้นข้อมูล
() การทำงานเป็นกลุ่ม	() การเก็บรวบรวมข้อมูล
() การตั้งสมมุติฐาน	() การวิเคราะห์

☐ การทดสอบสมมติฐาน	☐ การใช้เหตุผล
☐ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์	☐ การเชื่อมโยง
☐ การสังเกต	☐ การเปรียบเทียบ
☐ การสำรวจ	☐ การจัดหมวดหมู่
☐ การแก้ปัญหา	☐ การสรุปความ
☐ ความมุ่งมั่นในงาน	☐ การนำเสนอข้อมูล
☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)	

17. เด็กในห้องเรียนของท่านมีบทบาทในขณะจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการในระยะเริ่มต้นโครงการอย่างไร

- สนทนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่สนใจกับผู้อื่น
- เลือกรหัสเรื่องที่ต้องการทำโครงการ
- นำเสนอความรู้และประสบการณ์เดิมในรูปแบบของงานเขียน
- นำเสนอความรู้และประสบการณ์เดิมในรูปแบบของงานศิลปะ
- นำเสนอความรู้และประสบการณ์เดิมในรูปแบบของงานก่อสร้าง เช่น การต่อบล็อก
- นำเสนอความรู้และประสบการณ์เดิมในรูปแบบของการเล่นบทบาทสมมุติ
- นำเสนอผลงานที่ทำแก่ครูและเพื่อน ๆ ในห้องเรียน
- ตั้งคำถามในสิ่งที่อยากรู้
- พูดคุยเกี่ยวกับโครงการที่ทำกับผู้ปกครอง
- นำสิ่งที่เกี่ยวข้องกับโครงการมาจากบ้าน เช่น หนังสือ วีดีโอ รูปภาพ ฯลฯ
- อื่น ๆ (โปรดระบุ)

18. เด็กในห้องเรียนของท่านมีบทบาทในขณะจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการในระยะพัฒนาโครงการอย่างไร

- สนทนาเพื่อวางแผนในการหาคำตอบของข้อคำถามที่ตั้งขึ้น
- จัดบันทึกสิ่งที่พบเห็นขณะออกไปทัศนศึกษาในห้องเรียน
- สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มาให้ความรู้แก่เด็กในห้องเรียน
- ทำการทดลองเพื่อหาคำตอบของข้อคำถาม
- สร้างสิ่งประดิษฐ์ที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่ทำ
- เด็กตั้งคำถามเพิ่มเติมในสิ่งที่สงสัย
- ค้นหาคำรู้เพิ่มเติมจากหนังสือต่าง ๆ
- นำเสนอความรู้ที่ได้รับออกมาในรูปแบบต่าง ๆ
- อื่น ๆ (โปรดระบุ)

19. เด็กในห้องเรียนของท่านมีบทบาทในขณะจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการในระยะสรุปโครงการอย่างไร

- สนทนา อภิปราย และสรุปความรู้หรือคำตอบที่พบ
- ทบทวนและสะท้อนความคิดเห็นต่อโครงการที่ทำ
- จัดนิทรรศการแสดงผลงานและกระบวนการในการดำเนินการตลอดโครงการ
- เชิญบุคคลภายนอกมาเยี่ยมชมโครงการ

- () เป็นมีคฤเทศก์บรรยายกระบวนการในการดำเนินโครงการ ผลงาน และความรู้ที่ได้รับแก่ผู้เยี่ยมชมโครงการ
- () สะท้อนความคิดเห็นของตนเองต่องานที่ทำ
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ)
20. ผลงานของเด็กในระยะเริ่มต้นโครงการมีอะไรบ้าง
- () บันทึกความรู้และประสบการณ์เดิมของเด็ก
- () บันทึกคำถามที่เด็กอยากรู้
- () แผนภูมิใยแมงมุม (web) แสดงความรู้และประสบการณ์เดิมที่เด็กในห้องมี
- () งานศิลปะที่ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์เดิมของเด็ก
- () งานเขียนที่ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์เดิมของเด็ก
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ)
21. ผลงานของเด็กในระยะพัฒนาโครงการมีอะไรบ้าง
- () หลักฐานการวางแผนสมมติฐานอย่างเป็นขั้นตอน
- () หลักฐานการวางแผนในการหาคำตอบของข้อคำถามที่ตั้งขึ้น
- () บันทึกความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการค้นหาคำตอบ
- () ผลการทดลองของเด็ก
- () ผลงานทางศิลปะ
- () นิทาน
- () กลอน
- () เพลง
- () ละคร หรือบทบาทสมมุติ
- () แผนภูมิลักษณะต่าง ๆ (diagram)
- () ผลงานการประดิษฐ์
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ)
22. ท่านมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผลงานของเด็กที่จะนำมาจัดนิทรรศการในระยะสรุปโครงการอย่างไร
- () ผลงานที่แสดงถึงพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
- () ผลงานที่สวยงามโดดเด่น
- () ผลงานที่เด็กชอบและคัดเลือกด้วยตัวเอง
- () ผลงานทุกชิ้นตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ)
23. ข้อมูลที่เด็กได้รับในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการมาจากอะไรบ้าง
- () ครูประจำชั้น
- () ปรากฏการณ์ธรรมชาติหรือเหตุการณ์ต่างๆ
- () ครูห้องเรียนอื่นในโรงเรียน
- () เด็กในห้องเรียน
- () วัสดุของจริง
- () วัสดุจำลองของจริง
- () ผู้ปกครอง
- () วิทยากรผู้เชี่ยวชาญในหัวเรื่องที่ศึกษา
- () สถานที่ที่เด็กไปทัศนศึกษา
- () หนังสือ
- () รูปภาพ
- () วีดิทัศน์
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ)

24. ท่านได้วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการมาได้อย่างไร

- () ท่านเป็นผู้จัดหาเอง () ผู้ปกครองช่วยจัดหาให้
 () ทางโรงเรียนเป็นผู้จัดหาให้ () ชุมชนที่เป็นแหล่งข้อมูลในท้องถิ่นให้หรือให้ยืมมา
 () เพื่อนครูช่วยหาให้ () อื่น ๆ (โปรดระบุ)

25. ท่านจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนในขณะที่มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการอย่างไร

() ท่านและเด็กช่วยกันจัดมุมประสบการณ์ต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับหัวเรื่องที่เด็กกำลังศึกษา

- () ติดผลการบันทึกประสบการณ์เดิมของเด็กไว้ตามผนังห้อง
 () ติดคำถามของเด็กเกี่ยวกับเรื่องที่กำลังทำโครงการอยู่ไว้ตามผนังห้อง
 () ติดแผนภูมิใบแมงมุม (web) ที่เด็กและครูช่วยกันสร้างขึ้นไว้ตามผนังห้อง
 () ติดผลงานของเด็กทั้งรายบุคคลและงานกลุ่มไว้ตามสถานที่ต่าง ๆ ในห้อง
 () ติดภาพกระบวนการในการดำเนินโครงการไว้ตามผนังห้อง
 () จัดหาหนังสือ ภาพ หรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่สอดคล้องกับหัวเรื่องที่ทำโครงการไว้ใน

ห้องเรียน

- () อื่น ๆ (โปรดระบุ)

26. ใครคือผู้ประเมินโครงการที่เด็กทำ

- () เด็กในห้องเรียน () ครูประจำชั้น
 () ผู้บริหาร () ผู้มาเข้าชมโครงการ
 () อื่น ๆ (โปรดระบุ)

27. อะไรคือสิ่งที่ท่านประเมินในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ

- () ความรู้และประสบการณ์ที่เด็กได้รับ
 () ทักษะที่เด็กประยุกต์ใช้
 () กระบวนการในการดำเนินโครงการ
 () วิธีการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น
 () การทำงานร่วมกับผู้อื่น
 () ความคิดเห็นของเด็กต่อโครงการที่ทำ
 () การจัดการเรียนการสอนของตัวท่านเอง
 () อื่น ๆ (โปรดระบุ)

28. ท่านใช้วิธีใดในการวัดและประเมินผลโครงการที่เด็กทำ

- () สังเกตและจดบันทึกพฤติกรรมของเด็กขณะทำกิจกรรมต่าง ๆ
 () สัมภาษณ์พูดคุยกับเด็ก
 () วัดผลจากคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบ
 () พิจารณาจากผลงานของเด็ก
 () พิจารณาจากแถบบันทึกเสียงบทสนทนาของเด็ก
 () พิจารณาจากภาพถ่ายของเด็กขณะทำกิจกรรม
 () พิจารณาจากวีดิทัศน์การดำเนินโครงการของเด็ก

29. ท่านจะวัดและประเมินผลเด็กในขณะที่มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการในช่วงเวลาใด

- () ระยะเริ่มต้นโครงการ () ระยะพัฒนาโครงการ
() ระยะสรุปโครงการ () ทุกระยะ

30. ท่านมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานในขณะดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการอย่างไร

() มีการประชุมปรึกษาเพื่อวางแผนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการร่วมกัน

- () มีการแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับหัวเรื่องที่ทำโครงการ
() มีการปรึกษากันเมื่อประสบปัญหาในการทำโครงการ
() ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน
() ช่วยจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการทำโครงการ
() ให้คำติชมและข้อเสนอแนะในการทำโครงการ
() อื่น ๆ (โปรดระบุ)

31. ผู้ปกครองของเด็กในห้องเรียนของท่านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการในลักษณะใดบ้าง

- () เข้าร่วมการอบรม สัมมนาที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น
() วางแผนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการร่วมกับครู
() พุดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับหัวเรื่องที่ทำโครงการกับเด็กที่บ้าน
() บริจาคหรือให้ยืมวัสดุ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องโครงการที่เด็กทำ
() เข้าเยี่ยมชมห้องเรียน
() เป็นอาสาสมัครในห้องเรียน
() เป็นวิทยากรรับเชิญ
() ช่วยติดต่อประสานงานในการไปศึกษาออกสถานที่
() พาเด็กไปทัศนศึกษาในสถานที่ที่เกี่ยวกับหัวเรื่องที่เด็กทำโครงการนอกเวลาเรียน
() พาเด็กไปทัศนศึกษาออกสถานที่ร่วมกับครู
() อนุญาตให้ใช้สถานที่ในการพาเด็กไปทัศนศึกษา เช่น บ้าน ที่ทำงาน ฯลฯ
() อื่น ๆ (โปรดระบุ)

32. ท่านหาความรู้เพิ่มเติมหรือติดตามความเคลื่อนไหวการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการได้อย่างไร

- () เข้าร่วมการอบรมสัมมนา
() ไปศึกษาดูงาน (โปรดระบุสถานที่)
() ศึกษาจากบทความ หนังสือ งานวิจัย และเอกสารทางวิชาการ
() ได้รับการถ่ายทอดจากผู้บริหารหรือเพื่อนร่วมงานที่ได้เข้าร่วมการอบรม
() อื่น ๆ (โปรดระบุ)

ตอนที่ 3 ปัญหาของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ

คำชี้แจง

โปรดพิจารณาปัญหาในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการต่อไปนี้เป็นโรงเรียนของท่านประสบปัญหาในระดับใด โดยเลือกใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับปัญหาหลังข้อความปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการของแต่ละข้อ

ลำดับ ที่	ประเด็นปัญหาการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ	ระดับปัญหา			
		มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มี
1.	ใช้เวลาในการดำเนินโครงการนานเกินไปทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมให้เด็กได้ครบตามหลักสูตรกำหนด				
2.	ไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินโครงการดังที่คาดหวังเอาไว้				
3.	ไม่เข้าใจวิธีการในการสอนแบบโครงการ				
4.	ไม่เข้าใจบทบาทของตนเองในการสอนแบบโครงการ				
5.	ไม่เข้าใจบทบาทของเด็กในการสอนแบบโครงการ				
6.	ขาดประสบการณ์ในการสอนแบบโครงการ				
7.	การสอนแบบโครงการทำให้มีภาระในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น				
8.	เด็กแสดงความไม่พอใจเมื่อไม่สามารถศึกษาในเรื่องที่ตนสนใจได้				
9.	เด็กไม่รับบทบาทของตนเองในการเรียนรู้แบบโครงการ				
10.	เด็กไม่สนใจเข้าร่วมโครงการที่จัดขึ้น				
11.	เด็กไม่สามารถนำเสนอความรู้และประสบการณ์เดิมที่ตนมาออกมาได้				
12.	เด็กไม่สามารถตั้งคำถามในสิ่งที่อยากรู้ได้				
13.	เด็กไม่สามารถทำงานร่วมกับเพื่อนได้				
14.	เด็กไม่มีความคิดริเริ่มในการทำโครงการ				
15.	เด็กไม่รู้วิธีการในการค้นหาความรู้ด้วยตนเอง				
16.	มีเด็กในห้องมากเกินไป				
17.	ไม่มีแหล่งข้อมูลให้เด็กทำโครงการในเรื่องที่สนใจ				

ลำดับ ที่	ประเด็นปัญหาการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ	ระดับปัญหา			
		มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มี
18.	มีความยากลำบากในการเตรียมอุปกรณ์ เนื่องจากไม่สามารถวางแผนล่วงหน้าได้				
19.	ขาดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ในการทำโครงการ				
20.	ขาดเงินทุนในการดำเนินโครงการ				
21.	บุคลากรภายในโรงเรียนไม่ให้ความร่วมมือใน การทำโครงการ				
22.	วิทยากรไม่สะดวกในการมาให้ความรู้กับเด็กที่ โรงเรียน				
23.	ไม่ได้รับความร่วมมือจากแหล่งข้อมูลในการไป ทัศนศึกษานอกสถานที่				
24.	สถานที่ที่ต้องการพาเด็กไปทัศนศึกษาอยู่ไกล				
25.	ไม่ทราบเกณฑ์ในการประเมินโครงการ				
26.	ไม่ทราบวิธีการประเมินผลโครงการ				
27.	ขาด วัสดุ อุปกรณ์ ที่ช่วยในการบันทึกผล การเรียนรู้ของเด็ก				
28.	ขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน				
29.	ขาดการประชุมปรึกษาและวางแผนงานร่วมกัน ระหว่างท่านและเพื่อนร่วมงาน				
30.	ไม่มีผู้ให้คำปรึกษาเมื่อท่านพบปัญหาในขณะที่ทำ โครงการ				
31.	ไม่ได้รับความร่วมมือในการทำโครงการจาก เพื่อนร่วมงาน				
32.	ท่านและเพื่อนร่วมงานมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อกัน				
33.	ท่านและเพื่อนร่วมงานขาดการช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน				
34.	ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของการสอนแบบ โครงการ				
35.	ผู้ปกครองไม่เห็นด้วยที่มีการสอนแบบโครงการ				
36.	ผู้ปกครองไม่ให้การสนับสนุนในการทำโครงการ				
37.	ท่านไม่ทราบแหล่งที่จะติดตามความเคลื่อนไหว ของการสอนแบบโครงการ				
38.	ท่านไม่มีแหล่งข้อมูลที่จะศึกษาค้นคว้าเพื่อ ทำความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนแบบโครงการ				
39.	ท่านไม่มีเวลาในการติดตามความเคลื่อนไหว ของการสอนแบบโครงการ				

ตอนที่ 4 แนวทางแก้ปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ

คำชี้แจง

โปรดพิจารณาข้อความในแต่ละข้อคำถาม แล้วขีดเครื่องหมาย ✓ ลงใน () โดยท่านสามารถตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

1. ท่านมีแนวทางป้องกันไม่ให้เกิดประสบการณ์ล้มเหลวในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการอย่างไร

- () ให้เด็กทำกิจกรรมที่ไม่ยากเกินความสามารถของเด็ก
- () ช่วยเด็กคัดเลือกคำถามที่สามารถหาคำตอบได้
- () เมื่อเห็นว่ากิจกรรมที่เด็กทำอยู่ยากเกินความสามารถของเด็กอาจชักชวนให้เด็กไปทำกิจกรรมที่ง่ายขึ้น
- () ให้คำชี้แนะเมื่อเด็กประสบปัญหาในการทำโครงการ
- () ให้เด็กมีส่วนร่วมในการคิดกิจกรรมการเรียนการสอน
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ)

2. ท่านมีแนวทางการแก้ปัญหาอย่างไรเมื่อใช้เวลาในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการนานเกินไปจนเป็นเหตุให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมในเนื้อหาอื่นให้เด็กครบตามที่หลักสูตรกำหนด

- () กำหนดระยะเวลาที่จะทำโครงการให้ชัดเจน
- () ช่วยเด็กเลือกหัวเรื่องและคำถามที่ใช้เวลาในการศึกษาไม่นานมาก
- () รวมนเนื้อหาและแนวคิดที่คล้ายคลึงกันมาสอนในช่วงเดียวกันเพื่อให้มีเวลาในการทำโครงการมากขึ้น
- () บูรณาการประสบการณ์สำคัญที่เด็กควรได้รับเข้าด้วยกัน
- () ให้เด็กทำโครงการนอกเวลาเรียน (โปรดระบุ)
- () จัดแบ่งช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรและการสอนแบบ

โครงการในแต่ละวันให้ชัดเจน

- () อื่น ๆ (โปรดระบุ)

3. ท่านมีแนวทางแก้ปัญหาอย่างไรเมื่อท่านขาดความรู้และทักษะในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ

- () หาความรู้เพิ่มเติมโดยเข้ารับการอบรมที่จัดโดยสถาบันต่าง ๆ
- () หาประสบการณ์เพิ่มเติมโดยไปศึกษาดูงานจากโรงเรียนที่เป็นแบบอย่างในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ
- () ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น
- () หาโอกาสจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการอย่างสม่ำเสมอ
- () นำรูปแบบกิจกรรมใหม่ ๆ มาทดลองใช้กับเด็ก
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ)

4. ท่านมีแนวทางแก้ปัญหาอย่างไรเมื่อเด็กไม่ร่วมกิจกรรม
- () สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับเด็ก
 - () หาสาเหตุที่ทำให้เด็กไม่เข้าร่วมกิจกรรม
 - () พยายามชักจูงให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรม
 - () ให้โอกาสเด็กเสนอกิจกรรมที่อยากทำ
 - () ให้อิสระเด็กได้ทำสิ่งที่เขาต้องการแม้จะไม่ใช้โครงการที่กำลังดำเนินอยู่
 - () อื่น ๆ (โปรดระบุ)
5. ท่านมีแนวทางแก้ปัญหาอย่างไรเมื่อเด็กขาดทักษะในการดำเนินโครงการ
- () นำทักษะที่ต้องการให้เด็กได้รับไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในหน่วยการเรียนต่าง ๆ
 - () เปิดโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการอย่างสม่ำเสมอ
 - () จัดสถานการณ์ในการเรียนรู้เพื่อให้เด็กได้ฝึกทักษะที่เด็กยังไม่มีอย่างจริงจัง
 - () อื่น ๆ (โปรดระบุ)
6. ท่านมีแนวทางแก้ปัญหาอย่างไรเมื่อเด็กในห้องเรียนมีความรู้ที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับโครงการที่ทำ
- () ให้เด็กในห้องเรียนสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันในเรื่องที่เกี่ยวกับโครงการที่ทำ
 - () ให้เด็กทำการทดลองในสิ่งที่ยังมีความรู้ที่ไม่ถูกต้อง
 - () พาเด็กไปทัศนศึกษาในสถานที่ที่ให้ความรู้ที่ถูกต้องกับเด็กได้
 - () เชิญวิทยากรมาให้ความรู้กับเด็ก
 - () จัดหาหนังสือ รูปภาพ หรือวีดิทัศน์มาให้เด็ก
 - () ท่านบอกสิ่งที่ถูกต้องแก่เด็ก
 - () อื่น ๆ (โปรดระบุ)
7. ท่านมีแนวทางแก้ปัญหาเมื่อขาดสื่อและวัสดุอุปกรณ์ในการจัดดำเนินโครงการอย่างไร
- () ประยุกต์ใช้สื่อและวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่ในท้องถิ่น
 - () ขอให้บุคลากรในโรงเรียนช่วยผลิตสื่อ
 - () ให้เด็กนำสื่อและวัสดุอุปกรณ์มาจากที่บ้าน
 - () ขอยืมจากครูในโรงเรียน
 - () อื่น ๆ (โปรดระบุ)
8. ท่านมีวิธีการแก้ปัญหาเมื่อแหล่งข้อมูลไม่ให้ความร่วมมือในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการอย่างไร
- () พยายามอธิบายถึงความจำเป็นที่ต้องได้รับความร่วมมือจากแหล่งข้อมูล
 - () ติดต่อขอความร่วมมือไปยังแหล่งข้อมูลอื่น
 - () ล้มเลิกการไปทัศนศึกษา
 - () อื่น ๆ (โปรดระบุ)
- (หมายเหตุ : แหล่งข้อมูลในที่นี้ หมายถึง สถานที่ที่เด็กต้องการไปทัศนศึกษานอกสถานที่หรือวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญในหัวเรื่องที่เด็กทำโครงการอยู่)

9. ท่านมีแนวทางแก้ปัญหาเมื่อไม่ทราบวิธีวัดและประเมินผลโครงการอย่างไร

- () ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองจากการอ่านเอกสาร ตำราและงานวิจัยต่าง ๆ
- () สอบถามจากเพื่อนร่วมงาน
- () สอบถามจากผู้บริหาร
- () เข้ารับการฝึกอบรมจากสถาบันต่าง ๆ
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ)

10. ท่านมีแนวทางแก้ปัญหาเมื่อไม่ได้รับความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงานอย่างไร

- () ให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานในโอกาสต่าง ๆ
- () สืบหาสาเหตุที่ทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงาน
- () สร้างความคุ้นเคยกับเพื่อนร่วมงาน
- () วางแผนการทำงานร่วมกัน
- () รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ)

11. ท่านมีแนวทางแก้ปัญหาเมื่อผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการอย่างไร

- () นัดพบผู้ปกครองเพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจ
- () เชิญผู้ปกครองมาเยี่ยมชมห้องเรียนในขณะที่ดำเนินโครงการ
- () เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการกิจกรรมขณะดำเนินโครงการ
- () จัดเอกสารเพื่อเผยแพร่ความรู้แก่ผู้ปกครอง
- () อื่น ๆ (โปรดระบุ)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คู่มือการใช้แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน

เรื่อง สภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ

วัตถุประสงค์

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ ในด้านนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน ด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการสอนแบบโครงการและด้านการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในส่วนที่เป็นบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้บริหารของโรงเรียนอนุบาลที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนที่เคยส่งครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการจากสมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ หรือสมาคมสหพันธ์โรงเรียนราษฎร์ หรือจากโรงเรียนที่จัดอบรมเองโดยวิทยากรที่อบรมให้แก่สมาคมดังกล่าว ทางโรงเรียนมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการให้แก่เด็กในระดับอนุบาลและเป็นโรงเรียนกรณีตัวอย่าง

รายละเอียดของแบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการสัมภาษณ์** เป็นแบบบันทึกข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการสัมภาษณ์ มีจำนวน 4 ข้อ
- ตอนที่ 2 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์** เป็นแบบบันทึกข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ มีจำนวน 6 ข้อ
- ตอนที่ 3 สภาพ ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ** เป็นคำถามสำหรับสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนในด้านนโยบายการจัดการศึกษา ด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการสอนแบบโครงการ และด้านการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในส่วนที่เป็นบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน มีจำนวน 26 ข้อ

การปฏิบัติในการสัมภาษณ์

1. เตรียมตัวก่อนไปสัมภาษณ์
 - 1.1 ศึกษาและทำความเข้าใจคำถามที่จะสัมภาษณ์ให้ชัดเจน
 - 1.2 นัดแนะเวลาและสถานที่สัมภาษณ์กับผู้ให้สัมภาษณ์

2. การดำเนินการสัมภาษณ์
 - 2.1 ผู้สัมภาษณ์แนะนำตัวเองและบอกจุดมุ่งหมายในการสัมภาษณ์
 - 2.2 ขออนุญาตบันทึกเสียงและจดบันทึกขณะสัมภาษณ์
 - 2.3 เริ่มการสัมภาษณ์ตามคำถามที่ได้เตรียมไว้

การบันทึกข้อมูล

1. ผู้สัมภาษณ์จดบันทึกข้อมูลตอนที่ 1 ก่อนการสัมภาษณ์
2. ผู้สัมภาษณ์จดบันทึกพร้อมทั้งอัดเทปบันทึกเสียงข้อมูลตอนที่ 2-3 ขณะสัมภาษณ์
3. ตรวจสอบการบันทึกข้อมูลและบันทึกรายละเอียดเพิ่มเติมจากเทปบันทึกเสียงภายหลังการสัมภาษณ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน
เรื่อง **สภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ**

ตัวแปรที่ศึกษา	คำถามที่
1.นโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน	
- แนวคิดและหลักในการจัดการเรียนการสอน	1,3,4
- จุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอน	5
- ความต้องการในการสอนแบบโครงการ	2,6,7
- เป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการสอนแบบโครงการ	5
- ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหา	6,8
2.การดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ	
2.1 บทบาทของผู้บริหาร	
- การสนับสนุนด้านอาคารสถานที่	9-10
- การสนับสนุนด้านวัสดุ ครุภัณฑ์	11-12
- การสนับสนุนด้านการดำเนินการจัดการเรียนการสอน	13-17
- การสนับสนุนด้านงบประมาณในการจัดกิจกรรม	18-19
- การสนับสนุนด้านบุคลากร	20-22
- การสนับสนุนในการเผยแพร่ความรู้สู่ผู้ปกครอง	23-24
- ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหา	10,12,14, 16,24
3.การติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ	
- วิธีการติดตามความเคลื่อนไหวของการสอนแบบโครงการ	25
- ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหา	26

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการสัมภาษณ์

1. วัน - เวลา ที่สัมภาษณ์
 วันที่ เดือน พ.ศ.
 เริ่มต้นสัมภาษณ์ เวลา น.
 สิ้นสุดการสัมภาษณ์ เวลา น.
2. ผู้ให้สัมภาษณ์
 ชื่อ - สกุล
 โรงเรียน
3. สถานที่ตั้งของโรงเรียน
 โรงเรียน
 เลขที่ ถนน แขวง
 เขต จังหวัด รหัสไปรษณีย์
 หมายเลขโทรศัพท์ หมายเลขโทรสาร
4. สถานที่สัมภาษณ์

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

1. เพศ

() ชาย () หญิง

2. อายุ

() ต่ำกว่า 21 ปี () 21 – 30 ปี
() 31 – 40 ปี () สูงกว่า 40 ปี

3. วุฒิการศึกษา

() ต่ำกว่าปริญญาตรี (โปรดระบุ)
() ปริญญาตรี สาขา
() ปริญญาโท สาขา
() สูงกว่าปริญญาโท (โปรดระบุ)

4. ความรับผิดชอบ

<u>บุคลากร</u> (ระดับอนุบาล)	รวมทั้งสิ้น คน
	ครู คน
	ครูผู้ช่วย / พี่เลี้ยง คน
	อื่น ๆ (ภารโรง) คน
<u>ห้องเรียน</u> (ระดับอนุบาล)	รวมทั้งสิ้น ห้องเรียน
	ห้องเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ห้องเรียน
	ห้องเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ห้องเรียน
	ห้องเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ห้องเรียน
	จำนวนครูในแต่ละห้องเรียน คน : เด็ก คน
	จำนวนครูผู้ช่วยแต่ละห้องเรียน คน : เด็ก คน

5. ประสบการณ์การทำงาน

เวลาทำงานรวม ปี

ประสบการณ์ก่อนที่จะมาบริหารโรงเรียนแห่งนี้

1. เป็นเวลา ปี
2. เป็นเวลา ปี
3. เป็นเวลา ปี
4. เป็นเวลา ปี

บริหารโรงเรียนแห่งนี้ในตำแหน่ง เป็นเวลา ปี

6. ตำแหน่งในปัจจุบัน

ตอนที่ 3 สภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ

ด้านนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียน

1. โรงเรียนของท่านมีแนวคิดหลักในการจัดการเรียนการสอนในระดับอนุบาลอย่างไร โปรดยกตัวอย่างกิจกรรมที่แสดงถึงแนวคิดดังกล่าว
2. เหตุใดท่านจึงนำการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการมาใช้ในโรงเรียนของท่าน กรุณาเล่าความเป็นมาและขั้นตอนในการนำมาใช้อย่างละเอียด
3. ขณะที่มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ ท่านใช้นวัตกรรมทางการศึกษาอื่นๆ ร่วมด้วยหรือไม่ ใช้อะไรบ้าง ในช่วงใด และใช้อย่างไร
4. ท่านนำพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 มาประยุกต์ใช้ในการสอนแบบโครงการอย่างไร
5. วัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนโดยทั่วไปของโรงเรียนกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการมีความเหมือน หรือต่างกันหรือไม่ อย่างไร กรุณา ยกตัวอย่าง
6. ท่านพบอุปสรรคในการนำการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการมาใช้ในโรงเรียนของท่านหรือไม่ อย่างไร และท่านมีแนวทางแก้ปัญหาอย่างไร
7. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในโรงเรียนของท่าน
8. ท่านคิดว่าโรงเรียนของท่านประสบความสำเร็จในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการตามเป้าหมายที่ได้ตั้งเอาไว้ครบถ้วนหรือไม่ ถ้าไม่ มีประเด็นใดบ้างที่ยังไม่ประสบความสำเร็จ และท่านมีแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

ด้านการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ (บทบาทของผู้บริหาร)

9. ท่านมีส่วนในการจัดหาอาคารสถานที่ แหล่งค้นคว้าข้อมูลในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการให้แก่เด็กอนุบาลในโรงเรียนของท่านหรือไม่ อย่างไร
10. ในโรงเรียนของท่านมีสถานที่หรือแหล่งค้นคว้าข้อมูลที่สอดคล้องกับโครงการที่เด็กต้องการจะทำหรือไม่ และถ้าโครงการที่เด็กต้องการจะศึกษาไม่สามารถหาแหล่งค้นคว้าข้อมูลภายในโรงเรียนได้ ท่านจะมีแนวทางแก้ปัญหาอย่างไร
11. วัสดุ อุปกรณ์ใดบ้างที่เด็กมักจะใช้ในการดำเนินโครงการ และท่านมีส่วนในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ดังกล่าวให้แก่เด็กอย่างไรบ้าง
12. โรงเรียนของท่านประสบปัญหาในด้านวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการหรือไม่ อย่างไร และถ้ามีปัญหา ท่านมีแนวทางแก้ปัญหาอย่างไร

13. ท่านมีส่วนสนับสนุนหรือมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการให้แก่เด็กอนุบาลในโรงเรียนของท่านหรือไม่ อย่างไร (กรุณาอธิบายตามลำดับตั้งแต่ระยะเริ่มต้นโครงการ ระยะพัฒนาโครงการ ระยะสรุปโครงการ และบทบาทหลังจากเสร็จสิ้นโครงการแล้ว)

14. ในขณะที่มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการท่านมีเหตุหรืออย่างไร

15. ครูอนุบาลในโรงเรียนของท่านประสบปัญหาอะไรบ้างในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ และท่านมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาหรือไม่ อย่างไร กรุณายกตัวอย่าง

16. ท่านในฐานะผู้บริหารประสบปัญหาในการให้การสนับสนุนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการหรือไม่ อย่างไร และท่านมีแนวทางแก้ปัญหาอย่างไร

17. ถ้าท่านต้องการพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการในโรงเรียนของท่าน ท่านต้องการพัฒนาในด้านใดบ้าง (โปรดเรียงลำดับตามความสำคัญ) และพัฒนาอย่างไร

18. ท่านมีแผนในการจัดสรรงบประมาณในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการหรือไม่ อย่างไร (กระจายงบประมาณเป็นด้านใดบ้าง) และแผนในการจัดสรรงบประมาณสำหรับการสอนแบบโครงการมีความแตกต่างจากแผนงบประมาณที่ใช้ในขณะสอนตามปกติหรือไม่ อย่างไร

19. งบประมาณที่ท่านวางแผนไว้สำหรับจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงหรือไม่ อย่างไร กิจกรรมใดที่ใช้งบประมาณมากที่สุด กิจกรรมใดที่ใช้งบประมาณน้อยที่สุด และท่านประสบปัญหาด้านเงินงบประมาณในการสอนแบบโครงการหรือไม่ อย่างไร และท่านมีแนวทางแก้ปัญหาอย่างไร

20. ท่านมีการเตรียมครูและบุคลากรในโรงเรียนก่อนที่จะนำการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการมาใช้หรือไม่ อย่างไรบ้าง

21. ท่านคิดว่าครูประจำชั้นอนุบาลมีความเข้าใจการสอนแบบโครงการในระดับใด (มีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง มีความเข้าใจที่ไม่กระจ่างชัด เข้าใจอย่างกระจ่างชัด) กรุณาอธิบายและยกตัวอย่างว่าเหตุใดท่านจึงคิดเช่นนั้น

22. ปัจจุบันท่านให้การสนับสนุนในด้านการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการให้แก่ครูและบุคลากรในโรงเรียนอย่างไร

23. ท่านมีโครงการเผยแพร่ความรู้เรื่องการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการให้แก่ผู้ปกครองอย่างไรบ้าง

24. ผู้ปกครองให้ความร่วมมือกับการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นหรือไม่ อย่างไร และถ้าไม่ได้รับความร่วมมือท่านมีแนวทางแก้ปัญหาอย่างไร

**ด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบ
โครงการ**

25. ท่านมีแนวทางในการหาความรู้เพิ่มเติมหรือติดตามความเคลื่อนไหวของการจัด
ประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการหรือไม่ ด้วยวิธีการใดบ้าง

26. ท่านประสบปัญหาในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมหรือติดตามความเคลื่อนไหวของการจัด
ประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการหรือไม่ อย่างไร และถ้าท่านมีปัญหา
ท่านมีแนวทางแก้ปัญหาอย่างไร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คู่มือการใช้แบบสัมภาษณ์ครูประจำชั้นอนุบาล

เรื่อง สภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ

วัตถุประสงค์

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ ด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมในการจัดประสบการณ์ บทบาทของครู บทบาทของเด็ก การจัดสภาพแวดล้อม การวัดและประเมินผล ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเพื่อนร่วมงาน และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ผู้ให้ข้อมูล

ครูประจำชั้นอนุบาลของโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนซึ่งผ่านการอบรมเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ จากสมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ หรือสมาคมสหพันธ์โรงเรียนราษฎร์ หรือจากโรงเรียนที่จัดอบรมเองโดยวิทยากรที่อบรมให้แก่สมาคมดังกล่าว และทางโรงเรียนมีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการให้แก่เด็กอนุบาล

รายละเอียดของแบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ครูประจำชั้นอนุบาลฉบับนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการสัมภาษณ์ เป็นแบบบันทึกข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการสัมภาษณ์ มีจำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นแบบบันทึกข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ มีจำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 3 สภาพ ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ เป็นคำถามสำหรับสัมภาษณ์ครูประจำชั้นอนุบาล ในด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมในการจัดประสบการณ์ บทบาทของครู บทบาทของเด็ก การจัดสภาพแวดล้อม การวัดและประเมินผล ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเพื่อนร่วมงาน และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง มีจำนวน 47 ข้อ

การปฏิบัติในการสัมภาษณ์

1. เตรียมตัวก่อนไปสัมภาษณ์

- 1.1 ศึกษาและทำความเข้าใจคำถามที่จะสัมภาษณ์ให้ชัดเจน
- 1.2 นัดแนะเวลาและสถานที่สัมภาษณ์กับผู้ให้สัมภาษณ์

2. การดำเนินการสัมภาษณ์

2.1 ผู้สัมภาษณ์แนะนำตัวเองและบอกจุดมุ่งหมายในการสัมภาษณ์

2.2 ขออนุญาตบันทึกเสียงและจดบันทึกขณะสัมภาษณ์

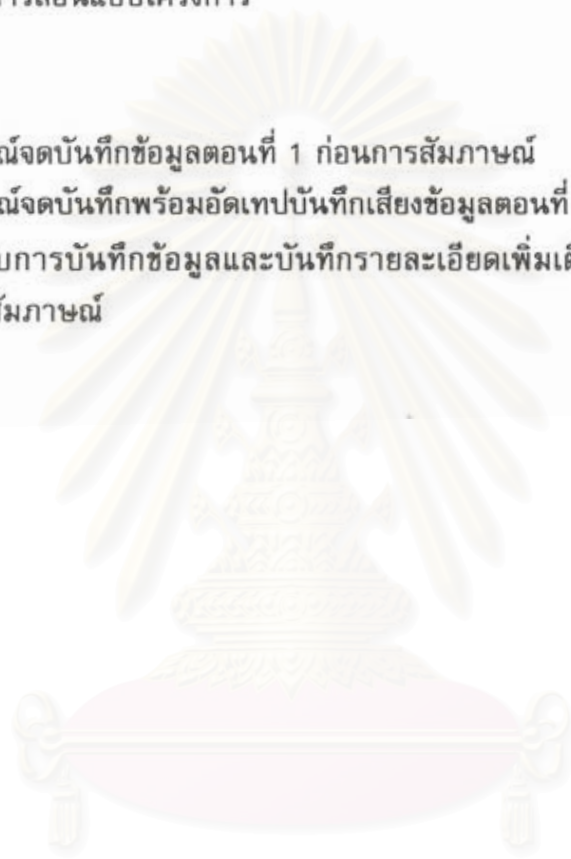
2.3 เริ่มการสัมภาษณ์ตามคำถามที่ได้เตรียมไว้

2.4 รวบรวมเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการจัดประสบการณ์

การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ

การบันทึกข้อมูล

1. ผู้สัมภาษณ์จดบันทึกข้อมูลตอนที่ 1 ก่อนการสัมภาษณ์
2. ผู้สัมภาษณ์จดบันทึกพร้อมอัดเทปบันทึกเสียงข้อมูลตอนที่ 2-3 ขณะสัมภาษณ์
3. ตรวจสอบการบันทึกข้อมูลและบันทึกรายละเอียดเพิ่มเติมจากเทปบันทึกเสียงภายหลังการสัมภาษณ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวการสัมภาษณ์ครูประจำชั้นอนุบาล
เรื่อง สภาพและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ

ตัวแปรที่ศึกษา	คำถามที่
1.การดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ	
1.1กิจกรรมในการจัดประสบการณ์	
การเลือกหัวข้อ	1-6
ลักษณะกิจกรรมแต่ละระยะ	7-11
ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม	12-13
ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา	4-6,11, 13,14
1.2บทบาทของครู	
ทักษะของครูที่จำเป็นในการสอนแบบโครงการ	15
การเตรียมการของครูก่อนเริ่มโครงการ	16
บทบาทของครูในการสอนแบบโครงการในแต่ละระยะ	17
ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา	18-19
1.3บทบาทของเด็ก	
ทักษะของเด็กที่จำเป็นในการสอนแบบโครงการ	20
บทบาทของเด็กในการดำเนินโครงการในแต่ละระยะ	21
ผลงานของเด็ก	22
ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหา	23
1.4การจัดสภาพแวดล้อม	
ประเภทของแหล่งข้อมูล	24
การจัดหาวัสดุอุปกรณ์และแหล่งข้อมูล	25
บรรยากาศในห้องเรียน	26-27
ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา	28-29
1.5การวัดและประเมินผลโครงการ	
ผู้วัดและประเมินผลโครงการ	30
สิ่งที่ประเมินในการสอนแบบโครงการ	31-32
วิธีการวัดและประเมินผลโครงการ	33
ช่วงเวลาในการวัดและประเมินผลโครงการ	34
ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหา	35-38

ตัวแปรที่ศึกษา	คำถามที่
1.6 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเพื่อนร่วมงาน	
ลักษณะการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	39
ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา	40
1.7 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง	
การมีส่วนร่วมในการสอนแบบโครงการ	41-43
ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหา	44
2. การติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้	
การสอนแบบโครงการ	
วิธีติดตามความเคลื่อนไหวของการสอนแบบโครงการ	45, 47
ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหา	46

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการสัมภาษณ์

1. วัน - เวลา ที่สัมภาษณ์

วันที่ เดือน พ.ศ.

เริ่มต้นสัมภาษณ์ เวลา น.

สิ้นสุดการสัมภาษณ์ เวลา น.

2. ผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ - สกุล ประจำปีที่/.....

โรงเรียน

3. สถานที่ตั้งของโรงเรียน

โรงเรียน

เลขที่ ถนน แขวง

เขต จังหวัด รหัสไปรษณีย์

หมายเลขโทรศัพท์ หมายเลขโทรสาร

4. สถานที่สัมภาษณ์

.....

.....

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

1. เพศ

() ชาย () หญิง

2. อายุ

() ต่ำกว่า 21 ปี () 21 - 30 ปี
() 31 - 40 ปี () สูงกว่า 40 ปี

3. วุฒิการศึกษา

() ต่ำกว่าปริญญาตรี (โปรดระบุ)
() ปริญญาตรี สาขา
() ปริญญาโท สาขา
() สูงกว่าปริญญาโท (โปรดระบุ)

4. ความรับผิดชอบ

สอนประจำชั้นอนุบาลปีที่

นักเรียนในความรับผิดชอบคน

ครูพี่เลี้ยงหรือผู้ช่วย คน

งานอื่น ๆ

5. ประสบการณ์ในการทำงาน

.....
.....
.....
.....

6. ประสบการณ์ในการทำงานเป็นครูประจำชั้นอนุบาล

() ต่ำกว่า 6 ปี () 6 - 10 ปี
() 11 - 15 ปี () มากกว่า 15 ปี (โปรดระบุ)..... ปี

สถาบันวิทยุสื่อสาร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 3 สภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ การสอนแบบโครงการ

ด้านการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ กิจกรรมในการจัดประสบการณ์

1. ท่านมีความเชื่อเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการอย่างไร (คิดว่าการสอนแบบโครงการคืออะไร และท่านต้องการให้เด็กได้อะไรจากการสอนแบบโครงการ)
2. ท่านมีเกณฑ์ในการเลือกหัวเรื่องของโครงการอย่างไร
3. ตั้งแต่มีการนำการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการมาใช้ ท่านได้หัวเรื่องของโครงการมาได้อย่างไรบ้าง (โปรดเล่าเหตุการณ์ของการได้มาซึ่งหัวเรื่องของโครงการโดยละเอียด)
4. ถ้าเด็กไม่สามารถคิดหัวเรื่องที่จะทำโครงการได้ ท่านจะมีวิธีการแก้ปัญหาอย่างไร
5. ถ้าโครงการที่เด็กในห้องเรียนต้องการจะทำมีหลายเรื่องท่านมีวิธีการในการดำเนินการอย่างไร
6. ท่านประสบปัญหาในการหาหัวเรื่องของโครงการหรือไม่ ถ้าประสบปัญหาท่านประสบปัญหาอะไร และมีแนวทางแก้ปัญหาอย่างไร
7. ท่านมีรูปแบบในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการอย่างไร (แบ่งเป็นกี่ระยะ และแบ่งระยะของโครงการอย่างไร) โปรดเล่าความเป็นมาและกิจกรรมในแต่ละระยะโดยละเอียด
8. ในกระบวนการ 5 ลักษณะของการสอนแบบโครงการ ท่านใช้การสอนในลักษณะใดมากที่สุด น้อยที่สุด และนำไปใช้อย่างไร
9. ในขณะที่มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ ท่านใช้นวัตกรรมทางการศึกษาอื่น ๆ ร่วมด้วยหรือไม่ ถ้ามี ท่านใช้นวัตกรรมใดบ้าง
10. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการในห้องเรียนของท่านมีความเหมือนและความต่างจากการสอนตามปกติอย่างไรบ้าง
11. ท่านประสบปัญหาในการจัดกิจกรรมขณะจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการหรือไม่ อย่างไร ระยะใดประสบปัญหามากที่สุด และน้อยที่สุด และท่านมีแนวทางแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างไร
12. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการเกิดขึ้นเมื่อใด ใช้เวลาในการดำเนินโครงการนานแค่ไหน และท่านจัดสรรเวลาในการดำเนินโครงการในแต่ละวันอย่างไร
13. ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินโครงการมีผลกระทบต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรหรือไม่ อย่างไร และถ้ามีผลกระทบ ท่านมีแนวทางแก้ปัญหาอย่างไร
14. ถ้าเด็กไม่สนใจและไม่เข้าร่วมในโครงการที่กำลังศึกษาอยู่ ท่านมีวิธีการดำเนินการอย่างไร

บทบาทของครู

15. ท่านคิดว่าครูจำเป็นต้องใช้ทักษะอะไรบ้างในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ ท่านใช้ทักษะดังกล่าวครบถ้วนหรือไม่ ชาดทักษะใดบ้าง และท่านใช้ทักษะใดมากที่สุดและน้อยที่สุด

16. ท่านมีการวางแผนโครงการก่อนหรือหลังจากได้หัวเรื่อง มีการวางแผนอย่างไรบ้าง กรุณาอธิบายโดยละเอียดพร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ

17. ท่านมีบทบาทในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการใน ระยะเริ่มต้นโครงการ ระยะพัฒนาโครงการ และระยะสรุปโครงการอย่างไรบ้าง กรุณาอธิบายพร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ

18. ท่านประสบปัญหาในการปฏิบัติตามบทบาทของครูในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการหรือไม่ อย่างไร ถ้าประสบปัญหา ท่านมีแนวทางแก้ปัญหาอย่างไร

19. ถ้าเด็กมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับโครงการที่ท่านทำ ท่านจะมีแนวทางแก้ปัญหาอย่างไร

บทบาทของเด็ก

20. ท่านคิดว่าทักษะที่จำเป็นสำหรับเด็กในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการมีอะไรบ้าง เด็กในห้องเรียนของท่านมีทักษะดังกล่าวแล้วหรือยัง ถ้ายัง ท่านมีแนวทางในการส่งเสริมทักษะให้แก่เด็กอย่างไรบ้าง

21. เด็กในห้องเรียนของท่านมีสิทธิ และมีบทบาทขณะดำเนินโครงการในแต่ละระยะอย่างไรบ้าง

22. ผลงานที่เด็กสร้างขึ้นในแต่ละระยะมีอะไรบ้าง (ผลงานรายบุคคล ผลงานกลุ่ม และผลงานร่วมระหว่างเด็ก ๆ กับครู) และท่านเน้นผลงานในลักษณะใดมากที่สุด เพราะเหตุใด

23. ในขณะดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ เด็กในห้องเรียนของท่านประสบปัญหาอะไรบ้าง และท่านมีแนวทางแก้ปัญหาอย่างไร

การจัดสภาพแวดล้อม

24. ข้อมูลที่เด็กได้รับขณะจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ มาจากที่ใดบ้าง

25. ท่านจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการมาได้อย่างไร

26. ท่านจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนขณะจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการอย่างไร มีมุมใดบ้าง

27. การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนขณะที่มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการมีความเหมือนหรือความต่างจากการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามปกติหรือไม่ อย่างไร

28. ท่านประสบปัญหาในการหาแหล่งข้อมูล หรือ วัสดุ อุปกรณ์ในการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการให้แก่เด็กหรือไม่ อย่างไร ถ้าประสบปัญหา ท่านมีแนวทางแก้ปัญหาอย่างไรบ้าง

29. ท่านประสบปัญหาในการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนในขณะที่มีการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการหรือไม่ ถ้าประสบปัญหา ท่านมีแนวทาง แก้ปัญหาอย่างไรบ้าง

การวัดและประเมินผล

30. ใครคือผู้วัดและประเมินผลโครงการ

31. ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ ท่านวัดและ ประเมินผลอะไรบ้าง (ประเมินผลเด็ก, ประเมินผลโครงการ, ประเมินการสอนของตนเอง) และ ท่านมีเกณฑ์ในการประเมินผลสิ่งที่ท่านต้องการประเมินอย่างไรบ้าง

32. ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ ท่านมุ่งส่งเสริม พัฒนาการทางด้านใดมากที่สุด และน้อยที่สุด

33. ท่านมีวิธีการในการวัดและประเมินผลโครงการอย่างไรบ้าง

34. ท่านวัดและประเมินผลโครงการเมื่อไร

35. โครงการที่ทำประสบความสำเร็จตามที่ได้วางแผนไว้หรือไม่ อย่างไร มีประเด็นใด บ้างที่ยังไม่ประสบความสำเร็จ ท่านคิดว่าเป็นเพราะเหตุใด และท่านมีแนวทางแก้ปัญหาอย่างไร

36. ถ้าท่านมีโอกาสได้กลับไปจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบ โครงการในหัวเรื่องเดิมอีกครั้ง ท่านจะปรับปรุงแก้ไขอะไรได้บ้าง ปรับปรุงอย่างไร

37. หลังจากที่ได้ประเมินผลโครงการที่ทำแล้ว ท่านนำผลที่ได้ไปปรับปรุงหรือประยุกต์ใช้ ในการเรียนการสอนหรือไม่ อย่างไรบ้าง

38. ท่านประสบปัญหาในการวัดและประเมินผลโครงการของเด็กในห้องเรียนของท่าน หรือไม่ อย่างไร และถ้าประสบปัญหา ท่านมีแนวทางแก้ปัญหาอย่างไร

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเพื่อนร่วมงาน

39. เพื่อนร่วมงานของท่านให้ความช่วยเหลือเมื่อท่านจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดย การใช้การสอนแบบโครงการหรือไม่ อย่างไร

40. ท่านประสบปัญหาในการขอความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงานเมื่อท่านจัดประสบการณ์ การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการหรือไม่ อย่างไร และถ้าประสบปัญหา ท่านมีแนวทาง แก้ปัญหาอย่างไร

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

41. ผู้ปกครองของเด็กในห้องเรียนของท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ

42. ท่านมีกลยุทธ์ในการสื่อสารและเผยแพร่ความรู้ให้ผู้ปกครองเข้าใจและให้ความร่วมมือในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการอย่างไร โปรดอธิบายพร้อมทั้งยกตัวอย่างกิจกรรมที่ทำประกอบด้วย

43. ผู้ปกครองของเด็กในห้องเรียนของท่านมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการหรือไม่ อย่างไรบ้าง

44. ท่านประสบปัญหาในการขอความร่วมมือจากผู้ปกครองในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการหรือไม่ อย่างไร และถ้าประสบปัญหา ท่านมีแนวทางแก้ปัญหาอย่างไร

ด้านการติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ

45. ท่านมีแนวทางในการหาความรู้เพิ่มเติมหรือติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการหรือไม่ อย่างไร

46. ท่านประสบปัญหาในการหาความรู้เพิ่มเติมหรือติดตามความเคลื่อนไหวของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการหรือไม่ อย่างไร ถ้าประสบปัญหา ท่านมีแนวทางแก้ปัญหาอย่างไร

47. ท่านคิดจะจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการให้แก่เด็กไปอีกนานแค่ไหน

คู่มือการใช้แบบสังเกตการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการใช้การสอนแบบโครงการในระดับอนุบาล

วัตถุประสงค์

แบบสังเกตฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ ด้านการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมในการจัดประสบการณ์ บทบาทของครู การจัดสภาพแวดล้อม การวัดและประเมินผล และปัญหาที่พบในการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ

รายละเอียดของแบบสังเกต

แบบสังเกตฉบับนี้มีลักษณะเป็นการจดบันทึกแบบเล่าเรื่องราว (Narrative Record) โดยผู้สังเกตจะจดบันทึกการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ ตั้งแต่ระยะเริ่มต้นโครงการ ระยะพัฒนาโครงการ และระยะสรุปโครงการ โดยจะศึกษาในด้าน กิจกรรมในการจัดประสบการณ์ บทบาทของครู การจัดสภาพแวดล้อม การวัดและประเมินผล และปัญหาที่พบขณะดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ

การปฏิบัติในการใช้แบบสังเกต

1. ศึกษาขอบเขตของเรื่องที่จะสังเกตให้ชัดเจนจากกรอบแนวทางในการสังเกตการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ
2. ตั้งใจสังเกต และไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในขณะที่ดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการ
3. สังเกตเฉพาะช่วงเวลาที่มีการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในแต่ละระยะ
4. เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการจดบันทึก ใช้เทปบันทึกเสียงและถ่ายภาพกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

**กรอบแนวทางในการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
โดยการใช้การสอนแบบโครงการ**

ตัวแปรที่ศึกษา	ประเด็นที่ศึกษา
1. กิจกรรมในการจัดประสบการณ์	ลักษณะของกิจกรรมที่อยู่ในรูปของการดำเนินกิจกรรมหลักแต่ละประเภทในระยะเริ่มต้นโครงการ ระยะพัฒนาโครงการ และระยะสรุปโครงการ ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม
2. บทบาทของครู	พฤติกรรมของครูในขณะที่มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยการใช้การสอนแบบโครงการในกิจกรรมหลักแต่ละระยะทั้ง 5 ประเภท
3. การจัดสภาพแวดล้อม	ประเภทของแหล่งข้อมูล การจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ บรรยากาศในห้องเรียน
4. การวัดและประเมินผล	ผู้วัดและประเมินผลโครงการ วิธีวัดและประเมินผลโครงการ ช่วงเวลาในการวัดและประเมินผลโครงการ
5. ปัญหาที่พบขณะดำเนินการจัดประสบการณ์	ปัญหาที่เกิดจากกิจกรรมในการจัดประสบการณ์ ปัญหาที่เกี่ยวกับบทบาทของครู ปัญหาในการจัดสภาพแวดล้อม ปัญหาในการวัดและประเมินผลโครงการ

แบบบันทึกการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ

ชื่อครู : ประจำชั้น : โรงเรียน :

วันที่บันทึก : เวลา : น. - น.

หัวเรื่องที่ดำเนินโครงการ :

ระยะเริ่มต้นโครงการ

.....
.....
.....
.....
.....

ระยะพัฒนาโครงการ

.....
.....
.....
.....
.....

ระยะสรุปโครงการ

.....
.....
.....
.....
.....

ปัญหาที่พบขณะดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบโครงการ

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวสมสุดา มัธยมจันทร์ เกิดวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2519 ที่จังหวัด กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีครุศาสตร์บัณฑิต เกียรตินิยมอันดับ 1 สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ภาควิชาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2540 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตร์มหาบัณฑิต ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2541

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย